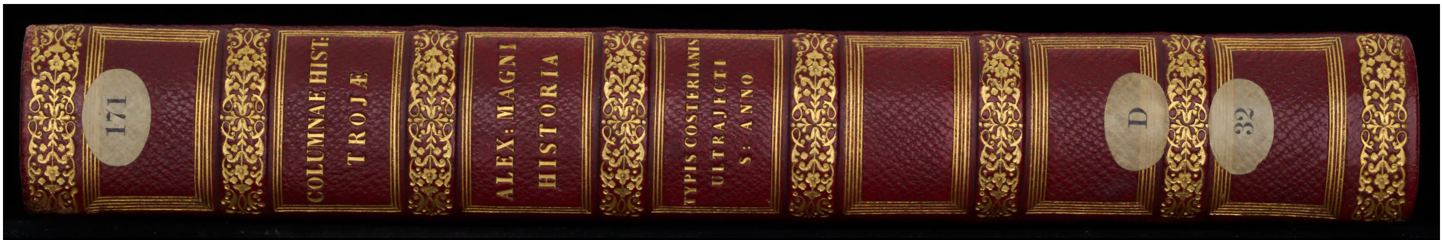
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

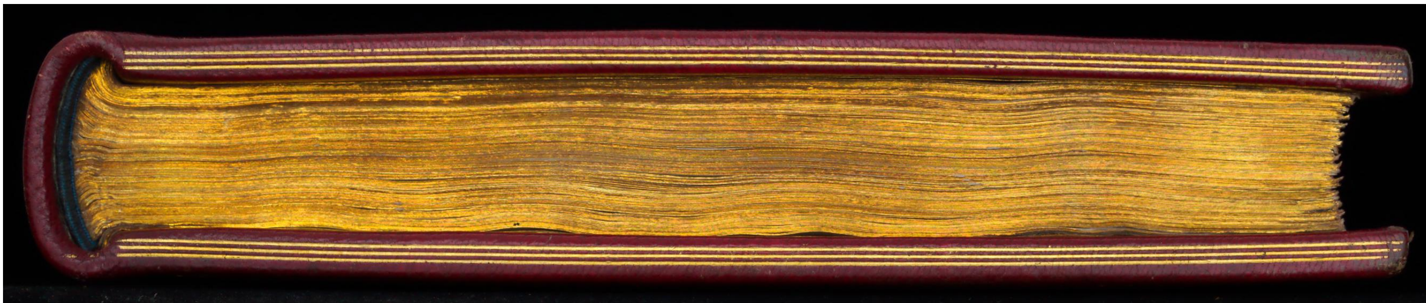

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

KK ... 145
171 D 32 1-2
1). CA 871
2) CA 140
1885/409

1). [a b c d e f g h i 10 k 8 l 10 m n o 8]
o8 ontbreekt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Payne & Foss
1829

ALEXANDRI MAGNI REGIS MACED-
ONIAE DE PRAELIIS

An Edition of very great rarity. It is one of the works conjectured by Meermann to have been printed by Ketalaer at Utrecht with the types of Laurence Coster.

HYSTORIA DESTRUCTIONIS TROIAE
PER GUIDONEM DE COLUMPNA.

An Edition printed in the same character as the preceding, but which does not appear to be mentioned by Bibliographers. The two works are in the finest preservation.

Folio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Gekocht in December 1884 in de auctie John Hayford Thorold, Bart. (from Syston Park)
voor £ 7. 8. – zonder de onkosten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

171 D. 32/1 [a]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Incipit prologus ſuꝑ hyſtoria deſtructionis troie
cõpoſita ꝑ iudicẽ guidonẽ de columpna meſſanen̄.

Licet cotidie vetera recentib⁹ obruant nõnulla
tamen iam dudum vetera preceſſerũt que ſic
ſui magnitudine viuaci ſunt digna memoria
vt nec ea cecis morſib⁹ vetuſtas abolere ꝑua
leat nec exacti tẽporis ãtiqua curricula ſopita
taciturnitate cõcludãt. Vigent enĩ in illis pro
geſtoꝝ magnitudine cõtinuata recordia dũ ꝑteritoꝝ ĩ poſteros
ſermo dirigit᷑ et antiquoꝝ ſcripta fideliũ conſeruatricia ꝑmiſſoꝝ
preterita velut ꝑſencia rep̄ſentant et viris ſtrẽnuis quos longa
mũdi etas iam dudum per mortẽ abſorbuit per libroꝝ vigiles
lectiones ac ſi viuerent ſpiritum ymaginarie virtutis infũdunt.
Troiane igitur vrbis exidiũ nulla dignum longeui temporis
vetuſtate detergi vt cõtinuis recordijs ſucceſſoꝝ floreret in men
tibus multoꝝ ſcribenciũ calamus fideli ſcriptura depinxit. Non
nulli enĩ iam eius hyſtorie poetice alludendo veritatẽ ipſius in
figurata cõmenta quibuſdam fictionib⁹ tranſumpſerũt vt non
vera que ſcripſerunt viderentur audientib⁹ ꝑſcripſiſſe ſed pocius
fabuloſa. Inter quos ſuis dieb⁹ maxime auctoritatis homerus
apud grecos ei⁹ hyſtorie purã et ſimplicẽ veritatem in verſuta
veſtigia variauit fingẽs multa que non fuerunt et que fuerunt
aliter trãſformando. Introduxit enim deos quos coluit antiqua
gentilitas impugnaſſe troianos et cũ eis fuiſſe velut viuentes
homines debellatos cuius errorem poſtmodum poete curioſius
inſecuti vt darent intelligi nõ ſolũ homerũ fuiſſe fictionũ auctorẽ
multa deludia ſcribere ꝑſumpſerũt in libris eoꝝ. Unde ouidius
ſulmonen̄ prodigo ſtilo in multis libris ſuis vtrumqꝫ cõtexuit.
Addidit enim multa cõmenta cõmẽtis inter mixtũ veritatẽ eciã
nõ obmittens virgilius in opere ſuo eneydes ſemper pro maiori
parte geſta troilum cũ de eis tetigit ſub veritatis luce narrauit
Ab homeri tamẽ fictionib⁹ noluit in aliquib⁹ abſtinere. Sed vt
fideliũ ipſius hyſtorie vera ſcribenciũ ſcripta apud occidentales

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK 'S GRAVENHAGE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

omni tēpore futuro vigeant ſucceſſiue ad vtilitatē eoꝝ precipue
qui gramaticā legunt vt ſepare ſciant verum a falſo de hijs que
de dicta hyſtoria in libris gramaticalibꝰ ſunt deſcripta ea que ꝑ
ditem grecū et phrigiū darētē qui tꝑe troiani belli continue in
eoꝝ exercitibꝰ fuere preſentes et hoꝝ que inde fuerūt fideliſſimi
relatores. In preſentē libellū per me iudicē guidonē de colūpna
meſſana tranſumpta legentꝰ ꝓut in duobꝰ libris eoꝝ inſcriptū
quaſi vna vocis conſonancia inuentū eſt in athenis. Quamq̄
aūt hos libellos quidā romanus cornelius noīe ſaluſtij magni
nepos in latinā linguā trāſferre curauerit tamē dū laboraret
nimiū eſſe breuis ꝑticularia hyſtorie ipſius que magis poſſunt
allicere aīos auditoꝝ pre nimia breuitate indecenter omiſit. In
hac igitꝰ ſerie libelli totū inuenietꝰ inſcriptū quicquid de tota hyſtoria
vniuerſalitꝰ et ꝑticularitꝰ geſtum fuit que fuit origo inimiciciaꝝ
et ſcādali que aduerſus phrigios grecia concitauit vt appellacōe
grecie nō magna grecia ytalia videlicet vt voluerūt nōnulli de
beat cōprehendi dicētes aduerſus troianos et magnā greciā .i.
ytaliā quā appellamꝰ hodie romaniā cōfluiſſe cū parua grecia
ſcilicꝫ ſola licet paucis alijs ſibi adiūctis venerit expugnatura
troianos ꝓut ipſiꝰ hyſtorie ſeries ꝑ ea que infra legentꝰ apcius
demonſtrabit. Hic ergo ſucceſſiue deſcribetur in ipſa quot et qui
reges et qui duces grecoꝝ armata manu et quot nauibus ſe in
predictū exercitū cōtulerūt quibꝰ armoꝝ inſignijs vſi ſunt. Qui
reges et duces in troiane vrbis defenſionē aduenerūt quāto tꝑe
fuerit ꝓtractata victoria quociens bellatū extitit et quo āno quis in
bello ceciderit et cuiꝰ ictu de quibꝰ omnibꝰ ꝓ maiori ꝑte corneliꝰ
nichil dixit. Supeſt ergo vt ad eiꝰ narracionis ſeriem accedatꝰ.

Incipit liber primus de peleo rege theſalie inducente iaſonem vt ſe conferat ad aureū vellus habendum. I.

IN regno theſalie de predictis ꝑtinencijs romanie cuiꝰ
incole mirmidones dicti ſunt qd nos hodie vulgari de
noīacione ſaloniciū appellamꝰ regnabat tūc temporis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

rex quidam iuſtus et nobils nomine peleus cum eius conſorte
thetide nũcupata ex quoꝝ matrimonio ꝓceſſit vir ille tã fortis
tã animoſus tã ſtrẽnuus denoĩatus achilles. Hos mirmidones
illi qui dicere voluerũt magnã greciã ideſt ytaliã in troianoꝝ
exidiũ aduenisse apruanos eſſe dixerunt. Gens quedã videlicet
que in regni ſtalie finibus habitabat conſtituta. Unde ꝓuincia
illa apruanũ dicta eſt. et ciuitas thetim que in ipſa prouĩcia ſita
eſt a predicta thetide nomẽ aſſerunt aſſumpſiſſe. Sed dicentes
ſic perhibẽt̃ errare. cum mirmidones habitatores theſalie nũcu
pentur quoꝝ dominus poſt obitũ regis pelei patris ſui natus
achilles in troiano bello multa cũ eis miracula bellicoſa pegit
ſicut de eis teſtatur ouidius eoꝝ originem fabuloſe cõmendans
Dixit enĩ hos mirmidones in .xiiij. methamorphoſeos fuiſſe for
micas ad preces regis theſalie dijs porrectas in hoĩes trãſfor
matos dũ diebus illis totum vulgus regni theſalie incũbente
quadam letifera infirmitate finaliter deceſſiſſet ſolo illo rege ſu
perſtite qui dum in quodam nemore iuxta radices cuiuſdam ar
boris adheſiſſet inſpectis ibidem ĩnumerabiliũ formicaꝝ diſcur
rentibus aciebꝰ in homines redigi ſuppliciter poſtulauit. Et in
legenda beati mathei apoſtoli mirmidones habitatores eſſe the
ſalie in qua idem apoſtolus aliquãdiu moram traxit apte mon
ſtratur. Hunc autẽ regem peleum deſcribit in hyſtoria quendã
habuiſſe fratrem eſonem nomine ſibi ex vtroqꝫ parẽte cõiunctũ
et eiꝰ in etate maiorem. Qui dũ longeue etatis ſenio grauaret̃
ſeipſũ vix regere poterat. Et ideo regni theſalie gubernaculis
ĩutilis et longa ſenectute confractus renũciauit et ceſſit regni
moderamĩ peleo fratri ſuo poſt cuius pelei regimẽ eſon legitur
per tempora longa vixiſſe ita vt eo multa ſenectute defecto eiꝰ
oculi caligarent et eiꝰ vigor corporeus pre nimia tabeſceret ſe
nectute quẽ dixit idem ouidius ĩ eodem libro methamorphoſeos
poſtmodũ in iuuẽtutis flores et iuueniles potencias renouatũ
ita ꝙ de ſenili vmbra factus ãniculus medicinali cura et artifi
cioſa virtute medee dequa medea infra ꝓxime hebendus ẽ ſermo
Ex hoc igit̃ eſone ſuperat quidã natus iaſon nomine vir fortis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et ſtrēnuis et iuuenis nimium ſpecioſus modeſtus largus affa
bilis tractabilis pius et omni moꝝ venuſtate choruſcus. Hunc
theſalie primates et nobiles hunc plebei tenere dilectionis af
fectu pro ſuarum virtutū excellencia ſunt amplexi non minus
ꝙ regem peleū venerantes. Erat et idem iaſon non minus obe
diens regi patruo ꝙ eſſet patri ſi vegeret nec erat moleſtus illi
ſed omni ſubiectione deuotus licet peleus ſceptro theſalie poti
retur. Eadem igitur relacione non ſibi rex peleus reſpondebat
quē licet ſignis extrinſecus eum ſibi carum eſſe monſtraret. Ar
debat tamen et fluctuabat intrinſecus ne in virtute ſua et in
tanta affectione ſuoꝝ quā ſui erga ipſum habebāt Jaſon eum
theſalie regni dominio ſpoliaret. Longe igitur in mente ſecum
ſeruauit ardorem quem ſagaci ſtudio tegere nec actu aliquo pu
blicatus euagari poſſet extrinſecus diu per fatigabilem tolle-
ranciā eſt conatus Quare inquiſiuit in corde ſuo viaꝝ ymagi
nata propoſita quibus poſſet iaſonē perdere abſqꝫ ſui ſuggilla
cione pudoris. Tandem de re mirabili diebus illis per plurima
mundi loca loquax fama auribus plurimoꝝ intonuit quod in
quadam inſula dicta colcos vltra regni troiani cōfinia verſus
orientalem plagam quidā aries habebatur cuius vellus erat
aureum vt fame preconiū perhibebat. In hac igitur inſula reg
nare dicebatur rex quidā oetes nomine vir potens et diues ſed
etate prouectus. Hunc aurei velleris arietem deſcribit hyſtoria
cuſtoditū fuiſſe mirabili cura et ſtudio dei martis cuius in cuſto
dia boues quidam deputati fuiſſent vrentes flāmas ex ore vo
mentes. Si quis igitur hunc aurei velleris arietem optaret ha
bere cum hijs bobus neceſſe habebat inire certamen et ſi eoꝝ
victoria potiret̃ oporteret eos boues ip̄os deuictos iugo ſubicere
et eos cōpellere aratro terrā vertere in qua erant. Item deuictis
bobus ipſis et arare coactis iterū neceſſe habebat inquendam
draconem ſquamis horridū et flāmas igneas exalantē irruere
ipſumqꝫ bello cū ipſo cōmiſſo perimere et eo perempto dentes a
faucibus eiꝰ euellere et euulſos ſerere in predictā terram a bo
bus aratam. Ex huius agri ſemine ſeges mirabilis pullulabat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

nam ex draconis dentibꝰ ſtatī quidā armati milites naſcebātur
fraternū bellū inter ſe illico cōmittentes qui ſe per mutua vul
nera perimebant. Per hec ergo periculoſa diſcrimina et non per
alios tramites poterat predictū aureū vellus haberi ac omībꝰ
volentibus predicta ſubire certamina rex oetes liberū faciebat
aditum exhiberi. Quāq̄ enim ſic de aurei velleris ariete dictaret
hyſtoria. Aſſerentes tamē vera de eo aliter ſunt teſtati. Dixerūt
enī regē oetem cumulū theſauri magni poſſediſſe et poſſeſſum
cuſtodie traditū memorate per incantacionū tamē figmenta et
artes mathematicas conſtitutas. Huius enim theſauri cumulū
ꝑ mundanā ingluuiē et auaricie cupiditatē que omniū maloꝝ
eſt mater multi ſtrēnui ſibi querere voluerūt. Sed īpugnātibꝰ
incantacionū noxijs non theſauri compendia ſed finalis ſibi
necis diſpendia queſiuerūt. Vt igitur de aureo vellere ad regē
peleum fama peruenit tāto diſcrimine queſituro ſtatim curioſū
ad illud erexit animū diligenter attendens qđ tuciori via et ſine
ſui pudoris labe nō poſſet tradere iaſonem facilius ad ꝑdendū.
Aſſumpſit ergo propoſitū qualiter iaſonem hortaretur vt in ſue
virtutis ſtrēnuitate iuuenilit̄ cōfidens ad aurei velleris queſtū
volūtarie ſe cōferret. Decreuit ergo in celebriori ciuitate theſalie
ſolempnem curiā celebrare ī qua multitudine baronū et militū
nō modica cōfluente curia ipſa triduo ꝑdurauit. Tercia die rex
peleus vocatū ad ſe iaſonem in preſencia dictoꝝ nobiliū ſic allo
cutus eſt dicens. Satis quidem glorior care nepos de dn̄io regni
thelſaie tā excelſi ſed multo pocius me reputo glorioſum de tāti
ſtrēnuitate et habilitate nepotis. cū tua virtutis excellencia vici
ne prouincie ipſiꝰ facti teſtificacione cognoſcant et ea fama ve
riloqua relacione cōtinua predicet in remotis. Es enim theſalo
nicēſis regni et mei pocius honor et gloria cum te ſalua regnū
theſalie timeatur ab omnibꝰ et te vigente nullus apparere au
deat inimicus. Porro virtutis tue gloria in ſublimi me poneret
ſi aureū vellus quod oetis regis potencia tenet incluſum te po
tente in regni mei clauſtra poſſet adduci ꝙ per te non ambigo
ſatis de facili fieri poſſe ſi laboris animū animoſus aſſumeres

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et oracionis mee precepta nō obduceres exequenda. Que ſi per
ficiēda decreueris tibi ſingula viatica neceſſaria parabuntur in
apparatu maxīo et comitiua multoꝝ quos de melioribus regni
duxeris eligēdos. Acquieſce ergo verbis meis et hoꝝ mandatoꝝ
meoꝝ operariū te exhibeas gracioſum vt in conſpectu meo de ce
tero maioris delectacionis appareas et de tue ſtrēnuitatis fama
leteris et maiores apices ſublimari nec erit expers a magne tue
vtilitatis cōpēdio efficax labor tuus. Nā veris pollicitacionibꝰ
et non fictis te certū efficio ꝙ me deficiente te heredem futurum
in regno theſalie ſtatuam et me viuente nō minus mei ipſius
regni dominio pocieris. Intellectis igitur a iaſone omnibus et
ſingulis que in tantoꝝ preſencia circūſtanciū rex peleus ꝓtulit
gaudio exhylaratus ē multo nō attēdens inſidioſas regis aſtu
cias et eius doloſitatis latebras nō aduertēs. Ratus que dixerat
de pure regis cōſciencie cellula proceſſiſſe pocius in ſui honoris
incremēta ſublimia ꝙ̄ in ſue detrimenta ꝑſone. Confiſus ergo
de ſue ſtrēnuitatis audacia nec reputans impoſſibile ſibi eſſe ꝙ
regis fallax auiditas expoſcebat regis mandatis ſe pronū gra
tanter exhibuit et ſe īfallibiter impletuꝝ expoſita cum omni de
uocione promiſit. Letificatus igitur peleus ad grata ſui reſpōſa
nepotis indicte curie finem impoſuit appetens exequi vota ſua
poſt promiſſa predicta quibus fortunam alludere iam preſenſit.
Conſiderans ergo ꝙ colcos inſula mari circundata adiri nō po
terat niſi cum nauigalibꝰ aptis ad maris diſcrimina ſuſtinēda
iuſſit ad ſe vocari de regno theſalie quendā fabrum argū noīe
lignoꝝ artificij multa diſcrecione vigētem. Qui ad regis iuſſū
mire magnitudīs quandā nauē multa cōgerie lignoꝝ extruxit
que de ſui actoris nomine proprio vocata eſt argon. Hāc quidā
aſſerere voluerūt primā nauim fuiſſe que primo velis īſtitutis
adire loca remota p̄ſumpſit. Et ideo quālibet nauī magnā que
trāſmeare maria velis dicit͛ eleuatis argō gramatici vocauerūt
Parata igit͛ naui p̄dicta et īmiſſis in eā ſingulis habundanter
que cauſa nauigacōis expoſcit multi nobiles de theſalia multa
ſtrēnuitate conſpicui cum eodem iaſone ingrediuntur in ipſam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Inter q̊s fuit ille vir vere fortiſſimꝰ et fortis hercules nūcupatꝰ
natus vt ſcripſere poete ex ioue et almena amphitōnis vxore.
Hic eſt ille hercules de cuius incredibilibꝰ artibus per multas
mundi partes ſermo dirigit͛ qui ſua potencia infinitos gigātes
ſuis tēporibꝰ intemit et in vlnis proprijs eleuatū intollerabili
ſtrictura fortiſſimū confregit antheum. Hoc ſi credere dignū eſt
intrepidus portas adiuit inferni et cuſtodē eoꝝ canē tricerbeꝝ
violenta manu ab illis extraxit quē tāta pulſione perdomuit et
madefactus totus ſui veneni ſpuma digeſta qui per vomitum
multas mundi partes infecerit letiferū aconitis ſed quia ſuoꝝ
actuū longa narracione poetaꝝ longa expectacione animos au
ditoꝝ abſtraxit iſta de eo ſufficiant tetigiſſe cum et rei veritas in
tantum de ſua victoria acta per mundū miraculoſe diuulget qđ
vſqꝫ in hodiernū diē vſqꝫquo victor apparuit columpne herculis
teſtentur ad gades. Ad has columpnas magnus macedonius
alexander regis philippi filius qui et ipſe de ſtirpe regū theſalie
que macedonia ſimiliter dicitur fuit productus ſubiugando ſibi
mundū in manu forti legitur pueniſſe. Vltra quas non ē locus
adibilis cum ibi ſit mare magnū occeanū videlicet ꝙ anguſtū
locum ibidem per mediū gremiū terre noſtre ſeipſum infundens
mediterraneū nobis mare conſtituit per intrinſecas mūdi ptes
a nobis nauigabile vt videmꝰ. Qđ licet ab ipſo loco infuſionē
recipiant effuſum littoribus ſirijs clauditur in quibus ciuitas
acon noſtros potiſſime recipit nauigātes. Hunc locum anguſtū
a quo primū hoc mediterratū mare dilabitur noſtri hodie naui
gantes ſtrictum ſibile nominăt. Et locus ille in quo predicte co
lumpne herculis ſunt affixe dicitur ſarracenica lingua ſaphia
a quo non ſufficiat vltra ire. Obtenta ergo a rege peleo iaſon
nauigandi licencia noua ſulcat maria cum hercule et ſuis com
plicibus nauis noua cuius vela dum ſecundus ventus imbuit
et eius inflat afflatus loca theſalie cognita deſerit valde cito
et ad incognita maris loca cicius diſſilit velociſſimo curſu ſuo.
Multis itaqꝫ diebus ac noctibus nauigantibus illis ſub ductu
theſalici philote eis diſcrete natantibꝰ ſtellaꝝ curſu viſibilium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

exiſtenciū iuxta polum maioris vrſe videlȝ et minoris que nūq̄
occidunt cum angue vicino ſcd̄m poſita poetaꝝ cum ſtellā illā
quā nauigantes tr̄mōtanā appellant. Poete dixerūt eſſe ſtellā
extremā poſitā in cauda vrſe minoris et maiorem vrſam naui
gantes ipſi grecū nominant et anguē dicunt eſſe magiſtrum de
quibus vrſus maiori ſcilicet et minori ouidius in ſecundo iuxta
methamorphoſeos fabuloſe cōmemorans dixit caliſtonā et ar-
chadem filiū ſuū has mutatas in vrſas. Vocant̄ eciā hec ſtelle
ſeptemtonales ſtelle cū ſint ſeptē iuxta axē de q̇b⁹ iuno ſic dixit.
Nuper honoratas ſummo mea viſcera celo. Videritis ſtellas
illuc vbi circulus axem. Vltimus inuoluit ſpacioq; breuiſſim⁹
ambit. Ac nos ſi leſe tangit contemptus alumpne. Surgite
cerulee ſeptem prohibete triones. Nouerat enim philetes ſtel
laꝝ curſus et motum ſi aliquis eſt illis tamq̄ ille qui nauiga
cionis erat multū expertus et ideo aura ſecūda ꝑflante tam diu
recto remige nauigauit donec ad horas phrigias regni troiani
videlicet ꝑtinencias noua nauis applicuit in portū ſcilicet qui
tunc dicebatur ab incolis ſymeonta.

De grecis applicantibus in ꝑtinēcijs troie et de laumedōta
rege licenciante iaſonem et herculem de locis illis. ij.

Greci autē maris fatigacione laſſati vt ꝑuenerūt ī terrā
in ipſam diſcēdere quietis cā ſicienti animo moliūt̄ et
deſcendētes ibidē recentes aquas a fontib⁹ hauriūt et
ibidē maioris refrigeracoīs gracia morā ꝑ dies aliq̊s ſtatuerūt
nō vt incolis moleſtiā inferre diſponerēt nec nocuis diſpendijs
eos ledere aliquaten⁹ attēptarēt. Sed in vita fatoꝝ ſeries que
ſemꝑ quietē viuētib⁹ ē moleſta ab inopinatis īſidijs ſine cauſa
inimiciciaꝝ et ſcandali cās traxit. Propter quas tante cladis
diffuſa lues orbē terraꝝ infecerit vt tot reges et principes belli
coſa nece ſuccūberent et tāta et talis ciuitas q̄lis extitit magna
troia vīſa fuiſſȝ ī cinerē tot viduatis mulierib⁹ viris ſuis orbatis
parētib⁹ tot pueris et puellis et demū iugo ſeruitutis addictis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Quāuis enim grecia inter tot grandes anguſtias poſita fuiſſet
eius tantē victorie preciū per tempora longa deleuit iniuria.ſ.
ſue gentis et nece et ſuoꝝ exterminio melioꝝ. Sane ſi dijs tot
mala grata fuerūt primordialis cauſa tamen nulla tam leuis
animos non īmerito ꝑturbat humanos vt pro culpa tante acer tā leui
bitatis pena meruiſſet infligi niſi benigne forſitan diceretur vt
precedentis mali congeries eſſet boni edificacio ſubſequentis cū
ab hijs malis per troie caſum tanta bona proceſſerunt vt ipſa
troia deleta īſurrexerit cauſa per quā romana vrbs que caput
eſt vrbiū per troianos exules facta extitit vel promota ꝑ eneam
ſcȝ et aſcaniū natū eius dictū iulium. et nōnulle alie propterea
prouincie perpetuū ex troianis receperūt incolatū. Qualis eſt
anglia que a bruto troiano vnde britania dicta eſt et legitur in
habitata. Item qualis frācia que poſt troie caſū a franco rege
enee ſocio qui iuxta renū magnā condidit vrbem quā franciā
ex ſuo nomine necnon et totam eius prouinciā appellauit habi
tata narratur et veneciaꝝ vrbem inhabitauerit ille troian9 an
thenor. Habitacionis eciā huiuſmodi ſiciliam legimus nō exꝑtē
qui primo a rege ſicano qui in ſiciliā a troia ꝑuenit habitata
deſcribitur. Vnde ſicania dicta fuit et eo poſtmodū a ſicilia rece
dente relicto ī ſicilia ſiculo fratre ſuo vnde poſtmodū ſicilia dcā
eſt tranſmeauit in tuſciam quā multaꝝ genciū inhabitacione
repleuit et in regno ſicilie per marina cōfinia ſupradcūs eneas
ciuitates multas legitur condidiſſe Qualis eſt neapolis tanta
ciuitas et gētis indomite terra gaieta. Diomedes eciā licet fuerit
de grecia oriūdus qui in troiano bello multa miraculoſa cōmiſit
troia deleta dum in regnū ſuū minime recipi potuiſſet inhabi
tauit calabriam cuius ſocios narrauit ouidius circen ſolis filiā
in volucres trāſformaſſē ī calabriā a diomede delatas de quaꝝ
auium genere dicit yſidorus multas fuiſſe productas que aues
diomedee dicte ſunt eam naturā habentes vt cognoſcant hoīem
latinū a greco diſcernere. Quare grecos calabrie incolas colūt
et latinos fugiunt ſi qui ſunt. Sed ſi tāte ꝑdicionis cauſa fuerit
ſubſequētis boni cauſa finalis vt humana mēs habet indubio

Nam ſubſequenter diſcribit hyſtoria ꝙ iaſone et hercule cū ſuis
in portu quieſcentibꝰ ſymeonte de eis ad laumedontā troianū
regem fama ꝑuenit qđ gens quedā troianis incognita. ſ. gens
grecoꝝ noua remige phrigias partes ītrauit exploratura forte
archana regni troiani vel pocius troie prouinciā vaſtaturam.
Erat autē diebꝰ illis troia nō tante magnitudinis qualis fuit
poſtmodū de nouo firmata et in ea regnabat tunc rex p̄dictus
laumedon noīe qui ſumpto dāpnoſo cōſilio qđ o vtinā nō fuiſſet
legatū ſuū in comitiua multoꝝ ad iaſonē deſtinauit. Quo ad
iaſonē veniēte legacionē ſuā explicat in hec verba Rex laumedō
huiꝰ regni dn̄s de aduentu veſtro valde miratꝛ quare terrā ſuā
intrauiſtis ab eo licēcia nō obtenta cuiꝰ ē intēcio ſub trāquilla
pace eā tenere. Hoc inſtātiſſime mādat vobis vt in cōtinēti debe
atis terrā eiꝰ exire ita qđ adueniente die ſequenti ſciat vos ab
omnibꝰ terre ſue finibꝰ receſſiſſe. Qđ ſi mandatoꝝ ſuoꝝ ſenciet
vos cōtemptores ꝓ certo noueritis ipſū iubere ſuis ī offenſionē
veſtrā irruere et depopulacionē reꝝ et veſtraꝝ finale diſpendiū
ꝑſonaꝝ. Poſtq̄ȝ iaſon totā ſeriem legacionis audiuit totꝰ in ira
et dolore cordis exacerbatꝰ intrinſecus anteq̄ȝ ad legacionis dcā
verba mutata retorqueret conuerſus ad ſuos ſic locutus eſt eis
Laumedō rex huiꝰ regni dn̄s mirabilis dedecoris iniuriā nobis
īfert cū abſqȝ alicuiꝰ offenſiōis cā nos eici a ſua t̄ra mādauerit
Itaqȝ ſi eum regia nobilitas aīaſſet nos mandare debuiſſet ho
norati. Nam ſi caſus ſimilis illum in grecia adduxiſſet ſciuiſſet
ſibi illatū a grecis nō dedecus ſȝ honorē. Sed exquo magis ſibi
dedecus q̄ȝ honor applauſit nos eciā applaudimꝰ et illi vt ab eiꝰ
regni finibus recedamus cum poſſet contingere et leue ſit qđ
eius enorme conſilium ſit cariſſimo precio redempturus. Deinde
continuatis verbis cōuerſus ad nūciū dixit. Amice legacionis
tue verba diligentꝛ audiuimꝰ et dona que ꝑ regem tuum nobis
more nobiliū ſunt tranſmiſſa recepimꝰ ſicut decet deos noſtros
et dei veritate teſtamur non ex ꝓpoſito terram tui regis intraſſe
vt offenſam ingereremꝰ in aliquē more p̄donio violēciā illaturi
Sed cum ad remociores ꝑtes cōferre nos intendamꝰ neceſſitas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

in hũc locum diuertere nos coegit. Dic ergo regi tuo nos de ſua terra omni mora poſtpoſita receſſuros ſaturo pro certo qđ et ſi non per nos poterit forte per alios qui preſentem iniuriã nobis illatam audierint non lucra ſed preſſuras et dampna infallibi liter obtinere. Hercules vero verbis iaſonis non cõtentus regis nũcio refudit hec verba. Amice quiſquis es ſecure referas regi tuo ꝙ ad plus die craſtino de terre ſue ſtacione penitus diſcede mus ſed ſequentis tercij anni dies non erit exitura die illi qua nos videbit ſi viuet in terrã ſuam velit nolit anchoras inieciſſe et de danda nobis tunc recedendi licencia non erit ſibi plena li bertas cũ talis litis ad preſens ĩchoauerit queſtionẽ qđ priuſq̃ de eo poſſit ſuperare victoriã ignominioſi dedecoris pondere de primetur. Cum regis nũcius reſpondendo ſic dixit. Turpe ſatis eſt nobili et p̃apue ſtrenuo minaꝝ ſagittas emittere nec michi qui ſum miſſus ẽ cõmiſſum a rege vt erga vos litigioſis verbis inſiſtam. Dixi vobis que michi cõmiſſa fuerũt ſi ſapienter agere placet vobis do conſiliũ bonum vt ab hac terra recedere non ſit graue priuſq̃ poſſitis incurrere grauiora cum leue non ſit per ſonas perdere que ſe poſſunt conſilio ſalubri tueri. Et poſt hec a greciſ petita licencia ſuũ remeauit ad regem Iaſon vero et hercules nulla mora protracta philotete vocato iubent anchorã a mari ſubtrahi et omnia colligere que ĩ terrã adduxerãt cauſa quietis. Sciebant enĩ ſi voluiſſent in phrigios inſultare nõ eſſe eis in congreſſu pares vel equales in viribꝰ nec in potencia for ciores argon aſcendunt et eleuatis velis dijs duabus frigia de ſerunt litora et ſulcantes maria ventis afflantibꝰ proſperis nõ poſt multos dies in colcos inſulã ſalui perueniunt et deſideratũ feliciter portũ intrant. In inſula igitur colcos erat tũc t̃pis quedam ciuitas nomine iaconites caput regni pro ſua magni tudine conſtituta vrbs valde pulchra muris et turribꝰ circũdata fabricatis multis inſignita palacijs plena populo copioſo et in ſignis multoꝝ nobiliũ incolatu. In hac igitur vrbe degebat re galit rex oetes in multoꝝ comitiua ſuoꝝ cũ nõ longe a ciuitate ipſa nemora multa vireſcerent apta quidem venacionibus ob

multaꝝ feraꝝ copiam iugis veſcẽciũ nemoroſis. In cuiꝰ vrbis
ābitu longa patebat diſtenſa planicies frigidarijs et viridarijs
illuſtrata dum aquaꝝ fontes in ea ĩnumerabiles ſcaturirent et
q̄ꝑplures fluuij continuis fluctibus prolabentes riuulis eandem
planiciē irrigarent. Quare multaꝝ venatriciũ auiũ vigebat in
illa et multarũ volucrũ cantilene inceſſanter ibidem dulci mo-
dulamine ꝑſonabant. Ad hanc igitur ciuitatē iaſon et hercules
cum eoꝝ comitibus regaliter et decenter induti tramite recto ſe
cōferunt. Qui dum per plateas ciuitatis ipſiꝰ diametro longo
patētes moderatos greſſus laudabili cōpoſiciōe maturāt miraṫ
vulgus in eis eluceſſere tot regios apparatus tam ſpecioſam in
floreſcere iuuentutē ſic modeſtos in eoꝝ inceſſibꝰ et ĩ apparēcia
tot moꝝ floribꝰ prepollere. Dicienti ergo aīo diſquirit vulgus
qui ſint vnde ſint et que cauſa ſit aduentus ipſoꝝ ſciſſitantibus
ergo illis nullus ē qui cauſam eoꝝ aduētus ipſis apiat donec
regij palacij portas attingunt. Rex autē oētes ĩnate ſibi nobili
tatis gracie non oblitus ſtatim ſibi exquo grecoꝝ aduentus in
notuit ſolio cōſurgēs a regio grecis obuiā in multoꝝ comitiua
ſuoꝝ exiuit quos fronte hylari et facie leta recipiens fouet am
plexibus ſignis ſalutacionis exhilarat et in dulciũ verborum
primicijs placidas amicicias illis ſpōdet qui poſtmodũ ꝑ gradꝰ
marmoreos loca ſublimia cōſcēderũt palacij. intrāt cameras pic
turis varijs illuſtratas et appoſiti auri mirifico fulgore micātes
Poſtq̄ꝫ vero eis eſt ſedēdi cōceſſa facultas iaſon multa aīoſitate
repletus in modeſta pronũciacione verboꝝ aduentus ſui cauſā
oeto regi exprimit et aurei velleris ordinata diſcrimina ſecundũ
ſtatuta legis impoſite humiliṫ tēptare depoſcit. Oetes autē rex
benigne petitis obtēꝑans ſe impleturꝝ vota iaſonis nō negauit

De medea qualiter amore iaſonis capta fuit. iij.

P Aratis igiṫ in multa reꝝ vbertate cibarijs ſternuntur
menſe ſuꝑ appoſitis ciphis aureis et argēteis multis et
ĩminēte cōmoditate veſcēdi rex cupiēs oēꝫ ſue nobilitatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

graciā grecis oſtendere pro quadā filia ſua mittit vt veniat io
cunda celebratura cōuiuiū cum nouis hoſpitibus quos ipſe rex
cū multa iocūditate recepit. Erat enī oeti regi filia medea noīe
virgo nimiū ſpecioſa patri vnica et ſola futura heres in regno.
que quāq̄ iam ad ānos nubiles perueniſſet et facta iam thori
matura a puerilibus tamen annis ſe totam exhibuit liberaliū
arciū ſtudioſe doctrinis ſit totū cordis auiditate ſciencie imbibēs
elicona vt nullus vel nulla ea doctior poſſet illis tꝑibꝰ reperiri.
Sed eiꝰ margarita ſciencie ex qua pocius prepollebat erat ars
illa mathematica que per vires et modos exorziſacionū nigro
maticos lucem vertebat in tenebras ſubito ventos inducebat
et pluuias choruſcaciones et grandines et timidos terremotus
fluuioꝝ autē decurſus per decliuia loca labentes ad ſuperiores
partes influere et redundare cogebat hyemali eciā impugnaci
one frondibus arbores ſpoliatas compellebat in ipſa turbinis
tempeſtate floreſcere iuuenes faciendo ſeneſcere et ſenes ad iu
uentutis gloriā prouocando. Hanc credere voluit antiqua genti
litas luminaria magna ſcꝫ ſolem et lunā ſepius cohegiſſe cōtra
naturalem ordinē eclipſari. Nā ſcdm aſtrologie veritatē de qua
ipſa doctiſſima fuiſſe deſcribitur ſol decurrens ſub ecliptico curſu
continuo eclipſari non habet niſi cum fuerit in cōiunctione lune
exn̄te in ipſa cauda vel capite que ſunt quedam interſectiones
cuiuſdam circuli celi et aliquo alio ex planetis. Nam tūc appo
nente ſe luna inter aſpectū noſtrū et ſolem corpus ſolis nos vi
dere viſione ſolita nō permittit ſcdm qđ de hoc perhibuit magne
diſcrecionis egipcius ptholomeus. Ipſa tamen pro ſue incanta
cionis viribus hoc accidere feciſſe narratur non cum ſol erat cū
luna in cōiunctione ꝙ nos vulgarit̄ dicimus cū luna ſe voluet
Sed cum erat in eius oppoſito ea ab eo per ſeptē ſigna cōtinue
exiſtēte remota tunc cū lunā vulgarit̄ quintādecimā appellamꝰ
Sed ille fabularius ſulmonenſis ouidius ſic de medea oetis re
gis filia fabuloſe cōmentans tradidit eſſe credendū qđ abſit a
catholicis criſti fidelibus credi debere niſi quatenꝰ ab ouidio fa
buloſe narratur. Nā ille ſūmus et eternꝰ deus qui ī ſapiēcia.i.

ī filio cūcta creauit celeſtia corpa planetaꝝ ꝓpria ſub lege diſpo
ſuit et ea ſtatuēs ineternū p̄ceptū eis īpoſuit qd nō p̄teribit. Hic
eſt ꝙ ſolis eclipſis cōtra naturalia inſtituta nuſꝙ legit̄ accidiſſe
niſi cū incarnat⁹ dei fili⁹ ſeipſū hūilit̄ ꝓ nobis expoſuit paſſioni
qui cū in crucis patibulo tradidit ipſum eclipſat⁹ ē ſol luna tūc
nō exiſtente in cōiunctione ſua cū velū tēpli ſciſſum ē facti ſunt
terremotus horribiles. et multa tūc ſanctoꝝ corpora ſurrexerūt
Unde cū dieb⁹ illis dioniſius ariopagita ſūm⁹ phūs in naturis
viueret apud athenas et eſſet in gignaſijs ſtudioſus licet eſſet
infectus gentilitatis errore videns tn̄ in criſti paſſione ſolē eclip
ſiſſe ſtupefact⁹ ſic dixit. Aut deus nature patitur aut machina
mūdi diſſoluet̄. Hic eſt enī verus et etern⁹ deus cuius eſt poſſe
naturalia queqꝫ diſſoluere et cogere ī lege nature peccare q̊ ſola
vni⁹ ſibi fidelis prece curſum ſolis mundanū contra naturalē
inſtitucionē ipſius ad ſabaoth figi et ſtare mādauit. Hoc autē
de medea ſcdm fabulas ideo ponitur qm̄ ſic de ea fabuloſe fuiſſe
pn̄s hyſtoria nō emittit et ipſam fuiſſe in aſtrologia et nigromā
cia peritiſſimā nō negetur. Medea autē precepto patris audito
quāꝙ eſſet virgo nimiū ſpecioſa conata eſt vt mulieꝝ ē moris
ſpeciē addere ſpeciei ꝑ ſpecioſa videlꝫ ornamēta. Quare compta
p̄cioſis ornatib⁹ et regio apparatu decorata ad diſcūbenciū men
ſas acceſſit quā ſedere iuxta iaſonē illico iuſſit pat̄. O miſera et
infatuata nobilitas q̊d vrbanitati debes ī honoris tui p̄cipiciū
et tui decoris pro curiliatate iacturā? Numquid ſapientis eſt ſe
credere cōſtancie puellari aut ſexui muliebri qui nullis annoꝝ
circulis nouit captare conſtanciā cui⁹ anim⁹ ſemper conſiſtit in
motu et p̄cipue int̄ pubeſcētes vacillacōēs anteꝙ viro mulier
facta viri potēs miſceat̄. Scimus enī mulieris animū ſemꝑ virū
appetere ſicut appetit materia ſemꝑ formā. O vtinā materia trā
ſiens ſemel in formā poſſet dici ſuo cōtenta formato. Sed ſicut
ad formā de forma procedere materie notum eſt. Sic mulieris
cōcupiſcēcia diſſoluta ꝓcedere de viro ad virū vti eſſe credit̄ ſine
fine cū ſit quedā ꝓfunditas ſine fundo niſi forte pudoris labes
aliquā abſtinenciā laudanda cōcluſerit ſub t̄minis honeſtatis

Qua ergo o rex oetes ductus audacia tenere puelle latus extra
nei viri lateri cōsuiſti. Si ſexus fragilitatem ex animo diſcuſſo
liberaſſes heredem vnicam regni tui ignoīoſo nauigio ī exᷓnea
regna delatā ſub tanto diſpendio non fleuiſſes vt filia ſimul et
ſemel et theſauri tui inaudito cumulo priuaueris . Quid tibi
profuit martis cuſtodia aduerſus fraudes mulieris et dolos?
Sane qꝛ qđ futurū erat forte dixeris vitare nullatenꝰ potuiſti.
iuſſiſti filiā tuā cum iaſone cōicare cōuiuiū et iaſonem ſtatuiſti
participē nate tue in celebracione ciboꝝ. Nam quid tibi prouide
reuera ſucceſſit ecce ſubiungit hiſtoria ſucceſſus congruos et in
congruos non obmittens. Exiſtente enim medea inter regē pa
trem et iaſonē licet multo eſſet rubore perfuſa tamen tꝑare nō
potuit ſuoꝝ acies oculoꝝ quin cum poterat eoꝝ intuitū verſus
iaſonē dulcibus aſpectibus retorqueret ſic eius faciem et circum
ſtancias faciei flauos crines corpus et mēbra corporis nitentis
ymaginacionibus contemplando Qđ repente in concupiſcēcia
eius exarſit et feruentis amoris in animo cecum cōcepit ardorē
Nō illi cura eſt ciboꝝ veſci dulcedine nec guſtare pocula melli
flue pocionis. Eſt enim ſibi tunc cibus et potus iaſonis dulcis
aſpectus quē totum clauſum geſtat in corde et in cuius amore
libidinis repletus ē ſtomachus ſaturatus. Cū igitur īſpiciebaꝬ
ab alijs qui intuebantur eam ciboꝝ guſtibus ſic ceſſiſſe attribu
ebant eidem non amoris cauſa hoc ī ipſa ꝓcedere ſed ſola forte
racione ruboris. Medea ergo tāti feruoris exaſperata cupidine
conceptū crimen ſatis conatur obtegere vt non ſolum ab hijs a
quibꝰ inſpiciebaꝬ ꝑcipi forte poſſet . Sed eciā a ſeipſa ꝓbabilis
excuſacionis argumenta producit quibus illud qđ nephas eſſe
poſſet ī virgine excuſabili cōuertat in fas. Inde ē qđ tenui ſono
ſuos eburneos infra dentes collidit hec verba. O vtinā iſte bar
barus tam ſpecioſus tam nobilis michi maritali copula iunge
retur vt ſibi ipſam daret intelligi inculpabili affectione illud
appetere qđ culpa et crimine nō carebat. Omniū enim mulierū
ſemper eſt moris vt cū inhoneſto deſiderio virum aliquē appetūt
ſub eiꝰ honeſtatis velamine ſuas excuſaciones intēdāt. Cōuiuij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

igitur fine facto medea de ſui pattis licencia cameraꝝ ſuarum
intrat archana et iaſon et hercules quadam eius palacij recipi
untur in camerā iuſſu regis. Medea autem in ſui ſecreto cubi
culo ſola perſiſtens ex concepti amoris flāma vexata anxietate
multa torquetur et multis fatigata ſuſpirijs ſatis ſollicite co/
gitat in ſeipſa qualiter ſui ardoris flāmis poſſet occurrere per
ſatiſfactionē proprie voluptatis ſed virginei pudoris puſillani
mitate deuicta cedit audacie cum in ea pugnet amor et pudor.
Inſtat amor vt audeat ſed propter ignominiam pudor vetat et
ſic duplici vexata cōflictu ſui laboris diſpendia per totam ebdo
madā ſub taciturnitate defleuit. Factūqꝫ ē ꝙ a fortune miſerijs
que finem accelerat ex ſeipſa proceſſit pro medee votis ꝙ quadā
die dum rex oetes in ſecretarioꝝ comitiua ſuorū cum iaſone et
hercule de multis multa conferret in aula pro medea filia ſua
miſit vt veniret ad illum. Qua in apparatu regio veniente in
ſui veneracione ruboris iuxta patrem ipſo iubente cōſedit cui
pater blando ſermone licenciā explicauit vt cū iaſone et hercule
more virgineo verba ſolacioſa conferret. Que pudibūda a pa
tris ſurgens latere iuxta iaſonē ſibi ſedere elegit. Jaſon vt vidit
medeam iuxta ſe conſediſſe factus eſt hylaris et modico relicto
ſpacio ſeſſionis ſecedens parum ab hercule magis medee lateri
fit propinquus. Rex autē oetes et aſtantes ceteri multe cōfabu
lacionis amenitate diem claudunt et hercules cum aſtantibus
coram eo multa ſermocinacione de pluribus conferebat. Sicqꝫ
intra iaſonem et medeam nullum erat medium quo poſſet ſi vi
ciſſim ad loquendū erat aliquid impediti. Medea igitur quaſi
inſolitudinis abilitatem alloquendi iaſonem apta cōmoditate
captata vidēs ceteros īter ſe circa alia colloquia diuerſa vacare
timoroſi pudoris ſarcina honeſte depoſita in primis verborum
congreſſibus ſic eſt iaſonem allocuta. Amice iaſon non reputet
tua nobilitas inhoneſtum nec vicio feminee diſſolucionis aſſcri
bat ſi forte tecū velut ignota conferre preſumo et me inhoneſta
intencione ad tui noticiam prouocare. Dignum eſt equidem vt
extraneo nobili et negocioſo ſalutis conſiliū tribuatur a nobili

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Nam prodeſſe nobilis nobili ex quadã mutua vrbanitate tenet̃
Scio enim te nobilem et ductũ audacia iuuenili regnũ iſtud
pro obtinendo aureo vellere petiuiſſe pro cuius queſtu ſcias te
diſcrimini manifeſto ſubmittere et infallibilis mortis periculo
ſubicere vitam tuã. Ergo tue nobilitati et iuuenili calori cõpa
cior et tibi deſidero ſalutis conſiliũ et auxiliũ vtile miniſtrare ꝑ
qd̓ illeſus a tantis periculis euadis et optatos tue patrie lares
incolumis valeas in grata ſoſpitate redire. Et ad hoc tibi me ꝓ
futurã cognoſcas ſi ꝑceptibili corde meos monitos amplecteris
et efficaci ſtudio duxeris exequendos. In prono ſibi vultu et pli
catis brachijs iaſon ad offerẽtis verba ſic humili voce reſpõdit
Ha nobiliſſima mulier et domina vobis deuotiſſimo corde meo
humiles grates fundo que laboribus meis compati nobili expo
ſicione monſtratis cuius rei gracia beneplacitis veſtris me totũ
expono cum multomagis ſint munera graciosa que nec petita
nec p̄cedentibꝰ beneficiorꝝ meritis tribuunt̃. Cui medea. Amice
iaſon noſti quãta ſũt ĩ aureo vellere querẽdo cõſtituta diſcrimĩa
an forte fama veritatis ignara tibi cãm ipſorꝝ verã nõ ꝓdidit
in aperto. Sane eiꝰ facultas obtẽtus vix aut nullomõ mortali
cadit in homine cum diuina ſit eius cuſtodia et non ſit in hoĩe
plus poſſe q̃ꝑ poteſt virtus ĩ expugnãda maieſtate deorꝝ. Quis
enim illeſus euaſit a bobus flãmas eructuantibus igneas quẽ
fortune caſus aduerſus ipſos irruere ſtimulo preſumpcionis in
duxit cum aduerſus illos inſulcans ſubito cõuertatur in cinerẽ
et exutus fumoſa ꝑeat in fauilla. Qd̓ ſi tã leui animo attemp
tare iuuenilit̃ p̄ſumpſiſti magna fatuitate deduceris cũ preciũ
tante rei mors ſola eſſe conſiſtat. Abſtrahe ergo iaſon ſi petis
agere ſapiẽter a tam infauſto limine pedem tuũ et ne accedas
ad letifera limina que tue vite ſunt lumina finaliter ablatura
Jaſon antẽ velut impaciens ad medee verba cõmotus ne plura
hijs ſimilia verba diffundat eius ſermonem interſecat et eius
ſerie interrupta ſic intulit. Ha nobiliſſima dñã nũquid veſtrorꝝ
terrore ſermonũ examinare me creditis vt ductis incuſſionibus
ſtupefactꝰ ab incepto deſiſtã. Nũquid ſi fieret vti poſſet aliquã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

gloriã maiorem in tota vita mea obtinere. Sane viuus viuaci
vituperio tabeſcerem inter gentes et omni exutus honoris laude
perpetui dedecoris vileſcerẽ libertati. Eſt ergo ꝓpoſiti mei certũ
morti me tradere ſi mors eſt precium tanti rei. Nam prudẽtis
viri propriũ eſſe debet exquo alicuiꝰ cepti propoſitũ publicauit
in actũ preponere necem vite priuſq̃ a cepto ignomĩoſe deſiſtat
Cui medea. Eſt ergo iaſon illa tui propoſiti certitudo vt mortẽ
affectes preponere vite tue in tã vicini diſcriminis interitu ma
nifeſto? Reuera tue felicitati cõpacior et erga te p̄ſumẽte nimiũ
indiſcrete cõmoueor viſceribus pietatis. Quare propono compa
ciendo tibi benigne tue ſalutis antitodum reuerencie preponere
patris mei et meo pudori nõ ꝑcere nec ſaluti. Sed huius demũ
a me beneficij graciã cõſequeris ſi monitis meis parere ſpõdes
et in exequendis que dixero fallacijs non vtaris. Ad hec iaſon
Nobiliſſima domina quecũq; decreuiſti me facturꝝ infallibiliter
adimplere vobis ſpõdeo deosq; cõteſtor. Cui medea. Si me tibi
copulaueris in vxorẽ Si me ab hoc paterno regno iaſon addux
eris in tuam patriam delaturus. Si me fideles nõ deſeres quo
ad viuã pro certo faciã vt tractabo ꝙ aurei velleris obtẽtu fina
liter tuum votũ implebis totis ĩminentibꝰ malis periculis an
nullatis. Sum enim inter mortales ſola que poſſum virtutes
martis eludere et eius potencie inſtitutis per contrariam artis
potenciã obuiare. Ad que iaſon. O q̃ magna et eſtimabilia re
uera ſunt illa que michi nobilis virgo ꝓmittis daturã te michi
videlicet que inter alias precioſas electe pulchritudinis preroga
tiua refulges velut roſa punica que veris temporis flores cete
ros quos in aruis campeſtribꝰ ſponte natura produxit ſuorum
titulorꝝ ĩſignijs antecellit. Et me promittis liberare preterea a
tantorꝝ malorꝝ noxijs aureo ariete queſito. Scio tamẽ me iuſtũ
eſſe non poſſe preciũ tãte rei. Et qui dona tam cara grata offe
rẽte fortuna rẽnueret merito dici poſſet ſũma fatuitatis ĩſania
penitus agitari. Quare nobiliſſima mulierꝝ et me ĩ virũ vobis
humilẽ et deuotũ ſpõſum expono et me facturꝝ ſingula que vrã
diſcernet electio pura et intemerata fide promitto. Medea enĩ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

talis oblacionis exhilarata ſermonibꝰ Hic ad offerentis verba
rn̄dit iterato. Amice iaſon de tuis pollicitacionibꝰ certā efficaci et
omnino ſecurā nō vano corde deſidero et ī hijs mētē meā tucioris
aſſecuracionis facias firmitatem . Peto igitur per te quecumqꝫ
dixiſti tuo ſacramento firmari. Sed cum ad preſens ſe nobis lo
cus habilis non preſentet differendū hoc puto dū operiat̄ terra
noctis caligine que ad cōmittendū occulta ſe prebꝫ deſiderātibꝰ
habilem et a ſciencia hoīm multos excuſat . Et ea igitur nobis
cōmode ſe prebente per mei ſecretarij nunciū requiſitus ad meā
camerā tutus accedes in qua ſecuram me facies de premiſſis per
ſacramenta deoꝝ . Nam et me aſſecuratam hoc modo deinceps
habere poteris ſicut tuā et ibi de tuoꝝ factoꝝ proceſſibꝰ et ipſoꝝ
execucione finali ꝑ me plenius inſtrueris. Cui iaſon ſtatī huiꝰ
cōpendij breuiloquio ſic concluſit. Nobiliſſima dn̄a ſicut dicitis
fiat vobis et michi. Ambobus ergo cedentibꝰ pluritati ſermonū
medea a iaſone petita licencia rege patre eciā ſalutato et hercule
multis aſſociata comitibꝰ in propriam camerā ſe reduxit.

De medea inſtruente iaſonē de aurei velleris certamine et de medelis ad pugnā faciēdam cū bobus et dracone operādis .iiij.

Iam diei mediū ſol poſt terga reliquerat et ſuoꝝ flexis
habenis equoꝝ ad partes iā vergebat occaſum cū me
dea ſola ꝑſiſtēs in aula que dixerat iaſoni et que rn̄ſa
fuerūt per eū multa inter ſe cogitacione reuoluit. et dū cōdicta
inter ſe diligenter examinat dilatato gaudio ſed mixto deſiderio
inualente gaudiū eius obducitur dū inuidēda noctis hora pre
multa cupiditate feruescit. Quare vtpote feruoris impaciēs dū
deſiderio fluctuat anheloſo intrinsecus metitur aſpectibus curſum
ſolis . Tanta enim auiditate torquet̄ in ſolis occaſum qđ illud
diei reſiduū quod erat mediū inter lucem et tenebras ſibi pro
certiſſimo viſū fuit tractū duoꝝ habuiſſe dieꝝ. Sed eo vergēte
demū ad veſperas ſub emiſperio factus occiduus certas noctis
induxit tenebras dum inter aſpectus humanos et ipſum ſolem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ſe interpoſuit vmbra terre. Inſurgente ergo illiꝰ noctis crepuſ
culo multa varietate ſubuertit fluctuans animꝰ in medea qui
iam exeptus a notādo ſingulos gradus ſolis donec occideret et
ſollicitudine grauiori notat et appetit lapſus noctis et ſic ꝑcon
ſequens ortum lune cum nocte illa cōtra primi ſompnij horam
eleuatura eſſēt ab ortu et ſic eius noctis ab exiſtentibꝰ in pala
cio conſūmata vigilia dormicionis ſinguli quietē appeterent ꝑ
quam ſui voti deſiderata libertas plena pateret eidem. Sed o q̄
deſideranti animo longū qđ breue videtur cui nichil ſatis feſti-
natur ad votū. Quātis enim torquetur cruciatibꝰ anxijs tunc
medea cū ſentit patris famulos in palacio longa vigilia noctē
eludere et in vigilātibus ſigna cadencia ſompnos nullatenus
ſuadere. Longe igitur expectacionis velut impaciens nunc huc
nunc illuc fertur per cameram inquieta nūc ad eius ſe dirigit
hoſtiū exploratura ſi forte vigilantes iaceant de dormicione trac
tatum. Nunc cōuerſas valuas aperit feneſtraꝝ inſpectura per
illas quantus affluxerit de ea nocte decurſus. Sed tādiu talibꝰ
vexatur anguſtijs donec galloꝝ cātus dormicionis p̄co vndiqꝫ
inualeſcit adquoꝝ monitus vigilantes inſtantē quietē appetit
dormiēdi. Recubante igit̃ vniuerſa regis familia et ſub quietis
noctis tacito circūquaqꝫ diffuſo ſilencio medea exhilarata non
modicū quandā anū ſibi domeſticā et nimis aſtutā ad iaſonem
caute mittit quā vt preſenſit iaſon ſubito ſurgit a thalamo et
anu comite lentis inceſſibꝰ per obſcura palacij gradiens medee
ꝑuenit ad aulam. In cuius introitu aſtante medea iaſon affec
tuoſis verbis ſalutis pandit oraculum in ingreſſu. Ac igitur ſi
mili reſponſo reddito per medeā gratabūdus valuas intrauit
Confeſtim igitur receſſit anus iaſone et medea ſolis in camera
derelictis et firmatis aule ianuis ꝑ medeā iuxta ſtratū mirabili
apparatu triclinium iaſon medea dictante conſedit. Apertis igit̃
theſauris ſuis quādam ymaginem aureā conſecratam in noīe
ſummi iouis vt gentiliū erat moris medea eduxit et ea oſtenſa
iaſoni in multo lumine ardencium cereorum quibus tota came
ra fulgore maximo prelucebat hijs verbis allocuta eſt dicens.

Peto a te iaſon ſup̲ hanc ymaginē ſūmi iouis ſacramentū a te
michi fidele preſtari vt cum me totā tue voluntatis exponā ar-
bitrio et impletura ſum omnia que tibi promiſi intemerate fidei
puritate et michi perpetuo ſeruatꝝ puro corde iurabis diuini
et humani iuris ab hac hora me in tuam conſortem accipies.
et vt nullo tp̲e vite tue me deſerere aliqua machinacōe p̄ſumes
Ad qđ iaſon deuoto vultu ſe offerens et ymagine corporaliter
manu tacta medee ſeruare ſingula et adimplere p̄dcā iurauit
Sed o deceptiua uiri fallacia. Dic iaſon quid tibi medea demū
feciſſe plus potuit. Que ſui decoris omni honore poſtpoſito tibi
ſuū corpus et ſpiritū vnanimit̄ tradidit ſolius promiſſiōis tue
pocius lapſa fide non attendēs ſue nobilitatis inſignia nec ſue
magnalia regie dignitatis aduertens cum tui amoris cauſam
ſe ipſam hereditario ſceptro priuauerit et ſenem patrem irreue
renda reliquerit theſauri ſui cumulo ſpoliatū et paternas ſedes
deſerens propter te elegit exiliū preponendo natalis ſolij dulce
dini prouincias alienas? Nonne te ipſum a mortis interitu ſal
uauit incolumē et perpetui vituperij labe detraxit qui ſaltim ſi
ſoſpes a caſu diſcriminis euaſiſſes aureo vellere nō queſito re
dire theſaliā pre pudoris anguſtia audacia tibi ſecuta nō erat?
Deſtituit enim ſe ipſam a ſuis et te reſtituit tibi et tuis. Quo
ergo pudore depulſo iuramēti tui fedus eludere preſumpſiſti vt
ingratitudinis labe pollutus credentē decepis virginē ea latibꝫ
paternis abſtracta et deoꝝ timore poſtpoſito quos eligiſti p̲iu
rando contempnere ei fidem fallere veritus nō fuiſti a qua tanti
boni magnalia te certū ē ſuſcepiſſe? Sane te inuerecūdū demū
decepiſſe medeā narrat hyſtoria. Sed hoc proceſſit ex tua decep
cione flagiciū vt eiuſdem hyſtorie ſeries nō obmittit quod ī tui
penā p̲iurij et in odiū fidei rupte tue dijs ingerentibꝫ vitā tuā
turpi caſu diceris finiuiſſe de qua hic plura ad preſens referri
obmittit̄ pro eo qđ preſentis tractatus materiam nō contingit.
Sed tu medea que tātaꝝ ſciēciaꝝ diceris illuſtracione decorata
dic quid tibi profuit noticia legis aſtroꝝ per quā dicitur futura
poſſe preſciri? Si pre ſciencia futuroꝝ viget in illis. Unde tibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

tam enormiter tam impie prouidiſti. Forte dixeris te multū ba
chatam amore futuri tui mala depēdencia in aſtroꝝ legibus per
negligēciā omiſiſſe. Et certū eſt aſtronomie iudicia ſup incerto
firmata de quo manifeſtū exemplum potenter et patenter in te
eliciatur que tibi preuidere per ea nullatenus potuiſti. Hec ſunt
enim illa incerta que faciles ad credendū pro certo decipiūt et
aperto cōuoluūt falſitatis errore. In quib9 nullus dephendit̃
futuroꝝ effectus niſi a caſu forte contingat cum ſolius dei ſit in
cuius manu ſunt poſita ſcire tempora et tpoꝝ momenta. Quid
vltra? Recepta medea iaſone piurabili iuramento ambo ingre
diuntur thalamū incredibili venuſtate decoꝝ reiectiſqꝫ veſtib9
et exiſtentib9 ambo nudis virginitatis caſtra iaſon aperuit in
medea. Sicqꝫ tota nocte illa cōſumpta in iocūdis ſolacijs volup
tatis medea licet ſui voti ſatiſfactionē impleuerit p viriles am
plexus et actus venereos optatos a iaſone propterea non eua
nuit ſcintilla cupidinis in eadem imo p expertos actus poſtea
grauiora concepit incendia q̄ꝫ ante facinus cōmiſſum. Hic eſt
ille guſtus tanta ſeducens amenitate miſeros amatores qui cū
ab eis plus recipitur magis appetitur quē odire non poteſt ſto
machus ſaturat9 cum cordis auiditas et cupiditas voluptatis
cōtinuū in eo dū eius feruet dulcis anxietas nutriat appetitū
Jam illius noctis igit̃ aurore viciane ſidus illuxerat matutinū
cum medeā hijs verbis allocut9 eſt iaſon. Hora eſt dulcis dn̄a
nos a lecto debere cōſurgere ne forte nos repente intercipiat lux
diei Sed ignoro cariſſima ſi de meo negocio diſpoſuiſti aliquid
factuꝫ aut ſi per te inde aliquid eſt ordinatū rogo deuote vt tui
ſecreti cōſilij michi ſeras aperias vt p te inſtructus hoc exequar
Nā in educenda te ab hac inſula in qua es et deducenda te in
meā patriā in qua poſſum omnis eſt celeritas michi mora. Cui
medea ſic dixit. Amice carior michi me ſup tuo negocio qd̓ meū
propriū factū eſt plenū iam ſumpſi conſiliū electionis fornace
recoctum et agnitū in me ipſa. Hoc ergo ſurgam9 e thalamo vt
michi et tibi copia ſit habilior exercēdi ſuper hec omnia que tibi
viſa ſunt expedire ſurgentibus ipſis a thoro et veſtib9 in multa

celebritate reſumptis medea ſuoꝝ apertis ſcrineis theſaurorū
multa ab illis excepit que iaſon hoc ordine tradidit cōſeruāda

Hec ſunt illa que medea dedit iaſoni. v.

IN primis tradidit ei ymaginē quandā argenteā quā
dixit eſſe ꝑ incantacionū nodos multiqȝ artificij virtute
cōſtructā que aduerſus incātaciōēs iam factas ē valde
potiſſima caſſans videlicet que facta iam ſunt et eoꝝ nocīua ex
pulſione repellēs. De hac igitur iaſonē ſic inſtruxit vt eā caute
ſupra ſe deferat. Nam aduerſus incantaciones quaſlibet p̄ua
lere ſe ſciet nociuoꝝ incantacionis viribus ānullatis. Secundo
ſibi tradidit cuiuſdam vnguenti odoriferi medicamē quo ipſum
linire ſuaſit aſſerens in eo virtutem ineſſe vt aduerſus flāmas
valde preualeat extinguat incēdia et omne qđ habet potenciā
cōburendi intenſa fumoſitate reſoluat. Deinde quēdam ānulū
ſibi dedit in quo talis virtutis lapis erat incluſus vt quēcumqȝ
venena corriperet eoꝝ nocumēta repelleret et quē veneni rabies
perfuſa forſan inficeret velut ab aquis infuſum īnocuū ſua vir
tute ſaluaret. Erat et in eodem lapide alia virtus intenſa vt ſi
quis hunc lapidem clauſum gereret in pugillo ita ꝙ lapis ipſe
gerentis carni fortiter inhereret īuiſibilis ſtatim fieret ita quod
dum ipſe geſtaret ī pugno nemini pateret copia viſionis. Hūc
lapidem ſapientes aghatem appellant in inſula ſicilie primo re
pertum. Et hunc eneam ſcripſit virgilius geſtauiſſe cum primū
inuiſibilit̄ carthaginis ꝑuenit ad horas de quo ſic dixit. Gradit̄
fido comitatus achate. Subſequent̄ ſibi quoddā ſcriptū exhibuit
lr̄ature legibilis et notiſſimi eciā intellect9 de quo medea iaſonē
ſatis diligenter āmonuit vt ꝙ̄ primū ad vellus aureū ꝑueniret
impedimentis preambulis ānullatis nō repente in ipſum irru
eret ſed ſupplex in oracione perfuſus ſaltem ter legeret ſcriptum
illud vt ea lectura inſtar ſacrificij placatos deos per eā mereret̄
habere. Poſtremo et vltio quādā ficellā liquore mirabili plenā
tradit ſibi de qua illū inſtruxit vt ꝙ̄ primū ꝑueniret ad boues

liquorē illū in eorꝝ ore ꝑfūderet et crebris aſperſionib9 irroraret
In liquore enī illo hāc ieſſe virtutē aſſeruit vt q̄ꝑprimū ora boū
infunderetur ex illo velut quodā viſcoſo glutino ſic compacta
conſtringerent̄ in vnū qd eorꝝ aptura non tam difficilis q̄ꝑ im
poſſibilis eſſ3 illis et ſic de ſingulis ſucceſſiue medea iaſonē dili
genter inſtruxit . Quib9 proceſſib9 ſiue modis poſſit ad optate
victorie gloriā ꝑuenire. Medea igitur ſuis inſtructionib9 et doc
trinis ſic demū finem impoſuit et data iaſoni licēcia recedendi
ante diei cōminātis lucis aduentū iaſon in decretā ſibi camerā
furtiuis paſſib9 ſe recepit.

Qualiter iaſon acceſſit ad aureū vellus. vj.

INſurgēte igit̄ roſeis aurora ſplendorib9 et ſole aureo
lux modica cacumina mōciū illuſtrāte iaſon furtiue
ſurgit a thalamo ī comitiua videlicet herculis et ſuorꝝ
et oetis regis audiuit ſoliū ī quo ipſe rex ſe receperat multorꝝ
aſtāciū circūdāte corona. Quē vt vidit rex hylari vultu ſuſcepit
et ab eo cām aduētus ſui eſt geſtis hōrificis ſciſcitat9. Cui iaſon
ſic ītulit. Queſo dn̄e vt cū mora ſit michi amodo nimiū tedioſa
vellē ſi placet de vrā volūtatis licēcia ad aurei velleris bellicoſa
diſcrimina me cōferre. Cui rex. Amice iaſon timeo ne tue iuuen
tutis aīoſitas incōſulta appetere te īducat ea que tibi mortē ex
cellerēt et michi generēt loquacē infamiā de diſcrimīe caſus tui
Moneo igit̄ te deuote vt ſoſpes repāari velis anteq̄ꝑ tot malis
te ſubicias periturꝝ. Cui iaſon. Nobiliſſime rex nō eſt michi aīo
ſitas ſine diſpēſacione cōſilij. Et vos ſine dubio in cōſpectu oīm
eritis īnocētes ſi qd abſit de me aliquid ſiniſtrā accidat cui volū
tarie me ſuppono . Cui rex. Amice iaſon inuitus volo tua vota
ꝑficere. Dij faueāt vt a tanto diſcrimine incolumis euadas. Et
ſic iaſon a rege votiua obtēta licēcia ꝑmiſſum ſe accīxit ad iter
Erat autē iuxta inſulā colcos quedā modica īſula modico freto
diſtans in qua ꝑdictū aureū vellus erat in diſcordia diſcrimīs
iam narrati et ad quā parua ciba et breui remige conſueuerāt
trāſmeare. Ad vicinū igit̄ litus iaſon aduenīēs cimbam intrat

armis munitorijs intromiſſus et ſolus pro ſpe victorie fremens
in freto remoꝝ ductu ab ipſo ī iam dictā modicā inſulā trāſfre
tauit. In qua cum terrā attingit confeſtim a timba proſiliens
et ab ipſa diſpoſitis armis et rebus a medea ſibi preſtitis ad ſa
lutem confeſtim arma induit et ſecuris paſſibꝰ verſus aurei vel
leris ſe dirigit arietem. Medea vero trepidantis animi excuſſa
ſuſpirijs ſui conſcendit alta pallacij et ad eminenciora loca ſe
dirigens ſumma ſpeculatᷣ a turri a qua dilecti ſui diligenter me
titur tranſitū ſed diligencius eius deſcenſum in terram. Quem
vt vidit arma ſūpſiſſe et meticuloſum vt putat accinctū ad iter
fluuiales prorupit in lacrimas. Quibꝰ ſigna produntᷣ amoris
nec valēs obtꝑare ſingultibꝰ atqꝫ verbis in has voces tenues
ora ſua lacrimis irrigata circūfluis lāguida ſonoritate reſoluit.
O amice iaſon quantis pro te vexor anguſtijs quantis doloribꝰ
cruciaor intus et extra dum timeo ne tu terroribus ſtupefactus
meos monitꝰ obliuioni tradideris vt tue ſalutis omiſeris datas
a me tibi neceſſarias diſciplinas. Quod ſi feceris nō īmerito ve
reor ne quid tibi et in pocius illud ſupremū ſiniſtrū poſſit acci
dere quare a tuis amplexibꝰ fiam perpetuo aliena. Dijs tamē
humiliter ſupplico vt te redeuntem incolumē oculi mei reuera
proſpiciant et de tuis proceſſibꝰ me totam exhilarent ſecūdi pro
ceſſus. Inter hec autē iaſon circūſpectis inceſſibꝰ verſus arietis
cuſtodias iter arripit. Qui poſtꝙ venit ad locum martis primo
boues inſpexit tam vrētes flāmas et in aere diffuſas emittere
ꝙ celum adiacens totū ignis flagrancia rutilabat eſtus eciam
et caloris feruor ſic totū occupauerat locū ipſū ꝙ iaſoni nulla
poterat patere facultas vt ad boues ipſos poſſet accedere p̄ ni
mio caloris terrore ſed dilecte ſue factus non īmemor ſalubriū
monitoꝝ faciem ſuā collum et manus et eas ꝑtes qua potuit
corporis dato ſibi a medea vnguento linuit. Ymaginē enī ſibi
preſtitā ab eadē collo pendentē flāmis oppoſuit. et ꝑlecto ſcripto
tot vicibꝰ quot iam prediximus ꝑlegendū auſus eſt ad boues
ipſos accedere et cum eius preſumit inire certamē. Sicqꝫ ipſis
aduerſus iaſonem flāmas euomentibus inceſſanter exuſtū eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Scutū eius a flāminis et eius lancea crepidantes digeſta per
ignes nebuloſum exalauit in fumū. Et vere iaſon vitā medijs
finiuiſſet in ignibꝰ niſi datū liquorē in ora boum crebris aſper
ſionibus infudiſſet. Quo perfuſo vaporanciū ora boum quaſi
ferreis cathenantᷣ ex ceris et velut viſcoſi glutinis compagine in
diuidue ſūt abſtricta. Tūc ceſſauit illico flāmaꝝ emiſſio et boū
letifer ignis vomitus illico fuit digeſtus. Reducto igitᷣ aere eua
neſcentibus flāmis a ſuis humidis nature diſcenſis inualeſcāt
iaſon et multa animoſitate repletꝰ validas ad ſtupefactoꝝ boū
cornua manꝰ extendit. Sicqꝫ arreptis cornibꝰ huc illuc tēptat
tranſducere boues ipſos vt ſenciat ſi calcitroſi repugnent vel
ſi eius imperio facti flexibiles humiliter obſecūdent. Qui velut
exanimes eius obediētes arbitrio ad recalcitracionis ceruicoſa
rebellia inſurgere nō attemptant. Quare iaſon iugū et aratrū
iugo iugaliter ſociatū eoꝝ humeris ſecura diligēcia imponit et
nectit et vrgentibꝰ ſtimulis boues ipſos arare coegit nō cōtemp
nētes imperiū aratoris. Sicqꝫ verſata gleba latus campis cre
bris cōcauatur cellulis. crebris ſulcis ſurſum verſum deſcribē
tibus cellas ipſas et bobꝰ ipſis verſato derelictis ī campo iaſon
feſtinus et audax ſe dirigit ad draconē. Quē poſtꝙ̄ draco ad ſe
venientē inſpexit multiplicatis ſibilis in ſonoritate vocis horri
bilis repcuſſū aerē ſimiles organiſare coegit in voces et crebris
ictibꝰ fumoſas flāmas emittens vicinū aerē calida et extuanti
rubricacione colorat. et dū linguā leuibus reuolucionibꝰ trahit
et abſtrahit pluuialibꝰ aſperſionibꝰ letifera venena diffundit.
Jaſon autē intrepidus ad ordinatas medee ſe vertens ꝓtinus
diſciplinas viridis lapidis ānulū quē ſuſceperat a medea ī luīa
draconis obiecit. Cuiꝰ fulgure ſtupefactꝰ draco ceſſauit flāmas
emittere et circūgirādo caput et collū huc et illuc velut factꝰ ex
animis fulgorē lapidis p̄ multa ſtupefactione vitare cōtendit
Hic lapis repitᷣ in india vt ſcripſit yſidorꝰ quē nos ſmaragdum
vulgaritᷣ appellamꝰ. Huiꝰ virtus lapidis ſine dubio talis ē vt
abiectus in luīa cuiuſlibet veneni feri aīalis ſerpētis vel eius
ſīlis vel eiꝰ q̊ bufo in ſicilia vulgaritᷣ nūcupatᷣ ſi eiꝰ aſpectui cū

aliquo ferro vel calamo incõmutabiliter opponatᷣ nõ per longã horam poterit venenoſum animal tolerare qđ in eius aſpectũ non deficiat extinctum. Sed lapis ipſe non eximitur impunis a dampno cum ex tincto venenoſo cui opponitur animali totus minimas confragatᷣ in rimas. Huius radio viridanti draconẽ ipſum letifere ſtupefactũ animoſus iaſon cõfeſtim appetit enſe nudo crebris ictibus ict9 accumulat quos veluti innocuos dure draconis ſquame collidũt. Infatigabilis igitᷣ iaſon ꝓpterea nõ ceſſat ab ictib9 velut durus malleus in incudem et tam diu re nouatis ictibus ipſum impugnat qđ draco tollerare nõ valẽs crebras et duras ĩpugnaciones longo diſcenſus in cãpo letifeꝝ emittit ſpiritum et ſupadiacentẽ aerem letiferis aconitis inficit Quẽ poſtq̃ iaſon vidit extinctũ medee magiſteria ad propriam memoriam iam reducens impiger appetit et caput eius a collo trucidanti mucrone diuiſit. A cuius faucib9 euulſis dentibus ipſos cõtinue per ſulcos factos cõſeruit in arato campo dudũ a bobus ex quoꝝ ſemine naſcunturᷣ. ſtatĩ milites inauditi dumq; ex tali ſegete milites prodeunt confeſtim ad arma ſurgentes et irruẽtes ꝓtin9 in ſeipſos letiferis vulnerib9 ſe impugnãt. Durũ ergo cõmittitᷣ preliũ inter frẽs terrigenas et obſcurũ cũ diſtictis ad bellũ nõ irruant aciebus nec ſe petant vtpote diuiſi ꝑ ꝑtes ſe turbulentis affectibus alter alterũ trucidari contendãt cũ nec demũ eoꝝ fuerit aliquis q̃ victor extiterit cũ mutuis vulnerib9 inter ſe deciderint interempti. Mathematice igitᷣ artis incanta cionib9 cõtrarijs artificioꝝ miniſterijs omnib9 decurſis dracone predicto morti tradito necnõ ex ei9 dencıũ ſemine natis fratrib9 morte ſublatis bobus ipſis factis ſemiuiuis iaſon a diſcrimine periculoꝝ cuulſus curioſa ſollicitudine ſua ſcrutatᷣ in mẽte que facta ſunt et ſiqua facienda ſibi ſupſint in conſũmacione ipſi9 negocij ſtudio ſuis cõtemplatur. Et cũ omnia percepit iam eſſe conſumpta aĩoſus et hylaris lentis paſſibus ad aurei velleris ſe dirigit arietem. In quo dũ nullam inueniſſet rebellionis au daciam arreptũ cornib9 iugulo morti tradidit et ſuo aureo ſpo liat veſtimento grates exinde dijs reddens per quos cũ victorie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

gloria et abſq3 ſuo detrimẽto perſone eſt predictũ vellus aureũ
conſecutus . Ditatus igitur iaſon aureis ſpolijs ad inſule littus
letus accelerat cimbã intrat et remoꝝ ductu ſe contulit ad ma
iorem inſulam in cuiꝰ littore ipſum p̄dictus hercules et eiꝰ ſocij
deſiderabilit̄ expectabant. Hunc igit̄ poſtq̄ deſcendit in terram
cũ multa hylaritate ſuſcipiunt et de eius incolumitate humiles
grates dijs reddũt cum eũ ſoſpitẽ nunq̄ habere putaſſent. Iaſon
autẽ cum eiſdem ad regis oetis regiam ſe contulit et vt ꝑuenit
ad eum rex oetes eum ficticia iocũditate recepit. Nam inuidit
ſibi de tanta victoria et doluit de ſe ipſo tantis diuicijs ſpoliato
quem vt iuxta ſe ſedere iuſſit oetes quid velut monſtrũ aurei
velleris inſpectoꝝ miratur in ipſius aſpectu vulgus ſed pocius
admiratur de tanta victoria quomõ potuiſſet ſtatuta deuincere
dei martis . Medea vero gratis exhilarata ſucceſſibus viſura
iaſonem demum accedit. Cui ſi licuiſſet in aſpectu multorum
multa per oſcula blandimenta dediſſet et rege mandante iuxta
iaſonẽ quaſi pudibũda cõſedit. Quem medea tenui ſono vocis
furtiuis verbis alloquitur vt ad eam veniẽte noctis vmbraculo
ſecurus accedat q̄d iaſon ſe deſiderabilit̄ impleturum humili et
ſubmiſſa voce reſpõdit. Noctis igit̄ tenebris toto vrbe diffuſis
iaſon medee ꝑuenit ad camerã et ea mediante thalamũ intrat
et ambobus in thalamo voluntatis conſtitutis poſt multa vo
luptatis ſolacia tandem de receſſu cõmuni et preparatorijs ad
receſſum multa intra ſe vnanimiter contulerunt. Sicq3 ad me
dee ſuaſum iaſon in colcos per vnius menſis ſpacium moram
traxit . Demũ vero tẽporis oportunitate captata iaſon et ſocij
cum medea ab eadem inſula furtiue recedunt a rege oete licẽcia
non petita. Sed o medea ventoꝝ ſecundoꝝ aurã multũ diceris
optaſſe vt tuam dereſeres patriã et paterna ſceptra defugeres
mare trãſires in trepida amare luis tua diſcrimĩa nõ aduertẽs
Sane diceris ꝑueniſſe theſaliã vbi ꝑ theſalima iaſonẽ ciuibus
ĩuenerãda theſalicis occulta nece pꝰ multa deteſtãda diſcrimĩa
vitam legeris finiuiſſe. Sed q̄uis vlcione deoꝝ iaſon martirio
multo fuiſſet expoſitus antequã ipſe decederet et eius deceſſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

tamq̄ dampnatus a dijs fuiſſet dampnabili morte cōcluſus dic quid tibi profuit in iaſone grauis vlcio et vindicta deoꝝ poſtea ſubſecuta? Sane vulgariter dici ſolet. Aiali mortuo inutiliter proficit medicinalium herbaꝝ nacibus adhibere medelas. Niſi forte dijs placeat non in paſſi recompenſacionē iniurie ſed vt a mortalibꝰ cognoſcat̄ deos nolle graues culpas eciam in facie viuenciū abſq̄ pene talione tranſire quid vltra? Applicuit iaſon cum hercule et alijs eoꝝ comitibꝰ cum medea in portu theſalie ſanus et hylaris quos oēs rex peleus de iaſonis incolumitate turbatus intrinſecus ſui tamen cordis celans anguſtias hylari vultu ſuſcepit et preponere iaſonē regno ſuo iuxta ꝓmiſſa ſibi dandū ab eo licet inuitus prodigalit̄ non negauit. Iaſon vero ſuſcepti vituperij a laumedonta rege memoriter nō oblitus habito de aureo vellere tā glorioſa victoria parū curās poſtpones eciā tamq̄ ingratus quitquid ꝓmiſſorie agere debuit in medea nec regni theſalie prepoſicione cōtentus in vindictā et vlcionem laumedonte regis animū curioſū erexit. Quare de ea re multo cum hercule cōmunicato conſilio hercules quaſi tocius negocij pōdus aſſumpſit. Inde eſt qꝺ idem iaſon et hercules regi peleo et alijs grecie regibꝰ a troianorege eius iniuriā in mente illatā exponūt nec tantū eis veꝝ eciā primatibꝰ grecie fuiſſe cōmunē et ideo in vlcionē iniurie predicte pecierūt ab eis vt in tanti conſūmacione negocij qꝺcumq̄ poſſent auxiliū et iuuamē impēdāt Non ergo defuit petentibus a grecoꝝ regibus et ducibus iuuatiua promiſſio qui vindictā appetere de cōmiſſis a predicto rege troiano vnanimiter omnes probant.

De deſtructione prime troie per iaſonē et herculem. vij.

Hercules autē qui ipſius negocij vt eſt dictū totū onus aſſumpſit cupiens ipſius negocij fidelis eſſe miniſter et ſolicitꝰ executor verſus ſpartem impiger iter accelerat nō quieſcens. Erat enī ſparta quedam prouincia de ꝑtinencijs romanie regni effecta et duo fratres reges regnabant in illa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

quoꝝ vnus caſtoꝛ et alius pollux denoīacionibꝰ propꝛijs voca
bantur. Hos fratres dogmatizauerunt poete filios fuiſſe iouis
ſuſceptos ſibi ex dampne ſpecioſiſſima mulieꝝ a qua eciam he
lenā finxerunt conceptā ſoꝛoꝛem videlicet regū ipſoꝝ. In cuius
helene cōcepcione teſtati ſunt fabuloſe poete iouem in oui ſimi
litudine concubuiſſe cum predicta dampne. Vnde quidā. Jupit
inquit oua quia tindaris exit ab ouo. Vocans tindarim ipſam
helenam a quodā loco dicto tindare. Hunc locum dicunt quidā
eſſe in ſicilia ex parte ſeptētrionalis plage in facie colcū inſulaꝝ
non longe multū a ciuitate meſſana in quem locum dicti poete
dixerūt theſeum predictā helenā aſpoꝛtaſſe a patria ſua raptā
dum adhuc floꝛe vireſceret puellari. Vnde ouidius ī epiſtola ſic
properauit paridi. Tindaris in feſtis ꝛc. Et ſubſequent abiecit.
A iuuene et cupido credatur reddita virgo ꝛc. Et hos igit̄ reges
fratres caſtoꝛē et pollucem acceſſit hercules deuote rogās illos
et monens vt in potenti brachio in troiani regis dampna ſecū
potenter accedere nō poſtponāt. Qui reges in multa affeccione
verboꝝ et in volūtate nō ficta ipſi herculi predicto vnanimiter
ānuerūt. Eodem igitur hercule ab eiſdem fratribus regibus ob
tenta iocunda licencia accelerat ſaleminā. Erat enim ſalemina
quedam prouincia regnū effecta de cōtinencijs ipſius grecie ſeu
partibus romanie in qua regnabat tunc rex thelamon vir vtiqꝫ
multe ſtrēnuitatis et aīoſitatis in bello. Ad quē dum peruenit
hercules cū multa iocūditate fuit receptus ab eo. Hercules igit̄
ipſum verbis āmonet precatiuis vt ſecum et cum alijs regibus
grecie qui ſecum apud troiam accedere promiſerint ad regis ex
ādiū laumedontis venire dignetur. Thelamon autē rex verbis
annuens herculis cum eo et alijs duabus troiam eciā inſtanti
venire promiſit et ab eo hercule diſcedente reuerſus peruenit
ad pelenū quem mouet precibus et hoꝛtatur et quoſcumqꝫ po
terit de maioꝛibus regni ſui moueat troiam accedere cum iam
dictis regibus et ſeipſo. A quo hercules ſatis hylariter īpetrato
ſubſidio mox diſceſſit ab ipſo et apud pylon cum feſtinancia de
clinauit. Erat et pylon quedam prouincia de ipſius continēcijs

grecie in qua tunc dux neſtor dominiū potenter agebat. Cui cū
hercules explicaſſet ſui cauſam aduentus annuit neſtor ſe cum
eo videlꝫ gratanter ituꝝ in multa ſuoꝝ militū comitiua. Erat
igitur dux neſtor ipſi herculi intime amicicie et dulci caritate cō
uictus et ideo gracioſius et facilius annuit verbis eius. A quo
hercule diſcedente iterū ꝑuenit ad peleum qui cum .xx. nauibus
onuſtis militibꝰ iam accinxerat ſe ad iter predictis regibus tūc
cōuenientibus cum eodem in portu theſalie vt inde ſimul apud
troiam ſe dijs fauentibꝰ ſalubri nauigacione cōferrent. Tēpus
erat ꝙ ſol maturās ſub obliquo zodiaci circulo curſum ſuū ſub
ſigno iam intrauerat arietis in quo noctiū ſpacio equato diebꝰ
celebratur equinoctiū primi veris. Tunc cum incipit tēpus blā
diri mortalibus in aeris ſerenitate intentis tunc cum diſſolutis
niuibus mollitur flante zephiro criſpas aquas tūc cū fontes in
ampullulas tenues ſcaturiſant tūc cum ad ſūmitates arboꝝ et
ramoꝝ humiditates ex terre gremio exalantes excolunt̃ in eis
quare infuſcant ſemina creſcunt ſegetes virent prata variorū
floꝝ coloribus illuſtrata tunc cū induunt̃ renouatis frondibꝰ
arbores circūquaqꝫ tūc cū ornat̃ terra graminbꝰ cantāt volucres
et in dulcis armonie modulamine citariſant tūc quaſi mediū
menſis aprilis effluxerat cū mare ceruicoſa fluctuacione laxata
iam vndas equauerat factū equor. Tunc predicti reges iaſon
et hercules cum eoꝝ nauibꝰ portū intrat ſcindunt̃ maria velis
extenſis in afflatibꝰ zephiroꝝ et tamdiu continuatis diebus et
noctibꝰ nauigāt donec ad optatas oras regni troiani ꝑueniūt
portū intrāt dictū propria appellacione ſimeonta. Cum igitur
ad portū applicuere predictū iam ſol vergebat ad veſperas vici
nas noctis tenebras ſuadendo. Tenacibus ergo anchoris in ꝓ
fundū maris iniectis quieſcunt naues ex eis fortiter religate et
de futuris proceſſibus quo poſſunt ſalubriori conſilio diſpount
nauigantes. Diffuſis igitur noctis vmbraculis in orbe terraꝝ
in primo canticinio noctis ipſius luna luce modica ſurrexit ab
ortu. Que ſupra terre faciem ſuis curſibus eleuata adulterino
lumine noctis medio fingit diem. Hinc ē qđ ad cuiꝰ lucis luīa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

aīati greci cōmoda ordinacione deſcēdūt in terrā qđ valde facile
fuit eis cū troiana repiſſent litora ſine cuſtodia nō exſpectante
rege troie hoſtiū aliquoꝝ inſultus. Educunt itaqꝫ de nauibus
equos ſuos arma deponūt in terrā tentoria figunt. et eleuant.
vigilias ſtatuūt et excubias neceſſarias circūquaqꝫ. Priꝰ ꝙ̄ igit̄
ſol in terre faciē effūderet veꝝ diē rex peleus reges alios iaſonē
et herculē necnō et alios maiores exercitꝰ ad tētoriū ſuū venire
mandauit. Quibꝰ venienbꝰ et in eoꝝ ſeſſionibꝰ collocatis rex
peleus eos hijs verbis alloquit̄ indicto manu ſilencio. O viri
nimia ſtrēnuitate cōſpicui terraꝝ orbis nouit virtutis veſtre po
tencias ꝑ plurima mūdi loca iam agnitas. ab experto nuſ ꝙ̄
auditū extitit aut relatū vt inquoſcūqꝫ iniecritis vires veſtras
de victoria nō reportaſſe triūphū. Iniuſte ergo laumedōtis regis
iniurie iuſtā nobis parauere cām intrādi t̄minos terre ſue. Sꝫ
ex quo placuit dijs nos in hāc deſcēdiſſe t̄rā in exidiū dicti regis
expedit nobis circa tria pricipalit̄ apponere curas nrās. Primū
eſt vt in defēſionē ꝑſonaꝝ noſtraꝝ ab hoſtibꝰ ſimꝰ oīode curioſi
vt ſaluacionē ex eis oīmodā cōſequamur. Secundū ē ꝙ in offē
ſionē ipſoꝝ hoſtiū nroꝝ vt deſtruccionē eorūde virilit̄ īſurgamꝰ
Tercīū eſt vt viribꝰ īnitamur de hoſtibꝰ nrīs ad victoriā ꝑueīre
ex quo illa duo extrema felicia ꝓcedent pro nobis dijs fauētibꝰ
manifeſte ſatiſſactionis. videlꝫ plenitudīe nos cōſequi de cōmiſſis
et īnumerabiliū diuiciaꝝ vtilitates que de victis ipſis hoſtibus
nos expectāt. Notū eſt enī oībꝰ vrbē troie īnumerabilibꝰ habū
dare diuicijs quā ſi nobis per victorie palmā poterimꝰ fortuna
fauēte ſubicere capaces nō reputo naues nrās ad tantā copiā
et onus eaꝝ. Supeſt ergo vt de cetero ſingula meciamur ꝑ que
poſſemꝰ ad obtinēda vota nrā celeriter et ſalubrit̄ ꝯuenire qđ
dij pij fauorabilit̄ ānuāt et iuuādo cōcedāt. Poſtꝙ̄ igit̄ verbis
ſuis rex peleus finē fecit primꝰ int̄ alios dicēdi vices anticipās
alioꝝ hercules ſic ad regis dcā rn̄dit. Laudāde rex laudāda ſūt
dcā que ꝑ vos in nrā cōi audiēcia diſcretiſſime ſunt ꝓlata. Et ſi
laudabile eſt circa pn̄s negociū noſtrum laudabilia aduenire
cōſilia laudabilius tn̄ eſt adiuenta effectui cū inſtācia delegare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Saluo igitur cōſilio ſaniori ꝓ ſalute noſtra et noſtroꝝ hoſtiū obtinenda victoria michi videtur acceptū vt incōtinenti anteq̄ dies veniat qui ſua luce noſtrū aduentū accuſet de omnibꝰ nūs et de tota gente noſtra fiat diſtribucio in duas partes equales. In vna igitur parte de partibꝰ ipſiꝰ ſit rex thelamon cum tota gente ſua. Item iaſon et ego cum noſtris cōplicibꝰ nobis iūctis vt ſtatim nos ſub noctis ſilencio conferamꝰ circa vrbis troie vicinia latibula viridaria et vineas adicētes. Ibiq; nobis furtiue latētibꝰ expectabimꝰ diei lucem quouſq; ad regem laumedontā de aduētu noſtro delata noticia cū milicia ſua ad naues nr̄as diſponat irruere ignarus nos circa ſui vrbis muros eē latētes Eo igit᷑ ad naues cum ſuis militibus accedēte vt poteritis defē ſionis ſibi a nobis repagula opponātur de alia medietate gētis noſtre tres acies ordinentur. Quaꝝ prime preſit dux neſtor in comitiua ſuoꝝ ſecunde rex caſtor et tercie rex pollux qui contra regem laumedontā in hoc loco litoris vbi nūc ſumꝰ viriliter ſe opponāt. Nos autē q̄ erimus in furtiuis latibulis vt iam dixi aggrediemur vrbem et ſic laumedonta rege cum ſua milicia in medio noſtroꝝ expoſito faciliꝰ penā luet. Nā ad optata votoꝝ noſtroꝝ ꝑtingere per ſalubriorē viā nō credo velocius fieri poſſe Placuit igit᷑ conſiliū herculis aſtantibꝰ vniuerſis et qđ celerit᷑ execucioni mandetur vniuerſalit᷑ omnes probant. Mox igit᷑ rex thelamon rex peleus iaſon et hercules in comitiua ſuoꝝ equos aſcendūt et armoꝝ ſuffulti preſidio bellicoſo ſub vocis tacitur-nitate circa muros vrbis troie per loca latencia tacitis inſidijs ſe reponūt reliquis alijs in litore remanentibꝰ qui contra venientem regem laumedontam obice virtuoſo ad arma conſurgāt Solis igit᷑ radijs terrā illuſtrātibꝰ mane facto aurora ſurgēte qui noctis tenebras a facie terre deleuit de grecoꝝ aduentu tumultuoſis relatibus laumedontis regis aures implent᷑. Quā obrē vniuerſos ſuos milites hortātur arma capeſcere et alios ciues ſuos qui iuuētutis in flore bellicoſis armis intendere non paueſcūt. Ordinatis igitur per regem ipſum cuneis armatoꝝ venit et diuidit multos in ordinacione belli manipulos. Sicq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

nō aduertens hoſtiū cetus et vrbi vicinas inſidias cum omni
expedicione ſuoꝝ feſtinat ad litus . Greci vero qui in litore mo
rabanť videntes armatoꝝ exercitus multo impetu cōfluentes
in ipſos parantur ad prelium aīoſi nulla ſtupefactione cōfuſi.
Quare dux neſtor primus cū ſuis ſe offerens in conflictū bellū
aggredit̄ et p̄lio aſꝑrimo cōmiſſo inter vtroſqꝫ certati irruit vnꝰ
in aliū et odioſo impetu alter alterū aggredit̄ intermixtim et lan
ceaꝝ fractura fragor fit maximꝰ ꝑforanť ſcuta et caſſides auel
luntur ſonat in aere mugitꝰ enſium et crebra colliſione tinitus
ſternunť milites alij vulnerati alij interempti cedes fit maxima
rubricať tellus multo biſcīcta cruore ſed p̄ualeſcit tandē troiana
multitudo dum ſolꝰ dux neſtor cū ſola turma ſua diſpēdia certa
minis ſuſtineret. At rex caſtor illevir ſtrēnuꝰ mox cū multitudīe
armatoꝝ bellū viriliť ingredit̄. aggredit̄ troianos . In cuiꝰ con
greſſu bello inſtaurať clamor fit maximꝰ troiani cuiūt ſuſtinere
recentū impetum nō valentes. Sed laumedon rex more rugien
tis leonis feſtinus accurrit qui de ſue ſtrēnuitate perſone multa
cōmittēs hos ſternit hos vulnerat hos trucidat et in grecoꝝ offē
ſionē pro defenſione ſuoꝝ totus anhelabat Troiani vero in gre
coꝝ excidiū irruentes prodigaliť eoꝝ vite ꝓdigi grecos letiferis
vulneribus inſecunť multos ex eis morti explicant et dū alios
diſſolute conantur occidere nōnulli eoꝝ nece concidunt feſtinata
Tunc rex pollux dum belli metiť ambigua dū a longe ꝓſpiciat
aduerſus ſuos grecos p̄ualere troianos furibūdus cū ſuoꝝ acie
bellū intrat in troianos acriť irruit multos īterimit et vulnera
tos proſternit ab equis. Rex vero laumedon paꝝ a bello ſecedēs
quia vidit ſuos diſſolute bellātes et ꝙ ex eis multi in bello defe
cerāt timuit maioris diſpendij ſui caſum et ideo minis et p̄abꝰ
vniuerſos ſuos fecit paululū retroire et omēs quaſi adunatos
redegit ī vnū. Interea vero dux neſtor in laumedontā regē fixit
intuitū et ꝑcepit illum eſſe regem et principē troianoꝝ . Omni
alia erga cura poſtpoſita cōtra ipſum regem dirigit equū ſuum
et veloci curſu verſus eundem regem ſe impetuoſum iniecit. At
rex laumedon ex equo in ſe ipſum irruere p̄ſenſit ſcꝰs ītrepidꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ſtatim aduerſus neſtorē equi ſui declinauit habenas et ambobꝰ calcaribus vrgentibꝰ equos ſuos ambo cōueniunt cōcurrentes Laumedon autē rex lanceam quā gerebat in manu in neſtorē fregit cuiꝰ haſte ictu fuiſſet neſtor īdubitant̄ letifere vulneratꝰ niſi fideliū armoꝝ tuicio illum cōſeruaſſet illeſum. Sed non ſic laumedontā regē neſtor pecijt haſta ſua. Nam ipſam in regē ipſum viriliter impellendo ſcutū eius binas diſrūgit in partes Cuius impulſu rex acriter vulneratus equū deſerit et proſtratꝰ ꝑuenit in terram. Rex igit̄ laumedon nec ſtupefactus caſu nec vulnere timidus ſtatī ſeipſum erexit a terra et euaginato enſe pedes neſtorē audacia pecijt aīoſa. Sed quidā adoleſcens miles nomine cedar qui eodem āno factus extiterat nouus miles vt vidit laumedontā regem ſuū in tanto diſcrimine p̄liantē tamq̄ de ſuo domino ſubditus fidelis erubuit et ideo verſus neſtorem equū ſuū coegit in curſu. Quē dum lancea pecijt aīoſus ipſū percuſſit in pectore ac eū virilit̄ impellendo proſtrauit ab equo coram pedibꝰ regis ſui. Rex vero vt vidit illū coram ſe ꝓſtratū ī terra ī multo vigoris impetu illum impetit enſe nudo crebris ictibus caſſidem eius impugnat caſſidis frangit circulū et totū naſale diſrūpit et ī eius faciem graue vulnus infixit Profecto ſuccubuiſſet neſtor laumedōtis dextera intemptus dū debilitatꝰ vulneribꝰ et fluentis inceſſanter emiſſione cruoris ſui eſſet impotens ad tutelam Sed grecoꝝ in eius ſubſidiū concurrenciū multitudo regē īpetit laumedontā. Et q̄uis tūc multi ex grecis ceciderint interfecti tamē ipſis renitentibꝰ neſtor equoꝝ auulſus a pedibus et laumedontis ſubtractis manibus equū aſcendit.

Caſtor autem rex dum in medio concertanciū debellaret vidit neſtorem ab equo deiecī per cedar cupiēs tamē de illo vindictā aſſumere laxatis habenis veluti furioſus ſe dirigit verſus illū Sed anteq̄ ad cedar caſtor poſſit pertingere curſu ſuo quidam troianus ſecutidan nomine eidem cedar linea cōſanguinitatis aſtrictus in medio amboꝝ ſe totū oppoſuit et facto impetu per eum verſus caſtorē ſecutidan in eum fregit lanceā ſine aliqua alia leſione caſtoris. Rex idē rex caſtor eūdē ſecutidan impellēs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

fortiter haſta ſua in ei9 latus letale vulnus infixit. Cedar autē
dū ſecutidan conſobrinū ſuū ꝑciperet vulneratū in ei9 vindictā
furibundus aſpirans nudo enſe proſilit in caſtorē potent̄ ipſū
impugnat et per violenciā ab eo clipeum eius extorſit. Quare
caſſidis laqueis extirpatis letalit̄ caſtorē ꝑcuſſit in vultu ſic qd
eū potenter impellens deiecit ab equo. Equū vero eius violent̄
arripuit et cuidam ſuo armigero tradidit cōſeruandū et obpro
brioſis verbis verſus caſtorem inſultans ſui ſibi vulnus expro
bat conſobrini. Caſtor vero dū eſſet pedes et ipſū troiani inter
caꝑe molirentur aduerſus troianos multa ſe aīoſitate defendit.
Sed cum ſolus inter tot bellum ingereret ad reſiſtenciā factus
impotēs captus ab hoſtib9 iam fuiſſet niſi rex pollux cū maxīa
feſtinancia in eius adiutorium occurriſſet ſeptingentis grecoꝝ
ſtrēnuis militib9 ſociatis. Qui faciēs impetū cū militib9 ipſis
in illos qui regē pollucē intercipere conabant̄ diſrumpit acies
in multa virtute bellandi fratrē liberat et equo reſtituit alieno
Pollux itaqꝫ igne furoris accenſus in quēdā troianū heliachim
quē ante ſe primū inuenit ſe viribus totis inicit. Erat autē hic
heliachim filius regis carthaginis nepos laumedōtis regis ex
ſua ſorore primogenit9. Quē dum pollux odioſo proſequit̄ appe-
titu letaliter ipſum vulnerat ſic qd ex eo vulnere cecidit inter-
fectus laumedonta rege vidente. Tunc laumedon rex fluuiales
prorupit in lacrimas nepotis ſui miſerabilit̄ caſum deflens et
ductis vexatus āguſtijs ſuos cōuocat vniuerſos. Quos flebilib9
monet in lacrimis vt in vlciōnē ſui nepotis potenter inſurgant
et tunc emiſſo per eum cui9dam cornu ſonitu quaſi ſeptē milia
militū erga regē ipſū ad cornu ſonitū acceſſerūt et facto īpetu
verſus grecos viriliē ipſos expugnāt ſternūt ſauciāt et eos peri
mūt in ore gladij ſeuiētis ſic qd turpiter vertūtur in fugā quos
troiani vſqꝫ ad extrema litora eoꝝ nauiū inſequūt̄. Tūc ceſſiſſꝫ
laumedōti regi victorie finis et belli ſed quidā ex troianis noīe
dotes letalit̄ vulnerat9 vix ſe ipſum regēs ab vrbe troia ꝑuenit
ad regē. Cui in verbis flebilib9 et ſingultib9 anxioſis expoſuit
excidiū vrbis ſue aſſerēs vrbē ſuā troiā a ſuis hoſtib9 intemptā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Qd laumedon rex audiens anxioſa ſuſpiria pectoris eduxit ab
ymis et eiꝰdem cornu ſonitu ad ſe ꝓuocans gentē ſuā dimiſſis
grecis in litore iam deuictis greſſus ſuos accelerat verſus vrbē
Nōdū igit̄ rex laumedon multū ꝓrexerat in armatoꝝ comitiua
ſuoꝝ et reſpiciens alonge vidit magnā partem hoſtiū ſuorum
egreſſam ab vrbe et aduerſus eum in armatis cuneis feſtinare
Item aſpiciendo poſt ſe vidit grecos quos in litore quaſi iam de
uicerat aīoſitate reſumpta accelerare cum maxima feſtinancia
aduerſus ipſum. Qd faciat inter hec ſtupefactus ignorat cum
in medio ſuoꝝ hoſtiū circūquaqꝫ ſe cernat incluſū. Quid vltra
Cōmittit̄ bellū aſꝑrimū inter vtroſqꝫ interquos feruet et eſtuat
preliū inequale. Nam greci in multo maiori numero troianos
excedūt ſternūtur troiani et ex crebris ictibꝰ enſiū ꝑimunt̄ nec
mora ille vir ſtrēnuus tam fortis tā audax hercules ſuꝑuenit.
Qui forti ſedens in equo letiferis coartans vulneribus diſrūpit
acies cuneos diſgregat aduerſantes et in eius potencia hoſtes
dum ipſum nequeunt tolerare nec viribus preualere iter ſibi ꝑ
turmas aperiunt cum circūquaqꝫ ante eum cadant et deficiant
interfecti. Deinde verſus laumedontē regē quē indubitant ipſe
preſenſit impetu ſe dirigit furioſo. Quē aggreſſum violiter inter
cepit interceptū interficit et ab eiꝰ corpore capite truncato in
in medio ſuoꝝ rabie violenta proiecit. Qd poſtq̄ inſpexere tro
iani deflēt ſe ſui regis regimine d̄ſtitutos quos ad ſe recipiēdū
in vrbem eoꝝ ſpes nulla reducit nec alibi poſſe diffugere cauſa
preſidij aliqua ſpes expectat. Ruunt ergo troianoꝝ hincinde ca
dauera et deuicti troiani campum deſerūt ad fuge ſubſidiū an
helantes et eoꝝ ſi qui ſūt ques tueri potuit ſubſidiū longe fuge
potuerūt forſan manus grecoꝝ effugere cū ceteri letifero bello
ſucumbant et pictis enſiū fit letifero finis bello. Greci vero vic
tores deſideratā vrbem victricibꝰ armis intrant quā ſolis muli
eribus ꝑuulis et ſenibꝰ ſemiplenā inueniūt pre timore mortis
confugientibꝰ ad templa deoꝝ. Sed multe ex eis mulieres miſe
rabiliter ſtupefacte hincinde diffugiūt eaꝝ paruulos tremulis
deferentes in vlnis trepideqꝫ puelle errantes hincinde aditum

ſaluacionis ignorāt relictis eaꝝ domib⁹ īnumerabilib⁹ gazis
plenis quas oēs victores greci ꝑoccupant ſpoliant et predātur
maxia ciuitā ꝑ eos habilitate captata cum per vni⁹ cōtinui mēſis
ſpaciū greci vacauerūt ad predā ipſaꝝ. Demū vero vrbis ipſi⁹
altis depoſitis menijs per eoſ dē ſūma palacia diruūt et indiffe
renter tradūt ſublimia edificia precipitē in ruinā funditus cūcta
ſubuertunt et vniuerſis vrbis ipſius more predonio ſpoliatis
quoſcumqꝫ in eis confugiētes inueniūt ſenes et ꝑuulos indiffe
renter crudeliſſime morti tradunt et temploꝝ edificijs traditis
in ruinā puellulas pubeſcentes et formoſas quas adinueniūt
in mulieres captiuas educunt et ducunt ad naues adicientes
eas perpetue ſeruituti. In laumedonti igiť regis palaciū irruen
tes anteꝗ̄ funditus fuiſſet euerſum in ipſo limine capcionis in
uenerunt Exionam puellā mirabilis pulchritudinis filiā dicti
regis que inuenta vel nata vtinā non fuiſſet. Quā hercules in
victorie premiū tradidit thelamoni proco ꝙ idem rex thelamon
in vrbem ipſam prim⁹ victor intrauit. Sed o mirabilis ingra
titudo victoris ſi tibi palma victorie ſociauit exionā. Hanc enim
tibi ſociare debuit nobilis gratitudo vt tam nobiliſſimā virginē
tante pulchritudinis forma decorā tam nobiliſſimis moribus
informatā maritalis federis tibi copula ſociaſſes nō vt ignomi
nioſe libidinis voluntate eam improbe deturpaſſes et eam que
vix tibi cedere poterat coniugio ſociatā indignātibi meretricali
cōcubinio ſtatuiſti. Ex hac igitur exiona proceſſit extuantis tota
materia rabiei de qua poſtmodū maxia ſcandula proceſſerunt
longis nutrita temporib⁹ et de qua dampna poſtmodū irrepabi
lia ſunt ſecuta. Euerſa igiť fūditus vrbe troia vt proximū dictū
eſt grecis cū oībus bonis ablatis ab ipſa naues ſuas aſcendūt
troiano recedunt a littore et cōmittentes ſe pelago velis extēſis
felici remige ſalui et victores in greciā ſūt reuerſi. Exultat ergo
nimio grecia tota ꝑ gaudio ī grecoꝝ ipſoꝝ victoria et in tātoꝝ
acquiſicione bonoꝝ pro quib⁹ oībus grates victimas et grata
pacifica dijs reddūt. De troianorum igitur ſpolijs grecia tota
plena fit diues. Quibus eciam ditatis victoribus qui tunc illo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

fuerūt in temꝑe ſucceſſores eoꝝ per multa tempora poſtmodū ſucceſſiue habūde fuerunt indeficientibus diuicijs opulenta.

De fundacione magne troie per regē priamū iterū reſtaurate. viij.

DEſtructa igit̄ et euerſa funditus vrbe troie laumedōta rege ſuo nequiter interfecto tot militibus et nobilibus ciuibus necī traditus tot mulieribꝰ et puellis iugo ſeruitutis adictis nobili exiona ipſius regis filia meretricio more ſub thelamonis libidine cōſtituta viri ꝓuidi diligent̄ aduertāt quales ſunt in hoc mundo ceci reꝝ euentus ꝙ neceſſario decet homines a friuolis eciā et leuibꝰ iniurijs abſtinere. Habent enī in ſe ſepius leues iniurie ad inſtar ignis cuius modica ſintilla cecis alimentis nutrita ſub cinere ſubito ī maxīas et adurētes flāmas exhalat. Diſcant eciā reges et principes alienigenis nō obeſſe qui ad eoꝝ regna ſe conferunt nō ex maliuolo propoſiti fomite vt regnoꝝ eoꝝ ſcrutent̄ archana. Nam inuida fatoꝝ ſeries feliciū inimica ſucceſſuū ſūma in ſūmitate manere diucius ſemper negat. Et vt ſtatus hominū deducat habilius in ruinā per inſenſibiles et cecas inſidias potenciores īmittit et inducat ad caſum a friuola et inopinabili materia cauſam trahens ne pre viſione prehabita ꝓ cautele ſubſidiū valeant ſe tueri. Sub hoc igit̄ in volucro fatis ingerētibꝰ prima troia deſtructa talis nobiliſſimi laumedontis regis infeliciſſimus finis fuit. Sed o vtinā finis eius fuiſſet finis et extremus introitus tante cladis vt ob tam facilis occaſiōis cauſam qualis fuit laumedontam regē in nudo litore terre ſue grecis alio nauigantibꝰ repentinū hoſpiciū denegaſſe in tanti facinoris talionem ſi facinꝰ dici pōt mortis diſpendiū incurriſſe morti eciā traditis ſui regni primatibus eius eciā traducta filia ī exteras regiones ſub labe meretricie vilitatis. Sed illa mundanoꝝ fatoꝝ inuida diſpenſatrix a leuiſſimo radicis fomite zizanie cām trahit. Que dū incipit latenter obrepere fit poſtea maximi mali congeries ſuccedentis dum fine ſuccedente nequiſſimo per irreꝑabilia dampna eius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

extremus exitus cōcludat᷑. Hinc eſt ꝙ ex premiſſis malis quāta fuerit poſtmodū maloꝝ congeries ſubſecuta noſtra tempora nō effugiūt memoriter recenſenda dum durante capcione viuētis exione viuaci memoria illa nobiliſſima et mirabilis magna troia que poſt euerſionē predicte prime troie poſtea fuit fūdata funditus poſtmodū fuiſſet euerſa tot regibꝰ tot principibus tot milibus hominū bellicoſa morte conſumptis. Ad cuiꝰ et quoꝝ narrandus euentus ſuo ordine ſigillatim dirigit᷑ ſtilus noſter.

De priamo degēte in obſidione cuiꝰdā caſtri et noībꝰ filioꝝ ſuoꝝ. ix.

Laumedon itaqꝫ rex habebat quendā filiū noīe priamū ex regina vxore ſua ſibi ſuſceptū multe ſtrēnuitatis viꝝ et multe ſapiencie cōſilio prepollentē. Hic tēpore caſus patris preſens nō extitit apud troiā cū longis dieꝝ circulis iam exactis verſus quoſdā patrios hoſtes et ꝓprios ī bellicoſo exercitu ī remotis ꝑtibus ꝓlia cōfoueret. Hic eo tꝑe quo greci irruerūt in troiam quoddā caſtrū ſibi rebelle diuturna obſidione cōcluſerat et in ea obſidione ſub ſpe victorie morā trahēs cū vxore ſua et filijs circa eiuſdē caſtri capcionē ſollicita intencione vacabat. Hic habebat in vxorē quandā nobiliſſimā mulierē hecubā noīe ex qua ſuſceꝑat ꝓcreatos quīqꝫ filios et tres filias de quibꝰ filijs eius primogenitus vocabat᷑ hector inaudite ſtrēnuitatis miles virtute maxima bellicoſus cuius geſta virtutū multa vigent in lōga memoria longū nō ſine cauſa recēſenda pereū. Secundus autē filiꝰ vocabat᷑ paris qui et ipſe dictꝰ erat alio noīe allexāder oīm iuuenū ſpecioſiſſiꝰ doctus pre ceteris in arcus magiſterio et et ſagittis. Terciꝰ vocabat᷑ deyphebꝰ vir ſtrēnuus et multa cōcilioꝝ diſcrecione cōſpicuus. Quartꝰ vocabat᷑ helenus vir ſciencie multe. Nā oīm erat pre ceteris doctrinis ſciēcꝝ liberaliū eruditꝰ Quintꝰ et vltimꝰ vocabat᷑ troilꝰ iuuenis ꝙ plurimū virtuoſꝰ ī bello de cuius ſtrēnuitate multa ſūt geſta que deinceps preſens hyſtoria non omittit. Filiaꝝ autem prima vocabat᷑ cleuſa. Hec aſſerit᷑ henee fuiſſe coīux. Quem heneā in venere cōcepit anaiſes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

de quo multa preſens narrabit hyſtoria et de quo virgiliꝰ poſt
magne troie caſum in ſuo opere eneydoꝝ multa deſcripſit. Se-
cunda vero vocabatur caſſandra que licet virginea honeſtate
polleret in liberalibus artibꝰ plus pollebat hn̄s noticiā eorūdē
et ſcienciā futuroꝝ. Tercia autē et vltima vocabatur polixena
puella mire pulchritudinis et ſpecioſitatis īmenſe. Preterea idē
rex priamus .xxx. filios naturales habebat ex diuerſis mulieribꝰ
ſibi queſitos equeſtri dignitate conſpicuos et fortiſſimos bella-
tores qui ſūt hij. Primꝰ odiual. anthonius. exdron. delucis. ſin-
ſilenus. quintilienꝰ. modenius. coſſibulans. dinadaron. doraſta
cus. pictagoras. cicinalor. heliaſtas. menelaus. yſidorus. carras
celidonias. emargoras. madian. ſardus. margariton anchilles.
fauoel. brunus. mathan. almadian. dultes. godelaus. duglas.
cador de inſulis.

Deſcripcio fundacionis ciuitatis troie. x.

Vacante igit̄ rege priamo cum cōſorte ſua et oībus eius
filijs circa bella et caſtri ipſius obſidionē ad eum illa
horribilis fama puenit qd̓ eiꝰ pater laumedon a grecis
extiterat interfectus intercepta troia et funditus diruta occiſis
nobilibꝰ et eiꝰ ſorore exiona in exilio et ſeruitute deducta. Quo
audito obſtupuit priamꝰ in taliū relacione rumoꝝ et p̄ nimio
dolore fcūs ē anxius et in cōtinuis lacrimis flebilē vitā trahens
querulis vocibꝰ anxioſa lamenta prodit et cumulat meſtuoſus
et illico omnē diſſoluit exercitū belli finē impoſuit obſeſſi caſtri
caſtra deſeruit et greſſus feſtinos accelerat verſus troiam. Quā
vt vidit funditus ſic euerſam et in areā conculcatā ſua et ſuoꝝ
irreparabilia dampna proſpiciens multas produxit lacrimas cō
tinuando per triduū dies luctus. Sed demū lacrimaꝝ imbribus
fluuialibus excolatis amaro corde recepta quiete poſt depoſitos
gemitꝰ et lamenta longo examinato cōſilio placuit troiam euer
ſam iterum inſtaurare. Quā in ea magnitudine et fortitudine
fabricare decreuit qd̓ nullos hoſtiles poſſet timere inſultꝰ et in
ſuoꝝ offenſionē hoſtiū virtute poſſet erigi ceruicoſa. Hinc eſt qꝫ

22

queſitis vndiq; fabris et ꝑitis ī edificādis artib⁹ et marmoreis
celaturis lapidarijs et doctiſſimis architectis om̄is generis mar
mora natiuis diuerſimode inſignita coloribus mirabilit̄ coegit
īſtruere et ſit amotis ruderib⁹ et a ruinoſis loco purgatis ī quo
cōſtitit prima troia mirabilis lōgitudinis et latitudinis ſub dei
neptunij ciuitatē erexit quā eodem nomine troiā videlicet cenſuit
appellari. Fuit autē huiꝰ ſecūde troie ambitus lōgitudinis trium
dierum et latitudinis coequalis. Nec āte fūdacionē eiꝰ aut poſtea
nuſq̄ legit̄ condita ciuitas tāte magnitudinis tāte pulcritudīs
aut ſimilis ſpeciei. Fuerūt et enī fundamēta eiꝰ in terre gremio
cōſtituta multū ꝓfunda facta fixura et latitudine ſpecioſa. A terre
igit̄ ſupꝑficie vſq; ad ſūmū eius ſupedificata ſunt menia in mira
bili cōpoſicione murorum circūquaq; cubitorum altitudine ducētorum.
Quorum ſupꝑficies erat marmoreis incruſtata lapidib⁹ ī variorum
diuerſitate colorum vt intuenciū aſpectibus blādirent̄. In murorum
itaq; ipſorum circūgiracione corone nō multū vna turris diſtabat
ab alia que ſupra muros eoſdē excreſcenti altitudine īminebat
Introitus aūt et exitus ciuitatis ipſius fuit in ſex ianuis inſti
tutꝰ quarum vna dardanides ſcd̕a timbrea tercia heleas quarta
chetas quīta troiana et ſexta antonorides vocabant̄. Quelibet
enī portarum ipſarum bellicoſis fuerat turribus firmata ꝑ latera et
in celaturis marmorearum ymaginū circūquaq; decorata. Quarū
quelibet amicis intrare volentibus placidos ꝑmittebat īgreſſꝰ
et ſupꝑbe reſiſtēcie quibuſlibet īimicis duros et fortes minabatur
acceſſus. Erant etiā ipſi muri exteriori ꝑte per ambitus circum
quaq; obſcuris hiatibus ꝓfundo vallo firmati cuius valli diſtan
ciā īter ſe et muros eoſdē longa planicies extēdebat. Infra vero
ciuitatē eandem exſtructa fuerūt infinita palacia et in ea īfinite
domus ciuiū formoſis edificijs fabricate que ciuitatem eandem
ornabant in multarum latitudine platearum. Pro certo enī aſſerūt
nullā domū nullū hoſpiciū in ciuitate troie fuiſſe cōſtructū cuius
illud qd̕ minori deꝑ̄ſſione extiterat ſupra terrā ſaltē erectū ī ſexa
ginta cubitorum altitudine non fuiſſet. Totū etiā marmoreis fir
matū lapidibus in mitificis ymaginū ferarum et hoim celaturis.
ī edificijs ipīs diſcretiōe nō habita an fuiſſ; locꝰ ille lupanar an hoſpiciū
ciuiū honeſtorū.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Erant et eius platee longo et recto diſtenſe diametro in quaꝝ medio diſcoopertus aer vegetabilis aurore dulces et varios re fūdebat afflatus in ipſaꝝ vero latetibꝰ plateaꝝ īnumerabiles columpne marmoreis arcubus arcūuolutis erecte et ſuꝑ ipſoꝝ edificijs eleuate ſuꝑ quibꝰ ſic liber et cotidianꝰ gradientibꝰ pate bant inceſſus vt nec a ventoꝝ rabie nec ab imbriū rore celeſti vexarent̄ gradiētes. Per plateas enī ipſas mechanicaꝝ arcū locate fuerant proprie ſtaciones in quibus eaꝝ oꝑarij per certa loca diſtincti cotidianis operibus et venalibus artificijs inſuda bant. Hic enim architecti manebāt hic pictores hic ſtatuarij hic marmorarij hic lecticarij manebāt hic canicularij hic q̈drigarij hic ligarij hic mularij hic deauratores albini q̄ ſtatuas et yma gines in auro pingebāt hic argentarij hic deceearij qui calices cōficiebāt ex vitro hic erarij hic fuſores qui cāpanas ex metallo fundebant hic dignarij qui ſigilla formabant hic ſirtores qui camiſias ſuebāt et bracas hic fuſarij qui ferreo incude fuſos ex tenuāt muliebres hic ꝑticarij hic libratores hic figuli hic autifi ces hic plūbarij hic ſpecularij hic pelliparij hic fullones hic car pentarij hic tinguarij qui vehicula. ſ. rotis volubilibꝰ ſociabant hic dealbatores armoꝝ hic balthearij ſeu pēthalarge qui opus deaurati eris in frenis apponūt hic claſſicularij hic fabricenſes hic ginecianij qui textores appellant̄ hic giometre qui iugera ruſticaꝝ terraꝝ numero diuidebāt hic bachi qui pānos lineos et laneos in multo colore tingebant hic piſtores hic tabernarij hic cerarij hic atillatores quos mercatores vulgarit appellamꝰ hic argiropate. i. diſtractores argēti hic et alij plures qui vena les artes mechanicas exercebāt. Per mediū autē ciuitatis ipſiꝰ quidā fluuius zanctus noīe decurrebat qui diuidendo ciuitatem ipſam in geminas partes equales rhenni curſu habitātibꝰ in ciuitate ipſa multa cōmoda cōferebat. Nā cōſtructis iuxta ripā ipſius īnumerabilibꝰ molendinis molendina ipſa ad vitā ha bitāciū frumenta concuſſa in farine puluerem cotidianis vſibꝰ cōuertebāt. Hic eciā fluuius permeatus artificioſe compoſitos et ſubterraneas catharactas ꝑ latētes ducꝰ aquaꝝ neceſſaria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

fecunditate decurrēs ciuitatem ipām ordinatis in curſionibus
inūdabat per quaꝝ lauacrū cōgeſte inmūdicie purgabant᷑. Ad
huiꝰ itaqȝ fluuij inſtar ordinatꝰ extitit tiber rome qui ꝑ mediū
romā erumpens per troianū eneā ad ſimilitudinē troie factam
vrbē rome geminas diſtinxit in partes. In hanc igit᷑ vrbē troie
tocius adiacentis regni gētes per vrbes alias et loca diſperſas
colligi priamus et inhabitari decreuit. Quaꝝ multitudine facta
eſt nimiū populoſa multis decorata nobilibus et vndiqȝ tota
plena ex multoꝝ incolatu vario plebeioꝝ. Huius autē ciuitatis
diuerſoꝝ ludoꝝ diuerſa genera diuerſis in ea adinuencionibus
ſtatuerūt. Ibi primo adinuenta fuerunt ſchacoꝝ ſolacia curioſa
ibi ludi ſubito iraſcibiles alearum hic repentina dampna et lu
cra momentanea taxilloꝝ. Ibi traiedie et comodie dicuntur pri
mitus inſtitute q̄uis quidā aſſerant in inſula cicilie inventam
fuiſſe primitus comediā. Ibi inuenti dicuntur ludi certenſes ce-
ronēſes et mamma qui primo videlicet veris tempore arboribꝰ
in multa fronde virentibus et floribus in prima pubeſcentibꝰ
iuuentute fieri primo menſis maij conſueuerāt. Ibi multorum
alioꝝ ludoꝝ genera adinuenta fuerunt que conſueuerūt hoīm
demulcere animos et humanis aſpectbꝰ ſolacia delectacionis
ingerere ad exhylerandas intuenciū voluntates. Sed et rex pri
amus pro ſue habitacionis hoſpicio et ꝓprie receptaculo man
ſionis in eminenciori loco vrbis ipſius cuiuſdam natiue rupis
excelſe magnū et famoſum habitaculū ordinauit ~~et locum conſtituit~~
~~qd magnū eiꝰ palaciū appellat᷑~~

Deſcripſio nobilis ylion. xj.

YLion firmari conſtituit qd magnū eiꝰ palaciū appellat᷑
et magne firmitatis hac ī rupe natiua violent᷑ abſciſa
firmatū extitit inclitū ylion ab ymo vſqȝ deorſū ſperica
forma concluſum cuius altitudo ſūmitatis quingentoꝝ paſſuū
attingebat preter cacumina turrium in circuitu ſuo non multa
diſtancia vicinarū que in multo eandem altitudinem excedebāt
quarū turriū ſūmitates ꝑ altitudīe nimia nubiū veſte cōtinuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

infuſionibꝰ regebant̄ et ex quaꝝ ſūmitate tam ardua vniuerſa
tocius prouincie adiacencia loca et remoti eciā ſitus cōmode po
terant intueri. Huius ylionis muroꝝ ſupficies que ſe intuenciū
preſentabat aſpectibꝰ nō ex lactee calcis nitida dealbatura nite
bat cum tota eſſet lapidibus incruſtata marmoreis in multoꝝ
varietate diſtincta coloꝝ et in diuerſoꝝ ymaginū celaturis que
intuenciū aſpectibus alludebant. Sic et eius feneſtras non in
ſigniuerat opꝰ forte marmoreū cū maior pars eaꝝ extructa fuiſ
ſet ex quadris fulgenciū criſtalloꝝ. Sic feneſtraꝝ ipſaꝝ colūpne
ſic capitella et baſes ipſaꝝ ex interiori ꝑte ꝑdicti palacij int̄ alia
hedificia cōcamerata mirifice rex priamꝰ quādam ſalam īſtituit
prolixe longitudinis ſed latitudinis cōſonantis cuius ex[in]trinſeca
ſupficies erat tabulis veſtita marmoreis et ex lignis cedrinis
et ebani eiꝰ tabulata teſtudo cuiꝰ pauimētū muſaici opis diuer
ſificata materia diuerſos diſtinxerat ī colores. In huiꝰmodi ſale
capite regiū erat ſolium inſtitutū vbi menſa regia longa ꝓceri
tate diſtenſa locata extiterat tota cōpoſita eboris et ebani ſubti
libus ex iūcturis. Sic et ab vtroqꝫ latere menſaꝝ ordo diſtēſus
cōmodas dabat diſcumbentibꝰ ſeſſiones. In alio vero capite ſale
ipſiꝰ mirabilis operis gēmis auroqꝫ contexti erat quoddā hedi
ficatū altare in noīe ſūmi iouis ad quod p vigīti gradꝰ muſaici
operis inſtitucione choruſcos accedētibꝰ infatigabilis dabatur
aſcenſus. In huius altaris ſūmitate radiabat oppoſita ymago
quedā aurea dei iouis in longitudine quindecim cubitoꝝ tota
ex auro electo cōpoſita in maximi extimacione valoris quā va
riaꝝ gēmaꝝ venuſtabat īpreſſio et eius nobilitabat auri ſubām
hincinde appoſiti in diuerſis operibꝰ uniones. Huius dei iouis
ymago erat priami regis ſūma et incōcuſſa fiducia dū putaret
per hāc longa felicitate vigere regni ſui ſoliū et potēciā ſceptri
ſui per infinitā ꝑpetuitatē temporis perdurare. Poſtq̄ vero rex
priamus ſcd̄m ſui animi deſtinacionē troianā vrbem propoſito
fine ꝑfecit percceptibili corde metitus eſt vniuerſa et animo dili
genti conſiderans ciuitatē a ſe conditā tanta vigere fortitudine
in potencia firmitatis tantoqꝫ ſe potenti populo circūfultū tāta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

pollere multitudīe ſtrēnuoꝝ tātis habūdare diuicijs fluctuantē
animū ad graues iniurias ſibi dudū illatas a grecis dura co
gitacione retorſit et factus quietis īpaciens in eandē ciuitatem
ſuā ſolēpnē curiā curioſus celebrari mādauit. Quare cōuenientibꝰ
in curia ipſa ſuis ciuibꝰ vniuerſis eis filijs oībus preter hectorē
qui tūc in pānonie partibꝰ troiano ſceptro ſubiectis de mādato
pr̄is agebat necnō et alijs ſibi cōuictis idē rex regio decore ſedēs
in ſolio vniuerſam plebē ſuā ad eius verba pēdentē facto ſilēcio
taliter allocutꝰ eſt dicēs. O viri fideles et dilecti michi iniuriaꝝ
meaꝝ et ipſius mali ꝑticipacione cōſortes re ipſa noſtis et ſcō
qualiter tā friuola tā inepta ꝓcedente rōnis cauſa īſtigati greci
ſuꝑbia ceruicoſa in patriam noſtrā irruerint et michi meos et
vobis veſtros in tanta crudelitatis ſeuicia interimerūt genitores
ſororē meā exionā ex tā nobili ſtirpe ꝓgenitā ſub tāte ignomīe
nube traductā et more meretricio deturpatā ſub vili iugo detinēt
ſeruituti ſorores nr̄as filias et vxores laribꝰ patrijs abſtractas
vilibꝰ miſterijs ſibi ſeruire ſub ſeruitute cōpellunt quandā vrbē
noſtrā troie pacifice poſſeſſam a ꝓgenitoribꝰ dudū meis ab eis
nequit̄ īterfectis interceptā dederunt exterminijs et ruinis domos
veſtras et maioꝝ vr̄oꝝ hoſpicia fūditus euertētes maioꝝ meoꝝ
theſaurizatas diuicias expoſuerūt ꝑde et facultates vr̄as et bō ī
ſpolia diuiſerūt. Eſſet igit̄ racio iuris vt fauentibꝰ dijs q̇ ſuꝑbis
cōſueuere reſiſtere de cōmuni aſſenſu oīm vr̄m cōmunis exigeret̄
vlcio de tot malis. Satis enī habere nos ciuitatē magnā et tutā
et in multa defenſione firmatā. Satis nos multa viroꝝ pugnā
ciū audacitate ſuffultos. Satis nos multū potētes in milite mul
tis armis vberes bellicoſis multis nos habūdare diuicijs et in
multaꝝ reꝝ reſcibiliū opulentos multa nobis cōpetere potentū
auxilia et multa nobis īminere ſuffragia coīūctoꝝ. Tēpꝰ itaqꝫ
ſic nobis incē videt̄ acceptū vt cōtra hoſtes et offēſores noſtros
manꝰ ad arma vertamꝰ et in vlcionē noſtram et eoꝝ excidium
viriliter anhelāmus. Sed quia belloꝝ euentus eſt ſemꝑ ābiguꝰ
et dubia ſunt facta pugnancium a preliorum temperare cōflic
tibus eſſe tucius videretur niſi tam grauis iniuria tā ignomīoſa

iactura dedecoris meũ animũ ꝑurgeret nec abſtinere racionabi
liter valeo a dolore cordis eximio ſciens ſororem meã exionam
deiectã exilio ab extraneo detinere nõ ĩ federis vnione cõiugalis
ſed in turpis adulterij cõtinua pollucione vexari. Placeat ergo
ſaltẽ in iſtis aggreſſionũ noſtraꝝ inicijs monitis et ſuaſionibꝰ
requirere grecos ipſo vt ſi michi reſtituere eam velint exionam
nulla eis a nobis querela dirigetur imposteꝝ ſed ſub ſilencio de
cetero cõpellemur inuiti diſſimulare factas nobis iniurias vt
a quietis noſtre ſecuritate perpetua fatoꝝ inuidſa ſeries repel-
latur. Et cõtentus hijs verbis rex priamus ſuo colloquio finem
fecit. Aſtantes igit̃ vniuerſi diſcretũ regis conſiliũ vniuerſalit̃
ſimul probant. Quare priamus ſuoꝝ fideliũ approbacione per
cepta pro ipſius execucione negocij anthenorẽ hominem multe
diſcrecionis induſtrẽ et legalibus inſtitucionibus eruditũ ſuũ
elegit in nunciũ et legatũ quẽ ipſe rex precibus ſollicitat et mã
datis vt ad ſumendũ huiꝰ legacioĩs onus et exerciciũ tãti regi
ſe voluntariũ offerat et in eius execucione deuotum. Anthenor
igitur deuotũ ſe mandatis regis exhibuit et ad exſequendũ pre
dicta deuocius nullas moras obiecit. Parata igitur claſſe et ſin
gulis ad cauſas faciẽtibꝰ nauigandi. Anthenor ſtatim ſollicitꝰ
claſſem intrat et ſibilante nauigio velis extenſis inuentorum
afflatibus ſecundoꝝ tamdiu per ſpacia dieꝝ et nociũ nauigat
ꝙ apud menuſiũ quandã vide͛ ciuitatẽ de partibꝰ theſalie vbi
ſoſpes applicuit et ibi rex peleus moram caſualit̃ protrahebat.
Quo a rege peleo in honoris vultu primo recepto cauſam ſui
aduẽtus rex peleus ſciſcitat̃. Cui anthenor ꝑ hec verba reſpõdit
A rege priamo ſum miſſus ad vos. Hec enim rex priamus per
me nunciũ mandat vobis graues quidem et ĩmeritas ſibi a vo
bis illatas iniurias nõ putat a veſtre memorie recordijs exci
diſſe cum abſqꝫ grauis offẽſionis cauſa ſui genitoris irruiſſetis
in regnũ quẽ neci nequit̃ tradidiſtis euertendo funditus terrã
ſuã et ꝑemptis eiꝰ ciuibꝰ miſeros quos fata viuere voluerũt in
ſeruitutẽ et exiliũ deduxiſtis. Amplius ſororẽ eiꝰ exionã puellã
regiam vtinã matrimonio collocatã turpiter aſportaſtis. Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

meretricio more pollutã turpit̃ cõtractat eandẽ detentor ipſius. Cũ igit̃ ſitis multe diſcrecõis rex vos idem rex priam⁹ rogat et monet vt exinde ceſſet belli rabies et futura ſcãdala nõ reſultẽt que deteſtabilia debent eſſe apud bonos et graues. Qpam ſi placet velletis ĩpendere vt ſaltẽ ſibi ſoror ſua reſtitui mãdaret̃ oĩb⁹ alijs bonoꝝ dãpnis et ĩiurijs quietatis ab ipſo. Que oĩa poſtꝙ̃ audiuit rex pele⁹ ſubito excãduit in furorẽ et ĩpetũ nõ obtpans ire ſue ãpulloſis verbis inſultauit in priamũ ĩfelicitatẽ ei exprobans ſenſus ſui et minacib⁹ iniurijs. Antenori receſſum indixit aſſerens qđ ſi eciam per momentũ morã in ſua terra ꝓtraheret hũc faceret nequit̃ neci tradi. Qđ antenor audiens a rege peleo licencia nõ petita feſtin⁹ claſſem ĩtrauit et recedẽs a portu alto pelago ſe cõmittit. Qui nauigãs ignota ꝑ maria cõpetentibus dieb⁹ et noctib⁹ ꝑuenit incolumis ſalẽminã. In ciuitate igitur ſalemina tũc rex thelamõ ꝑ̃ſens erat ad quẽ a claſſe deſcendens ãtenor ſe cõtulit locutuꝝ. Quẽ vt vidit rex thelamõ vultu quodã modo nõ recepit amico cũ ob obtentũ exione aduerſus oẽs troianos continuũ odiũ enutriret. Tandẽ aduentus ſui ab antenore cauſam querit. Cui anthenor regis priami aſſerẽs ſe legatum legacionis ſue ſeriem ſibi explicat in hec verba. Rex priam⁹ troiani regni dñs nobilitatem tuam affectuoſe requirit vt ſororem ſuam exionam quã in aula veſtra indecenti tractatis obſequio reſtituatis eidem cum non multum ad veſtrã cedat gloriã regis filiã et ſororẽ inhoneſto contractare conſorcio. que fuit a patri nobili vel ciuiũ a maiori relacione debita veneranda. Nec tamẽ de hijs que a vobis erga eũ deteſtabili mõ ſunt geſta multo dolore vexabitur ſi reſtituendam ſibi eam benignitas veſtra prouiderit quam adhuc rex priamus poterit decẽti forte matrimonio copulare. Finitis igitur ab antenore verbis ipis et a thelamone grauiter ĩtellectis grauem et ſubitam thelamon exalauit in iram et riſibili vultu verba profundens ſic intulit per reſponſionis obiectũ Amice quicũꝗ ſis de tui leuitate regis admiracione multa cõmoueor cum nec ipſe michi nec ego ſibi alicui⁹ amicicie noticia ſim cõiunct⁹ et ideo exaudire ei⁹ ꝑ̃camĩa nõ michi cedit aductũ

Nouit enī rex ipſe tuus me in vlcīone cuiꝰdam facinoris cum
quibuſdā alijs grecie nobilibꝰ aduerſus laumedontā regē eiꝰde
criminis patratorē cū exercitu cōtuliſſe et in mei cruoris effuſione
non modica bellicis armis troiam vrbē primū intraſſe propter
quod ex milicie tocius aſſenſu in mee victorie premium michi
tradita fuerit exiona ad faciendū de ea mee arbitriū volūtatis
Quod nō leue munus michi datū arbitror extitiſſe cum et ipſa
ſit nimia ſpecioſitate decora multis inſignita doctrinis et lauda
biliū moꝝ compoſicione venuſta. Non eſt ergo michi tam leue
rem tam reddere ꝑcioſam et in tanto mee vite diſcrimine michi
queſitam. Dic ergo regi tuo exionam obtinere nō poſſe niſi per
acumen gladij trucidantis et teipſum fatuū reputo valde factū
quādo de tali legacione pondus aſſumere voluiſti cū ſcire debe
res manifeſto diſcrimī te promīt ſubicere et in eoꝝ potencia qui
te et tui ſimiles perſecūt ſtimulis odioſis. Recede igitur ab hac
terra feſtinus. Quod niſi inſtanter feceris ſcias te ſine dubio
mortis ꝑiculū incurſuꝝ. Qd anthenor audiens illico feſtinauit
ad nauim et intrans in ipſam ſtatim ventoꝝ ductibꝰ ſe cōmiſit
et ipſo nauigante feliciter peruenit achayam vbi rex pollux et
caſtor de quibꝰ ſupdictū eſt morā ꝓtrahebant. Ad hos anthenor
de naui deſcendens acceſſit et eis expoſita ſue legacionis forma
ſibi data per priamū de ſue reſtitucōe ſororis et illatis ab ipſis
iniurijs ſine cauſa de ſuoꝝ morte parētum ſue vrbis excidio et
reꝝ depopulacione ſuaꝝ. Ad predicta expoſita per anthenorem
ſic caſtor irato ſermone reſpōdit. Amice quiſquis es nec credimꝰ
nec putamus offendiſſe regē priamū indebite cum laumedon
rex eius genitor cauſam preſtiterit mali ſui qui tamq̄ incautus
inconſulte prorūpens offenſam primꝰ intulerit in quoſdā terre
noſtre maiores. Eius igit̄ odiū magis appetimꝰ q̄ querere pacē
ipſius cum tam per premiſſa q̄ ſequencia premiſſoꝝ aduerſus
ipſum et ſuos hoſtilitatis ſpiritum aſſumpſerimꝰ. Nec multū te
credo dilexit qui te ad huius legacionis onus eſt hortatus cum
et tu vitā tuā tibi paꝝ carā eſſe mōſtraueris qui ob talem rem
fines noſtros ꝑſumpſeris attigiſſe. Nulla igit̄ mora te teneat in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

hac ira quia niſi deceſſetis feſtinant tue vite diſcrimē te ſencies
ſubituꝝ. Anthenor autē hijs verbis auditis illicenciatꝰ receſſit
ab ipſis et ad nauī accelerat et anchoris ſubductis a mari ſtatī
cū anthenore velificat nauis ipſa et recte nauigās verſus pilon
ibi ſanꝰ applicauit vbi dux neſtor ī multoꝝ ſuoꝝ comitiua nobi
liū morabat. Ad quē anthenor de naui deſcendēs ſe cōtulit et ei
legatū ſe aſſerēs regis priami legaciōis ſue formā ꝓut an̄ caſtori
et polluci ꝑ oīa explicauit. Neſtor aūt vt verba percepit anthe
noris in iram tocius exardens factꝰ ob furoris rabiē biſcolor an
thenorē rigoroſo vultu reſpiciat ab obliquo et ei talia vba dictās
impetuoſe rn̄dit. Serue nequā vnde te tanta deducere pſumpſit
audacia vt taliū ꝓlacione ſermonū inficere pſumpſeris aures
meas. Niſi me mea frenaret ꝓfecto nobilitas mandarē a tuis
faucibꝰ linguā euelli que tales prodijt in ſermones et ī dedecus
regis tui te tracto per terrā ab equis mēbratim diſiūgi facerem
mēbra tua. Diſcedas igitur a meo cōſpectu celeriter qđ ſi ſtatim
nō feceris mala que dixi reuera tibi ſuccedent. At anthenor ſtu
pefactꝰ taliū horrore ſermonū dubitans tyrānidem neſtoris et
īmanitatē illico recedēs ab ipſo ſuam ꝑuenit ad nauim et incō
tinenti velis extenſis littora deſerit piratarū. Et eo alta maria
ſcindente pro reditu odioſa cuiuſdā rabies tempeſtatis obduxit
aerem tenebroſa caligine et cōtrarijs ventis flantibus funditur
ymbres et tonitruoꝝ rugitu mirabili e choruſcacionū fulgoribꝰ
odioſis cōcitati fluctus a ventis excelſos tollunt in mōtes. Nūc
puppis abſtracta maris hyatibꝰ ꝑiculoſa petit yma ꝯfundi nūc
vndaꝝ inflacionibꝰ eleuata ꝑ fluctus mōtuoſa petit cacumina
procellaꝝ. Inſtat ergo euidens nauigātibꝰ in ipſa vite diſcrimē
et ꝓ liberacōe ꝑiculi effundūtur varia dijs vota Sic ergo nauis
illa per triduū patetibus ſubiecta ꝑiculis quarto die ceſſauit tē
peſtatis āguſtia et vētoꝝ furor deſtitit mitigatus. Placāt maria
qeſcūt fluctꝰ et nauigātes ipſi a mortis laqueis iā erecti ſpm̄ cō
fortacōis aſſumūt ſic ꝙ nauigātibꝰ ipſis rcō dyametro ſubſequēt
ad oras troiani portus adueniūt. Et eis deſcendentibꝰ in terrā
optatā paſſu celeri an̄ oīa ſe cōferūt ad tēpla deoꝝ vbi eoꝝ vota

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ſupplices dijs ſoluūt ſic ꝙ anthenor poſt victimas dijs oblatas et poſt ſacrificia de more libata ad magnā priami regis curiam in comitiua multoꝝ de ſuo reditu valde letanciū incolumis et ſoſpes acceſſit. Conſidente igit̄ rege priamo cum ſuoꝝ comitiua maioꝝ aſtantibus eciā ꝙ̄ pluribus alijs et eius filijs antedictis anthenor refert et recitat quitquid ſibi in grecia ſucceſſerat ſeriatim. Narrat eciā ſibi graue reſponſum a peleo factū minaces iniurias a thelamone ſibi dcās caſtoris et pollucis obprobrioſa reſponſa duros et aſperos a neſtore ſibi timores incuſſos. Que omnia poſtꝙ̄ audiuit rex priamus turbatus eſt valde et dolore torquet̄ nō modice ſenciens legatū ſuū in grecia ſic obprobrioſe receptū et de recuperacione ſororis ſue factus ē quodāmodo deſperatus

De propoſito regis priami volentis ſuā iniuriā vindicare. xij.

POſtꝙ̄ vero rex priamus per legacionē anthenoris factus eſt certus de grecoꝝ odio qd' greci tot cōtinuatis tꝑibus aduerſus eum et ſuos adhuc feruorib9 viuacibus confouebāt et qd' ad reſtitucionē ſororis ſue exione grecoꝝ animos non potuit demulcere in ſuoꝝ propoſitoꝝ exordijs magis totus ardenter incaluit et ad mittendū in greciā gentē ſuā multo nauigio conquiſito in offenſionē grecoꝝ viuacibus curis totaliter anhelauit. Sed dic rex priame q̇s fatoꝝ caſus infelix ad tante infelicitatis audaciam tue quietis animū inſtigauit vt frenare proprios animi motus tuos licet nō ſint in hominis poteſtate per matura cōſilia minime potuiſſes et dū licebat abſtraheres ab iniquis conſilijs pedem tuū et vt dum licebat ſauiſſes tuas preteritas diſſimulare iacturas que ꝑ tot annoꝝ curricula forte poterant obliuione deleri. Sane nō aduertiſti qd' vulgarit̄ dici ſolet et qd' pleriſqꝫ hoīm dicit̄ accidiſſe. Quia dum ſua cōtendūt vindicare dedecora ex creſcentib9 malis maioris dedecoris inuoluūtur augmēto. Tucius ergo fuit ei qd' vulgarit̄ dicit̄ adherere Qui bene ſtat nō feſtinet ad motū nam qui ſedit in plano non habet vnde cadat. Voluiſti enī te ſubmittere fatis ambiguis vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

de infelici casu tuo et finali tuoꝝ excidio de tāte vrbis rumoſa itc
rata iactura dares futuris gētibꝯ lōgā materiā vel̄ delectabiles
fabulas recēſendi cum de ſiniſtris ſucceſſibus alioꝝ libent̄ hoīm
mulceat̄ auditꝯ. Sed quid poſtea tibi et tuis inde ſucceſſit pn̄s
narracioīs hyſtorie ſeries manifeſtat.

De conſilio deliberato vt paris in greciā deſtinetur. xiij.

REx igit̄ priamus cōuocatis omnibꝯ troie maioribus in
regio ylion eis coactis in vnū ſic allocutꝯ eſt illos ecce
ꝓut de cōſilio veſtro proceſſit ātenor miſſus in greciā ꝓ
mea recuꝑanda ſorore vt odiū quod gerimꝯ apud eos ꝑ belloꝝ
ſcandalis euitandis ſedari poſſit in poſterū rediję ſicut ſatis et
qualia obtinuerit ab ipſis ſiniſtra et obprobrioſa reſponſa notū
eſt vobis nō cōſiderantibꝯ eis dāpna tā grauia que nobis intu
lerunt et tā graues īiurias nō verent̄. Et o vtinā penitēcia ducti
ſaltē verbo cognoſcerēt ꝙ male geſſerūt. Sed ī maioris elacioīs
ſuꝑbiā eleuati nobis grauiora minātur. Abſit ergo ꝙ ſiniſtrā te
fortūa nobis accideret que minātur. Abſit eciā vt de tot ſine cā
grauit̄ cōmiſſis ab eis penā debitā non exſoluant ꝑ nos eis dijs
fauentibꝯ infligendā. Credimꝯ enī eis in viribꝯ nos eſſe pocio
res munitā et tutā ciuitatē habere ab oīm hoſtiū inſidijs ꝑfecto
ſecurā. Eciā ſi maior ꝑs hoīm nobis cōſtitueret̄ aduerſa multa
enī nos potencia et multoꝝ ſtrēnuitate vigemꝯ militū et peditū
pugnandi expertoꝝ diuicijs plena quidem victualiū copia et in
deficienciū in omnibꝯ futuris neceſſitatibꝯ habundamꝯ diuicijs
exuberamus eximijs et nichil nobis ad offendendum moleſtias
ingerēdas nec ad defendendi ſubſidia deeſſe videmus. Gratum
ergo michi videtur ſi vobis videtur acceptū vt aduerſus grecos
ipſos tam impios hoſtes noſtros exerceamus ſaltem in aliquo
vires noſtras vt ſaltem in iſtis aggreſſionis inicijs in terras et
partes eoꝝ gētem noſtrā bellicoſis inſultibus trāſmittamꝯ que
in terras eoꝝ et homines eorundem inſidiaꝝ noſtraꝝ ignaros
repente irruant maxima eis dampna et detrimenta illaturi.
priuſq̄ꝫ ad eoꝝ defenſiones arma excogitata valeant eleuare.

Eſt enim hic caſus vt quilibet noſtrū perſonas et res proprias debeat fortune cōmittere ad reſtauracionē dampnoꝝ noſtroꝝ et ad noſtre grauis iniurie vlcionē nec nos terreat ſi grecí ipſi ad uerſus nos et predeceſſores noſtros obtinere victoriā. Nā non ē nouū vt victor a victis multociēs ſuperetur. Verbis igitur regis et monitis omnes aſtantes vnanimiter ānuentes deuoto corde ſe offerūt in omnibꝰ eoꝝ facultatibus et perſonis. Propter qđ rex priamus ad eoꝝ oblaciones tam grato corde vulgatas in maioris appetitus audaciā et aīoſitatis feruēciā ſuam aperuit voluntatē. Sicq̄ȝ rex ipſe in oblacionibus ipſis exhylaratus in modice recedendi licenciā effectuoſis verbis tribuit vnicuiq̄ȝ re-manente rege in ſuo pallacio cum omnibꝰ filijs ſuis tam veris q̄ȝ naturalibꝰ tūc exiſtētibus cū eodem. Erat enī et tunc hector preſens cum eis qui iam a pānonie partibꝰ redierat ad ipſius regis imperiū patris ſui quos oēs ſic rex facto ſilencio eſt verbis talibꝰ allocutꝰ. Sed anteq̄ȝ ad verba ipſa prorūperet lacrimis ora rigauit et inter medios ſingultus et lacrimas taliter verba ſua ꝓfūdit. Nūquid in memoria vrā nō reuoluitis auoꝝ vrōꝝ necē ſeruitutē exione que meretricio more tractatur vobis viuētibꝰ et in tanta potencia conſtitutis. Dignū ergo erit et iuſtū vt ad vindictā tanti pudoris uos deberetis aſſurgere et totis viribus anhelare. Et ſi nō in vlcionem auoꝝ ipſoꝝ ſaltē in ſatiſſactione voluntatis mee qui tanta exinde vexor anguſtia et īnumerabilibus doloribꝰ inceſſanter cū vos ab annis teneris educauerim et doloꝝ meoꝝ debetis eſſe ꝑticipes naturali et ꝓbabili racione Et cōuerſus ad hectorē dixit illi. Et tu kariſſime fili hector oīm fratrū tuoꝝ primogenitus qui et annoꝝ excellencia et virtutis ſtrēnuitate precedis ceteros fratres tuos hos meos amplectere monitꝰ et preceptoꝝ meoꝝ execucionē aīoſus aſſume. Sis ergo tu ſolus princeps et dux huiꝰ negocij et vniuerſi tui fratres tibi prorſus obediant et omnes alij regno noſtro ſubiecti qui in potencia tuaꝝ viriū noſti domare ſuperbos et in tue animoſitatis audacia cogis flectere ceruicoſos. Ego enī ab hodie īantea de eo qđ de pn̄ti negocio ſit futuꝝ me totum expolio et tuis humeris

forſtoribus totū impono quia in tua iuuenili duticia potens es bella cōmittere et bellis ſtrēnuis preualere qđ me natura debilis poſſe non patitur cum ad ſeniū iam declinem et verbis ſuis rege priamo fine facto hector ī vultu quaſi pudoris et honeſtoꝝ prolacione verboꝝ ad regis patris verba reſpondit.

Reſponſio hectoris primoginiti priami. xiiij.

Cariſſime dn̄e mi rex nūquid eſt hominē inhumanum arripere pondus et ꝙ humana deſiſtens a natura voluntas de illatis iniurijs paſſim non appetere vlcionē Et ſi nos qui tanta nobilitate vigemus quoꝝ iniuria minima pudoris eſt magni cum perſonaꝝ qualitas iniuriaꝝ qualitatē minuat et augmentet ſi vindictā appetimus de iniurijs nobis illatis nos ſumus degeneres hominū a natura cum eciā aīalia irracionalia videamus hoc voto potiri. Nullus eſt ergo inter ueſtros filios care pater qui de nece auorū noſtrorū magis teneatur vindictā appetere ſicut ego qui ſum primus ī eoꝝ ordine geniture et ideo prim⁹ eſſe debeo in vlciſcendi feruore pre ceteris Ergo cū omni auiditate deſidero vindictā meoꝝ inimicoꝝ appetere et eciā ī cruore meo mea dextera cruentatos interimāt qui crudeliter meoꝝ auoꝝ et ciuiū effudere cruorem. Unum tamē diſcrete rex ad veſtrā reducā peto memoriā vt hui⁹ aggreſſionis noſtre tamꝙ̄ prudens et ſagax cōſiliarius nō ſolum inchoandi principia verū ſequencia media et exitū qui ſuccedit in fine. Nō eſt enim diſcrecionis laudande conſiliū ſingula ſcrutatorie non rimari et negocioꝝ inicia tātū appetere nec aduertere finē ipoꝝ Quid enī prodeſt alicui bene forte in principijs agere que demū terminari contingūt fine ſiniſtro. Laudabilius ergo eſt ab illis inicijs abſtinere que euentus dubios ī ſe habent et que magis ad infelicia ꝙ̄ felicia ſe declinant. Illud enī felix poteſt dici principiū cui⁹ exit⁹ felix ſequitur. Hec enī verba diſcrete rex ac ideo in dicendi audacia iam prorupi vt vlcionis auiditas incōſulta nō arripiat ſpiritū voti ſui in eo aſſumendo cui⁹ finis ē dubi⁹ an ſuccedat ꝓſpere vel aduerſe. Noſtis enī pater kmīe totā affricā et europā hodie grecis eē ſubiectā q̈nta grecā multitudīe militū

ſūt ſuffulti et quāta ſint ſtrēnuitate pugnātes quātis ſint pleni
diuicijs et quāte poteſtatis vigeāt dicione. Non eſt equalis hodie
aſie potencia potentatui tot virorꝝ cū et ſi in aſia multi vigeāt
homines nō tamē ſunt in pugnandi exercicio nimiū bellicoſi.
Certū ergo magis apud nos poteſt eſſe ꝗ̄ dubiū ſi arma cōtra
potenciores nobis indiſcuſſo conſillio ingeramus vix aut nūꝗ̄
nos poſſe finē attingere ꝓptatū. Statū ergo noſtrū qui hodie
tanta quiete prepollet tanta felicitate refulget ad quid vexacio
nib9 grauib9 appetim9 ꝑturbare et de iocūditatis requie venire
ad victimas noſtrarꝝ miſerabilit perſonarꝝ. Sane nō eſt exiona
tam caro precio redimenda pro qua forte qđ abſit de melioribus
nobis et forte de omnib9 eſt cōmutacio facienda. Cōniuentib9
igit᷑ oculis non eſt incōgruū exione diſſimulare fortunā que tot
annis ſuis eſt iā aptata diſpendijs et quā mors poteſt in breui
ab aura uiuaci diuellere vt nobis omib9 ſit parata cā quietis
nec vrā care pater credat opinio me iſta bellorꝝ timore aut cor
dis puſillanimitate ꝓferre ſꝫ dubito fortune ſiniſtros euētus et
ne tui ſceptri dignitas ſub īſidioſis caſib9 fortune vacillꝫ. A quib9
dum licet liceat abſtinere nā licita eſt et ſalubris diſſuaſionis
racio inicia diſſuadere que placeant anteꝗ̄ in felicibus medijs
ſubſecutis eorꝝ exitus dampnis et dolorib9 continuari cogantur.

Conſiliū paridis ſecundi filij. xv.

Tacuit ergo poſt hec verba diſcretus et ſtrēnuus hector
ſed paris qui verba hectoris diligenter audiuit ſtatim
ſe erigens ſtans hec verba profudit. Audi rex cariſſime
pater de fine proſpero proſequendo. Quis noſtrū poteſt probabi
liter formidare ſi contra hoſtes noſtros arma bellicoſa geram9
None ſum9 tot ſtrēnui tot potentes tot diuites et in tam forti
ciuitate locati? Quis probabilit opinari poteſt nos ſic feliciter et
ſecure cōpoſitos in noſtris laribus depopulatos poſſe confundi?
Fiat igit᷑ audacter cariſſime dn̄e quod ꝑ vos dictū eſt vt mittāt᷑
ſi licet nauigia depopulatura grecia que gentē noſtrā enormib9

afflixit iniurijs et dampnis irreꝑabilibꝰ eſt predata. Me eciam
cariſſime pater ſi placꝫ iubeas cum illis proficiſci nauigijs quia
pro certo ſum certus deos velle me grauit greciā poſſe cōfundere
et grauit depdari necnō et de obtimatibꝰ grecie meliorē mulierē
eripere et in troianū regnū a me captā poſſe transferre que pro
redēpcione veſtre ſororis exione de facili poterit cōmutari. Quod
ſi a uobis querendū eſt qualiter iſtud ſciam dabo de hoc veſtre
cōſciencie certū ſignū quod a dijs ipſis pro certo recepi. Nondū
enim ſunt multi dies elapſi dum agerem in minori india iuſſu
veſtro celebrante ſole ſolſticiū eſtiuale dū ſol ſub prīcipio cancri
ageret curſum ſuum quodam die veneris venacionis cauſa pla
cuit michi adire nemora in multoꝝ collegio venatorum. Que
dum diluculo fuiſſet ingreſſus multis laboribus feris hinc inde
venatorie ꝓquiſitis nichil inuenire potui michi gratum ad pre-
dam. Sole iam conſtituente meridiem et quaſi circa veſꝑarum
confinia declinante demum ingerente fortuna quidam ceruus
apparuit in ipſoꝝ nemorum locis ſolitarijs vagabūdus quem
curſu meo appetens preuenire putaui. Propter quod deſerui ſo
cios qui mecū erant in celeritate currendi et elongatus ab eis in
ipſius nemoris ſolitudine quod yda vocatur perueni ſolus te-
nebroſas ad vmbras in quo ab aſpectibꝰ meis ille ceruus eua
nuit forte ob frōdoſas ipſius nemoris arbores vel ob multā cele
rem fugā ipſiꝰ. Laſſatus ergo ego necnō et eciā equus meꝰ totus
madidus pre ſudore et velut ymbres aquoſos effundens diffun
debat cumulando ſubitas guttas guttis. Quid vltra. Feſſus deſ
cendi ab equo et ipſum in ramo cuiuſdam arboris michi ꝓpin
que cum habenis freni ſui ſtudui colligare deinde ſtraui me ſolo
quod adhuc multo virebat gramine arborum vmbraculis eius
prohibentibus ſiccitatem et depoſitis arcu et pharetra quam
geſtabam ficticium ex eis conſtitui michi iacenti puluinar. Nec
mora me lecheus ſopor inuaſit tanta me rabida preoccupans
grauitate quod viſum fuit michi nullo preterito tempore dormi
uiſſe. Soporatus igitur tam grauiter vidi in ipſo ſompnio meo
mirabilem viſionem q̄d deus ſcilicet mercurius tres deas in ſuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

comitatu ducebat venerem videlicet palladē et iunonē. Qui ad
me ſtatim accedens p̄dictis dijs parū a ſe diſtantib9 michi dixit
Audi paris. Ecce adduxi has tres deas ad te propterea ꝙ inter
eas quoddā nūc litigiū eſt exortū de quo ſe diſpoſuere cōmittere
arbitrio tuo ſoli vt lis ipſa int̄ ipſas tuo iudicio dirimat̄. Veſce
tibus enim eis in quodā ſolempni cōuiuio quoddā pomū mira
bile et forme celature de materia preciosa iniectum extitit inter
eas in quo grecis litteris cōtinetur inſcriptū vt pulchriori detur
ex eis. Cū igit̄ quelibet ipſaꝝ precedere aliā de forma cōtendat
et exinde putet ipſius pomi premiū promereri tuo de hoc iudicio
ſe ſubmittunt et quelibet eaꝝ tibi pro me ꝓmittit premiū ꝓ tui
arbitrij remuneracione ab ea infallibilit̄ conſequendū quā in
pulchritudine et pomi queſtu putaueris anteponi. Si iunonē
enim preferre decreueris inter alios mundi magnificos illa cō
ſtituet te maiorem. Si vero palladem omnē ab eo humanā ſciē
ciam pro premio conſequeris. Qđ ſi venerem pulchriorē ſe et de
grecia nobiliorem feminā ab ea in tuum premiū reportabis.
Ego autē talibus a mercurio auditis promiſſis et donis ſic ſibi
reſpondi qđ verū de hoc iudiciū nō dabā niſi ſe omnes nudas
meo conſpectui p̄ſentarēt vt per inſpectionē meā ſingulas earū
partes corporis pro vero iudicio valeam cōtemplari. Et ſtatim
mercurius dixit michi. Fiet vt dicis. Depoſitis ergo veſtib9 pre
dictaꝝ triū deaꝝ et ſingillatim quelibet eaꝝ nuda meo conſpec
tui preſentata viſum fuit michi proſequēdo iudicio veritatis qđ
venus ſua forma p̄dictas duas alias patenter excederet et ideo
decreui eam eſſe dominā pomi. Venus autem ex predicta pomi
victoria facta congaudens ſubmiſſa voce michi ꝓmiſſum a mer
curio infallibiliter cōfirmauit. Et recedentib9 illis a me ſtatim
ſompno et ſompnio ſum ſolutus. Putas ergo care pater deoꝝ
ꝓmiſſa fruſtratoria poſſe cenſeri Sane certus penitus eſſe puto
ꝙ ſi me in greciā miſeris indubitabilter mecū deferam mulierē
iuxta promiſſa diuina. Mitte me ergo pie pater quia mei miſſio
pro certo veſtrū animū iocunditate replebit. Et hijs dictis paris
ſuis ſermonibus finem fecit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Reſponſio tercij filij. xvj.

FInita igitur ipſius paridis reſpõſione predicta ſurrexit deyphebus tercius natus regis et ad eius eloquiũ dato ſilencio intencionis ſue cõceptũ retinere non valens in hec verba reſoluit. Cariſſime rex ſi ĩ omni negocio q̃d ẽ aliquis aggreſſurus vellent ſingula que poſſunt eſſe futura particulari deliberacione timari nũꝗ eſſet aliquis qui alicui⁹ oneri ſe ſubi-ceret ociosus nã ſi ſemꝑ agricole diligẽti deliberacione pẽſarent quãta a raptu volucrũ auferẽda ſunt ſemina nũꝗ forte ſulcis ſemina darent. Parent̃ igitur pater kmĩe nauigia in greciam profectura qm̃ conſilio paridis nõ poteſt probabiliter contradici Nam ſi contingat eũ aliquã de grecia nobilem educere mulierẽ de facili poterit euenire ꝙ eius cõmutacione recuperare poſſem⁹ exionã ob quã toci⁹ noſtri generis diffamata ꝓſapia loquacis obprobrij ſqualore ſordeſcit.

Reſponſio quarti filij. xvij.

HElenus vero quart⁹ regis fili⁹ in ordine geniture poſtꝗ dictis ſuis deyphebus finem fecit a propria ſeſſione cõ ſurgens animi ſui motũ aperuit in hec verba. Magna nime rex pro deo vota ceca nõ arripiat auiditas veſtra vlaſcẽdi Satis enim dijs fauentib⁹ et eciam vobiſipſis me inſtructũ et totaliter eruditũ in ſciẽcia futuroꝝ. Q̃d ex preteritis veſtra iam cognouit induſtria nũꝗ ex ore meo aliqua vaticinia proceſſiſſe que ipſam purã veritatẽ non extiterint aſſecuta. Abſit ergo vt paris in greciã ſe conferre preſumat. Nam pro certo teneat vrã ſciencia ꝙ ſi paris in greciã ſe duxerit cõferendũ terrã aliquam invaſurus hanc nobilem ciuitatẽ veſtram funditus euerſuram a grecis ciues veſtros morti traditos et nos omnes a veſtris re nibus deſcendentes. Abſtineatis ergo ab hijs quoꝝ finis ẽ dolor et mortis excicio amare ne ꝓinde te ipm̃ doleas truncatũ arene iacere cariſſimã cõſortẽ tuã excidio traditã et omẽs tuos gladio ſeuiente truncatos. Cum hec omnia ſint futura reuera ſi paris greciam cũ exercitu preſumat adire. Et hijs dictis quaſi dolens ſe in propria reſtituit ſeſſioni. Ad hec verba igit̃ eleni ſapientis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

vacillauit animus regis et turbacione repletꝰ extitit nō modicū
ſtupefactus ꝓpter qꝺ factū eſt inter omnes aſtantes tacitum ex
omni pte ſilenciū nec erat aliquis int eos qui pſumeret in vocē
ſermonis erumpere.

Reſponſio quinti filij. xviij.

Tunc ille troylus regis ex filijs iunior poſtremo ſuſceptꝰ
vt vidit omnes pre multa turbacione ſilere rupto ſilencio
in hec verba prorupit. O viri nobiles et nimiū animoſi ad
quid turbamini circa plurima ad vocē vniꝰ puſillanimis ſacer
dotis. Nōne eſt ꝓpriū ſacerdotū vitare bella fugere congreſſus
quos ſola puſillanimitas facit amare delicias et in ſola veſcēdi
ciboꝝ et potus ſaturitate timeſcere. Quis eni ſapiens poteſt ꝓ
certo tenere hoīm conſciencias ignorantes futura poſſe preſcire
deoꝝ. Non hoc ſapientis eſt credere cū et hoc ex ſola procedat
ſtulticie leuitate. Pergat igit elenꝰ ſi timore concutitur in tēplo
celebrare diuina et ſinat alios qui labe verecundie obducunt de
bitas in armoꝝ conflictu expoſcere vlciones. Ad quid circa eius
verba tam vana tā friuola rex inclite ꝯturbaris. Iube nauigia
ſoluere et exercitū ad iter accingere bellicoſum cū nō ſit ferendꝰ
de cetero tantus pudor nobis a grecis illatus abſq; talione vin
dicte. Et hijs dictis tacuit troilus. Cuius aīoſitatē et dictū aſtā
tes ceteri laudauerūt et omnes cōſilium eius ꝓbant ſic ꝙ man
dāte regi cōſilio ipſo ſoluto pdicti regis filij cū eodem rege para
tas menſas appetunt diſcūbentes. Poſtq; vero priamus prādio
celebrato ſuo ſedit in ſolio in ſuis ꝓpoſitis eſtuans et in execucio
ne ipſoꝝ iportune totus anhelās filios ſuos paridē et deyphebū
vocauit ad ſe et expreſſe mandauit eiſdm vt in pānonie ꝓuin
ciam ſe cōferant feſtinant delaturos ſecū milites ſtrēnuos quos
in greciā cū nauigijs ſecum ferant. Et eodem die idē rex pdictos
paridē et deyphebum coegit ad iter. Qui ſtatī a rege ipſo obtēta
licencia receſſerūt. Sequēti vero die idē rex priamus vniuerſos
ciues ciuitatis troie ad generale colloquiū cōuocauit et cōuenie
tibus illis hijs eſt eos ſermonibus allocutus. O fideles et dilecti
ciues ſatis notum eſt vobis quātis fuerimꝰ per grecoꝝ ſupbias

[d]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

iniurijs obprobrioſis et dāpnis īnumerabilibꝰ laceſati nec vos latet paſſos iniuriā cum eciā alienis fabula facti ſimus nec mee ſororis exione ꝑmittit ſeruitus manifeſta quieſcere vota mea cū in eius memoria dolore conſtringar quā cōtinuata recordia nul latenꝰ abolere ꝑmittūt. Satis enī pro recuperacione ipſiꝰ nos in greciā diſcretū antenorē deſtinaſſe qui cū non fuerit exauditꝰ a grecis doloris mei materias duplicauit. Sed quia ferro curā da ſūt vulnera que beneficia nō ſenciūt medicine ꝓpoſui paridē in armata manu et marino exercitu multo cōpleto milite in greciā deſtinare vt hoſtes noſtros potenter inuadat dāpnis afficiat quibꝰ poteſt forte aliquā nobilē mulierē hoſtiliter interceptā ad ciuitatē noſtrā adducet per quam cōmutacionē ſororis mee dijs fauentibꝰ valeā ꝓmereri. Qđ quia exequi nō decreui abſqꝫ vrē abprobacione cōſilij ꝓpoſui hoc veſtre prebere noticie vt ſi vobis videtᷣ eſſe ſalubre ꝑſeueretur inſtanciꝰ in incepto. Licet enī hec omnia ſatis intime tangāt me tangūt cōmunitᷣ et vos oēs. Et ꝙ omnes tangit ſapiente dicente debet ab omnibus cōprobari. Regis igitᷣ eloquio fine facto dū lata paterent vndecūqꝫ ſilencia quidā miles de aſtantibꝰ nomine pertheus filiꝰ quōdā euforbij magni philoſophi in quē narrat ouidiꝰ aīam magni pithagore fuiſſe trāſfuſam ſurgēs ī hec verba ꝓrupit. O nobiliſſime rex cū ſim totꝰ erga maieſtatē veſtrā zelo fidelitatis accenſus que me morie vrē reducere non obmitto maieſtas vrā benigne ſuſcipit tamꝙ̄ prolata ab intencione fideli. Nouit enim veſtra ſerenitas me prēm euforbium habuiſſē qui plus ꝙ̄ centum octuaginta annis vitali potitus eſt aura qui cū oīs philoſophie fuerit imbutus ſciencijs plenā preſcienciā habuit futuroꝝ. Hic multociēs dixit michi et pro certo firmauit qđ ſi filius veſter paris in greciam ſit iturus vt exarguus more predonio ducat vxorem ꝙ hec veſtra nobilis ciuitas magna troia in cinerem ſit euerſura per grecos vobis et omnibus veſtris crudeliter et nequiter īterfectis Quare ſapientiſſime rex non horreat vrā nobilitas acquieſcere verbis meis cum non ſit tutum ſapientum verba contempnere et in hijs ꝑ̄cipue in quoꝝ abſtinencia dignitas vrā non leditur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et in eoꝝ ꝓseuerancia poteſt ineſſe cauſa quod abſit ꝑpetue rui
uine. Cur appetitis inſidias apponere veſtre quieti et trãquilli
tatem veſtrã ſubmittere caſibꝰ qui omniũ periculoꝝ genera in
ſe habẽt? Abſtineatis ergo ſi placet vt dies veſtros felices abſqꝫ
vexacionis moleſtia feliciter ꝓtrahatis vt filius veſter patis gre
cie terminos nõ attingat vel ſaltem alius q̃ʒ ipſe in greciã diri
gatur. Ad perthey verba talia ꝓferentis rumor fit magnus int̃
aſtantes eum et eius paterna vaticinia reprobantes et perthey
ſuaſiones violenter ĩpungnãtes quibus o vtinã ãnuiſſent. Nam
que poſtea ſecuta ſunt ſcandula futura forſitan non fuiſſent. ſed
quia futura diſcrimina ineuitabilia fata cõſtituũt placuit cõmu
nit omnibꝰ paridẽ ĩ greciã nauali exercitu ſe cõferre. Et ſic collo
quio fine dato vnuſquiſqꝫ receſſit. Quod poſtq̃ʒ venit ad caſſan
dre noticiã regis filiã cõſilium fuiſſe pro certo firmatũ paridem
debere in greciã ſe conferre velut infatuata ꝓrupit in maximos
vlulatus et vocibus altis exclamans proſilijt in hec verba. Ha
nobiliſſima troie ciuitas vnde tam dira et tã dura fata te detra
hunt vt grauibus in breui ſis ſubuertẽda ꝑiculis et tuaꝝ turriũ
alta cacumina diſſoluant̃ et dentur precipitẽ in ruinã. Ha in in
felix rex priame qđ crimen dicetis cõmiſiſſe vt tui et tuoꝝ hoĩm
mortes defleas et ꝑpetuas ſeruitutes? Et tu regina hecuba cuiꝰ
ſceleris es inuoluta cõtagio vt oĩs videas partus tuos crudeli
nece ſuccũbere? Cur non prohibes paridẽ adire greciã qui tante
peſtis future eſt cauſa? Et ſuis clamoribꝰ fine dato ſurgens ad
regem patrẽ ſe cõtulit et ymbribꝰ lacrimaꝝ flebilit̃ regem prẽm
ãmonuit vt deſiſteret ab inceptis tamq̃ʒ illa que in ſue ſciencie
celebribꝰ documentis futura mala preuiderat et preuiſa vocibus
flebilibꝰ diuulgabat. Sed fortune curſus qui iã dederat ſuo cur
ſui volũtarios inſtinctꝰ et motꝰ infelices accelerabat ad exitus
ꝓceſſus exinde auidos ordinãdo. Sane ſi diſſuaſiones hectoris
caſſandre mõitis ſuaſiones heleni ſugiectiones perthey fuiſſent
efficaciter exaudite ꝑpetuis duratura tempꝛibus O nobiliſſima
et ſublimis troia vigeres. Sed ĩ exorabilia fata maloꝝ poſtq̃ʒ
infelicia prouentura decernũt cõtraria et aduerſa hoĩm mẽtibꝰ

32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

repreſentant et inſinuant pro acceptis.

De numero nauium quas troiani duxerunt in grecorum depopulacionem. ~~xviij.~~ xix.

Tempus erat quo iā ſol inter iades et pleyades ꝑfecerat
curſum ſuū qui dū eſſet in ſigno tauri mēſis ille maiꝰ
diuerſis floribus planicies aruoꝝ ornauerat et nouis
virentes frondibus arbores in fecūditate floꝝ fructus ꝓximos
ꝓmittebant cū paris et deyphebus a pānonie ꝑtibus redeuntes
tria milia militū ſecū adduxerūt qui in armoꝝ exercicio multa
ſtrēnuitate vigebāt. Et paratis nauibus viginti duabꝰ numero
magnis et omni plenitudine neceſſarioꝝ onuſtis rex priamus
antenori et henee de quibus ſupra relatū eſt necnō et polidano
ipſius antenoris filio mandat et precipit vt cū paride in greciā
cū ipſo nauali exercitu ſe attingant. Quibus deuote ānuentibꝰ
idē rex priamus oībus cōuocatis in vnū qui deputati fuere per
eū in predictū viagium ꝓficiſci ſic illos allocutꝰ eſt dicens. Nō
ē opus āmodo vobis ſuꝑ ſuſcepto negocio multos replicare ſermo
nes cū vobis plene ſit cognita que vrgens cauſa meum anxiat
animū quare in greciā decreuerim vos conferre. Et ſi illa racio
debuit eſſe potiſſima illataꝝ. ſ. iniuriaꝝ vobis et michi vindictā
appetere tn̄ cauſa ꝑponderās magis ē illa vt meā poſſim exinde
recuperare ſororem que ſub multo dedecore et anxioſa īfelicitate
vileſcit. Ad quā obtinendā omni debetis animoſitate conſurgere
cum pro ea recuperāda iuſte videamur arma mouere contra de
tentorem ipſius. Satis enī et vos iniuſte nos danaos offēdiſſe
et per iniuſtas offenſas nos arma iuſte capeſcere cum ei ſit ſecū
dum iuſticiam ignoſcendum qui prouocatus appetit ſe vlciſcī.
Moneo igitur vt quantumcūqꝫ poteſtis detis operam virtuoſe in
ipſa mea ſorore recuperanda. Nam nunc eſt tempus acceptum vt
per hoſtes noſtros veſtra probitas diuulgetur ſtrēnuitas noſtra
patenter appareat que virtuoſe viget in vobis. Me igitur ſcitote
paratum vt ſi caſus ſe ingerat ad obtinenda dijs fauentibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

vota noſtra ad requiſicionē veſtrā me in multo vobis miſtrando
ſubſidio ꝓdigalit̄ ꝓceſſuꝝ vt vniuerſos danaos potēcia noſtra
ꝑterreat et grauia eoꝝ diſpēdia in forti virtutis noſtre brachio
deflere cogant̄. Sup̄ huius igit̄ execucione negocij paride habe
bitis in principē et ductorē deyphebū ſecundū a paride in cōſilio
ſapientū antenoris et enee qui vobiſcū ſūt in pn̄ti negocio ꝑfec
tuti. Et finito colloquio vniuerſus exercitꝰ naues aſcēdit et pa
ris et deyphebꝰ in lacrimis a rege obtenta licencia nauesītrant
Solutis itaq̨ꝫ funibus ſubductis anchoris et velis eleuatis in
altū naues ipſe in noīe deoꝝ iouis et veneris in altū pelagus ſe
impingunt et eis felici nauigacione potitis ad ſparſas ciclades
applicant inſulas videlicet romanie. quas dū velut ignotas ro
buſto remige trāſire cōtendūt nauigantibꝰ ipſis finitima litora
ſtrictius inherēdo caſus eis obuiā obtulit quandā nauī. In hac
igitur naui rex quidā de maioribꝰ grecie menelaus nomine na
uigabat qui a duce neſtore tunc tp̄is euocatus apud pirā ciui
tatē ſe cum ipſo nauigio dirigebat. Erat autem et iſte menelaus
agamenonis regis frater habens helenā in vxorem. Hec enim
helena diebus illis mirabili ſpecioſitate vigebat ſoror caſtoris
et pollucis regum qui tunc in ſameſtor ciuitate de eoꝝ regno in
ſimul morabant̄ educantes cū eis eoꝝ neptē hermionā natam
ex helena ſup̄dicta. Greci vero dū nauī ipſam inſpicerēt viderūt
eā ab eoꝝ obuiacione flexo remige declinare et ideo nec illi illos
nec illi eos agnoſcere potuerūt. Quare troiani naues ſecundis
ventis afflātibus ſalubri curſu diuertunt et veniūt in quandā
inſulā noīe cithareā de diſtrictu grecoꝝ que inſula citrꝰ hodie a
nauigātibus applantur. In hac igitur inſulā citharea nauibus
troianis applicatis troes eius deſiderabilit̄ portū intrant et āncho
ris in ꝓfundum maris iniectis duris funibus religāt naues ipās
et eis tuta ſtacione locatis in ſchafis eaꝝ ſecuris acceſſibꝰ deſcen
dunt in terrā. Erat autē ī hac inſula citharea quoddā templum
in honore veneris ex antiquo conſtructū mire pulchritudinis et
diuicijs multis plenū cum habitatores ꝓuinciaꝝ circūadiacen
ciū gentili ritu in deam venerē que tunc principaliter colebat̄ in

23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ipſa maximā fiduciā gereret et haberēt et ī veneracione maxīa
annua colerent eius feſta cum ibidē a dea ipſa ſepius reſponſa
recipent de petitis ab ea. Celebrabat̄ itaqꝫ diebus illis in tēplo
ipſo tunc feſtū ipſius veneris principale ꝓpter qd̄ infiniti de fini
timis ꝑtibꝫ in illā inſulā ſe cōtulerunt mulieres et viri ob eoꝝ
vota cū multa gaudio in templo ipſo ſoluenda. Quod poſtq̄ ī
notuit paridi in comitiua multoꝝ decēt ornatꝫ acceſſit ad tēplū
et more dardanico in tēplo ipſo ſupplici vultu in p̄ſencia populi
tunc aſtantis ibidē deuotis oracionibꝫ oblaciones ſuas in multa
auri et argenti copia in menſa ꝓdigalitate profudit. Fuerat enī
paris pulchritudīe multa decorꝫ oēs ſuos et eciā alios in forma
precellens. Quē vt aſpexerūt aſtantes in tēplo de eiꝫ pulchritu
dine mirati ſunt valde et de regijs apparatibꝫ quibus ipſe incli
tus apparebat. Quare ſciendi feruore ipſum agnoſcere geſtiūt
oēs aſtantes qui ſint eius comites vnde ſint et ſpecialit̄ quis ſit
paris. Tandē ſciſcitantibꝫ illis nō eſt eis occultata materia per
troianos. Dicunt enī eis paridē eſſe filium regis troie et veniſſe
in greciā in comitiua multoꝝ ſuoꝝ nobiliū iuſſu p̄ris vt a regi
bus grecie repetat quandā ſui patris ſororem exionā noīe quā
dicti reges regi thelamoni tradiderūt qui ſub laumedonta rege
troianā depopulati ſunt vrbem. Varia igit̄ de auditis dcā ſunt
inter eos. Sed loquax fama que multas vires acquirit eūdo vi
cinas iā diſperſa ꝑ partes ad aures helene de pulcritudine pari
dis ad templū veneris accedētis multa relacione ꝑuenit. Quod
poſtq̄ eidē īnotuit helene vane volūtatis deſiderabilis appetitus
q̄ mulieꝝ aīum cōſueuit ſubita leuitate corrūpere helene aīum
ī cōſulta flagrācia cōcitauit vt optaret ad ipiꝫ feſtiuitatis ſolēp
nia ſe cōferre gaudia viſura feſtiā et īſpectura ducē fugie nacio
nis. Sꝫ o q̄ multas īpudiciſſimas mulieres ad īpudicos ſubito
traxere colapſus ludoꝝ ſpectacula et iocoꝝ hmōi viſiones vbi iu
uenes cōfluētes ſuas exercēt illecebras et raptos aīos mulieꝝ
ex diſſolucioībꝫ gaudioꝝ ad ſui pudoris crimē ſubita rapacitate
ſeducūt cum hn̄tes iuuenes habilitatē comodā vidēdi puellas et
multo forciꝫ alias ad mūdana deliramēta ꝓmotas nūc oculis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

nūc tacitis blādiciaꝝ ſermonibꝰ nūc tactu manuū nūc ſignoꝝ
inſtinctu mulieꝝ animos de facili ſe mouentes certis ſophiſma-
tibus et dulciū fallaciaꝝ argumentacione cōcludūt. Pereat ille
qui primo inuenit inter mulieres iuuenes et adoleſcentes igno
tos inſtituiſſe coreas que manifeſta ſunt cauſa multi ꝑpetrati
et ꝑpetrandi pudoris. Propter quas multe ecciā iam pudice ad
proditorias infeſtaciones hoīm enormit corruerūt vnde in tam
multociēs orta ſūt ſcādala et multoꝝ necis cauſa ſecuta. Cater
uatī ergo adire templa deoꝝ et coꝝ celebrare feſtina quā̄ꝙ ſit
fas nephas tamē euidēter apparet cū ſit ī diſſolucionibꝰ animoꝝ
qui moti ad inſtrumentoꝝ ſonitus et ad diuerſas modulamīs
cātilenas facilꝰ corruūt in ſe ipſis. Sed tu helena ſpecioſiſſima
mulieꝝ quis te rapuit ſpiritꝰ vt ī abſencia viri tui tua deſereres
tā leui relacione palacia exire eiꝰ clauſtra ignotū viſura hoīem
que te cōpeſcere habena freni facili potuiſti vt ſeruaſſes pudica
ieiunia intra regie ſceptra tue. O ꝙ̄ multas duxit ad labē itus
et reditꝰ et facilis ad vulgaria loca diſcurſus. O ꝙ̄ grati femi
nabus eſſe debēt eaꝝ domoꝝ termini et honeſtatis eaꝝ fines et
limites cōſeruare. Numꝙ̄ nauis enī ſentiret diſſuta naufragia
ſi cōtinue ſuo ſtaret in portu ī ꝑtes nō nauigās alienas. Optaſti
ergo tu helena tuā exire regiā et viſitare citharea vt ſub ꝑtextu
voti ſoluendi viꝝ poſſes videre barbaticū. Et pretextꝰ liciti ad
illicita declinares. Nam eiꝰ viri viſio virus fuit quo infecta ꝑ te
grecia tota fuit propt̄ quod tot demū occubuere danay et durꝰ
morſibꝰ tot frigij venenati. Quid vltra. Ad cōſumacionē ſui
deſiderij iā cōcepti helena q̄bꝰdā ſuis familiaribꝰ cōuocatis iubꝫ
eis parare neceſſaria equos et comites cū apud citharea adtem
plū veneris appetat ſe cōferre vbi eius feſtū colit̄ tam ſolempne
et vbi ſoluere ſua deſiderat quedā vota. Nō enī a menelai regno
multū extiterat citharea remota cū velut in eius oppoſito cōſti
tuta ab ipſiꝰ finibꝰ modico freto diſtaret. Nec mora equi parāt̄
et comites et helena cū ſuis comitibus in regio apparatu equos
aſcendēs ꝑuenit ad litus et a litore in inſulā citareā breui remi
ge nauigauit vbi tam ab incolis ꝙ̄ ab alijs velut regina ipſiꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

inſule in multo fuit hōre recepta. Ipſa demū cauſa ſoluendi ſua
vota veneris templū adiuit ibiqꝫ ſuas oblaciones dee veneri in
multis et p̄ciosis munerib9 p̄ſentauit. Quod poſtq̄ꝫ notū paridi
factū eſt reginā videlicet helenā menelai regis vxorē ad templū
ipſum veneris acceſſiſſe et in multa comitiua ſuoꝝ apparatu mi
rabili pariis excellent̄ ornatus peruenit in tēplū. Audiuerat enī
fama p̄dicāte iam diu helenā caſtoris et pollucis regū ſororem
incredibili ſpecioſitate vigere. Quā vt vidit inuidit dū de facili
facib9 accenſis veneris ī veneris tēplo deſiderio fluctuat anxioſo
et diligentē in helenam figens intuitum ſigillatim eius mēbra
tanto decore reſperſa ſubtilit̄ cōtemplatur. Miratur enim tā in
ea rutilāti fulgore flaueſcere crines multos quos niuei cādoris
protractus in medio ſcrinie diametris equalibus diuidebat et
aurea fila hinc inde ſerpencia ſubcerti lege federiis coegerant in
uolutos. Sub quibus ſubſidebat frontis lactea et niuioſa pla
nicies ad eius fulgencia tīpora vſqꝫ deſcenſa vbi crinium auroꝝ
cumulus plucida viſione turgebat et cuius frontis deteſtabilis
nulla rugoſitas planiciem ſulcauerat adequatam. Miratur et
enī in tam nitide frontis extremis cōuallibus gemina ſupcilia
quaſi manu facta ſic decenter eleuata flaueſcere vt geminos ex
ēplata velut in arcus nō vt in multa nube piloꝝ tenebroſitatis
horrende nigreſceret̄ ſed ducta moderato libramine gēmas diſtī
guebat in maiori fulgore circūferencias oculoꝝ. Miratur igitur
oculos duoꝝ ſideꝝ radios deſcribētes quoꝝ orbes quaſi gēmaꝝ
iūcturis artificioſe cōpoſiti vaga volubilitate nō prodiga aſpecti
bus frenati modeſtis ſtabilē animi cōſtanciā ꝓmittebāt. Quoꝝ
piloꝝ eciā in proceritate modeſte frenabant palpebraꝝ habene
Miratur eciam ī illa mire pulchritudinis naſi ſui lineam regu
larē qui maxillas diuidens ingeminas ꝑtes equales nec multa
longitudine vergebat ad ymum nec nimia breuitate correptus
ſupꝑioris labij ſedem indecenter ſuſpendebat in altum. Sic eciā
non nimia groſſicie tumefactus ſe in multa latitudine diffunde
bat dum compoſitarum narium termini non multa vacacione
ſe iungerent nec ſe in multe aperture patefactione vulgarent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Miratur eã tantã pulchritudinẽ faciei tanti cãdoris lacteo cã
dore ꝑfuſam cuiꝰ genas roſe veſtiuerãt mixte roſis dum nulla
tẽporis varietate roſeus color ĩ illis exhauſto vigore lãgueſcere
videret̃. Sic intermixto colore niueo lineaꝝ iter genas et labia
virſus figurare labia videbant̃ roſeam ſurgẽtẽ aurorã que nec
multa temeritate videre poterãt dulcia baſia refutare. Sed eoꝝ
dura decenter eleuacione tumentes intuentes ad oſcula auidis
affectibꝰ inuitabãt. Sic miratur dentes eburneos puſillos et in
ordine cõpoſitos alteꝝ: alterũ nullatenꝰ excedentes quoꝝ ordĩe
zinzĩgie roſee linealiter amplectentes vere deſcribere videbant̃
lilia mixtis roſis ſicq; totus ambitus faciei mentum modica in
medio cõcauitate ſulcatũ forma ſperica concludebat dũ thorus
ſub menti valle modice duplicatus fulgorem videbat̃ effundere
criſtallinũ. Sic miratur eã in ipſa colli columpnula niueum
preſentare nitorem quẽ niuei ſplẽdoris candor tenui maſſa pin
guedinis eleuatũ ꝓdigalitate lactea dealbabat dum candentem
gulã ipſius linealis ordo depingeret morenaꝝ. Sic miratur in
illa equales ſcapulas humili planicie ſubſidentes terga plana
ꝑmittere a quibus ſulcis decliuꝰ in medio vtrũq; latus gracili
iocũditate iungebãt. Sic mirat̃ in illa brachia decenti ꝓceritate
diſtenſa amplexus ſuadere dulciſſimos dũ eius manus modica
eleuacõe pigueſceret̃ et digitoꝝ extrema tenui ꝓducta libramĩe
vngues eburneas p̄ſentarẽt que brachia manꝰ et digiti ſereni
cãdoris lacteo fulgore nitebant. Sic mirat̃ in illa lati pectoris
equalitatẽ extẽſam in cuiꝰ planicie duo vbera veluti duo poma
ſurgencia aetis natura quaſi geminas cacuminauit in pilas.
Et demũ ſtaturã eius eque proceritatis attendens preſtanciori
forma putat et concipit eſſe membra latencia dum vere putet et
patenter inſpiciat in eiꝰ compoſicione perſone naturã in aliquo
nullatenus deliraſſe. Sũmo igitur ſtudio patis iuxta helenam
modeſtie finibus non obmiſſis fit propior et dũ in eius lumina
figit intuitũ helena intuẽtis aſpectꝰ ex ſuoꝝ aſpectibꝰ mutua re
lacione repenſat. Placuit enim helene forma pridis pluſq̃ de eo
p̄ambula p̄dixere precoĩa cũ de eiꝰ forma ipſa ſit iudex et teſtis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

aſſerens in corde ſuo nūq̄ꝫ vidiſſe hominē ſimilis ſpeciei nec qui
tantum ſuo affectui cōueniret. Nūquid ergo helena ad feſtiua
ſolacia que fiebāt in tēplo flectit intuitꝰ aut ad aliena colloquia
vertit caput? Sane inſpiciēdi paridis pſonā auiditate correpta
cutis tota depmit ad aliud inſpectura ſua lumīa nō retorquēs
Quā dū paris pcepit ſibi ſuis luminibꝰ blādientē gaudet ſuos
radios viſuales viſualibus helene radijs cōmiſcere et ſic permu
tuas et placidas viſiones ſibi inuicē cōſonātes cōniuijs amoris
vehemenciā manifeſtāt et dū ambo cogitant in ſeipſis qualiter
eoꝝ vnuſquiſqꝫ alteri ſue intencionis archana reuelet auſus eſt
paris pint ſigna vocis vicaria pmicias exſoluere voti ſui. Sed
helena tāq̄ꝫ ardore tūc excuſſa cōſimili ſentit paridis appetitū et
ſigna ſimilia repēdit eidē. Mouet eciā nutu eū vt inter ludicrū
tumultꝰ fiat magis ſibi ꝓpinquus. At paris oī pudoris omiſſa
caligine ſeſſioni helene viciniꝰ appinquat et q̄ꝫ latēter emiſerat
latenti tamē et ſubmiſſa voce vulgauit. Et ſic vacātibꝰ alijs ad
ea que iocoſe fiebant in tēplo nec aduertentibus illoꝝ inſidias
amatoꝝ vnus alteri quidquid geſtierat in animo reſolutis in
ſuſpiria vocibꝰ ꝓpalauit et quidquid de optatis eoꝝ fieri deberet
īter ſe breui ꝯſtrinxere ſermone. Quo facto paris ab helena hu
mili obtenta licencia in comitiua ſuoꝝ templum exiuit quem
exeuntē helena dum potuit eum videre dulcibus eſt aſpectibus
inſecuta. Procedente ergo paride letus ſed amore vexatus ſuas
peruenit ad naues vbi confeſtim omnes ſui maiores exercitus
ad ſe euocari mandauit et ipſis coactis in vnū ſic eſt eis animo
ſis vocibꝰ allocutus. O viri fortiſſimi omnibus eſt notum vobis
qua de cauſa priamo regi noſtro placuerit nos in greciam trāſ
miſiſſe. Fuit enim eius totalis intencio vt exionā ſororem ipſiꝰ
noſtro ſtudio rehaberet cuius obtentus ſi vobis impoſſibilis vi
deretur ſaltim dampnificare grecos quocumqꝫ modo poſſemus
deberemus ſtudium adhibere. Ecce enim nobis exione recupera
cio inpoſſibilis facta eſt cum ſciamus eam a rege thelamone de
tineri viro vtiqꝫ forciori qui nobis eam reſtituere non ſine gra
uis belli cōflictu concederet eius amore bachatus nec nos ſumꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

in tanta quantitate potentes vt ipſi regi thelamoni preualere poſſemus in viribꝰ nec ī nobis eſt tanta potencia vt ciuitatem aliquā in grecia nobis ſubiugare poſſemꝰ tanta ē in iſtis ptibꝰ gētis danee plenitudo. Supeſt ergo vt laudabile donum quod ſicut puto vobis dij offerūt in hoc loco nō ꝑtermittamꝰ ingrati. Videmus enim in hac inſula in quā nos fata dijs fauentibus appullere de maioribꝰ grecie ciuibus feſto ſuadente veniſſe et de melioribꝰ mulieribus prouincie adiacentis templū veneris eſſe repletū cum inter alias ſit iſtius regni regina vxor regis videlꝫ menelai. Templū eciā multis eſt diuicijs opulentū ſi irruerimꝰ in illud et illos qui morantur in illo ſi eos poterimus captiuos educere maximus erit nobis et ditiſſimus prede queſtus nō ſolū perſonaꝝ ex preda captaꝝ. Verū eciā reꝝ cum in templo ipſo multa vaſa ſint aurea magna ſit argenti copia et pannoꝝ de auratoꝝ multa protendat vbertas. Quid alibi pocius diſponimus querere qd magis ſe prebeat nobis acceptū. Dico qd ſi laudabilit vobis apparet veniente noctis vmbraculo oēs in arma furtiue ſurgamꝰ et irruamꝰ in templū ad depopulacionē ipſius viros et eciā mulieres exiſtentes in illo captos nrās deducamꝰ ad naues et precipue helenā quā ſi captiuā deducere poterimus apud troiam ex eius capcione ſpes certa reſultat qd ob cōmutacionē ipſius de facili poterit rex priamꝰ ſuā recuperare ſororē. videat ergo vnuſquiſqꝫ veſtrū quid de hoc facturi ſimꝰ anteqꝫ eiꝰ qd faciēdū putamꝰ nobis habilitas ſubtrahatur. Et demū ſuo colloquio fine facto multi de aſtantibus faciendū improbant et nichilominus plures probant. Sed poſtremo multo examinato conſilio ad id cōmunit eſt deuentū vt adueniente nocte et luna ſue lucis radios occultante armata manu templum irruant et exponant prede que poterūt vniuerſa. Factum eſt autē ꝙ nocte ſidera publicante et ad occaſum luna vergente troiani ſubipſiꝰ noctis ſilencio arma capiūt et armati relictis nauibus in tuta cuſtodia armatoꝝ ſubito templum intrant et irruentes in illos quos inuenerunt in illo hoſtili ſuſpicione ſecuros in ore gladij inermes capiūt et captos deducunt, ad naues bona eoꝝ queqꝫ

diripiūt templū ſpoliant et vniuerſa predāt̄ reginā helenam et
omnes eius comites paris propria manu cepit in qua nullius
reſiſtencie cōtradictionē inuenit dū aīaſſet eā conſenſu pocius ꝙ̄
diſſenſu. Duat̄ ergo per paridē cū omnibꝰ ſuis ad naues et in
eis ipſa dimiſſa ſub fida cuſtodia iterū paris redit ad predam.
Clamor itaqꝫ maximus ex vociferacione captoꝝ rumpit noctis
ſilēcia et hoꝝ precipue qui malunt neci tradi ꝙ̄ duci captiui. Ex
multo igit̄ tumultu clamoris inpellunt̄ incolaꝝ aures qui in
quodā caſtro in eminēciori loco ſup̄ tēplū ipm̄ firmato degebāt
et exꝑgefacti in vocibus occiſorū et aliorū qui fuge ſubſidio in
caſtrū ſe recipere ſunt conati ſtupefacti ſurgunt a ſtratis arma
capiūt et armati rapido curſu deſcendētes a caſtro irruūt in tro
ianos. Erat enī in caſtro ipſo multoꝝ quedā bellicoſa iuuentus
qui armoꝝ miniſterio velut edocti acriter in ſultant ī troyanos
et dura reſiſtēcia ipſos inpellūt putātes eos neci tradere et cap
tas poſſe recuperare ꝑſonas. Cōflictus ergo fit maximꝰ ex quo
ſequitur magna cedes. Sed troiani demū qui eos multo forciꝰ
in quadruplo excedebant pre multorū armatorū copia facto in
ipſis impetu ipſos vertūt in fugā et eos vſqꝫ ad radices montis
caſtri predicti in ore gladij perſecuntur. Fit ergo finis belli et tro
iani obtenta victoria gaudentes reuertuntur ad naues nichil
preciosum relinquentes in templo ex cuius preda multas et in
numerabiles diuicias queſiuerunt. Aſcendunt ergo naues pre
dictis plenas diuicijs et multitudine captiuorū et velis ad ven
torum afflatus erectis nauigacione proſpera pociuntur ita ꝙ
per dies aliquos ſecūdo remige nauigantes die ſeptimo ad oras
troiani regni ꝑueniūt et cuiꝰdam caſtri per ſex miliaria a troia
diſtantis quod thenedon ab incolis dicebatur feliciter portum
intrant. Vbi iniectis anchoris et nauibus ipſis ſecuris funibus
religatis gaudentes deſcendunt in terram in qua ab habitato
ribus ipſius tamquā a ſuis in honore maximo ſunt recepti.
Paris itaqꝫ illico poſtꝙ̄ deſcendit in terram ad regem priamū
nuncium deſtinauit qui ſtatim poſtꝙ̄ peruenit ad regem refert
paridem incolumē cum ſuis apud tenedon ſalubriter aduenıſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et ei ſingula que ꝑ paridē geſta ſunt tanꝙ ille qui predictis int̄
fuit recitat ſeriatim. Ad hoꝝ igiť relacionē rex priamus magno
pre gaudio exultauit et patefactis ſingulis alijs troie maioribꝰ
vniuerſe plebi ſolempne feſtū inſtituit vniuerſi. Exiſtente vero
paride apud tenedon ꝓut ibi felix applicuit regina helena inter
captiuos alios luctuoſos multa vt videbať aſtantibꝰ torquetur
anguſtia dū pectꝰ et faciē cōtinuis luctualibꝰ lacrimis irrigaret
et ſingultuoſis vocibus regē virū regeſqꝫ fratres filiā et patriā
notoſqꝫ defleret que crebris vlulatibus in quieta nullo cibo aut
potu potiť. Quod paris pro moleſto gerēs cōſolari helenā humi
libꝰ et pijs verbis accedit. Et quia dolores eximios helena ꝓdu
cebat nec eā paris ad cōfortacionis ſpm̄ reducere poterat aut ſo
lamen velut iracūdia motꝰ aduerſus helenā proſilit in hec v̄ba
Quid eſt hoc dn̄a ꝙ tā cotidiano dolore cōtunderis nec quieſcis?
Quis ē ille qui tot doloroſas voces audire ꝑ tollerācīā diu poſſꝫ
cū die noctuqꝫ lamentis vaces et lacrimis an putas ꝙ tibi ipſe
non obſit et ꝑſone tue nō inferat detrimentū? Sane ſaturata eē
deberes tantis ex lacrimis ſi tot guſtaſſes continuo potus aque
quot lacrimas diceris ſorbuiſſe et velut ſuꝑuacue pleno de pecto
re iā manarent. Lacrimas ergo tuus ſi placet finē īpone et cōfor
tacionis āmodo reſume quietē. cum in regno patris mei nullus
te poſſit occupare defectus nec eciā eos captiuos quos tu māda
ueris habundare. Tu enī in tua magnitudīe honoraberis velut
maior omnibꝰ ſuffulta delicijs et in ſublimacione maxma vene
rāda et captiui tui quos mādaueris a vinculis liberati in p̄ris
mei regno ſecure viuere poterunt velut in ꝓprijs laribus habū
danter. Ad hec helena deterſis lacrimis paridi ſic reſpōdit. Scio
dn̄e velim nolim habere neceſſario tuas exequi voluntates cum
feminea potencia nō poſſit preualere virili et ꝑ̄cipue ī captiui
tate detenta. Si quid ergo michi captiue et alijs captis mecum
boni cōfertur a quoꝙ̄ ſperare poterit talia cōferens a dijs gra
ciā cum afflictus compati humanitas ſuggerat et dijs placeant
pietates humane cui paris. Nobiliſſima dn̄a quecumqꝫ manda
ueris infallibliť īplebūtur. Et ea ſtatī ꝑ manū accepta modica

violēcia intermixta a propria ſeſſione leuauit ipſam ſecū ad locū
adducens vbi in maximo apparatu multa ordinata fuere et ibi
ſecreciꝰ īter ſe de ſingulis cōferre liceret. Cui ſtatī paris ſic dixit
Putas ne dn̄a ſi te dij a tuis laribꝰ traxerūt et te voluerunt in
meā ꝑueniſſe prouinciā ꝙ talis tibi ꝑmutacio ſit dampnoſa vt
maioribꝰ diuicijs et carioribus delicijs nō habundes. An putas
troianā ꝓuīciā achaye nō excedere vbertates que ſola ē omnibꝰ
ꝑcioſiſſimꝰ opulēta. Putas ne me regiā dignitatē tuā libidinoſo
velle cultu fedare. Sane maioribꝰ diuicijs afflues et honorabi
libus diuicijs vitā duces et me que dedignari nō debes equalis
dignitatis vel pocioris eciā viri tui matrimoīalis thori habebis
cōſortē. In carā enī vxorē te michi copulare propono et totū ꝑpe
tuo viuere ī ſacrarū federe nupciarꝫ. Nec tibi putare debes hor
rendū ſi puſillū regnū in quo fuiſti hactenꝰ in ampla regna cō
mutes cū troiano regno multa ſint aſie regna ſubiecta que tibi
cū oīs ſubiectioīs deuocione parebūt. Nec amiſſi tui viri te debet
iactura cōpungere cū michi nō ſit ī nobilitate ſilis in ſtrēnuitate
ꝑ nec in diligēti feruore ꝓrſus equalis. Ex amoris enī tui flāma
totis affectibꝰ incaleſco et ab eo qui te plꝰ diligit ſperare debes
firmiꝰ plus hōris. Ceſſa ergo āmodo plꝰ dolore lacrimas tꝑa et
murmures querelarꝫ et ī hijs rogo vt exaudias hūiles p̄ces me
as. At illa rn̄dit. A lacrimis q̇s pōt abſtinere q̇ tanti doloris acu
leis angiꝰ ſicut ego? Mallē deos de meis ſucceſſibꝰ aliꝰ ſtatuiſſe
Sed exquo aliud eſſe nō pōt in vita tuas p̄ces admittā cū tue
reſiſtere volūtati nulla ſit potēcia penes me. Et ſtatī ſubitas ꝓ
rupit in lacrimas et ſingultus q̊s iterꝫ ſedare ſermonibꝰ iniſus
eſt paris. Et ea tandē a lacrimis reſiſtēte paris ab ipſa poſſit in
humili voce licenciā. Et adueniēte ſero paris eā ſtuduit delinire
nō minus blandicijs ꝙ̄ p̄cioſis cibarijs habūdant. Decurſo igiꝰ
noctis ſilēcio et adueniēte diluculo paris helenā regijs veſtibꝰ a
priamo ſibi traditis exornatā equū mire pulchritudīs in aurea
ſella et aureo freno decorā fecit aſcēdere ordinatiſqꝫ captīs alijs
in equorꝫ multitudīe iuxta gradū eorꝫ iubet eos p̄cedere ī multa
militū comitiua et demū ipſe paris et deyphebꝰ anthenor eneas

et polidamas necnon et q̄ꝑplures alij nobiles equos ſtrēnuos
aſcendentes reginā helenā in apparatu et honore maximo cōme
antur. Et recedentes a thenedon lentis paſſibꝰ ſe dirigūt verſus
troiam et eis venientibꝰ iuxta ciuitatē eandem rex priamus in
multoꝝ nobiliū comitiua obuiam illis exiuit et ſalutatis ſuis
et hylari vultu receptis accedit ad helenā. Quā deuotis affectibꝰ
et leta fronte ſuſcipiēs ipſi in verbis placidis humilit̄ ſe ſūmiſit
Peruenientibꝰ enī eis ad ciuitatis portā vbi multitudo populi
infinita cōfluxerat gaudia celebrans et īmenſa tripudia omni
genere muſicoꝝ rex priamꝰ primo deſcendit ab equo et reginā
helenā pedes habenis aureis equi ſui ī multitudīe maioꝝ troie
et multa veneracione deducit quouſqȝ ipſaȝ ī ſuā excelſam regiā
introduxit. Quid vltra? Magna ſunt gaudia que ducuntur
ab oībus de ciuitate troiana. Magna ſūt feſta que ob aduentū
paridis et ſuoꝝ quī cū eo incolumes redierūt. Illuſceſcente vero
diei ſequēti rege priamo acceptātē gratanter paris helenam in
templo pallidis duxit vxorē. Ob cuiꝰ rei cauſam vniuerſi troiāi
feſta feſtis gaudia gaudijs aggregāt et per dies octo continuos
ludis et exhileracionibꝰ vacauerūt. Quod poſtq̄ꝑ caſſandre filie
priami regis innotuit paridem helenā ſibi matrimoīo nexuiſſe
diras ꝓrupit in voces et querulos vlulatꝰ potenter exclamās
et dicēs. Ad q̄d īfelices troiāi gaudia ducitis de nupcijs paridis
ex quibꝰ vobis tāta futura ſūt mala et ꝑ quas necem veſtrā et
vxōꝝ defflebitis filioꝝ quos ī cōſpectu patrū videbitis trucidatos
et maritoꝝ crudelia funera viduate intuebūt̄ vxores? Ha ſubli
mis troia diris p̄cipitatura ruinis q̄ꝑ īpie ſubuerſa peribis. Ha
miſere matres quanto dolore veſtroꝝ cordiū clauſtra ſerabitis
cū de partubus veſtris viſcera auelli videbitis et mēbratī mēbra
diſiungi. Ha miſera hecuba vnde tot poteris educere lacrimas
in natoꝝ tuoꝝ excidio quos ſecabit et inuadet cruentatus gladiꝰ
impioꝝ. Ha gens ceca et dire mortis ignara cur violēta manu
ab iniuſto viro nō euellitis helenā et eā non acceleratis reſtitui
iuſto viro anteq̄ꝑ durus enſis accęleret et gladius acutus urō de
ferueat in cruore. Putatis ne furtum paridis ſine graui pena

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et acerba vindicta poſſe tranſire per quā vobis eſt finale exidiū
prouentuꝝ. Ha infelix helena īmo dira lehena quot nobis es
paritura dolores. Pellite igit̄ ciues miſeꝝ piū fun⁹ a latibus et
dū licet morte̅ pro vita vitate. Dū hec et alia duriora cōtinuis
querelis p̄dicta caſſandra diffunderet et a regis priam īmonit⁹
nullomodo deſiſteret inquieta rex priam⁹ ipſam capi mādauit
et in cōpedib⁹ ferreis in clauſtro firmari. In quo dicit̄ caſſandrā
ipſam ꝑ multos dies fuiſſe detentā cuius querimoniaꝝ lamēta
ſi fuiſſent troianis animis exaudibiliter inculcata troia forte
minime defleuiſſet perpetuos caſus ſuos qui vſq₃ nūc hoīum fle
biliter demulcēt auditus nullo futuro tēꝑe per obliuionis ſilēcia
delituri.

De grecis inchoantibus inire conſilia ad quos
de raptu helene fama ꝑuenit q̄d ſint inde facti. xx.

Dum hec itaq₃ in vrbe troiana felicit̄ īmo cecis inſidiȷ̄s
infelicit̄ gererēt̄ nōdū troianis applicātibus in inſulā
thenedon fama loquax et volans tumultuoſis relatib⁹
menelay regis in multa ſtupefactione aures inuadit q̄ nondū a
pira diſceſſerat nec a ducis neſtoris comitiua. Cui poſtq̄ꝑ pate
facta ſūt ſingula de diſrobacione tēpli videlicet ī inſula cithavea
domino ſuo ſubiecta et nece ſuoꝝ interfectoꝝ ibi nequit̄ a troia
nis de captiuitate mulieꝝ et alioꝝ deductoꝝ ī troiā et demū de
raptu ſue helene quā pluſq̄ꝑ ſeipſum amore tenerrime diligebat
tantoꝝ doloꝝ aculeis factus eſt anxius et pronus cadens inter
ram debilitatus ē ſpiritu et factus ē deficiens in loquela. Dum
poſt longam moram vires reſumpſit ī multa doloris anxietate
corporea ſuoꝝ deflet exidium captiuoꝝ abductionem et helene
ſue abſenciam ſub tanti vituperȷ̄ ſuggilacione traducte. Deflet
eciam eius pulchritudinem alienis manibus cōtractandā deflet
eius delicias quas habituram non extimat in nacionibus bar
barorum nullus eſt finis lamentis eius et lacrimis et demum
hoc neſtori nunciato neſtor ad ipſum veniens quem ſibi carum
aſtrinxerat in amicum factus lacrimarum ſuarum particeps

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

blandis ſermonibꝰ et pijs affatibus ſolari meſtū intendit. Qui
dū nullis monitis lacrimis et fletibꝰ finē daret celer ſe attingit
ad reditū regni ſui. Quem neſtor nō deſerēs ipſum in comitiua
militū multoꝝ flebilit̄ cōmeauit. Qui poſtq̄ ſuum peruenit in
regnū pro rege agamēnone fratre ſuo vt ad ipſum accederet in
fideli nūcio demandauit. Sic regibus caſtori et polluci ſimiliter
qui eius audito nūcio ſtatī ad eū omēs ꝑdicti tres reges curſu
celeri ꝑuenerūt. Agemēnon vt vidit menelaū fratrē tāto dolore
torqueri ipſum eſt hijs verbis conſolatorijs allocutus. Ad quid
frater tanto dolore deprimeris. Etſi iuſta cā dolēdo te moueat nō
tamē eſt prudētis viri animi ſui motū extrinſeca demonſtracione
vulgare dolor enī patefactꝰ extūſecus in aduerſis amicos ad do
lendū plus prouocat et maiora gaudia generat īimicis. Finge
ergo propalare leticiam cū dolor habundat et finge te nō curare
de hijs in quibus te debet racionalis cura mordere. Non curis
anxijs aut fluuijs lacrimaꝝ honor queritur aut vindicta. Enſe
igit̄ petenda ē vlcio nō murmure querelaꝝ. Sapientis ꝓbitas
tūc apparet cū caſibꝰ examīata cōtrarijs aduerſa nouit ſuſtinere
certamina et maloꝝ ponderibus animū non ſubmittit. Excita
ergo tue ſtrēnuitatis animū ad hec mala et vbi iuſtus dolor te
prouocat rigidum aſſumas animum vlciſcendi et iniuria tibi et
nobis illata dura nō trāſeat ſine pena que nō lacrimis eſt quer
ſed in magna offēdendi virtute. Noſti enī nos habūdare viribꝰ
et in hac vlciſcendi cura nos multos habere conſortes cū in hoc
tocius grecie aſſurgat imperiū et a nobis moniti reges ſinguli
arma troianis inſurgere nō negabunt. In brachio fortiſſimo et
multa claſſe apud troiā nos vnanimit̄ cōferemus in cuiꝰ litus
ſi noſtra figere tentoria nos contingat durū erit et impoſſibile
frigijs nos a litore poſſe deicere. Ante eī eoꝝ maiores erūt nece
traditi et ſeruituti duriſſime populares eoꝝ cū troiana vrbs in
noſtra potencia funditus euertetur et ille paris tot maloꝝ actor
ſi cōtingat intercipi velut nequā latro furca ſuſpēſus amariſſi
mas penas luet. Caſſandrū eſt ergo ab omni dolēdi triſticia et
ad oēs reges grecie duces et comites maiores et nobiles noſtra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ſcripta mittemus vt in huiꝰ vlciſcendi cauſa dedecoris nobis pa
tenter aſſiſtant. Sicqꝫ verbis et ſermonibꝰ fine facto acquieuit
humilit̄ menelaꝰ. et ſic incōtinenti ꝑ vniuerſos grecie principes
lr̄s deſtinatis īter alios acceſſerūt primi illi viri nobiles achilles
ſtrēnuus et patraholus necnō et fortiſſimꝰ dyomedes. Statimqꝫ
eis tocius negocij materia declarata omēs diſponūt vnanimes
in maximo exercitu et in multo nauigio cumulati vt pro recupe
randa helena et illicite iniurie obtinēda vindicta ſe potent̄ cōfe
rant apud troiā. Pro huius autē execucione negocij āte omnia
ſtatuerunt eligere aliquem in ducē et principē cui totus exercitꝰ
pareat et ſub cuius ductus regula exercitus ipſe ſalubrit̄ guber
netur et ſic de cōi aſſenſu oīum preſenciū tunc ibidē agamenonē
regē multe ſtrēnuitatis virum omēs ſani cōſilij diſcrecione vigē
tem in impiatorē eoꝝ aſſumpſerūt et ducem et data ei omīs ple
nitudinis poteſtate dicti fratres caſtor et pollux putantes troia
nos nondum infrigiā perueniſſe cum quibuſdā eoꝝ nauibus ſe
immittunt in mare ſi forte predictā helenam recuperare poſſent
anteq̄̄ troiam contingeret applicare. Non nulli vero dixerūt qꝫ
dicti fratres vocacione menelai nullatenꝰ expectata ſtatī poſtq̄̄
de raptu helene ad eos fama ꝑuenit ſe ī mare cū multo nauigio
immiſerunt ſed quidquid de hoc contigerit frībus ipſus mare in
trantibus troianos volentibus ꝑſequi nondum per duos dies
feliciter nauigarāt cū ſubito celum obductū nubibus obſcuras
induxit tenebras circūquaqꝫ et varijs coruſcacionibꝰ timida et
īter polata luce micantibꝰ ruptis nubibꝰ mugiūt clamoſa toni
trua mētes nauigāciū excitācia ꝑ̄ timore. In pluuiā igit̄ coacte
nubes aquoſe ymbres effundūt et in valēte vētoꝝ rabie ꝓcello
ſa tumet pelagꝰ in fluctꝰ maxios eleuatū cuiꝰ area aeris obſcu
ritate facta nimiū tenebroſa exaſperātibꝰ vndis aduerſis varia
cacumia fluctuū extollunt̄ ſpumas eructācia crebras hinc inde
ex quibꝰ nigrū pelagꝰ velut ebuliens cōuertebat̄ in album. Nec
mora frangunt̄ arbores lecerant̄ vela rumpunt̄ funes ſternūt̄
antēpne et omīa nauiū earundem depereunt armamēta diſper
gunt̄ naues multa vētoꝝ exacerbacione vna ab alia ſeparata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Nauis autē illa in qua predicti fratres inſimul nauigabant
in potēcia tempeſtatis aduerſe fractis temonibꝰ et eiꝰ arboribꝰ
multo ſtridore colliſis proprio remige deſtituta fertur ꝑ pelagus
in certo itinere nunc huc aduerſis fluctibus nunc illuc que dū
multa fatigacione nūc recta nūc obliqua per mare diſcurreret
demū exhauſta maris hyatibꝰ proprijs diſſoluta cathenis auulſis
tabulis nullo alio vidēte demergit̃ interfluctꝰ inter quos p̄dicti
duo fratres et ceteri nauigantes in ipſa ꝓut vere putat̃ periere
ſubmerſi. Sic et ille naues ſequaces ipſius ſimili tēpeſtate cor
rupte in diuerſis locis pelagi perierūt. Horū autē fratrū mors
dū gentibꝰ eſſet incognita et de eoꝝ morte nullus eſſet qui cau
ſam certitudinis ꝓhiberet quidam credere voluerūt eos diuino
munere factos deos et viuos vt voluit ātiqua gentilitas trāſla
tos in celū. Hinc eſt ꝙ poete dixerunt eos in celum aſſumptos
cōſtituiſſe ſigna in zodiaci circulo ꝙ vſqꝫ in hodiernū diē ſignum
dicat̃ geminoꝝ quia ex hijs fratribꝰ geminis inſtitutū licet antiq
philoſophi dixerint geminoꝝ ſignū ideo appellari quia geminis
diebus pluſq̃ in alijs ſignis ſol ſub zodiaco decurrens moratur
in illo. Et ſic quitquid dictum ſit predicti duo fratres pro eoꝝ
helene recuperacione ſororis tales primicias exſoluerūt et quia
frigius dares voluit in hoc loco quorūdam grecoꝝ et troianoꝝ
deſcribere colores et formas qui et ſi nō omniū ſaltim deſcribere
voluit formoſoꝝ. Aſſeruit enī in codice ſui operis greca lingua
compoſitū omnes illos ſuis oculis inſpexiſſe. Nam ſepius inter
treugas habitas inter exercitus ipſe ſe ad grecoꝝ tentoria con
ferebat vniꝰcuiuſqꝫ maioris formā aſpiciens et cōtemplans vt
ipſoꝝ in ſuo opere ſciret deſcribere qualitates.

De forma et ſtatura grecoꝝ. xxj.

Dixit enī primo helenam ſpecioſitate nimia refulſiſſe de
cuius ſtatura et forma ſatis aperte ſupra retulimꝰ hoc
addito ꝙ ipſe dixit helenam ipſam inter duo ſupercilia
quandā habuiſſe modicā et tenuem cicatricem que miro modo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

decebat eandem. Agamenon autē rex multa ꝓceritate venuſtus lacteo candore refulgebat. Fortis erat in viribus dū mēbris eſſet fortibus cōformatus. laboris erat amicus dū eſſet quietis inpaciens diſcretus audax et multo loquēdi lepore facūdus. Menelaus autē frater eius nō erat tanta ꝓceritate diſtenſus ſed eiꝰ forma inter longitudinē et terminos breuitatis medium decēti ſtatura ſeruabat. In armis erat ſtrēnuus et bellādi deſiderio nimium animoſus. Achilles vero mira pulcritudine decorus fuit flauis crinibꝰ ſed criſpatis oculis glaucis et groſſis ſed amoroſi aſpectus. Amplū habuit pectꝰ et ſcapulas brachia groſſa renes largos et in ſtatura longitudinis cōpetentis. Hic in fortitudine multa preualuit nullus grecoꝝ tūc forcior ipſo fuit bellādi cupidus largus in donis et prodigus in expenſis. Thantalus vero corꝑe grandis fuit fortis multum varijs oculis cādidus rubore ꝑmixto veridicus humilis lites fugiens ſed prelia iuſta ꝑoptās Ayax elieus corꝑe groſſus fuit amplis ſcapulis groſſis brachijs longus multū et ſemper veſtibus caris comptus. Multū vero fuit puſillanimus et facilis ad loquendum. Thelamonius ayax multa pulchritudine fuit decorus nigris tamen crinibus ſed circulatis. Delectabatᷣ in cātu dū vocem cōmede haberet caucionū et ſonorum in multa copioſitate reperto. Hic fuit multe ſtrēnuitatis vir bellicoſus multū et qui pompas in ſuis virtutibus nō dilexit. Vlixes vero omnes alios grecos ſpecioſitate preceſſit ſtrēnuus quidē fuit ſed omni aſtucia et doloſitate plenus mēdacioꝝ maximus cōmentator multa diffundēs verba iocoſa ſed leporis facundia tanta diſertus qđ neminē ſibi parem habuit in cōpoſicione ſermonū. Dyomedes fuit multa ꝓceritate diſcenſus amplo pectore robuſtis ſcapulis aſpectu ferox ī ꝓmiſſis fallax ī armis ſtrēnuus victorie cupidus timēdus a multis cum multum eſſet virtuoſus ſeruienciū ſibi nimis impaciens cū moleſtus ſeruientibꝰ nimis eſſꝫ libidinoſus quidē multū et qui ꝑ multas traxit anguſtias ob feruorē amoris. Dux neſtor lōge ſtature fuit latis membris brachijs groſſus facundius nimiū in loquela diſcretꝰ ac vtilis et fidelia cōſilia ſemper p̄bens ad iraſcēdum facilis et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

prouocatus ad iram nulla poterat frenati tepetie licet eſſet ī eo breui ſpacio duratura. Huic nullus equari potuit ī tanta ſince ritate fidelitatis amicꝰ. Protheſileꝰ pulcer fuit et decenti ſtatura decorus ſtrēnuus quidem multum nullus eo celerioꝛ et in armis nimiū animoſus. Neptolomus ſtatura grandis fuit crinibus nigris groſſis oculis ſed rotundis latus pectore largis ſcapulis ſupcilijs iunctis in loquela balluciens ſed doctus erat in legibꝰ et exercicio multo cauſaꝝ. Palamides autem filius regis nauli forma pulcerrimus lōgus et gracilis ſed moderata fuit pceritate diſtenſus animoſus ad prelia affabilis tractabilis vrbanus et multa dona diffundēs. Polidarius multa erat plenus groſſicie et tanta pinguedine tumefactus qđ vix ſeipſum ducere poterat aut ſtare multū erectus animoſus multum ſed multa ſuperbia ceruicoſus letari nō nouit et ſemp erat ex nimijs cogitacionibꝰ curioſus. Machaon vero fuit equali forma cōpoſitus dū nō eſſet multū longis nec multa breuitate correptus ſuperbus tamen animoſus multū nudatus fronte caluicio et qui nūquā de die dormiuit. Brixeyda autem filia calcas multa fuit ſpecioſitate de cora nec longa nec breuis nec nimium macilēta lacteo perfuſa candore genis roſeis flauis crinibus ſed ſupercilijs iūctis quoꝝ iūctura dū multa piloſitate tumeſceret modicam incōueniēciā pſentabat. Multa fulgebat loquele facūdia multa fuit pietate tractabilis multos traxit propt ſuas illecebras amatores mul toſqꝫ dilexit dū ſuis amatoribꝰ animi conſtanciā non ſeruaſſet. Preter hos et alios maiores ſcripſit idem dares in grecoꝝ auxi liū perſaꝝ regem in multa veniſſe militū comitiua cuius colorē ac formā īter ceteros nō omiſit. Scripſit enī eum fuiſſe magne ſtature vultū habuiſſe pinguiſſimū faciē lentiginoſam capillos et barbā velut igneā rubicundā.

De forma et ſtatura troianoꝝ. xxij.

De illis autē qui fuerunt in troia idem dares formas ſuo ſtilo deſcripſit. Scripſit enim regem priamū longe fuiſſe ſtature gracilem et decorū vocē habuiſſe depſſam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

hominem ſtrēnuitatis multe et cibos valde diluculo affectan
tem virum intrepidū et abſq; timore et blandicias hominum
habentem exoſas. Fuit enim in ſuis ſermonibus omnino veri
dicus iuſticiam coluit ſonos muſicos et cancíones amoris li
benter audiuit nec fuit rex alius qui maiori honore ſuos cōmi
litones amaſſet et maioꝝ donorum affluencia ditaſſet eoſdem.
De filijs itaq; regis priami nullus fuit qui tanta animoſitate
vigeret ſicut primogenitus ſuus hector. Hic fuit ille qui ſuo
tempore omnes alios in virtutis potēcia ſuꝑauit parum vero
erat balbuciens in loquela habuit membra duriſſima ſuſtinē
cia pondera magna laborum magnus erat in forma. numq̄
tanti vigoris virum troia produxit neq; ita magnanimum.
Multa repletum nube pilorum numquā verbum iniurioſum
aut indecens ab ore eius exiuit numq̄ extitit ſibi tedioſum labo
ribus incumbere prelioꝝ. Nullus enim ſudoribus bellicis laxa
batur. Numq̄ legitur aliquis in aliquo regno fuiſſe qui tantū
a ſuis regnicolis amaretur. Deyphebus tercius filius regis pri
ami et ſequens helenus eius frater ita fuerunt vnius forme et
ſimilitudinis coequales ꝙ nulla diſcrepancia erat in illis. Vix
enim vnus ab alio dinoſci poterat ſi quis eos ſubito inſpexiſſet
Earum enim forma proprie talis erat qualis erat eorum regis
priami genitoris. Illa enim ſola eos tres ſimilitudo diſtinxit ꝙ
rex priamus erat etate prouectus et illi duo iuuentutis gloria
pubeſcebant. Item illorum duorum alter videlicet deyphebus
in armorum multa ſtrēnuitate vigebat et alius ſcilicet helenus
multis erat edoctus liberalium arcium diſciplinis. Troilus ve
ro licet multum fuerit corpore magnus magis tamē fuit corde
magnanimus animoſus multum ſed multā habuit in ſua ani
moſitate temperiem dilectus plurimū a puellis cū ipſe aliqualē
ſeruando modeſtiam delectaretur in illis. In viribus vero et ſtrē
nuitate bellandi vel fuit alius hector vel ſecundus ab ipſo. In
toto eciam regno troie iuuenis nullus fuit tantis viribus nec
tanta audacia glorioſus. Paris vero fuit pulchritudine multa
venuſtus flauus coma ita ꝙ eius tota ceſaries nitorem aureū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

preſentaret arcus magiſterio excellent̃ edoctꝰ et in virtute venã
di multũ fuit in armoꝝ ſtrẽnuitate ſecurus et rigidus miles in
bellis . Heneas autẽ fuit pectore groſſus paruus vero corꝑe mi
rabilit̃ diſcretꝰ in factis et temperatꝰ in dictis eloquẽcia multa
refulſit ſanis cõſilijs ſatis plenus mirabiliter ſapiens et multa
litteratura peritus vultũ habuit multa alacritate iocundũ dũ
eius oculi eẽnt varij et multa ſpecioſitate fulgẽtes. Inter alios
troie maiores nullus extitit qui tantaꝝ reꝝ ĩmobiliũ poſſeſſio
nibus habũdaret locuplex ĩ caſtris et diues in villis. Anthenor
autẽ fuit longus et gracilis multis habundans ſermonibus ſed
diſcretus. Vir fuit induſtrie maxime circũſpectus multũ a rege
priamo affectuoſe dilectꝰ et cũ ſe preſtabat occaſio iocoſe multũ
ſuos ſocios deridebat abſolute tñ erat omni grauitate maturus
Polidamas vero ipſiꝰ anthenoris filiꝰ iuueĩs ſpecioſus multa
fuit ſtrẽnuitate cõſpicuus laudãdus moribus corpore longus et
gracilis ſicut pater ſed paꝝ fuſco colore reſperſus multũ fuit hic
fortis in viribus et valde potens in armis ad iraſcendũ tñ velox
ꝫ moderamĩe multo frenatus. Rex vero menon pulcer in forma
ſed grandis latis ſcapulis groſſis brachijs pectore durus crinibꝰ
autem criſpatis et flauis oculoꝝ vero eius orbes nigro fuerant
colore perlucidi mire ſtrẽnuitatis miles et qui in troiano bello
multa et laudanda ꝑegit. Regina vero hecuba corporea proce
ritate diſtenſa magis declinauit ad virilem formã ꝙ̃ ad ſpeciem
muliebrem . Mulier fuit mirabilis ſagacitatis illuſtris multis
erudita doctrinis pia nimis honeſta multum et opera diligens
caritatis . Andrometa vxor vero hectoris nimia fuit ſpecioſitate
decora longa corꝑe lacteo candore refulgẽs oculos habuit multo
fulgore luciferos rubicunda maxillis roſeis labijs et ceſarie deau
rata inter omnes mulieres honeſtiſſima et vere fuit in omnibꝰ
ſuis artibus moderata. Caſſandra aũt fuit ſtature decentis can
dida multũ lentiginoſa facie oculis varijs virginitatẽ appetẽs
et omnes quaſi actus fugiens muliebres multa nouit predicere
de futuris cum in aſtroꝝ ſciencia et alijs liberalibus diſciplinis
eſſet potenter et patenter edocta . Polixena vero regis priami

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

filiū regis nauli qui vltimus cū ſuis nauibus vt infra ꝓxime referetur aduenit homerus vero dixit in temporibꝰ ſuis naues mille centū octuaginta ſex ſed forte pre tedio numerū integrum nō deſcripſit.

De grecis mittentibꝰ apud delphon pro obtinendo reſponſo de eo qđ facturi erant. xxiiij.

Et factū eſt poſtꝗ̄ predicti reges et duces et principes grecoꝝ in portū athenaꝝ cum eoꝝ nauibꝰ cōuenerunt agamenon vir ille tā ſtrēnuus qui ductor ac princeps tocius grecoꝝ exercitus curam gerebat vigilem curioſus attente deliberans quid deinceps eſſet ſup predicto negocio feliciter aggreſſurus in quadam planicie extra menia ciuitatis ipſius paratis ſedilibus predictos reges grecoꝝ duces et principes ad ſe ibidem venire mandauit et eis omnibꝰ illico veniētibus coram ipſo et conſedentibꝰ ſeriatī indicto manu ab agamenone predcō ſilencio omni tumultuoſe vocis murmure circūſcripto agamenō ipſe inter eos talia verba profudit. O viri nobiles qui ī veſtraꝝ virtutum viribus in hoc ordine iuncti eſtis aperte cognoſcitis et videtis quāta ſit ipſaꝝ viriū veſtraꝝ potencia quāta ſit viroꝝ in noſtra confluenciū comitiua pugnanciū multitudo. Quis vnꝗ̄ vidit tꝑibꝰ retroactis tot reges duces et principes inſimul in vnam volūtatis cōſonanciā aggregatos tot iuuenes armoꝝ bellicoſitate conſpicuos coniunctos in vnum ad bellicoſa arma ingerenda viriliter contra hoſtes. Nōne manifeſta demencia ducitur et ſpiritu cecitatis obducitꝰ qui cōtra vos preſumit eleuare calcaneum et vires veſtras ad prelia irritare. Sane de nobis omnibus qui ſumus in hoc exercitu cumulati tales centū potenciores agnoſco quorum vnus dumtaxat reuera ſufficeret ad exequendū illud et feliciter terminandū ad qđ nos oēs inſimul anhelamus. Nemini enim noſtrū venit indubiū ꝙ̄ ſimus ad preſens pulſati dedecore quantis pro dampnis nobis et noſtris nuper prouocati ſimus cōtra troianos arma iuſta capeſcere et duros cōtra eos inire cōflictus. Vt autē ardentibus animis ad noſtras cōſequēdo oīno vindictas vnanimes inſurgamus et hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

racionabilis neceſſitas ingerit et nos ad hoc iuſtus dolor īpellit
vt primo obloquenciū ora frenem⁹ et noſtrorū vitupia deterga
mus ſic vt troiani de cetero ad cōmittendū ſimilia nō pſumant
et de cōmiſſis cōtra nos eoꝝ exceſſib⁹ ſi penis debitis nō vexent
ad duriora quod abſit procedere poſtmodū nō timebūt. Necꝫ enī
maiores noſtri aſſueti fuerunt aliquid dedecoris ſub ſilencio per
tranſire quod per obloquēciū diffamacionē eis obꝓbrioſe poſſet
aſſcribi. nec nos ergo ſimili modo cōniuentib⁹ oculis diſſimulare
debemus quod obprobrioſe nobis et noſtris poſſit ſucceſſoribus
exprobari maxime cū tot ſim⁹ in vni⁹ voluntatis deſiderio cōcur
rentes et in tante ſim⁹ potencie latitudine cōſtituti. Quis enim
eſt hodie qui noſtras metiret̃ potencias? Et de facto videt̃ qui ad
offenſionē noſtrā intrepidus auderet inſurgere excepta gente fa
tua troianoꝝ qui ceco et ſtolido ducti cōſilio ſe ī offenſam noſtrā
indiſcuſſis et fatuis propoſitis iniecerūt. Nōne hoc nouit mūdi
pars maxima qualit̃ quidam ex noſtris ī laumedontam regem
prēm regis priami armis bellicis irruerunt et tradiderunt eum
neci et infinitos ex ſuis vrbē ſuā troie ab ipſo laumedōta rege
poſſeſſam fundit⁹ euertentes? Nōne adhuc apud nos ſunt hodie
plures ex illis ī grecia qui in ꝓuinciꝭs noſtris a noſtris adducti
violento iure predoneo deflent ꝑpetuas ſeruitutes. Sane nō eſt
impoſſibile necꝫ difficile mille potencioribus facere ꝙ quatuor
minus potentes fecerunt aut quincꝫ. ſcio quidē eos ſcire nos eſſe
aduerſus eos accintos et ideo multa ſibi mendicaſſe ſuffragia
et multa ſubſidia queſiuiſſe vt aduerſus nos potent̃ obſiſtāt et
ſe cōtra nos viriliter tueantur. Quare michi videtur acceptū ſi
hoc vobis cedat ad gratū vt anteꝙ̃ ab hoc portu ſalubrit̃ diſſo-
lutis anchoris diſcedam⁹ apud delphos inſulā ad deum appol
linem ſpāles deuotos noſtros nūcios dirigamus recepturos a
deo ipſo et ab aliꝭs diꝭs noſtris certa reſpōſa quid nos de cetero
facere deceat et liceat de hiꝭs que ſum⁹ eis fauentib⁹ aggreſſuri
Et ſic agamenon rex ſermoni ſuo finē fecit. Hiꝭs dictis vniuerſi
p̄dicti reges duces et principes agamenonis regis audito collo
quio laudāt illud et ſic eſſe faciendū vt ipſe decreuit vnanimit̃

omnes ꝓbant. Quare ſuper eius execucione negocij omnes in
vna vocis conſonancia achillem eligunt et patroclum vt ipſi ꝑ
tam cōi bono quod ſeipſos et alios cōiter et principaliter oēs
tangit apud delphos inſulam ſe conferant reſponſū a deo appol
line humilit̄ petituros. Nec mora predictus achilles et patroclꝰ
pro predictis feliciter exequendis ſecuro remige portū intrant et
dijs fauentibꝰ curſu celerrimo felici nauigacione potiti ī inſulā
delphos ſalubriter ꝑuenerūt. Erat autē predicta inſula delphos
mari vndiqꝫ circūfuſa que pro certo credit̄ ꝙ fuerit inſula delos
que ſcriptoꝝ forte vicio fuit adiuncta que inſula in medio inſu
laꝝ cicladū ſita eſt in mari ſcꝫ eleſpontico conſtituta. Quare de
p̄dictis inſulis in medio cicladū principalis eſt vna. In hac enī
inſula vt narrat hyſtoria lacona enixa eſt appollinē et dyanam
et ideo in ea edificato templo in mirabilem muroꝝ congeriem
colebatur appollo et dicta eſt delos pro eo ꝙ ſedato diluuio ante
oēs terras radijs ſolis primū illuminata eſt et luna ibi viſa.
Dicit̄ enī delos quaſi manifeſtacio. Nam delon grece manifeſtū
dicitur. Et quia ab īſula primo fuerūt inſpecta ſol et luna ideo
gentiles dicere voluerūt hanc inſulam fuiſſe pn̄ciaꝫ ſolis et lune
et ideo deos in eo fuiſſe natos cū appollo dicatur ſol et luna dicit̄
dyana. Ipſa eciam dicta eſt et ortigia eo ꝙ ibi primū nate ſunt
coturnices quas greci ortigias vocant. Hunc gentiles appollinē
deum eſſe dixerunt. Dixerunt eum eciā eſſe ſolem ipſumqꝫ titan
quaſi vnꝰ ex titanis qui aduerſus iouem nō fecit eundēqꝫ febū
quaſi effebū hoc ē adoleſcentē eo ꝙ ſol cotidie oritur. Item eundē
appollinē phitiū vocauerūt a phitona ſerpente ab eo interfecto
Inde phitoniſſe dicte ſunt quedā mulieres ſcientes predicere de
futuris vt idem appollo petentibꝰ predicebat. De hac phitoniſſa
quoddā ſcriptū eſt in veteri teſtamento in primo libro regū que
fecit excitare mortuū ſamuelem ad peticionē ſaul.

De ymagine aurea appollinis. xxv.

IN hoc igitur templo erat maxima ymago tota ex auro
cōpoſita ī honore predcī dei appollinis que licꝫ fuiſſet ex
auro cōpoſita et ī veritate fuiſſet ſurda et muta tn̄ ſcd̄m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

gentilium errores colenciū ydolatria que principalit̃ apud ipſos
inualuit cū obmiſiſſent verū cultū veri dei qui in ſapiencia .i. in
filio dei dn̄o noſtro ihesu criſto ex nichilo cūcta creauit adheſerūt
dijs ſurdis et mutis qui pro certo hoīes mortales fuerūt credētes
et putantes eos eſſe deos quoꝝ potēcia nulla erat. Sed reſpōſa
que dabant̃ ab eis nō ipſi ſed q̄ ingrediebant̃ in eoꝝ ymagines
ſpūs in mūdi pro certo erant vt per eoꝝ reſponſa hoīes in ꝑpe
tuis erroꝝ cecitatibꝰ cōſeruarēt. Qualit̃ aūt ydolatria creuerit
et inicium iniquū habuerit et qualit̃ ꝑ ſpūs in mūdos reſponſa
dabant̃ cū ſit locus ꝓuidimus hic cōpendioſe deſcribere et qualis
predicte ydolatrie finis fuerit cū ꝑ glorioſum aduentū dn̄i noſtri
ihesu criſti vbiqꝫ terraꝝ ydolatria tota ceſſauerit et ſuo penitus
euanuerit exhauſto vigore. Certū ē enī in ſcripturis eccleſiaſticis
ſecundū ſancti euangelij veritatē in quo lux ſinceritatis aſſiſtit
quod cū herodes rex illuſus eſſet a magis et ideo quereret ꝑdere
puerum videlicet dn̄m noſtrū ihesum criſtum ſaluatorē mundi
angelus apparuit in ſompnis ioſeph vt educeret matrē et filiū
in egiptum quo ꝑueniente puero cū matre omnia ydola egipti
inſimul corruerūt nec inuentū eſt ydolum in oī egipto quod non
eſſet minutatim abſciſum iuxta illud yſaie. Aſcendit dn̄s nubē
leuem et ingrediet̃ egiptum et mouebunt̃ ſimulacra egipti ad
demōſtrandū ꝙ ꝑ aduentū dn̄i noſtri ihesu criſti ſaluatoris oīs
ydolatria funditꝰ euerti et ceſſare deberet vn̄ iudei dicūt ꝙ yſmael
primo ſimulacꝝ de luto cōfinxit gentilis autē primū promotheū
ſimulacrū de luto feciſſe dogmatizauerūt atqꝫ ab eo ars ſimula
cra et ſtatuas fingendi proceſſit. Dicunt̃ autē gētiles quia ſemꝑ
ſine lege fuerūt et ita ſemper fuerunt vt geniti fuiſſe ꝓhibentur
ydolis principalit̃ ſeruientes.

De inicio ydolatrie. xxvj.

Ydolatrie vero prīcipiū a belo aſſirioꝝ rege primo dicit̃
proceſſiſſe. Nam iſte belus rex fuit pater nini regis qui
morte ꝓocupatus per ninū filiū eius precioſe traditus
eſt ſepulture. In cuius memoriā ninus filius eius mirabiliter
ſimulacrū quaſi ſimile patri ſuo confingere mandauit ex auro

vt in conſolacōnē ſuam et memoriā patris ſui viſo ſimulachro videre fingeret patrē ſuū. Hoc ergo ſimulacrū rex ninus coluit tamq̄ deum et coli mandauit a ſuis et in celis eſſe deificatum omnibus aſſirijs tradidit eſſe credendum. Et ſic non multo poſt modū tempore precedente ſpiritus īmundus in hoc ydolum beli regis ingreſſus reſponſa petētibus exhibebat. Unde apud aſſi rios illud ydolum dictū eſt belus. Alij dixerunt bel alij beel alij baal alij belfegor alij belzabuch et hui9 ydoli exemplo gentiles proceſſerunt ad ydolorꝝ cultum fingentes homines mortuos eſſe deos et pro dijs adorabant eos. Unde dixerūt primū deorꝝ fuiſſe ſaturnū qui ſaturnus fuit rex crete vocato nomine ab illo pla neta qui dicitur ſaturnus quo mortuo deum eſſe dixerunt non habentē patrem neqꝫ matrem. De eo fabuloſe dictum eſt q̄ cum ipſe ſapientiſſim9 eſſet in mathematica preuidit q̄ debebat fili9 de eo naſci de quo erat grauida eius vxor qui debebat eum a ſuo regno deicere et cogere miſerabilit̄ exulare. Unde precepit vxori ſue vt filiū quem ipſa pareret daret ei ad deuorandum. Quo filio edito occultans illū et patri quendā lapillū oſtendit dicens lapillū illum et nichil aliud pepeiſſe. Quē pater illico deglutiuit ex quo dicitur tres filios genuiſſe et vnā filam iouē ſcꝫ neptunū et plutonem et iunonē filiam hos omnes gentiles deos eſſe dixerunt. Unde iuppiter ſeu iouis adeptus eſt nomen planete iouis et illum gentiles coluerunt ꝓ nomine ſūmi dei. Deinde matrem ſuam deam belli eſſe perhibuerunt. Deinde ſolē quem appollinē vocauerunt qui in predicta vt dictum eſt delos inſula principaliter colebatur. Deinde venerem a veneris pla neta nūcupata. Deinde mercuriū dictum ab ipſo planeta mer curij quē ipſius iouis filium aſſerere voluerunt. Deinde lunam que et dyana dicta eſt vt eſt ſupra relatum latone filiam. Sicqꝫ ſcd'm diuerſas hominū naciones gētiles diuerſa ydola coluerūt Unde apud egyptum yſim apud cretam iouem apud mauros iubam apud latinos fautū apud romanos quirinū apud athe nas mineruā apud pauos venerē apud lennes vulcanū apud naxos bachiam apud delos ſeu delphos appollinem vt dictū eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Conſtituerunt eciã ſibi multa aliorꝝ ydolorꝝ nomina prout vnuſ quiſꝫ ſuos gerebat affectus. Sed iam conſtat ſecundū ſacroſcē eccleſie tradicionem ꝙ q̄ primū creator mundi in empireo celo creauit angelos ꝙ ille angelus qui omnibus alijs angelis fuit prelatus de quo ꝓpheta dixit cedri nō fuerūt altiores illo in pa diſo abietis nō adequauerūt ſūmitatem eius platani nō fuerūt equales frondibus illius omne lignū paradiſi p̄ciosum non eſt aſſimilitatum pulcritudini ei9 ideo ſpeciosum eum fecit deus et prefecit multorꝝ ligionib9 angelorꝝ. Hic elatus ſuperbie pōdere cū dixit ponam ſedem meam in aquilonē et ero ſimilis altiſſimo ſtatim ab eterna bn̄dictione cecidit cū legionib9 ſuis et dyabol9 et dyaboli facti ſūt vnde dyabol9.i.deorſū fluens ex hoc dict9 eſt De hoc dcm̄ ē quō cecidiſti ſtella matutina de medio lapidū igni corꝝ. Et cecidit lucifer q̄ in padiſo deliciarꝝ nutrit9 ē et vulnerat9 a morte ad inferiora deſcendit. Vnde et criſtus in euangelio ſcō ſuo vidi inquit ſathanam quaſi fulgur de celo cadentē. Hic fuit ille leuiathan de quo dicit iob nerui teſticulorꝝ leuiathā perplexi ſunt. Sed quia pleriſꝫ materia non ē noua ideo ſub cōpendio de eo dicere decreuimus in hoc loco. Scripſit eni ysidor9 ethimo logiarꝝ ꝙ hebrei hebrea voce vocāt illum beemoth quod latina lingua ſonat animal brutū. Et eni ſpūs malus īmundicia et ſpurcicia plenus et ideo deus ab ipſo principio deiectionis eius cōuertit ipſum in aīal brutū.i.in ſerpentem tortuoſum et cū ſit immēſe magnitudinis dict9 eſt draco. De hoc ſentit dauid. Hoc mare magnū et ſpaciosum ꝛc. deinde ſubiūxit. draco iſte quē for maſti ad illudendū ei ꝛc. Dictus eſt autem leuiathan ſecundum yſidorū ſerpens de aquis. Vnde legit̄ in apographia beati bran dani dū nauigaret per occeanū idem ſc̄us vidiſſe eū mire longi tudinis et ſpacioſitatis in ꝓfundum occeani deiectū et incluſum in eo vſꝫ ad diē iudicij iuſſu dei. Ideo eni dicit̄ tortuoſus et eſſe in hoc mari quia in huiuſmodi ſeculi mare dyabolus volubili verſat̄ aſtucia ad recipiendū aīas miſerorꝝ. Hic ē ille leuiathan qui factus ſerpēs a ſue deiectionis principio inuidens glorie pri morꝝ parentum noſtrorꝝ auſus eſt voluptatis paradiſū intrare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et erectus gradiens ſicut homo primos parentes noſtros cecis
temptacionib9 vicio preuaricacionis afficit et facti mandati dei
intrepidi trangreſſores decia meruerūt ab ipſius gloria paradiſi
ſicut ille decia meruit a celeſti gloria culpa ſui licȝ illud qđ legit
in principio geniſis ſcđm moſaycā tradicionē vbi dicitur Sed
ſerpēs erat callidior omnib9 aīantib9 que fecerat deus qui dixit
ad mulierē. Cur p̄cepit vobis deus ꝛc. Scđm tamen tradicionē
ſacraꝝ ſcripturaꝝ catholice vniuerſalis ecc̄e ratū eſt vt ſcripſit
beda ꝙ dyabolus elegit tunc quendā ſerpentē de quodā genere
ſerpenciū virgineū hn̄s vultū et mouet ad loquendū linguā ei9
quid loqueret᷑ neſcientis ſicut et adhuc cotidie loquitur dyabol9
per phanaticos et energumīos neſcīētes et ꝑ hoīes quoꝝ corꝑa
ab ipſis demonib9 ſunt obſeſſa vt de hoc ſcriptū eſt in libro hyſto
riaꝝ ſcholaſticaꝝ circa principiū vbi proſequitur actor hyſtoriā
et expoſicionē libri geniſis. Unde quitquid nobis catholicis per
has ſacras ſcripturas notū eſt certū eſt qđ ille leuiathan. i. dya
boloꝝ princeps a culmine celeſti deiectus vel per ſeipſum corꝑa
liter factus ſerpens vel ſerpentē ingreſſus eſt vt callidis tēpta
cionib9 ſuis miſeros parentes noſtros et ſucceſſores eoꝝ ꝑpetuā
deiecerit ī ruinā et hec de ydolatria et de noticia leuiathan dixiſſe
ſufficiant. Nūc autē ad proſequendū v̄eſtre intencionis ꝓpoſitū
ſtilū noſtrū ad narracionē p̄ntis hyſtorie cōuertam9. Per demo
nū igit᷑ ingreſſum in ydola ſurda et muta eliciebant᷑ ab eis pe
tita reſpōſa que tunc gētilitas excolebat. Unde dauid. Quoniā
oēs dij gencīū demonia deus autē celos fecit et ꝑ hāc dyabolice
deciſionis aſtuciā de9 appollo reſponſa ſua in dicta inſula delos
petentibus exhibebat. Ad quā poſtq̄ achilles et patroclus gre
coꝝ nuncij ꝑuenerunt dc intrando in templū appollis congrua
hora captata cum conſilio ſacerdotum in ipſo templo ſeruienciū
ipſi deo qui colebat᷑ in ipſo templū ipſum deuoto corde humilit᷑
intrauerūt. Et factis eoꝝ oblacionib9 in multoꝝ donoꝝ ꝓdiga
quantitate petentib9 ab eo de grecoꝝ negocijs habere reſponſū
ſic eis predictus appollo ſubmiſſa voce r̄ndit. Achilles achilles
reuertere ad grecos tuos a quib9 miſſus es et dic eis ꝓ certo ſe

ſalubrit̄ ad troiam ituros ibiq3 prelia multa cōmittere ſ3 infalli
biliter erūt decimo anno victores troianā vrbem dabūt funditus
in ruinā regē priamū eius cōſortem eiuſq3 filios morti tradēt et
omēs maiores eoꝝ illos tantum viuere ꝑmittendo quos elegerit
ipſoꝝ grecoꝝ ſola volūtas. Quo ab achille ꝑcepto et facto exīde
valde leto adhuc eo in ipſo tēplo morāte mirabilis caſus euenit.
Nam quidā troianꝰ noīe antiſtites calcas teſtores filius multa
peritus ſciencia de mandato priami regis vtpote eius nuncius
templū ipſū intrauit vt a deo apolline ſimilit̄ reſponſū eliceret
quid de bello grecoꝝ troianis eſſet reuera futuꝝ. Qui poſt obla
ciones ab eo factas multimode ipſi deo deꝰ ille reſpōdit. Calcas
calcas caueas ne ad tuos redire preſumas ſed ſtatim ad grecoꝝ
claſſem que nunc eſt in hac inſula cū achille ſecurus accedas cū
qua grecoꝝ exercitū feſtinus adeas nūq̄ diſceſſurus a grecis.
Futuꝝ eſt enī grecos obtinere victoriā contra troianos volūtate
deoꝝ. Eris et tu valde neceſſarius grecis ipſis in tuis cōſilijs et
doctrina donec ipſi p̄dicta victoria pociantur. Calcas vero dum
ſciſcitando cognoſceret q̄ ille erat achilles qui erat in templo cō
feſtim ad ipſum accelerat et cōuenientibꝰ ipſis in vnum ſe ſe in
amicicie fedus accipiūt patefacta inter ſe de p̄dictis omībꝰ veri
tate. Quare idē achilles predictū calcas antiſtitē multis comodi
tatibꝰ honorare leta fronte curauit. Sicq3 anchoris extractis a
mari et eis cum eoꝝ nauibus ī pelagꝰ ſe īmiſſis īcolumes ſalu
brit̄ ꝑuenerūt athenas. Deſcendētibꝰ eis igit̄ a nauibus ipſis
achilles predictū calcas antiſtitē agamēnoni regi et alijs regibꝰ
grecoꝝ ducibꝰ et principibꝰ p̄ſentauit et ab achille narrato rn̄ſo
deoꝝ de futura eoꝝ victoria cōtra troianos et qualiter idē calcas
nuncius regis priami in contrarium reſponſum obtinuit et de
mandato ſibi vt ad troianos nō iret et cū grecis durante p̄lioꝝ
turbine moraret̄. Vniuerſi greci facti ſunt hylares et pre multo
gaudio celebrant diem feſtum et predictū calcam antiſtitem in
eoꝝ fidem accipiunt et recipiunt in ſinceritatis amore promittē
tes ei in omnibus placide proſequi vota ſua. Et ſic illi diei feſto
finis feliciter factus eſt.

45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

De motu grecoꝝ verſus troiam et ſacrificio oblato dijs. xxvij.

GReci reſpōſis receptis a dijs iam exſoluerāt dies feſtos
cum ſequenti die poſt predicta feſta depoſita calcas ille
troianus antiſtes in comitiua achillis et patrocli ad
tentoriū agamenonis ſe cōtulit mane facto vbi iā multi reges
grecoꝝ duces et principes ante cōuenerāt qui corā rege agame
none reſidebant. Quibꝰ per achillē patroclū et calcas ſalutis
oraculo reſoluto ac ab eis debite relacionis obtento reſponſo ſe
inter alios comodis ſeſſionibus collocarunt et ſtatim ab eodem
calcas impetratro ſilencio in cōmuni audiencia predictoꝝ dixit
hec verba. O nobiliſſimi reges duces et principes qui in p̄ſenti
congregacionis ordine iuncti eſtis nōne veſtra fuit principalis
intencio cōtra troianos publicos hoſtes veſtros arma capeſcere
qui ſub tanto facinore ab eis cōmiſſo contra ſe veſtraꝝ virtutū
excitarūt? Cur ergo ceptis moras ānectitis cum ſemꝑ nocuerit
differre paratis? Nōne creditis aut putatis regem priamū int
vos exploratores ſuos habere furtiue qui per eoꝝ vicarios ſin-
gula de veſtra deſidia mittūt illi reſpōſa. Nichil enim aliud eſt
ita pigere ꝙ̄ ei cōpetencia indulgere ſpacia libertatis vt per eū
queſita deſidijs cumulꝫ et ſibi cōtinue multa ſubſidia coacervet
cum tanti temꝑis ſint iam exacta curricula ꝙ in potenti manu
debueritis iam inuadere regnū eius. Nōne preſentis eſtatis plu
res iam euoluti ſunt menſes in quibus nauigacionis tempus
vobis ſe dedit acceptū cum omnino placata ſint maria que naui
gare volentibꝰ blandiunt̄ et dulci ſibilo ſephiri aſpirantes per
equoreas planicies nauigare volentibꝰ in dulcedine temporis
et ſerenitatis īuitāt. Cur iā in eſtatis eſtu veſter nō eſtuat aīmꝰ
ꝑ maria deſilire vt dulci nauigacionis aura potiti felici remige
vrōꝝ hoſtiū ꝑueniatis ad oras vt eoꝝ aures fama ꝑterreat de
vrā ſollicitudīe curioſa nō vt de vrā moroſa deſidia gaudeāt per
quā in tm̄ vrā deſideria ꝓtelant? Nūquid et vobis fruſtratoria
creditis promiſſa deoꝝ qui forte propter vicium ingratitudinis
poſſunt incōtrariū cōmutari? Rumpite igit̄ moras vrās ſoluite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

naues et velis eaꝝ eleuatis in altū feſtinant cōtra hoſtes vrōs
iter veſtrū dijs fauentibꝰ maturetis vt ad ꝓmiſſa deoꝝ velocit̄
et felicit̄ ꝑtingatis. Et ſic verbis ſuis idem calcas tacitus finem
fecit. Verbis igit̄ calcas ab omībꝰ intellectis dū omēs cōmunit̄
probant illa agamēnon ſtatim mādauit vt vniuerſi de exercitu
ꝑ tube ſonitū moueant̄ qđ illico naues aſcendunt ab athenaꝝ
portu felicit̄ diſceſſuri. Nec mora ad tube ſonitū vniuerſi naues
aſcendūt nodatas funes exſoluūt quibus erāt naues ipſe firmit̄
colligate et a mari ſubductis āchoris et receptis in naues vela
erigunt que dū vētoꝝ ſpiramīa imbuūt et extendūt alto pelago
ſe cōmittunt. Nondū enim ſe per maris ſpacia nauigando per
quindecī ſtadia elōgauerāt a partibꝰ athenarū cū ſubito ſerenꝰ
aer qui nauigantibꝰ arridebat celis obducitur nubibus noctem
ficticiā inducēdo. Quare mugit aer tonitruoꝝ crebriū īquerelis
et crebre choruſcaciones noctē ficticiā repentinis ſuis fulgoribus
cōuertūt in diem et exulatis nubibꝰ inmēſe pluuie diffundūtur.
Cuiꝰ rei cauſa exaſperati venti tumefacta maria montuoſas ſe
erigunt in procellas. Quare nauigātes ipſos maximꝰ timor et
tremor inuadit dū ſe videāt in mortis diſcrimīe cōſtitutos. Sed
ille calcas troianus antiſtes fās ſuis exorzizacionibus vt erat
peritus in eis dixit ſe cauſam ꝑpe tante cladis. Dixit enī dya
nā deam multa iracundia cōmotā pro eo qđ de receſſu noſtro ab
athenaꝝ portu ſibi ſacrificiū oblatū nō extiterat a volentibus
ꝑficiſci. Suaſit ergo agamenoni regi vt omēs naues in aulidē
inſulā flexis velis incōtinenti diuertat vbi in tēplo quo colitur
p̄dicta dyana ipſe agamēnon ſacrificiū ipi dee offerat manu ſua
Nā ſedata dyana īminentē tēpeſtatē euaneſcere faciet et tēpus
nauigacionis nobis p̄ſtabit acceptū. Nec mora iuxta p̄dicti cal
cas conſiliū agamēnone mādante naues oēs mutatis velis et
temonibꝰ coaptatis in aulidem inſulā ſalue ꝑueniunt que non
multū remota erat ab ipſis. Agamenō itaqꝫ rex feſtinus deſcēdit
in terrā dyane templū adiuit. Cui deuoto corde proprijs manibꝰ
quedā oblata per eū in ſacrificiū dedicauit. Cōfeſti igit̄ marina
tēpeſtas euanuit et aer vndiqꝫ ſerenatus veſtes exuit et depoſuit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

nubiloſas. Quieſcūt maria et nauigare volentibꝰ in dulci eoꝝ
planicie blādiunt̄. Ex hoc loco quidā ſapiētes dicere voluerūt ꝙ
in aſtronomie operoſitate laborāt qꝫ dyana que et ipſa ē luna
ſic dn̄a itineꝝ et viaꝝ circulo ſe cōſtituit fortunata vt ſit ī domo
decia et vndecia cōfortata a bonis aſpectibꝰ alioꝝ feliciū plane
taꝝ et hac rōe vtunt̄ aſtronomi vſqꝫ ī hodiernū diē. Maris itaqꝫ
tēpeſtate ſedata poſt ſacrificiū abagamenone dyane libatū ſtatī
vniuerſus grecoꝝ exercitꝰ ſonitu tube dictāte naues aſcendit et
felici nauigaciōe potitus ad troiani ꝑtinencias cū incolumitate
ꝑueniēs cuiꝰdā caſtri portū feliciť ītrauit vbi nauibꝰ eoꝝ ſecure
receptis cū portus ille fuiſſet capax ipſaꝝ. Greci naues ipſas in
eo tuta ſtacione cōſignant. Huius autē caſtri nomen et portus
frigius dares in ſuo codice obmiſit forte ꝓ eo ꝙ grecoꝝ exercitꝰ
paucis diebꝰ fuit moratꝰ in illo. Sed hoc ē ratū vt in aliȷ̈s codi
cibꝰ inuenit̄ ꝙ ſarronaba ab incolis vocabat̄. Huiꝰ caſtri vero
habitatores et incole in armata manu curſu ꝑ̄cipiti ꝑuenerūt
ad litus putātes grecos arcere ne in terrā deſcenderēt fatuis in
eos et in cōſultis propoſitis cōſpirātes. Cuiꝰ rei cauſa fatue in
grecos irruunt qui iam in terrā deſcenderāt maris fatigacione
laxati bellū fatuū cōſtituūt contra eos. Sed greci īnumerabili
quātitate armati deſcendētes in terrā eis ſue fatuitatis penas
exſoluūt. Nā et eos ī ore gladiȷ̈ ꝑſeqūt̄ qui ꝑ̄ multitudīe grecos
ſuſtinere aliqꝫtenꝰ nō valētes fuge ſubſidio ſe cōmittūt ꝓpt̄ qꝫ ad
ipſiꝰ caſtri cacumina feſtinātes anhelāt ſe an̄ grecoꝝ faciē diſper
gentes. Greci vero inſequētes miſeros qui fuge ꝑ̄cipiti ante eos
ſe eripere mīme valuerūt eos captos morti emācipāt ſingulos et
quos intercipiūt morti tradūt violent̄ caſtrū aſcendūt qꝫ apertis
ianuis ob recepcionē fugiēciū incolaꝝ īueniūt intrāt īillud et in
miſeros ibi reptos qui defecerāt viribꝰ diſſolutis crudeliť irruūt
ferro interimūt caſtrū capiūt et ꝑ̄dant̄ et fcā preda muros caſtri
ipſiꝰ et queqꝫ fortia ſubitā exciciūt ꝑ ruinā. Nec mora direptis
oībꝰ inuētis ibidē et ſingulis ruina deiectis greci victores redeūt
et aſcēdūt ad eoꝝ naues ī ipſas illico ītrāt maria et rcō remige
apud portū tenedon veniūt ibiqꝫ eis ſalubriť applicātibꝰ īiectis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

anchoris eoꝝ nauiū in ꝓfundū veliſqꝫ depoſitis intrant hylarit᷑
portū ipſum. Erat autē apud predictū thenedon quoddā caſtrū
in fortitudine magna firmatū habitatoribus multis circū circa
repletū multis diuicijs opulentū cū locus ipſe ſatis eſſet amenꝰ
delicijs terreſtribus et marinis qꝛ ꝑ ſex miliaria tm̄ vt ſup᷑ relatū
eſt diſtabat a troia. Habitatores vero caſtri ipſius timentes ex
adiū de ſeipſis ſtatim ad arma proſiliūt caſtrū ipſum muniūt
bellicoſis viris et armis et ſe defenſioni opponere contra grecos
potēter inſtituūt aīoſi. Greci autē eoꝝ nauibꝰ cōmode alligatis
in portu et eis ibi tuta ſtacione receptis armati deſcendunt in
terrā et in glomeroſa multitudine pugnatoꝝ quecūqꝫ īueniūt
rapaci prede violenter exponūt qui ſe cōtra eos totis viribis ſata
gebāt infeſtis conatibꝰ duras aggreſſuras exercent et ideo īter
eos et troianos caſtri ipſius dn̄os crudelit᷑ bellū feruet et durū
preliū eſtuat inter eos. Cuiꝰ rei cauſa multi cadūt ex troianis
gladijs interfecti ſ; plures ex grecis ad quoꝝ exidiū et vindictā
greci circius anhelātes morti et vulneribꝰ aīoſius ſe preſentant
Multi ex grecis intereūt īter iſta necnō et de troianis q̄ꝛ plures
Sed demū troiani ſuſtinere grecoꝝ innumerabilē multitudinē
nō valentes fuge ſubſidio ſe cōmittunt et quibꝰ fugere licuit nō
fuit alia cā ſuffragij q̄ꝛ lapſu fuge ad troie alta menia ꝑuenire
Illi vero quibꝰ fuga nō ꝓfuit ferro intereūt et acerba morte cru
deliter vitas ſoluūt. Sicqꝫ a grecis ipſius caſtri toto ambitu īter
cepto in predictū caſtrū irruunt ipſum in magna potencia debel
lātes. Troiani vero ordinatis bellis eoꝝ in ſūmitate muroꝝ ad
uerſus grecos durā et diram defencionē opponūt nunc eos iactis
lapidibus obruūt nūc eos īterimūt in uibramīe lanceaꝝ nunc
ip̄os iaculis acutis afficiūt nūc baliſtaꝝ crebris ſagittis emiſſis
ipſos letalit᷑ vulnerāt et extreme morti tradūt. Greci vero diuer
ſoꝝ generꝝ machinis ordinatis ac diuerſis parietibꝰ inſtitutis
in diuerſis locis q̄ꝛ pluribus bellicis ſcalis appoſitis letalit᷑ impe
tunt dura debellacione troianos in quoꝝ debellacione multi ex
grecis ſternunt᷑ a ſcalis et volubilit᷑ ruinoſi ꝑuenientes in terrā
fractis ceruicibꝰ vitā exhalāt. Greci ergo paſſim intereūt. Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

demū troiani multo labore laxati quaſi languida et īeffemiata defenſione tuentur. Ad qđ greci intollerabili copia pugnatoꝝ glomeroſe inſiſtenciū cōtra troianos ꝑ ſcalas ipſas caſtrū aſcē dunt alij ꝑ feneſtras alij ꝑ muroꝝ liberas ſūmitates et eoꝝ per muros vexillis appoſitis in recōpenſacione ſuoꝝ interfectoꝝ ab eis quotquot ex ipſis inueniūt aut gladio perimūt aut ruina nemī parcūt et etatis diſcrecione nō habita vniuerſos mucrone trūcatos occidūt. Et dū nullus troianoꝝ uiueret īter eos greci latibula caſtri ſcrutantur quitquid inueniūt vtile rapaci preda ſubripiūt et aſportāt et omnibꝫ locis de reꝝ ablacione penitus euacuatis demū caſtrū ipſum euertere decreuerūt. Proſtratiſqꝫ menijs altis ipſius totū ſanditur ex ruina muriſqꝫ ſolutis et in facie terre deiectis tā deiicienciū ſtudio ꝙ igniū flāmis voracibꝫ ſubmiſſoꝝ altū thenedon ymū tenet et ſic vaſtatis omnibꝫ et ac ceptis greci victores cū preda maxima eoꝝ reuertunt̄ ad naues

De grecis mittētibꝫ ad priamū ꝓ reſtitucōe helene et dampnoꝝ factoꝝ per paride in inſula citharee. xxviij.

Greci itaqꝫ de predictis duobꝫ caſtris et eoꝝ incolis ab ſoluta obtenta victoria dū in portu thenedon et eiꝫ pla nicie vitam deducerent laxiorem agamenon rex circa ſui regiminis curā ſtudioſam exercēs vniuerſos grecos ad quos capta preda peruenerat de rebus et ſpolijs troianoꝝ ex duobus caſtris ipſis ad ſe venire mādauit et vt oīa que ceꝑant ex p̄da p̄dicta ſecū afferrent. Qui ſtatim audito p̄cepto ducis eoꝝ cōem obedienciā obſeruantes cū omnibus rebus captis ab eis coram ipſo celeriter acceſſerūt ſecū vniuerſa capta ex preda p̄dicta fide liter in p̄ncia dicti regis agamenonis deferentes. De quibus per eundē regem diſtribucionibꝫ factis equis ea vnicuiqꝫ diſtribuit ſcđm merita et q̈litates ipſoꝝ qui ad obtinēdā victoriā caſtroꝝ p̄dictoꝝ mortem et vulnera nō vitarūt. Peractis igit̄ predictis equis ꝑticionibꝫ vt dictū eſt inter hoīes bellicoſos idem rex voce p̄conia iuſſit mādari vt vniuerſi reges duces et grecoꝝ pricipes ſequētis diei aurora ſurgēte cū alijs maioribꝫ excitꝫ ipſoꝝ ī eadē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

planicie cōuenirent vbi idē rex celebrare generale colloquiū intē
debant. Diei ſequentis igit̄ mane fc̄ō omēs reges grecoꝝ duces
et principes et maiores exercitus eorundem in predicta planicie
ſatis hylarit̄ cōuenerūt et eis comodis ſeſſionibꝰ collocatis p̄dic
tus agamēnon rex ſua dextra et oris iuſſu taciturnitatis dictato
ſilencio inter eos talis ꝓrupit in verba ſermonis. Amici reges
duces et principes et quicūqꝫ maiores qui in preſentis cōgrega
cionis circulo cōuenimus neceſſaria cauſa dictante ſatis eſt per
longas et vniuerſas mundi partes potencie noſtre fortitudo pre
cognita cū magnitudine uiriū nrāꝝ mūdus paſſim p̄dicet vni
uerſus grata tamen et accepta eſt dijs veſtris illa potencia que
ſupbia caret et ceruicoſe elacionis vicia nō cognouit. Notum eſt
enī omibꝰ q̄ꝫta mala ex ſupbie elacione ꝓueniūt et ipſi dij mira
bili oppoſicione reſiſtunt ſuperbis. Supbi enim nullos amicos
habent et ſi quos h̄nt vndecūqꝫ ſibi aggregant īimicos. Nam et
ſi ſupbo quis efficiant̄ amicus multis oportet ꝙ inimicꝰ exiſtat
Supbie enī viciū in noſtris negocijs et ſpecialit̄ in p̄nti q̄ꝫtum
cūqꝫ poſſumꝰ execremur vt ſola rectitudinis iuſticie linea facta
noſtra prefulgeāt et cōtra nos aliquis de ſuperbie vicio nō īpin
gat. Noſtis enī nos in magna parte noſtre potēcie ad obtinen
dam vīdictā de iniurijs nobis illatis per priamū regem huc uſqꝫ
veniſſe et regni ſui termīos inpotenti brachio inuaſiſſe et tanta
ſibi nos iā intuliſſe detrimēta dāpnoꝝ ꝙ ſi primo troiani nobis
extiterant inimici nūc nobis fcī ſunt duriores. Scimus enī eos
iam multa p̄munitos potencia et ipſi patent̄ agnoſcūt nos eſſe
ſibi vicinos et ſi ipſi ꝑoſſent de dāpnis factis eis recēter a nobis
recentem aſſumerent crudelit̄ vlciōnē. Ciuitatē itaqꝫ potentem
habēt et potent̄ vndecūqꝫ munitam et ideo vires eoꝝ aduerſus
nos credimus duplicaſſe. Item quia magna prerogatiua dicit̄
preualere qui in ſui hoſpicio inter ſuos cognitos et amicos vel ī
ſua ꝓuincia ſe defendit. None cornix ſuo quieſcens in nido licet
ſit viribus ipſa debilior duros cōflictus ingerit infalconē anteq̄ꝫ
capiatur ab ipſo et ab ipſa recedit ſepius vulneratus. Sane
inter vos nō hec verba ꝓfundo vt dubitabile nobis ſit troianos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

nos nō poſſe cōfundere vrbem. eorū quantūcumqꝫ ſit fortis non
poſſe deſtruere et omnes troianos finali exidio poſſe cōſūmare.
Sed quia laude multa merebimur cōmendati ſi oīa que ſumus
de iſto negocio noſtro facturi diſcrecione ductrice vitata ſupbia
moliamur. Multos enī cōſueuit in profundā necis īmergere in
cōſulta facilitas et illius aggreſſura negocij que multo examīe
conſilij nō decocta per ſupbie impetū ad actus ſubito deducit͛ re
pentinos. Scimus p̄terea priamū regē nō eſſe diu qui nos per
ſuos ſpeciales nūcios requiſiuit vt exionā ſororē ſuam ſibi reſti
tuere deberemꝰ Sed nos multa ſupbie elacione tumentes requi
ſicionem eius audire inprouida reſponſione negauimus que ſi
nobis exaudita fuiſſet dampna grauia ī citharea nobis illata
ſic enormit͛ nō fuiſſent et regina helena que de melioribꝰ grecie
ſua et ſuoꝝ virtute ſenſetur a patrie ſue magnifica ſtacione nō
fuiſſet abducta nec nos qui ꝓ recuperacione eiꝰ et illatis nobis
iniurijs appetimus vlcionē nō eſſemus in tantis laboribꝰ et ex
penſis in tantū a noſtris patrie litoribꝰ elongati quid ſit ꝓinde
nobis pro certo futuꝝ proſpeꝝ vel aduerſum penitus ignorātes
Et ideo ſi de beneplacitis vrīs et pro ſano cōſilio videret͛ acceptū
vt labores laboribus addere deuitemus et qđ in honoris noſtri
gloria redire ad propria mereamur ad eundē regē priamū nrōs
nūcios ſpeciales deſtinemꝰ vt nobis voluntarie helenā raptam
reſtituat et nobis ſatiſfaciat de hijs que cōtra nos per paridē ſūt
cōmiſſa. Qđ ſi rex priamus velut ſapiēs hoc duxerit acceptādū
honorabilis erit reditꝰ noſter ad propria nec a troianis āplius
exigere de iure debemus. Si vero duxerit recuſandū duo lauda
bilia pro iure noſtro pugnabūt iuſticia. ſ. et noſtra potencia ex
cuſata. Et cum per mundi partes hoc a nobis proceſſiſſe vulga
bitur increpabitur ab audientibꝰ demencia troianoꝝ et noſter
cōmendabitur vbiqꝫ proceſſus ab omni ſuperbie vicio excuſatus
Nam et ſi poſtmodū in noſtrā vindictā in troianos duriſſimas
penas infligerimꝰ eos paſſim in ore gladij perimendo euertēdo
funditus terrā eoꝝ mulieres eoꝝ ꝑhenni vitupio et ſeruituti per
petue cōtradēdo. Nullus erit qui nos exinde poterit racionabilit͛

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

increpare. Attendatis ergo ſi placet ſi iuxta verboꝝ meorum
monita hoc ſit a nobis efficaciter exequendū. Hijs igitur dictis
ex circūſtātib9 multi fuerūt qui pmiſſa verba dixerūt exequēda
nō eſſe. Alij laudauerūt expedire ſic fieri vt rex ipſe decreuit. Et
dum ad hoc omnes poſtremo vnanimit͛ cōueniſſent dyomedem
et vlixem in eoꝝ nūcios elegerūt. Qui ſtatim ſe accingentes ad
iter ſole celi tenente iam mediū ad troiane vrbis menia puene
runt et intrantes in ipſam ad magnā regis priami regiā confe
rentes deſcendētes ab equis marmoreos gradus ſcandūt. Cūq͛
veniſſet ad atrij ſpacioſi veſtibulū mirati ſunt ipſius palacij edi
ficia tam miro artificij ope circūfulta ſed pocius ſunt mirati dū
in medio ipſius atrij inſpexerūt quandā arborem manufactā
mathematice artis ſubtili ingenio conſtructā dum eius ſtipes
eſſet ex auro gracilior lancea in duodecim altitudine cubitoꝝ in
cui9 ſtipitis ſūmitate arbor ipſa mirabilis latitudinis ſe deffū
debat ī ramos qui totū ipſum atriū longa circūfuſione tegebat
Erant enim rami ipſi ptim ex auro ptim ex argento cōpoſiti ſic
vt eoꝝ folia et flores eoꝝ in multa diuerſitate gēmarum eoꝝ
fructus editi radiarent. Longa igit͛ ipſi duces ex eius inſpectiōe
cōtenti ductu multoꝝ portas cameraꝝ aſcendūt et puenientes
in locum vbi rex ipſe priamus in multa ſuoꝝ nobiliū comitiua
ſedebat non ſunt regem ipſum alicuius ſalutacionis oraculo ve
nerati. Sed eis velud in ei9 oppoſito cōſedētib9 ſic illi eſt affat9
vlixes. Rex priame ſi te pmo ſalutacioīs verbis nō exquiſiuim9
nō mireris cum te capitalem habeamus in hoſtem et hoſtis ſui
hoſtis nō debeat orare ſalutē. Agamenon rex cuius nos ad te le
gati ſum9 per nos mandat tibi vt reginā helenā de ſui regni
t͛minis violenter ablatam reſtitui facias regi ſuo et dampna
grauia grecis illata per paridem natum tuū iuxta voluntatem
eorum ad preſens ſtudias reſartire. Quod ſi feceris ſalute ſani
conſilij pocieris. Si autem hec implere forte contempnes ipſe
reſpice quanta tibi et tuis ſint mala finaliter prouētura. Nam
tu infelici morte ſuccūbes vniuerſi tui crudeli nece peribūt et hec
tua nobilis ciuitas tota caſſabitur ex ruina.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Quomō rex priamus reſpondit nuncijs grecorum ad ſe miſſis. xxix.

REx itaqꝫ priamus intellectis verbis vlixis nullius ex
pectata deliberacione cōſilij ſic reſpōdit vlixi. De narra
cione verboꝝ vrōꝝ āmiracione multa cōmoueor cum a
me talia requiratis que regem victum et hoſtem in exterminio
poſitum vix decerent nec puto grecos vrōs aduerſus me tantis
viribus preualuiſſe qđ ad faciendū que dicitis cogi deberē. Ipſi
enī petunt a me ſibi ſatiſfieri cū et ipſi ſint cauſa et ſi forte fuit
aliqua fuit illa per quam ipſi hec mererent̄. Interfecerūt enim
michi patrem et fratres et quoſcumqꝫ cōiunctos vrbem meā fun
ditus euerterunt ciues meos morti et exilio tradiderūt et abdux
erunt ſororē meam exionā que vtinam more regio tractaret̄ ſed
vilit̄ more meretricio deturpatur et petūt me ſibi ad ſatiſfactionē
vrgeri. Ego autem volui nichilominus ſub ſilencio tanti mali
vitam educere nec anxiari ſtrepitu preliorum et ideo miſi ad eos
legatum meum antenorem vt ipſi ſaltim ſororē meā reſtituere
dignarent̄ nichil aliud de cōmiſſis iniurijs poſtulando. Quāto
vero dedecore quātis minis legatum meū affecerunt ſatis patet
vobis et michi. Non eſt ergo locus vt verba veſtre legacionis
exaudiam certe perire turpius prius mallem. Quare agamenō
rex per oīa ſit ſecurus nūꝙ̄ me cū grecis appetere pacē qui me
tantis doloribꝰ affluxerūt et vos eciā qui ſermonibꝰ talibꝰ vſi
fuiſtis niſi eēt qđ legacioīs officiū vos defēderet morte viliſſima
vos facerē interire. Redeatis ergo ad vrōs quia donec vos video
abſqꝫ magne ire fluctuacione eſſe nō poſſum. Ad qđ ſtatim dio
medes prumpēs in riſum ſic dixit. O rex ſi ſolis nobis inſpectis
ſine ira nō eſtis toto ergo tempore vite veſtre nō eritis abſqꝫ ira
cū greci in tanta potencia vicini veſtri exiſtant. Et nō eſt tēpus
vlterius differēdi quin videas nos et eos coram ciuitate tua ad
verſus te et tuos ī armis cōtinuis īſultātes. Et ſi de ſolis nobis
inermibus tanto dolore cōpungeris quanto pocius condolebis
cum pluſ ꝙ̄ centum milia grecorū contra te inſpicies armatoꝝ

contra quos nulla te poterūt cōſeruare tutamina quin tu et tui crudelis mortis nō ſencias interitus infelices. Et anteq̄ tibi hec mala ſuccedāt ſecura libertate verba potes effūdere velut vana Multi ergo de aſtantibꝰ ad dyomedis verba cōmoti in ipſum irruere ſubito voluerūt et ei iniurias graues inferre aduerſus ipſum eciam nudatis enſibꝰ inſurgentes Sed rex priamꝰ ſuo eleuatus a ſolio aduerſus illos potenter exclamat ne iniuriam aliquā illi inferre preſumant cum nō ſit ſapientis ſtulto ſecūdū ſuam ſtulticiā reſpondere. Et proprij ſtulti ſit ſuas demonſtrare ſtulticias et ſapientis in ſua ſapiencia tollerare ſtultoꝝ errores Dicit enī ſtulto libeꝝ eſt ſtulta verba diffundere Sic ſapiētis cedit ad laudem auſcultare que dixerit et auſcultata ridere. In verbis igit̃ ſtultus cognoſcat̃ ſtulticia proferentis. Et ego prius mallē in pſona pati quā legatus aliquis in mea curia aliquā iniuriā pateret̃. Pro modico enī et vili exceſſu poteſt ſe aliquis vituperare de leui. Sedete igitur vniuerſi nec preſumat āmodo aliquis veſtrū amplius inhoneſta proferre. Et ſic ceſſantibus eis eneas qui tunc iuxta regē priamū nullo alio mediante ſe debat verbis obtpare nō valens ſic dixit. Non eſt iuſtū dn̄e rex vt ſtulto debeat quis ſcd̄m ſuā ſtulticiā reſpōdere. Nā qui ſtulta profūdit ius eſt vt de ſua ſtulticia cōdignā accipiat diſciplinam Ego enī in conſpectu veſtro tanta et talia poſſem dicere inho-neſta ꝙ me occidi de iure fieri mādare poſſetis. Et niſi eſſet vrā pn̄cia. ille qui tamq̄ fatuus eſt locutus iam vt mortē incurreret nō eſſet indignū qui tam audacter ampulloſis et verbis mordacibꝰ veſtrā lacerare nō horruit maieſtatē et nos verbis eiſdē turpiter exagitare preſumpſit. Moneo ergo eum vt ab hoc loco diſcedat ſi preſumptā nolit ſtulticiā in ſapienciā cōmutare. Dyomedes vero ad predicta nullatenꝰ ſtupefactus ſic ad enee verba reſpondit. O tu quiſquis es. in ſermonibꝰ tuis bene cognoſco te rectum eſſe iudicē ſed oblocutorē acutū. Valde deſidero vt te apto inuenire poſſem in loco in quo tibi grates cōdignas quas me cuiſti reddere de verbis que tam grato protuliſti ſermone. Bene video ꝙ beatus eſt ille rex qui te in cōſiliariū ſuū tenet qui tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

bene noſti cōſulere regi tuo vt tuus rex iniuriaꝝ actor exiſtat et ſit de facili labilis ad pudorē. Vlixes aūt dyomedis verba ſagaciter interrūpēs monet eum ne pluribus verbis vtatur. Et illico idē vlixes regi priamo ſic dixit. O rex intellexímꝰ plene ſingula que dixiſti. Ammodo recedemus a te et regi agamenoni que per te dicta ſunt ſingula fideliter referemus. Et ſic ſtatī ambo a palacio deſcendentes equos aſcendunt et in celeribus greſſibus ad eoꝝ exercitum peruenerunt. Qui cōtinuo deſcendentes ab equis agamenonis tentorium ſimul intrant vbi maiores exercitus cū agamenone morabantur. Et referentibus illis cuncta que dicti erant a priamo rege p̄dicto de ipſius priami reſponſione valde mirati ſunt greci et qualiter ſit āmodo cōtra troianos in talibꝰ procedendū orditi ſunt cōſilij multas vias de quibus infra proxime ſeriatim ſuo ordine referemus. Verūtamen anteꝗ̄ ad narracionis ſeriem accedamus de predicto enea aliqua ſūt dicenda. Hic eſt enim ille eneas qui cōceptus et natus ex dea venere et anchiſe poſt troiane vrbis excidium profugus cum reliquis troianoꝝ per mare cum quibuſdam ſuis nauibus tirrenū nauigando per pelagus poſt multos ſucceſſus romanē vrbis et romanorum rei publice factus eſt princeps de cuiꝰ ſtirpe ille inclitus magnꝰ ceſar auguſtus in magna felicitate proceſſit. Hic eciam ille eſt de quo imperator iuſtinianus in libris legum ſuarum videlicet in libro autenticaꝝ in rubrica vt preponat nomē imperatoris legitimis documentis fecit inclitā mencionē dicendo qđ ſi a magno ceſare auguſto imperatores ceteri dicēdi ſunt ceſares multo forciꝰ ſcđm primeua tpa omnes imperatores ab enea eneades dicēdi ſunt qui primus rem publicā romanoꝝ imperiali quaſi ſceptro imperialiter gubernauit. Huius autem enee ſucceſſus continuos et proceſſus necnon et pro maiori parte geſta virgilius in ſuo opere eneydorum dum vixit multa deſcripſit licet morte preuentus cōplere non potuiſſet integraliter opus ſuum.

De grecis mittentibꝰ achillē et thelephū p obtinenda maxima victualiū copia continue in exercitu grecoꝝ. xxx.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

CUm hec itaq̄ gererentur prout ſupius ſunt relata aga
menon rex vniuerſos reges duces et principes ad gene
rale cōſiliū ī planicie thenedon voce p̄conia venire mā
dauit. Quibus ſtatī cōuenientib9 in loco p̄dicto idem agamenō
itencionis ſue ꝓpoſitū in hec ſub cōpendio verba reſoluit. Inter
alia neceſſaria que exercitui noſtro potent̄ incūbunt eſt illud p̄ci
puum vt curam ſollicitā habeamus qualit̄ exercitus noſter dum
eſt in cōflictu belloꝝ debeat victualib9 habūdare nā ſine multo
victualium preſidio exercit9 noſter vix poſſet prodeſſe. Quare ſi
vobis videret̄ acceptū apud meſſam pro victualibus continue
rehabendis in quo maxīa fertilitas viget ſpeciales nr̄os nūcios
viros ſtrēnuos et fideles abſq̄ mora mittamus vt talit̄ predicti
nūcij noſtri predicta ſtatuāt et ſalubrit̄ ordinent ꝙ indeficienter
predicta victualia cōtinuis ſuccurſibus exercitui noſtro ī multa
excreſcenti copia faciant habūdare. Agamenone vero p̄dicto ſuo
colloquio fine facto omēs aſtātes conſiliū ſuum ꝓbant et incō
tinenti ſtrēnuū achillē et thelephum filiū quondā herculis ſuper
execucione p̄dicti negocij cōiter elegerūt vt ad exequendū p̄dicta
in multa comitiua militū pugnatoꝝ ad meſſam ſe dirigere debe
rent. In hac igit̄ ꝓuincia regnabat rex quidā nomine teutram
qui regnū ipſum lōga pace tenuerat dū in ipſo multoꝝ militū
copia et viroꝝ pugnanciū iuuent9 bellicoſa vigeret. Pleriq̄ enī
dicere voluerūt hāc fuiſſe ſiciliā que in multaꝝ fertilitate victua
liū fuit ſemꝑ habundans dicta meſſa a meſſana ciuitate exiſtēte
in ipſa que ſita in introitu ipſius inſule ex p̄te litoꝝ regnorum
mirabili ſalutis portu cōgeritur in quo naues in multa claſſiū
quātitate om̄i tempore tuta ſtacione tuentur et prouide quidam
dicere voluerunt ꝙ predicta ciuitas meſſana ideo dicta ē quia
rōne portus ipſi9 meſſes edite ī adiacenciū loco ꝝ t̄minis coacte
deferūtur in ipſam que per nauigantes poſtmodū per diuerſas
mūdi partes delatas queſtus gracia deuehuntur. Licet nō nulli
dixerūt ciuitatē ipſam meſſe a cui9dā regis dicti meſſan9 titulis
inſignitam qui dum regnaret in inſula ciuitatem illam ex ſuo
noīe meſſam voluit appellari. Sed frigius dares de hijs nichil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

in ſuo opere deſcripſit ſimpliciter ponens achillem et thelephum
apud meſſam grecia querēdoꝝ victualium adueniſſe que cum
forte ſit alia a ſicilia potuit eſſe grecis magis propinqua ꝗ̄ in
ſula ſicilie que eis erat valde remota licet hoc ratum ſit ꝙ ſicilia
ſubiecta fuerit diſtioni grecorum . In hac igitur prouincia meſſe
achilles et thelephus in copia triū miliū militū ſtrēnuoꝝ cum
multo nauigio ꝑueniunt quibus cum eoꝝ nauibꝰ applicantibꝰ
ad littora terre predicte et eis in terrā deſcendentibꝰ rex theutrā
cū multis militibus et multis catuis peditū conſtipatis ꝑuenit
ad littus vbi achilles et thelephus deſcēderant ī comitiua ſuoꝝ
Qui ſtatim inſurgentes ad arma dum regem et ſuos contra
ſe venire ſunt infallibiliter ſuſpicati nec pati velle eos in ſua
terra aliqua modo eſſe animoſis virtutibꝰ ſe cōtra eos prelioſe
preſentant. Quid vltra? Bellum feruet aſprimum inter vtroſqꝫ
hincinde cadūt cadauera gladio trucidata multi cadūt ex grecis
ſed plures ex inimicis eoꝝ. Licet enī greci multa virtute vigerēt
tamen reſiſtere aduerſarioꝝ numero triplo maiori vix poterāt.
Et reuera omēs greci ibi fuiſſent nequiṫ interfcā niſi fuiſſet ille
mirabilis in opibus armatoꝝ achilles qui multo ſtudio cōtem
platꝰ quātitatē pugnanciū et qualitatē ipſoꝝ ꝑcepit et vidit regē
theutran in medio cōflictu bellanciū cōtra hoſtes ſuos dampna
grauia infligentē. Quare idē achilles īpetuoſe diſſiluit in cōflic
tū frangit et diſrūpit acies vniuerſos īterficit qui eiꝰ cōſpectui ſe
opponūt et qui ad ſui tranſitū nō aperiūt ſibi viā. Ad regē ergo
theutrā velut leo rugiēs applicat ipſum īpetit enſe nudo crebris
vexat ictibꝰ vulneribꝰ ſauciat et eiꝰ galee laqueis viriliṫ extirpa
tis arreptū regē ꝑ violēciā ꝓſtrauit ī t̄rā eleuatoqꝫ mucrone ipſū
interficere furibundꝰ intēdit. Sed thelephꝰ qui ſecūdus ab achille
pugnabat vt ſentit achillē ſic ī regē theutrā crudeliṫ inſeuire et
eleuata dextra velle ab eo eximere caput eiꝰ ſe ī medio vtriuſqꝫ ſe
ingerēs deſcēdentē ictū accipit ſcuto ſuo et pia voce humiliṫ depre
catꝰ achillē vt regi theutrā letaliṫ vulnerato q̄ſi mortuo et deuic
to mortē vltimā ꝓ ſua benignitate remittat et vite ſpaciū victo
victor indulgeat qui ſe ſibi quaſi victū iūctis manibꝰ offerebat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Ad thelaphum igit̃ illico reſpondens dixit achilles. Que nam
cauſa te mouet contra publicũ hoſtẽ noſtrũ exercere gracíã pieta
tis qui tam crudeli requiſicione in ſua ſola armoꝝ cõſidẽcia nos
primo vexauit. Juſtũ eſt vt ipſe cadat in foueam quã parabat.
Cui thelephus. Dñe iſte rex fuit quondã patri meo multa fami
liaritate cõiunctus. Et ego dum quadã vice in hanc terrã ſuam
caſualit̃ diuertiſſem ĩfiniti honoris michi apꝛuit graciã et vtiliũ
ſeruicioꝝ copiam in me in maxima quãtitate profudit propt̃ qꝺ
eius vite diſpẽdium totus abhominor et abhorreo mortẽ eius.
Cui achilles. Ecce illũ trado tibi recipe et de eo conſequaris fina
liter tuũ velle. Rege itaqꝫ theutran ſic a manibꝰ achillis auulſo
et ab eo inſtantis necis excicio liberato belli eſt finis ĩpoſitus ſece
dũt turme greci victores redeũt ad naues. Rex autem theutran
ad ſuã regiã deducitur ſemiuiuus. Ad cuiꝰ p̃ces cũ multa humi
litatis deuocione porrectas thelephus et achilles incedũt cũ ipo
in cuiꝰ regia recipiũt̃ hoſpites in honore maximo et rex afflu
enciũ vbertate. Non poſt multos vero dies rex theutran letali
bus vulneribus ſibi ab achille potent̃ inflictis attritus p̃ multa
valitudine fcũs exanimis et vidẽs vite ſue extrema ſibi accelare
diſpendia achillẽ et thelephum ad ſe mãdauit venire. Quibus
ad eum venientibꝰ et ĩuenientibꝰ ipſum in regio ſtrato iacere
idem rex theutran ſic locutus ẽ illis. Incliti duces lõga ſalus ſit
vobis. Dico tamen vobis thelepho cariſſimo meo quia iam vite
mee ad extrema deueni mortis ĩteritũ ãplius deuitare nõ valẽs
Cum igit̃ heredẽ michi legitimũ ex me porgenitũ fata preſtare
noluerũt ne preſens regnũ meũ remaneat in caduco qꝺ multo
labore queſiui et labore nimio manu tenui vſqꝫ nũc incõciſſe et
quod iam queſitũ ĩfallibilit̃ ãmiſiſſem niſi ille vir ſtrẽnuus qui
omnibꝰ aliis ſtrẽnuis virtutibꝰ fuit p̃latus victoriſſimꝰ hercules
pater tuus in aduitoriũ meũ ad preces meas feſtinanciꝰ occur
riſſet dum in magna multitudĩe hoſtiũ meoꝝ regnũ iſtud iam
p̃occupatum exiſteret et recupandi aditum iam michi ſpes certa
defecerat et ipſe ſolꝰ ĩ ſola ſue virtutis potẽcia vniuerſos hoſtes
meos in duricia belli cõfregit ex eis innumerabilibꝰ ĩteremptis

62

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

propter qđ regnū iſtud ab omni hoſtili cōgreſſu tūc et poſtmodū
liberauit et michi illud in quietis pace reſtituit liberatū. Unde
nō meis meritis nec mee virtutis potēcia vſqꝫ nūc ſū huiꝰ regni
ſceptro in pace potitꝰ ſed ſola tui benigni patris affectuoſa vir
tute. Ex hoc itaqꝫ loco illi qui putauerūt ꝓuīciā meſſe eſſe ſiciliā
opinionē eoꝝ multa firmitate corroborāt aſſerētes herculē ī ſici
liā aduenisse. Unde dictū eſt in vna ꝑte ſicilie ex ꝑte barbaroꝝ
herculē ex cauſa memorie ſuas fixiſſe colūpnas qui locus adhuc
dicit̃ colūpnaꝝ et terra dudū exiſtēs in ea herculea vocabatur
licet quidā voluerūt corrupto nomine herculis heracliā noīari.
Sed hec rata nō ſūt. In hac igit̃ terra dudū a barbaris exarata
et data penitꝰ in ruinā adhuc ſupſūt quedā colūpne que vulgo
colūpne herculis nuncupant̃ et in eo quondā fredericꝰ ſecundus
princeps rei publice romanoꝝ et rex ſicilie fecit cōſtrui quandā
terrā cōſiderans locū ipſum habitantibus vtilē propt̃ ſitū q̄uis
in facie pelagi ſitus ſit carēs omni portus ſtacione ſalubri. Que
tamē terra ꝓpter ſitus bonitatē plena populo vſqꝫ in hodiernū
diem dicit̃ terra noua. Rex autē theutran ſua trahens extrema
diſpēdij incepto ſermone ſuo verſus thelephū cōtinuauit hec ver
ba. Cum igit̃ fili thelephe ille virtuoſiſſimꝰ pater tuus regnum
iſtud ſibi ſua virtute queſiuerit et ego michi ab eo illud nō repu
tauerim reſtitutū ſed michi pociꝰ ab ipſo cōmiſſum qđ fata ſibi
viuēti cōcedere noluerūt vt ꝓpriū habituro tibi loco eiꝰ cuius es
heres et filiꝰ fata tibi racionabilit̃ cōceſſerunt. Quare te animo
teſtādi in hoc meo p̄ſenti eulogio herede īſtituo tā in regno iſto
q̄ in oībꝰ alijs bonis meis vt huiꝰ regni ſceptro et dyademate
pociaris et gubernes me autē honore regio regis tradere ſepult̃e
curabis celebratis meis obſequijs more regali. Et hijs dictis et
ſcriptis rex theutran cōtinuo morte ſuꝑueniēte vitā finiuit quo
mortuo thelephꝰ de ſua morte triſtatꝰ cū ꝓceribꝰ regni ſui corpꝰ
eiꝰ hōrabili tradidit ſepult̃e et lapide marmoreo nimiū p̄cioſo ē
tūba cōſtructa eiꝰ ī qua ſtatuit condi cadauer. In cuiꝰ tūbe ſuꝑfi
cie hoc epithaphiū ſculptū iuſſit apponi rex theutrā iacet hic: hic
quē morte ꝑimit achilles q̇ thelepho regni ſceptra tenere dedit.

De thelapho duā nouit̄ in regē electo. xxxj.

Hoc igit̄ facto vniuerſi maiores regni et per ſuas vrbes
ſinguli ꝑplāres thelepho qui duās noīe iure ſuo in pa
ternis fuit titulis inſignitus nouo facto regi tāq̄ eoꝝ
regi et dn̄o ſacramenta fidelitatis et homagij preſtiterūt et dein
ceps rex ipſe thelephus regni ipſius gubernacula moderaturus
aſſumpſit. Achilles autē oīum victualiū copia nauibꝰ oneratis
et alijs neceſſarijs ad vite regimina deputatis thelephū regem
volentem cū eo in grecoꝝ exercitū proficiſci et profecto redire in
regno ipſo in quo ipſe rex erat aſſumptus quaſi inuitū reſidere
et remanere mandauit monens illum et monitis precepta ſub
iūgens vt circa cōtinuos ſuccurſus victualiū et aliaꝝ reꝝ edibi
liū in grecoꝝ exercitū mittendoꝝ curā debeat īceſſantē et vigelē
adhibere. Qui oī deuocione et affectione ſubiecta ſe ꝑ̄dicta perpe
tim obtulit impleturꝝ et ſic achilles a rege thelepho diſcedente cū
ſuis nauibus alta petit maria et recto remige nauigante ſoſpes
et īcolumis ꝑuenit in thenedon vbi adhuc grecoꝝ exercitꝰ mora
batur. Qui ſtatī deſcendens in terram in comitiua multoꝝ ad
tentoriū agemenonis regis ſe cōtulit vbi confeſtim reges duces
et ipſius maiores exercitus cōflixerūt et achillē ī magna leticia
ſuſcipiētes in gaudio maxīo fouent āplexibus et amicis oſculis
blandiūtur tamq̄ eū quē ꝑ̄ ceteris carū habebant et in omnibꝰ
pociorem. Narratis itaq̄ʒ per eū ſingulis que geſta ſunt in meſſe
ꝓuīcia et de thelepho facto rege et de nauibꝰ inde adductis onuſ
tis et in deficienti victualiū quantitate per tpa eaā ſucceſſura a
thelepho rege ꝓmiſſa. Propter quod certum erat āmodo grecoꝝ
exercitū nullā poſſe penuriā victualiū trepidare. oēs excreſcenti
gaudio letati ſunt valde et achillis ꝓceſſus probabili rōne lau
dabiles vndecūq̄ʒ cōmendant. Et ſic verbis omnibus fine facto
achilles ad tētoria ſua redit vbi cū multo gaudio a ſuis mirmi
donibus leta mente recipitur gratificantibꝰ ſibi multū. Verum
quoniā in hoc loco frigius dares dicendi materiā fuit digreſſus
anteq̄ de grecoꝝ proceſſibꝰ ſucceſſiue ſequētibus aliquid enarret

53

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ſeriatim et noīatī decreuit deſcribere in hoc loco qui reges et quot
qui duces et prīcipes in defēſionē troiane vrbis aduenerūt ſicut
ſupͣ de regib⁹ duab⁹ et alijs veniētib⁹ in grecoꝝ exercitū deſcrip
ſimus. Dignū eſt enī vt et nos in hac pte de eis faciam⁹ et ſi nō
oīm ſaltē de maiorib⁹ mencionē. Sciendū eſt ergo ꝙ de regnis
eoꝝ licet dares frigius nichil inde dixerit venerūt tres reges cū
plus ꝙ̄ tribꝫ milibus militū armatoꝝ rex videlicꝫ pādarus rex
tabor et rex andaſtr⁹. Itē de quadā ꝓuīcia que dicit̄ colofon quā
quidā dixerūt eſſe inſulā multe ſpecioſitatis et plenitudīe vrbiū
circumfultā venerunt quatuor reges in comitiua quinqꝫ milium
militū quoꝝ vnus vocabat̄ rex carras alius rex ymaſius terci⁹
rex neſtor fortis et quartus rex āphimacus. Itē de regno licie cū
tribus milibus militū venit rex gleucon cū eius fortiſſimo filio
ſarpdone qui regi priamo fuerat vinculo cōſanguinitatis aſtrict⁹
Itē de regno licaonie veīt rex euphenius cū mille militib⁹ exptis
i bello. Itē de regno qd dicit̄ de lariſſo venerūt duo reges cū mili
tibꝫ mille quīgētis. ſ. nupor grādis et rex euped⁹. Itē de regno
qd dicit̄ tabacia veīt rex rem⁹ cū trib⁹ milibꝫ militū et ī ei⁹ comi
tiua venerūt comites ſeptē et duces q̄tuor qui regi remo fideles
erāt de iure vaſalli. Hij aūt oēs portabāt arma coloris ialini ſiue
flaui abſqꝫ aliquo int̄ ſigno vt int̄ belloꝝ acies rex rem⁹ et ſui
de facili poſſent agnoſci licet eēnt alij qui eadē arma geſtaſſent.
Itē de regno qd dicit̄ tracia videlicꝫ que in oriētali plaga ſita eſt
veīt rex pilex et alcam⁹ dux ſecū mille et centū milites aducētes
Itē de regno pannonie veīt rex ꝑcemeſſus et quidā ſobrin⁹ eius
dux ſtupey cū mille militib⁹ tm̄ quoniā huius regni ꝓuincia tota
cōſiſtit in mōtib⁹ obſcuris nemoribꝫ et ſiluis vmbroſis. Rare enī
ſūt ī ea ville et nulle planicies et ideo dicit̄ in ea multoſ ſatiros
faunoſqꝫ bicornes ꝙ̄ plurimū habūdare. Et ideo eciā ī ea multa
miraculoſa viſa fuiſſe. nā et ī t̄ra illa ſūt diūſa genera volucꝝ et
feraꝝ et ī ei⁹ milicia ꝑpe teris ē expta in virtutibꝫ lāceaꝝ arcuū
et eciā ſagittaꝝ. Itē de ꝓuīcia boetine venerūt tres duces cū mi
litibus mille ducētis dux videlicet āſinius dux fortinius et dux
ſanius. Item de regno brotino quod eſt valde ſuppoſitū orientali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

plage plenū omni genere aromatū venerunt duo reges fratres cū mille militibꝰ rex videlicȝ boetes et rex epriſtius. Itē de regno paſſagonie qd̄ eſt nimis propinquū verſus orientē quaſi regnū inaudibile propter multā remocionē ipſius venit ille ditiſſimus auro et gēmis que in flumine tigris et eufraten crebrius inueniunť. In cuiꝰ ripis regnum ipſum paſſagoniū ſitum eſt rex ſcȝ philimenis cū duobꝰ milibꝰ militū habēcū ſcuta quoꝝ materia non erat ex ligno conſtructa ſed tantum ex corijs decoctis multo tamen auro fulgēcia et diuerſis gēmis ornata. Hic rex philimenis erat ſtatura valde grandis nō minor ſtatura gigantis. Itē de regno ethiopie venit rex perſes et in eius comitiua ſtrēnuus rex mennon cū militibus duabꝰ et comitibus ſibi ſubiectis et cū tribus milibus militū et in eoꝝ comitiua venit ſigamon frater regis mēnonis ſupradicti. Item de regno thereo venit rex theſeꝰ et filius eius arthilogꝰ cū mille militibꝰ cū ipſe rex theſeus eſſet regi priamo ſtricta cōſanguinitate cōiunctus. Item de inſula que diciť agreſta venerūt duo reges cū militibꝰ mille.cc.quoꝝ noīa hic expreſſa non ſunt. Itē de regno liſſinie quod eſt vltra regnū amazonū venit quidā rex ſenex multū ſed multa diſcrecione cōſpicuus nomine epiſtropus ſeptē liberalibus artibus eruditus. Hic duxit ſecū mille milites et quēdam ſagittariū viſu mirabilē cuius vna medietas ab vmbilico ſupius erat homo et ab vmbiculo deorſum erat equꝰ et illa medietas que erat humana tota erat corio coopta piloſo ſicut corium equi oculos tamē habebat flāmeos velut igne rubentes doctus in arcu timoroſi tamē erat aſpcūs qui aduerſus grecos pugnātes multos timores incuſſit et dāpna quā plurima dedit eis dum multos ex grecis letiferis vulneribus peremiſſet. Fuerunt autem milites qui hijs regibus aduenerunt p̄ter milites ipſius regis priami et minoris indie numero triginta duo milia. Nūꝙ enī ab ipſius mundi cōſtitucione legitur tot milites tot iuuenes bellicoſos coactos in vnum vbi tocius mundi militum flos tam ex parte troianoꝝ ꝙ ex p̄te grecoꝝ cōuenit ī vnū. Attendāt ergo lectores preſentis hyſtorie ꝙ leui cauſa ꝙ debili racione tot forcīu tot maioꝝ ꝓceſſit iteritꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Sane abhominanda ſunt ſcādala quātumcūq₃ debili ſint rōne ſubnixa.

De grecis recedentibꝰ ab inſula thenedon et tranſferentibus ſe in obſidione vrbis troie. xxxj.

n Ondū eni grecia a thenedon loco diſceſſerāt cū inclitus ille palamides filiꝰ regis nauli cū triginta nauibꝰ militibus onuſtis ibidē applicuit. De cuius aduentu greci letati ſunt valde ꝗuis de mora ipſius multū inpingerēt cōtra eū quare maturius nō veniſſet et precipue apud athenas. Qui aſſerens ſe graui fuiſſe morbo detentum ſuā abſenciā racionabiliter excuſauit. Hic autem palamides inter grecos in honore maximo gerebatur cum apud maiores grecorum primus exiſteret vel ſecundus potens. ſ. in virtute bellandi diſcretus in omni conſilio et ſpecialiter preliorū diuicijs plenus et militibus opulentus. Rogant ergo eum greci vt vnus de conſiliarijs ſtatuat. Quod palamides gratanter ānuit ad poſtulacionem ipſoꝝ. Multis ergo diebus et noctibus greci cōuenerunt in vnum et precipue maiores eoꝝ vt certa cōſilia ſcrutarentur per que ad obſidendū troianā vrbem poſſent vtilius et cōmodius peruenire. Prouiderunt enim primo vt ſub noctis tenebris exequerent predictū opus eorum. Sed timore ducti de receſſu nauiū a loco vbi tūc erāt et acceſſu ad littora vrbis troie ne noctis obſcuritas et precipue locorum īcognita noticia nauibus et nauigantibꝰ poſſet inferre diſcrimen. Propter qđ ab huius propoſito deſtiterunt et adhuc ex integro eis reſiſtentibꝰ multa cōſilia ſolius diomedes conſilium ratum fuit qui inter grecorum conſiliarios hec verba profudit. Audite vniuerſi reges et principes qui nunc preſentes poteſtis aduertere verba mea et attendite ſenſum eorū. Multū enim vereri debemus et multi dedecoris pudore confundi quia iā eſt annus vnus elapſus et plus ꝗ in hanc terram venimus nec ab ea recedere nos aliqua audacia potuit animare vt troiam adire vel videre poſſemus. Quid interim peregimꝰ? Nichil aliud reuera ꝗ inimicis noſtris habilitatem pſtitimus ingeniū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et ſenſum acuimus eoꝝ in nos ad īueniendi materiā vt facilꝰ
et potecius valeant nos deducere in ruinā. Ecce enī iam poſtꝗ̃
huc venimus nec inde diſceſſimꝰ qđ ꝓ certo notiſſimū nobis eſt
troianis eſſe ſupadita multa ſubſidia vrbem eoꝝ ī defenſionem
ipſoꝝ nouis muris vallis et caueis ꝑauiſſe ī multa cōpoſicione
paloꝝ. Facilē enī habilitatē interū habuerūt p̄dicta oīa faciendi
et cauſas et materias eoꝝ victorie ꝑcurare cū ipſi iam cōcceperūt
et pro certo teneāt nos aduerſus eos procedēdi audaciam non
habere. Et ideo quātomagis negociū hoc differtur tantomagis
nobis dāpna et dedecora procuramꝰ. Puto enī ꝙ ſi tanta olim
potuiſſemus aīoſitate feruere ꝙ recto remige troiane vrbis ꝑue
niſſemus ad litora et repente p̄pue ꝙ facilioꝛ nobis preſtaſſet
in terra deſcenſus cū troianis improuiſis deſcendiſſemꝰ in ipſos
et nūc nos deſcēdere ſit neceſſe illis prouidis et munitis. Moneo
ergo ſi placet vt ſtatim nauibus preparatis mane diluculo nos
accingamꝰ ad iť et apparatibus bellicis inſtitutis curſu celeri ad
troie litora cōferamus et in potenti virtute bellādi deſcendamꝰ
in terram obſidionē optatā contra vrbem ipſam omni celeritate
firmātes. Scire enī debemꝰ qđ troianis volentibus nūꝗ̃ poterit
a nobis hoc fieri niſi per belloꝝ diſcrimina et ꝑ magnā virium
nrāꝝ cōgeriem appoſitā vndecūꝗ;. Rumpamꝰ igiť moras oī alia
deliberacione poſtpoſita et quitq̄đ in cōtrariū poſſet dici ac q̄tq̄đ
ſit a nobis futuꝝ proſpeꝝ vel aduerſum poſt terga laxemus cū
ita fieri ſit reuera neceſſe et ꝑ aliā viam venire ad effectus ꝓpo
ſitoꝝ nroꝝ cōmodius nō poſſimꝰ. Placuit igiť omnibꝰ abſolute
datum a diomede conſiliū. Quare ſequētis diei aurora ſurgente
cū multa diſcrecione ſolutis nauibus portū exeūt et lato ſpaciāť
in mari ibiꝗ; pleno ſūpto cōſilio que naues debebant primo p̄ce
dere et que poſtea ſint ſequaces alto pelago ſe cōmittunt.

De diſpoſicione nauiū grecoꝝ p̄cedenciū et ſubſequēciū
in obſidione troye. xxxiij.

PRimo igitur ſtatuerant procedere naues centum extenſis
velis ſignis ventilantibꝰ et vexillis bellicis eciam in eis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

caſtellis erectis et multoꝝ armatoꝝ tumultu munitas. Subſe
quenter vero faciūt inſequi alias naues centū deinde reliq̄ ꝑ
pelagus inſequentes et per ordinē ꝓcedentes recto curſu nau
gant verſus troiā. Nec mora nauigantes in eis troiana littora
viciana cōſpiciunt et ſuburbanas vndiq̄ʒ ſtaciones et mox inſpi
ciūt ipſam troiā. Quare flexa gubernacione temonū ipſius tro
iane vrbis litoribus appropinquāt in terrā deſcendere ſatagētes
Troiani vero videntes naues ipſas iā eoꝝ litus et litora ī tāta
multitudīe attigiſſe ſubito ī arma proſiliūt et armati armatos
equos aſcendunt et nō expectata ducis ſeu regis eoꝝ licencia in
ordinato curſu feſtināt ad litus. Greci vero vidētes tantā militū
copiā armatoꝝ ad defenſionē littoris adueniſſe eoꝝ multitudīeʒ
ſunt mirati. Maiori tamē admiracione ſunt moti vidētes illos
tam ſtrēnue tā docte ſe regere ſub tegumentis armoꝝ. Nullus
enī fuit inter eos tā audax tam aīoſus tā fortis qui ad inſpeci
onē multitudinis troianoꝝ vacillantē aīum et trepidū non ſūp
ſiſſet. Sed quia greci aliter nō poterāt in terrā habere deſcenſū
quā per ictus enſiū nudatoꝝ et letalis belli conflictum vniuerſi
arma capiunt multa aīoſitate reſumpta. Quare protheſilaus
philardoꝝ rex qui primus extiterat in ordine nauium veniencīū
cū primis centū nauibus primus ī multa animoſitate ſecutus
terrā attingere viriliter eſt conatus. Sed multe ex nauibꝰ ipis
ventoꝝ multa rabie impellente velis extenſis in terrā veniunt
quaꝝ multe franguntꝛ ex illis propter qꝺ multos ex nauiganti
bus in illis mare viuos abſorbuit. Et qui viui ex eis peruenire
potuerunt in terram a troianis in multo martirio perimuntur
multorum flagelloꝝ acerbitate concuſſi. Tinnit ether in ferien
cium ictibus denſantur nubes in aere ex emiſſione continue ſa
gittarum viciane aque litoris interfectorum cruore rubeſcunt ex
quorum nece patenter datur intelligi quantus fuerit letalis deſ
cenſus grecorum in terram. Nunq̄ꝑ legitur exercitum aliquem
tanta infelicitate tanto diſcrimine in terram hoſtiū deſcendiſſe
ſed poſt predictas centum naues inſequentes eaſdem ī eundem
locum adueniunt. Non tn̄ repente in terrā veniunt ſicut prime

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Sed velis eaꝝ multa cõmoditate depoſitis terram ꝓuia diſcre
cione attingere ſunt conate. Quare nauigantes in illis in terrã
deſcendere iam anhelant quos troiani in armata manu recipiũt
viriliter ꝓhibentes eoꝝ acceſſum in terrã. Greci vero in predictis
nauibus exiſtentes paratis baliſtis ĩnumerabili quantitate in
crebris ictibꝰ ſagittaꝝ troianos arcent a litore ex quaꝝ letiferis
ictibꝰ mortui multi cadunt. Recedentibꝰ ergo paꝝ pre baliſtaꝝ
timore troianis greci proſilientes a nauibus in terrã veniũt et
nauigantibꝰ ĩ primis nauibus ſi qui ſũt ſuccurrere moliuntur
vnde diũ et letale bellũ cõtra troianos inſtituerũt. Illic prothe
ſilaus rex qui iam in terram deſcenderat mirabilia cõtra hoſtes
de ſue ſtrẽnuitate perſone cõmiſit. Infinitos ergo ex troianis ſuo
enſe ꝑemit et mirabilis adiutoriȷ̈ ſubſidia tũc ꝓſtitit grecis ſuis
Niſi enĩ ſolꝰ ipſe fuiſſet omẽs greci qui terrã attingerãt et deſcẽ
derant in ipſa ſine dubio mortis exicia finalit̃ incurriſſent. Sed
quid profuit ꝓthesilai animoſa defenſio cũ tm̃ forte ſeptẽ milia
grecoꝝ pugnã foueant aduerſus centũ milia troianoꝝ. Cõmit
titur ergo mortale preliũ ĩter eos ſed videntes greci nullum eis
ad naues fauere poſſe fuge ſubſidiũ cum illis naues aſcendere
nõ ſit tutum et cõmendere ſe fluctibus et profundi maris hiatibꝰ
ſibi nõ videant eſſe ſalubre malunt in terrã eoꝝ vitas tutas exti
guere ꝗ̃ ĩ fluctuũ ceca ꝓfunditate demergi. Inſtaurãt ergo bellũ
in ea aĩoſitate qua poſſunt multi tamen ex eis ferro trucidãte
depereunt cũ et arene bibube ex ferro cadenciũ riuos abſorbeant
troianis pre eoꝝ multitudine crudeliter ſeuientibus cõtra eos.
In magna igit̃ greci anguſtia ſe defendũt et in multo interitu
ꝑſonaꝝ vſqꝫ ad extrema litoris retrocedere ſunt coacti. Qui oẽs
amara nece ſubito periȷ̈ſſent niſi archalaꝰ et prothenor ſtatim
terrã cũ eoꝝ nauibus attingiſſent qui in multa virtute bellãdi
velint nolint hoſtes eoꝝ deſcendũt a nauibꝰ et in multa potẽcia
prelianciũ ſuccurrerũt ſuis occurrunt ecciã hoſtibus et maxima
violẽcia ſe defendunt. Inſtauratoqꝫ bello cũ ceteris qui aĩoſitate
reſumpta in bello durius ſe preſentant acriter bellum fouẽt et
in multo ſine dubio earũ ꝑſonarũ diſcrimine preliantur. Tunc

56

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ſuꝑuenit dux neſtor qui dū ſuis nauibus in terram applicauit et
ſicienti aīo ſuccurrēdi ipſis ſalue deſcendūt in terrā p̄lio ſubito
ſe immiſcent . Frangunt̄ lancee ſibulant per aera multe ſagitte
tremūt enſes cadūt occiſi et aer clamore multo cōfūditur deficiē
ciū ad ruinas archelao et ꝓthenore viris ſtrēnuis mltos nichilo
minꝰ interficientibꝰ ex troianis . Tunc rex aſcalus et rex alagꝰ
cū eoꝝ nauibus ad littus applicant et cū eoꝝ viris pugnātibꝰ
deſcendūt in terrā in bellum proſiliunt aīoſi et in troianos viri
liter irruūt ſic dure ſic acrit̄ ꝙ eos retrocedere coegerūt. Sed tro
ianoꝝ innumerabilis multitudo que nondū bellum attingerat
in grecos impetuoſe ſe dirigit et exaſꝑato bello in maiori feruore
greci retrocedere ſūt coacti qui iā vlterius reſiſtere nō valētes re
trocedēdo extremū ꝑuenerūt ad litꝰ. Tūc vlixes rex ſuo nauigio
in terrā applicauit qui celeri curſu cū multa caterua pugnācium
deſcendit et venit ad bellū. Cōmittit̄ ergo bellū duriſſimū reſu
munt greci vires in vlixis aduentu et facientes impetū in tro
ianos virilit̄ ipſos expugnāt. Vlixes autē velut leo rugiens in
media acieꝝ inſignis armis et lācea quā geſtabat ī manu mul
tos int̄ficit ex troiaīs nūc alios vulnerat nūc alios ꝓſternit ab
eq̄s. Quē dū philimenis rex paſſagonie vidit ī tāta ſtrēnuitate
bellantē tāta dāpnificacione clade troianos eques irruit ī vlixē
et ab equo deiecit eūdē et vlixes pedes habuit neceſſe bellare. Sz
philimenꝰ vibrata in vlixē lācea quā gerebat īpulſu duriſſimo
ꝑcuſſit vlixē tā grauit̄ et tā dure ꝙ eiꝰ ſcuto cōfracto fulgētis lo
rice ꝑuenit ad ſquamas. Quibꝰ diſciſis et aꝑtis vlixes īpellētis
ictū ſuſtinere nō valēs in terrā cecidit reſupinꝰ nec tn̄ ex inflictu
ſibi vulnere ſtupefactꝰ īſurgit celer et vibrata verſꝰ philimenis
lācea quā gerebat ī multis viribꝰ lacertoꝝ ex ſūmitate ſcuti vſꝙ
gulā philimenū vulnere letali ꝑcuſſit. Nā eiꝰ cōfractis armis
et lorica diſrupta īpellentis vlixis acuta et ſecabilis lācea eius
gule orgonicas venas incidit. Qua de cā philimenis letaliter
vulneratus ab equo decidit ſemiuiuus. Quē troiani putantes
extinctum in multa virtute belli ipſum a manibꝰ grecorum eri
piunt et in ſcuto poſitū velut exanimē tranſmiſerunt in troiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

De putatiua igit̄ morte philimenis troiani turbati ſunt valde
et niſi fuiſſet ille caſus qui tunc intercidit de vulnere philimeni
totus grecoꝝ exercitus qui deſcenderat et debellabat in terram
deuictus infallibiliter vite ſua vltima diſpendia defleuiſſet. Sed
ad hoc thoas rex tholie cū ſuis nauibus et agamenon rex totiꝰ
exercitus imperator cum ſuis menelaus rex cum ſuis et nobilis
thelamonius ayax cum ſuis ad litus applicant ſubito in terrā
aſcendūt troianis intēdētibꝰ circa bellū aſperrimū cōtra grecos
alios qui paꝝ ante deſcenderāt et inuicē cum troianis prelium
confouebāt. Vniuerſos ergo equos eoꝝ a nauibꝰ extrahunt et
eis aſcendentibꝰ in eoſdem in multa pregnandi virtute prelio ſe
īmiſcent aduerſuſqꝫ troianos impetū faciētes frangūt lanceas
et in ipſaꝝ fragore īnumerabiles troianos proſternūt ab equis
quoſdā mortuos quoſdā letaliter vulneratos Inſtauratoqꝫ bello
multi interierūt de troianis. Tunc prothesilaus rex philardorū
multo labore laxatꝰ qui tot labores armoꝝ paſſus extiterat illo
die paꝝ a bello ſeceſſit et vt reſpirationis auram aſſumeret ad
littoris extrema ꝑuenit vbi bellum fuerat primitus inchoatum
Ibiqꝫ percepit quaſi oēs ſuos in bello ꝑmortuos in quoꝝ morte
latētes multas ꝓduxit lacrimas et multū exinde cōmotus ad irā
ſpiritū reaſſumpſit vt ad bellū iteꝝ ſe cōferret ſperans de ſuorū
nece vindictā conſequi in multoꝝ interitu troianoꝝ. Sicqꝫ ſuis
equis et alioꝝ ſuoꝝ extractis a nauibꝰ que a vētoꝝ rabie ſalue
demū euaſerāt equū ſuū potenter aſcendit ſuoꝝ necem cupidus
vindicare. Furens igit̄ enſe nudo multos ex troianis interficit
multos ab equo proſternit et multos vulnerat ex eiſdem. Tunc
perſeus rex ethiopie cū multo militum comitiua a troiana vrbe
veniens furibundo animo bellū intrat et in aduentu ethiopum
preliū durius inſtaurat̄. Tantam igit̄ troiani in eoꝝ aduentu
ſumpſere virtutis audaciam ꝙ quaſi faĉ recentes in viribus in
grecos impetuoſe dirumpūt duris vulneribꝰ eos ledunt ipſoſqꝫ
opprimūt et oppreſſos per violenciā retrocedere cogunt ad littus
Ibiqꝫ fuiſſent greci reuera deuicti niſi ſtrēnuꝰ palamides cū ſuis
nauibus applicuiſſet in terrā. Qui ſtatim cū ſuis militibꝰ equis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

abſtractis a nauibꝰ in bellandi deſiderio et ſucaırrēdi ſuis equū
aſcendit irruenſcꝫ in bellū letale certamē inſtaurat. In eius eni
aduentu inſultāt greci aioſitate reſumpta et ipſe palamides ex
terminiū troianoꝝ furibundꝰ intendens in ſigamon frēm regis
mennonis et nepotē regis perſei qui tūc in armoꝝ ſtrēnuıttate
de ſe mirabilia faciebat irruit in virtute bellandi et inpicta ī eū
ſua ſecabili lācea ꝑ medias coſtas eius ipſum vulnerauit et ab
equo ꝓſtrauit extinctū eocꝫ dimiſſo ſe dirigit in crebras acies tro
ianoꝝ diſrumpit turmas infinitos ex troianis interfecit qui eū
velut mortē vndicꝫ metuentes ī eius aggreſſu faciūt ſibi viam.
Clamor igit̄ fit maximꝰ in ocaſoꝝ excidio. Nā troiani ſuſtinere
palamides impetū nō valentes ꝑ longū terre ſpaciū retrocedere
cōpelluntur erant iam per fuge ſubſidiū troiani date ꝉga coacti
Tūc ſtrēnuiſſimus militū fortiſſimus hector quaſi ad voces cla
manciū excitatus ab vrbe troiana in comitiua multoꝝ egredit̄
bellū ingreditur flāmis furens accenſus et micantibus fulgēs
in armis et incaſoria lācea ſcutū gerebat auri fulgore cōpoſitum
depictum ad ymagines trium leonū grecos igit̄ potēter inuaſit
et diuiſis aciebꝰ circūquacꝫ ꝑ mediū irrefragabili virtute bellā
di ꝓthilago regi venit obuius qui troianos in ore ſui gladij ꝑi
mere nō ceſſabat ſicꝫ in eū irruens enſe nudo cū in grecos ante
lanceā cōfregiſſet eleuato brachio in ſue virtutis potencia ꝓthi
laum percutit ſic ꝙ a ſūmo virtute ipſum ſcindit per mediū vſcꝫ
ad adiacencias vmbilici nō obſtantibus armis eius. Cadit ergo
nobilis et ſtrēnuus rex prothilaus extinctꝰ et hector ipſo dimiſſo
ruit in alios et quoſcumcꝫ ſui mucronis ictu contingit certum ē
eos dies vltimos terminare. Non multum iam ꝑ turmas diſcur
rerat et tantos iam morte perimerat ꝙ greci timore perterriti
quaſi mortis interitum vitant illum. Et īterrogāte vno ab alio
quis nam eſſet multi doloris excidio antonomatice noſcunt illū
eſſe videlicet hectorem omnibus forciorem. A facie igit̄ eiꝰ greci
fugiunt eius ictus tollerare letiferos non valentes. et ſic dum
perſiſtit in bello greci deficiunt ſed laſſatus ſecedit a bello. Cam
pū et vires greci reſumunt qd̊ ocaes vel decies contigit illo die.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Sol igiť iā vergebat ad veſperas cū hector quodāmoda armoꝝ
fatigacione laſſatꝰ vrbem intrauit relictis ceteris qui prelium
acerrimū cōmittebāt et troianis aduerſus grecos viriliť inſiſten
tibꝰ iā greci quaſi deuicti terga dare parabāt. Cū ille fortiſſimꝰ
achilles cū ſuis nauibus et mirmidonibus terram applicuit qui
deſcendens in eam cū ſuis omnibꝰ bellū intrat irruit acriter in
troianos. Reſurgunt greci in achillis aduentu in cuiꝰ comitiua
venerunt pluſꝗ̄ tria milia pugnatoꝝ bellū cōmitititur maximū
multa fit ſtrages et cedes maxma ruūt hinc inde interfectoꝝ cada
uera et pocius ex troianis. Nā ille fortis achilles in ore gladiȷ̈
ipſos inſequiť qui ex eis interficit infinitos ſternit et vulnerat ī
multa effuſione cruoris. Iā oēs alie naues littus attingerāt iā
omnes exeūtes in pugnā in terrā venerant et ſe in geſſerant in
cōflictu. Quoꝝ troiani potenciā ſuſtinere pre multitudine nō va
lentes achille ipſos letaliť opprimente terga ſunt dare coacti et
fuge ſubſidio ſe in troianā vrbē recipe moliuntur. Illic magnus
clamor exuberat et vociferantes intonant anxioſe in morienciū
caſū et doloribus paciſſoꝝ. Illic achilles īterfectoꝝ cruore vndiꝗ̄
madefactus īfinita poſt ſe cadauera deſerit et multa defugiētibꝰ
addit illis. Jam fugaces troiani ciuitatis eorū portas attigerāt
ipſas intrare tumultu maximo ſatagentes illic ſtrages ſit maxi
ma illic troiane ab inſequētibꝰ intercepti qui in eā intrare non
poterant morientes cadunt in limīe et ante ora patrū filiȷ̈ trucī
dati vitam exalant magna et īnumerabilis cedes cōmittitur in
introitu et fuiſſet amplius valde maior niſi ille virtuoſus troilꝰ
paris et deiphebus cū multis militibus ītrare volentibus occur
riſſent. In quoꝝ occurſu ceſſauit cedes et ſupueniēte noctis vm
braculo preliū eſt diceptū. Troiani ergo ciuitatis portas ductis
firmāt repagulis et achilles cū grecis in multa gloria rediȷ̈s ad
littus. Tunc agamenō rex explorato loco decenti mādauit in eo
figi tētoria vniuerſos monet comode ſe locari et diſtictis locis vni
cuiꝗ̄ maioꝝ tētoriȷ̈s et papilionibꝰ eleuatis vniūſi collocauerūt
ſe comoda qua poterant ſtacione et qui tentoria non habebant
tuguriȷ̈s nouis īſtructis ſibi noua parāt hoſpicia et receptacula

58

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

manſionū. Equis aūt eoꝝ ꝓut melius poſſunt cōmoda ſtabula ſtatuūt et rebus omnibꝰ neceſſarijs adductis a nauibus ipſiſq; nauibꝰ in fortibꝰ funibꝰ firmiter colligatis et tucius inſtitutis in multaꝝ ponderibus anchoraꝝ iniectaꝝ in mari eadem nocte obſidionē in multa cōmoditate decernente agamenone firmauerunt. Cum igit̃ multis ignibꝰ et ardentibꝰ facibus noctis tenebras excluſiſſent et nō minus in exercitu fulgor ficticius appareret q̄ ſi diei claritas radiaret. Inſtitutis eciam in eoꝝ tuicionū multis licijs protendentibꝰ altera alteram tam in propinquis eis q̄ eciā locis ſpacijs ī remotis troianis ipſis nulla eis nocte ipſa impedimēta preſtantibꝰ quaſi clauſis portis nullus ex eis nocte illa exiuit. Poſt obſidionē vero firmatā ꝓut meliꝰ potuit nocte illa Ille puigil agamenō q̄ nulla ſompni poterat occupari quiete vigiles ordinauit excubias circūquaq; in multo modulamine fiſtulaꝝ et maxima multitudine armatoꝝ qui totum exercitū a cecis inſidijs tuerētur et in eoꝝ vigilijs reliqui fida ſecuritate iacerent. Sicq; ſub noctis ſuperſtitis porcione nōnulli qui marina fatigacione laſſati et qui multo fuerunt prelio depreſſi ad quietis requiem aſſumendā abſq; armoꝝ ſuoꝝ depoſicione ſe ſternūt donec aduenientis diei ſerena pandatur aurora. Et hoc fuit primū bellū inter troianos et grecos cū greci deſcenderent in terram.

De ſecundo bello iam obſidione firmata. xxxiiij.

Excluſis igitur tenebris noctis illius quas mane facto fugauit aurora cōſurgens ſole ſuis radijs terre faciem illuſtrante ille ſtrēnuꝰ vir bellicoſus hector actor et dux troiani exercitus circa ducatū ſuū curioſus exiſtēs facto diluculo vniuerſos bellatores mandauit armari et eos in cuiuſdā campi planiciē ī medie ciuitatis troie gremio cōſtituti vbi tēplū diane dee cōſtructū extiterat ſtatuit cōuenire et diſtributis eis bellicoſa prouiſione ꝑ turmas et cuneos et aciebus ex eis ſufficientibꝰ ad illi diei preliū ordinatis vnā de portis troie ciuitatis que dardanides dicebatur aperiri mandauit. Et cōuocatis ad ſe duobus de

cōſanguineis ſuis claucone.ſ.filio regis licie et ciicinabore fratre ſuo naturali dictū prime aciei cōceſſit et delegauit eiſdē. In qua prima acie mille milites ſtatuit bellatores viros vtiqȝ fortes et bellorꝝ expertos tam de regno licie ꝙ de troia et eis in noīe deorū ab ipſo hectore data licencia in victorie ſigno predictā portā dardanidem exeūt et exeundo ſagacibus lentis inceſſibus ad grecorꝝ exercitū appropinquant. Predicteqȝ prime aciei p̄dictus hector alios mille milites prudētes adiecit quos ſub ductu theſei regis tracie et archilegi filij regis ipſius virorꝝ nō ſine magna ſtrēnuitate cōmiſit et eis dedit in noīe deorꝝ benigne licenciā vt prime aciei pariter iūgerent. Secundā vero aciem ſtatuit in qua tria milia militū forciū et pugnaciū deputauit quā ſub ducti cōmiſit bellicoſi regis frigie regis xancipi et regis alcamy virorꝝ magne virtutis et ad mandatū hectoris ſub victorie ſigno per predictā portam exeunt ciuitatis ad grecorꝝ exercitū ſagaciter procedentes Terciam autē aciem ex tribus milibꝰ militū cōſtitutā ſub ductu bellicoſi troili hector ipſe cōmiſit et monens eundem affectuoſis ſermonibꝰ in eū hec verba profudit. Cariſſime frater mi et ſūma leticia cordis mei valde dubitare me cogit immoderata aīoſitas tui cordis ne incōſulte et prodigalit̄ exerceas te in bello. Rogo te ſerues oī cuſtodia corpus tuū et a ſtulticijs declines īmenſis nec te totū tue ſtrēnuitati cōmittas inprouide ſed bellis ſic ſagaciter pociaris ne īimia noſtri affectantes ꝙ plurimū caſus nr̄os de tua facilitate letentur. Vade igitur feliciī in noīe deorꝝ nobis fauencū et victor et incolumis ad ciuitatē tuā redeas ſicut opto Cui troilus. Cariſſime dn̄e fauentibus dijs vereri aliquid non oportet quoniā a mādatis tuis tamꝙ cariſſimi fr̄s et dn̄i nūꝙ infallibiliter declinabo. Et hijs dictis cū comitiua p̄dictorꝝ trium miliū militū ꝑ portam feliciter egredit̄ ciuitatis inſignis armigeris. In cuius ſcuto campus totus erat azureus depictis in eo tribus leonibus deauratis et ad grecorꝝ exercitū aīoſus accedit. Hector vero quartam aciem ordinauit in qua poſuit tria milia militū et milites ſeptingentos quos ſub ductu diſpoſuit regis lariſſe dicti vpon. Grandis erat enī iſte vpon homo fortiſſimus

[g]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

bellicoſus multū et prelia multū affectās adeo ꝙ ī toto exercitu
troianoꝝ nullus ꝑter hectorē forcior putabatᷣ in cuius comitiua
extitit coꝛpoſus vir valde ſtrēnuus ardelaus de predicto regno la
riſſe qui ad predictū grecoꝝ exercitū vnanimiter anhelantes ab
hectore obtenta licencia per eandē portā exeunt ciuitatis. Huic
eciā quarte aciei hector ducē fore cōſtituit cū predicto rege lariſſe
dunciū naturalē et dilectiſſimū frēm ſibi propter ſtrēnuitatē
ipſius. Quintā autē aciem cōſtituit hector ſub ductu regis cironie
cū gente ſua de cironia. Hij autē cirones erāt fortiſſimi et ſtatura
grandis valde vt gigantibus ſimiles putarentᷣ et huius regis
erāt arma ſicillina ſine flaua ſine aliquo īter ſigno et huic aciei
hector cōſtituit ducē polidimā frēm ſuum qui ab hectore obtenta
licēcia ī comitiua ſuoꝝ feſtinat ad hoſtes. Sextā vero aciē hector
de gente poenia ſtatuit ſub ductu regis eius ꝑtemeſi et ducis ei9
ſerepes viroꝝ vtiꝗ ſtrēnuoꝝ. Sed huius gens ad bellū proce
debat inermis lorica nō indigens caſſide ſum ſcuto. Cuius autem
gentis ſcutū arcus erat et longas pennis caudatenus veſtire ſa
gittas deinde eorū capiciū ex acutis ferris ſupīmiſſis cacumina
coronauit cū quibus letalia vulnera eoꝝ hoſtibus infligebant
equis fugacibus et fortib9 īſedētes. Huic eciā aciei hector deiphe
bum naturalē et legittimū frēm ſuū ꝑfecit in ducem qui ab eo
obtenta licencia ad eius hoſtes in comitiua multoꝝ ſe contulit
aīoſus. Verū huic aciei hector innumerabiliū militū multitudi
nem armatoꝝ adiecit et ſpecialiter illos qui de regno dicebātur
agreſte ſub ductu regis exdre et regis philon. Hic aūt rex philō
mirabilē currum habebat totū ex eboris integritate cōſtructum
dū eius rote tantū eſſent ex ebano veſtite deſup auro puro cui9
teſtudo ſuper impoſita tota erat gemmis et lapidibus precioſis
auro et argento contexta. Hic currus a duobus fortibus et pug
nantibus militibus conſtipatus erat. Hijs autē duobus regib9
regi. ſ. exdre et regi philon hector prepoſuit pictagoram fratrem
ſuum qui celeriter cum eiſdem ad hoſtes ſe dirigit hectoris licen
cia iam obtenta. Hector vero circa ſue propoſicionis intentum
viriliter perſeuerās inclitū eneam de quo ſupra ſepe retulimus

ſeptime aciei prepoſuit in cuiꝰ comitiua omēs milites et equites de diſtrictu cōnuuij deputauit qui a quodā nobili āmirato euſte ino noīe regebant. Qui oēs ab hectore licencia obtēta ciuitatē exeunt debita feſtinancia ſe iūgentes ſupradcās alijs aciebus. Octauam autē aciem hector eſſe cōſtituit de circes regno pſaꝝ et eiꝰ gente cui prepoſuit paridē fratrē ſuum et ipſum āmonuit ꝙ quāuis ad alias acies feſtinet accedere nō tamē bello ſe ingerat niſi ſe preſente quem ꝓxime ſubſequi feſtinus intendit cui patris omnibꝰ mādatis eiꝰ deuotiſſime ſe parere reſpōdit et ſic affectu oſa ab eo obtenta licencia in comitiua gentis ſibi deputate ciui tatis troie feliciter portā exit. Nonā vero aciem ipſe hector mode rari ſtatuit ductu ſuo cōſtituens eā ex oriundis nobilibꝰ et forti bus equitibꝰ vrbis troie ducēs in ea ſecū decem de fratribꝰ ſuis naturalibꝰ quos ciōſiores in bello pocius expertos agnouit or dinatis in ea quinqꝫ milibꝰ militū pugnatoꝝ qui ī eiꝰ comitiua cū eo egrederent̄ ad bellū. Ipſe autē hector neceſſarijs et fidelibꝰ armis circūquaqꝫ munitus equū ſuū aſcendit noīe galateā. De cuiꝰ magnitudine fortitudine pulchritudine et ſuis alijs virtuti bus mirabilia ſcripſit dares. Eques vero hector in eo armatꝰ vt erat ad regem priamū patrē ſuum locuturꝰ accedit cui dixit hec verba. Cariſſime pater habeto tecum mille quingentos milites quos ī tua deputo comitiua cū quibꝰ et omnibꝰ peditibus pug nātibus huiꝰ vrbis ſitis circa licias grecoꝝ illas. ſ. que plus ab alijs licijs ſunt remote cautus exiſtens ne quis vltra predictas licias exire preſumat niſi tūc cum ego mandauero vt cū neceſſi tas ingruerit habeamꝰ vos in tutū refugiū firmitatis ſubſidiū etiā et caſtellū. Ego autē habebo mecū certos īter nūcios qui de me ad te vadant et veniant ferant et referant continuū ſtatū belli et quid te facere oporteat ſcd̄m belli ſucceſſus. Tu etiā eris cū comitiua tuoꝝ in vigili et circūſpecta cuſtodia ne aliquo dolo aſtucia ſiue fraude hoſtes noſtri nobis bellantibꝰ ciuitatē noſtrā inuadant interápiant aut predent̄ vt tu ſis eis muris ſemper oppoſitus letaliter ledens illos et nobis ſis ī columpnā regimīs et ſecuritatis auxiliū. Cui rex priamus. Fient oīa fili cariſſime

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

vt diſponis. Non enī eſt michi poſt deoꝝ auxiliū ſpes alia neqꝫ
fides niſi in tue virtutis brachio et in tui ꝓuidi ſenſus guberna
cione diſcreta. Dijs humiliter ſupplico vt te michi ſeruent incolu
mē et ab omnibꝰ tueant̃ aduerſis. Et ſic hector a patre licencia
poſtulata diſceſſit et aciei ſue quā in ſibi parauerat ſe cōiunxit
Erat enī hector in multa virtute magnanimꝰ in bellis in victiſ
ſimus et fortiſſimus preliator et regimīs exercitus ſapientiſſimꝰ
dux et princeps . Signa autē eius armigera que in ſcuto geſta
bat talia pingebant̃ in armis ipſius. Erat enī eius campꝰ totꝰ
aureꝰ ſiue flauus et in medio eius vnus leo tantū rubeo colore
depictus. Hic in noīe deoꝝ portā egreditur ciuitatis in comitiua
ſuoꝝ vexillis expanſis et licet fuerit in exeundo vltimus omēs
ꝑcedentes acies ſua virtute tranſcendēs ꝑuenit ad primā et ꝑpo
nendo ſe fcūs eſt primus. Mulieres autē nobiles que ī ciuitate
remāſerāt omēs ciuitatis muros aſcendūt vt ex eis videre vale
ant belli cōflictū. Illic filie regis priami cū magna helena coaſ
cendūt que dū de multis in corde ſuo nimiū trepidaret timor et
dubitacio in ea ymaginaciōes diuerſas et varias generabāt. Li
cet enī hector ſic ſuas acies ordinaſſet nūquid agamenon negli
gens extitit vel remiſſus in ordinacione ſuoꝝ. Sane de gēte ſua
vigīti ſex acies ordinauit. In quoꝝ prima patroclū ductorē cōſti
tuit qui ſecū duxit in ipſa totā gentē ſuam necnō et totā gentē
achillis mirmidones viros bellicoſos. Achilles enī eo die nō pro
ceſſit ad bellum cū in tentorio ſuo maneret faciens de quibuſdā
ſuis vulneribus ſe curare. Erat enī iſte patroclus vir nobilis et
dux a ſuoꝝ progenitoꝝ ſtirpe ꝓductus clarus moribꝰ et multis
diuicijs opulentꝰ quē achilles in tāta amicicie ſibi cōfederacione
cōſtrinxerat ꝙ amboꝝ aīa et ſpūs vnꝰ erat et qđ coꝝ vniꝰ erat
alteriꝰ totū erat. Secūde autē ꝑpoſuit aciei regē mēnonē et regē
ydumeneū ī qua cōſtituit tria milia militū et meneſteū athena
rū ducē cū vniuerſa gente ſua bellica de athenis. Terciam autē
aciem conceſſit regi aſcalopho et eius filio philimeno ſub qua
conſtituit vniuerſam gentem quinanorū bellorum expertam.
Quartam vero aciē conſtituit ſub ductu regis archelai et regis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

protenoris et cū eis fuit fortiſſimus ſecūdan cū tota gēte boecie ſub hac acie deputata. Quintā autē aciem duxit menelaus cum ſpartenſiū gente ſua qui ſui regni regimini ſubiacebant. Sextā vero aciem rex epiſtropus et rex celidis cū gente de ꝓuincia fodiſis ſub eoꝝ ductu duxerūt. Septimā aūt thelamoniꝰ aiax duxit cū gente de ſua ꝓuincia ſalemina in cuius comitiua fuerūt quatuor comites theſeus videlicet āphimacus dorius et poliſarius. Octauā vero aciem duxit thoas. Nonam aūt duxit aiax cyleus Decimā vero duxit rex philoctois. Vndecimā autē duxerūt rex ydumeneꝰ et rex merion. Duodecimā vero duxit dux neſtor. Terciādecimā rex henes duxit filuis mabentis. Quartādecimā duxit vlixes. Quintādecimā rex vmeliꝰ. In ſextadecima fuit gēs quodā prothesilai vindicare mortem ſui dn̄i ſitibunda. Septimā vero decimā duxerūt rex polidarius et rex machaon. Octauā autem decimā duxit rex rodi. Nonādecimā duxit curypulus rex octomenioꝝ. Vicesimā duxit yantipus rex lidoꝝ et rex āphimacus. Vicesimā primā duxit rex philothethes dn̄s lariſſe. Vicesimā ſecundam diomedes et ſtelenus duxerūt. Vicesimātерciā duxit heneꝰ rex cipri. Vicesimāquartam duxit rex ꝓthailus. Vicesimā quintam duxit rex capenor de capedia. Vicesimāſextam et vltimam duxit ipſe rex agamenon vtpote totius exercitꝰ imꝑator.

De primo cõgreſſu troyanoꝝ cum grecis. xxxv.

Aciebus igitur omnibus ex vtraqꝫ parte ſic ſolempniter inſtitutis vtraqꝫ ꝑs in liberū campū egreditur cauſa bellandi ſed ille fortiſſimus hector quietis īpaciens primꝰ ante omēs alios potentē equū ſuū coegit in curſū cõtra grecoꝝ primā aciē quaſi furibūdus anhelans quē vt preſentit patroclꝰ qui per me aciei grecoꝝ vt dictum eſt ductor erat cõtra hectorē ī equi ſui curſu velociter diametro recto procedens hectorem acuta lancea ſua petit et cū ea viriliter ipſū impellens ſcutū quod ſibi hector appoſuit viriliter ꝑforauit ſic eciam ꝙ ad arma interiora perueniens aliquid diſrupit ex eis non tamen ad nude carnis

intima vſq₃ tranſiuit. Hector vero in violencia ictus ipſius non
trepidans neq₃ nutans multo ardore furoris accenſus non ictu
lancee pecijt ſimili relacione patroclū ſ₃ nudato enſe ī ipſū irruit
et ex ictu enſis crudeliter ſic ꝑcuſſit in capite ꝙ eius caput ꝑ me
diū in duas diuiſit ꝑtes. Quare patroclus ſe in equo ſuſtinere
nō valens vtputa qui ꝑuenerat ad ſpiramina vite ſue vltima
mortuus in terrā decidit in medio pugnatoꝝ. Sed hector qui eū
p̄capitem mortuū vidit ab equo proſterni arma quibus patroclꝰ
erat armatus intuēs et cōtemplās raptus deſiderio habēdi ipſa
ſuo equo deſcendit et ꝑ vnā habenā retinens equū ſuū ad corpꝰ
patrocli ꝑuenit volens exſpoliare ipſum fulgentibus armis ſuis
Sed rex mēnon cū tribus milibus militū armatoꝝ in defenſionē
cadaueris appropinquat et ad corpus ipſum cū tota gente ſua
ꝑueniens hectori ſe oppoſuit in predcā multitudine pugnatorū
ne hector corpꝰ ipſū armis ipſis exſpoliare valeret. Et irato aīo
cōtra hectorē dixit hec verba. Lupe rapax et inſaturabilis certe
de hoc cibo guſtare nō poteris alibi oportet te querere cibū. Quia
ſtatim videbis cōtra te pluſ ꝙ̄ quīquaginta milia pugnatoꝝ qui
ad deſtructionē ſolius tui capitis molient̄. Et ſic per eūdē regē
et alios fcō vnanimiter impetu cōtra hectorē p̄capitare ipſum in
terram virtuoſe intendūt eius equū a ſuis manibus eripe ſata
gentes, adeo ꝙ hector ad inſtanciā tot inſiſtenciū ad eū in terrā
flectere genua fuit coactus ſed ipſe in virtute ſue potencie ſeipſū
illico erigens velint nolint greci equū ſuū potenter aſcendit et
properans cōtra regem merionē de eo appetit furibundus vlciſci.
Sed rex claucon et rex theſeꝰ cū artilego filio ſuo cū alijs tribꝰ
milibus militū armatoꝝ merioni ſuccurrunt ſe cōtra hectorē viri
liter opponentes. Sed hector illū qui primꝰ grecoꝝ ſibi occurrit
appetēs enſe nudo morti tradidit et ꝑemit. Sic multos de reliq̄s
q̄ ſibi occurrere nō timebāt. Interea bellū feruet aſꝑrimū et ad
corpꝰ patrocli iteꝝ hector redit adhuc ipſū exſpoliare ꝓponens.
Quare deſcēdere ab equo nō curās ꝙ ydumeneꝰ rex crete cū duo
bꝰ milibꝰ pugnatoꝝ cōtra eū ꝑuenit ad bellū. Et dū circa corpꝰ
exſpoliandū hector inſiſteret rex merion iteꝝ in maxia caterua

militū in hectorē irruit ſic eum grauiter expugnādo ꝙ nullomō
eū ſuum ꝑuenire ꝑmiſit ad votū ymmo crebris et multis ictibꝰ
ipſe et ſui ꝑcuſſerūt eū. Qui cū videret ſe peditē et cōtra tot eq̄tes
bellum letale feruere vires viribus cumulat grecos acriter īpetit
enſe nudo equos interficiendo q̄ꝫ plures circa brachia et pedes
mutilando multoꝝ ſic ꝙ breui hora quindecim interfecit ex illis
qui ipſum intercipe conabant̄. Merion vero rex interim corpus
patrocli eleuatū a terra coram ſe recipit equo ſuo et aſportando
illud ſecum ad grecoꝝ tētoria duxit illud. Greci vero nichilomi
nus inſiſtētes cōtra hectorē vel ipſum intercipe vel ab eo equū
eripe in multa caterua pugnanciū moliunt̄ ſic ꝙ ipſum equū
nulla facultate permittunt. Inter quos erat quidā miles fortiſſi
mus noīe cation de petra qui cōtra hectorē inſtācius anhelabat
Sed quidā famulus hectoris videns hectorē in tanto diſcrimine
cōſtitutū dū duas haberet lāceas rigidas et acuto ferro mūitas
cōtra predictū cation de petra qui cū alijs centū militibus cōtra
hectorem plus alijs inſiſtebat vnam ex lanceis ipſis in potenti
virtute vibrauit ſic ꝙ ex eo ictu cation letaliter ꝑcuſſus mortuꝰ
aſpirauit. Deinde idē famulus aliā vibrauit in aliū qui hectorē
ſimiliter opprimere conabatur et ex eo ictu ꝑcuſſus ſimili modo
mortuꝰ decidit ꝓceps in terrā. Tūc exclamās idē famulꝰ fortiter
aduerſus troianos vt feſtinant̄ occurrerent hectori in tāto diſcri
mine conſtituto cyanabor vnus ex fratribus hectoris vt vocem
exclamātis audiuit primus cū tota acie in qua erat in maxima
virtute bellādi ī grecos irruit et a grecis facta per violenciā ſibi
via ꝑuenit ad illos centum milites qui ſic acriter hectorē infeſta
bant. Quare illico triginta ex eis crudiliter īterfā mortui deſe
cerunt. Propter quod troiani aīoſitate reſūpta campū recuꝑant
et greci retrocedere ſunt coacti. Ad quod hector exhylaratus nō
modice equū aſcendit et furibundus ſe ingerit in certamē et ad
uerſus grecos immoderate ſe laxans in ictibus nudi enſis de pa
trocli ſpolijs deſpatus multos ex grecis interficit ſibi uenientibꝰ
in occurſum et tot quot veniūt obuiam coram eo aut omēs īter
ficit aut proſternit letaliter vulneratos. Tūc greci mortē vitare

volentes a facie eius omẽs aufugiũt patentẽ apiunt ſibi viã ſic ꝙ trancendens in multitudine acieꝝ totus in ocaſoꝝ ſanguinẽ cruentatus quãdoqꝫ vix repit in quẽ exercere valeat vires ſuas Tũc menelaus dux athenaꝝ venit ad bellũ cũ tribus milibus armatoꝝ et eundo cũ tota gente illa ex ꝑte ſiniſtra peruenit ad aciem illoꝝ de frigia in qua erat troylus qui grecos mirabiliter opprimebat et ĩ qua erat rex antipꝰ rex machaon et rex alcatiꝰ qui aciem ipſam cũ predicto troylo ducebãt et facta cõmixtione ipſaꝝ acieꝝ letale bellũ cõmittit̃ inter eos. Tunc meneſteꝰ dux bellantẽ troilum potenter aggredit̃ cũ lãcea ſua ſic viriliter ipſũ ĩpellens ꝙ velit nolit troylũ ab equo proſternit. Qui in medio tot pugnanciũ in terrã peruenit et locũ mirabiliter impeditũ cũ decediſſet inter pedes ĩnumerabiliũ equoꝝ et aſſeſſoꝝ ipſoꝝ qui letale bellũ ſub mortisdubio tota intẽcione tractabãt. Meneſteꝰ vero circa capcionẽ troili totus anhelãs vt ipſũ ſuũ habere valeat in captiuũ cumulãdo vires viribus cũ omibus ſuis tantũ ſtudij adhibuit et laboris ꝙ troilum a pedibus equoꝝ abſtraxit cepit et captiuũ ducere in multa militũ feſtinãter ſed quidam miles nomine miriſetis aduerſus illos de frigia potenter exclamat dicens. O viri fortes ad quid veniſtis ad bellum. Nũquid pro honore vel verecũdia acquirenda? Nonne capitis et videtis troylũ filiũ regis priami et frẽm hectoris ducĩ captiuũ? Sane ſi permittitis eũ ducĩ perpetui pudoris labe vos et heredes veſtros poteritis tenere fedatos. In recuperacione igitur eius cõuertite vires vrãs et hoc facere cum celeritate curetis anteq̃ꝫ a potencia veſtraꝝ virium euacuatur. Tunc rex alcanius excandeſcens totus in iram accepta quadam lancea contra grecos qui troilũ captiuum ducere feſtinabant feſtinanter irruit et ſic viriliter percutit cum eodem vnum ex eis ꝙ ipſum ſubita morte ꝓſtrauit. Deinde proſiliens in alium ipſum letaliter vulnerat. Quare factũ eſt cum adiutorio ſuorum occurrencium cateruatim ꝙ troilus a manibus ipſum ducere volencium extitit liberatus et ĩ maxima virtute bellandi equum aſcendit auxilio precipue regis yãtipi qui cum acie ſua in liberacionẽ ipſius troili feſtinꝰ occurrũt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Hic rex yantipus menesteū ducē furibundus inuadit et eū viri liter ex transuerſo percuſſit et niſi fuiſſet armoꝝ tutela fidelium armatus indubitanter intfeciſſet eundē. Dolēs itaqꝫ menesteus ex ſui amiſſione captiui ſuos acrius hortatꝰ ad bellū et ſupueni entibus grecis in ſuccurſum ipſius in multitudine pugnanciū coꝛpoꝛoſa bellū letale cōmittitur. Quare de interfectis cadaueribꝰ ex vtraqꝫ ꝑte ſequitꝰ magna ſtrages. Interea hectoꝛ qui belli la boꝛe laxari nō poterat ī furoꝛe ſuo multos grecos īterficiēs ſternit et vulnerat. Sed menesteus qui multo doloꝛe ꝯprimitꝰ de eo ꝙ captiuū ſuum amiſerat et partem maximā gentis ſue diſcurrit per acies veluti furibundꝰ. Et dū ita diſcurreret opprimēdo troia nos ille miſetis per quē ſuū captiuū amiſerat obuius venit ei. Quē menesteus in armoꝝ ſuoꝝ geſtamine recognouit. Quare dirigendo ſe viriliter cōtra eum in equi ſui curſu et in ſue lancee forti potenter inpulſu ipſum ab equo proſternit et deiecit bellā cium intra pedes. Quē amplius vexare nō valēs deſerit et in aliū irruit quē ſimiliter ab equo ꝓſternit. Ad hec ex parte troianorū ſupuenit hupon et in eius comitiua ardelaus cū duobus milibꝰ pugnatoꝝ et cū omnibꝰ de regno lariſſe. Cōtra quos rex prothe noꝛ et rex arceleus cū gente ſua de regno boecie obuiā exierūt et durū bellum cōmittitur inter eos. Sed non lōge ex parte troia noꝝ ſuperuenit polidamas antenoris filius in maxima multitu dine pugnatoꝝ qui vidēs tot acies troianoꝝ ī vno loco inſimul aggregatas ſtatuit vt eius acies cū qua venerat ſepararetꝰ ab aliis et ex alia parte ſe dirigerent cōtra grecos. Quare factū eſt ꝙ predicta acie ſe cōtra grecorū exercitū ex parte alia dirigente ſuperuenit rex remus a troiana ciuitate progreſſus cum tribus milibus militū armatoꝝ contra quem ſtatim irruit menelaus cum vniuerſis ſpartenſibus equitibus gentis ſue et ſic rex me nelaus et rex remus inſimul preliantur. Qui ex potētibus lan ceaꝝ eoꝝ impulſibus ambo ſe ſternunt ab equis.

Quomodo polidamas irruit in mereum nepotem helene et interficit eum. xxxvi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Polidamas vero irruit in mereū nepetē helene et ducē
viginti annos tantū agentē qui iā in flore ſue adoleſcē
cie miles ſtrēnu9 habebatur. Hunc polidamas in gra
ui ictu ſue lancee ſic īpulit violenter ꝙ leſis et deſtructis armis
quibus ſe tueri mereus cōſidebat letaliter vulnerat9 ab equo dei
citur et mortu9 ꝑuenit in terrā. Quē vt vidit menelaus mortuū
cecidiſſe dolore multo torquet̄ qm̄ eū tenerrime diligebat et cōtra
troianos eius mortē cupiēs vindicare regē remū ꝑcuciens enſe
ſuo et fracta caſſide et deſtructis armis duris ictibus regis remi
ꝑuenit ad carnem et ſic illum grauiter leſit in capite ꝙ ab equo
cecidit ſemiuiu9. Quem ſui putantes extinctū ſuccurrendi ſibi
curā aliquā nō dederunt ymmo propoſuerūt a bello diſcedere qḋ
effectui tradidiſſent niſi polidamas eos detinuiſſꝫ inuitos. Qui
poſtmodū in recuperacione regis eoꝝ vim et ſtudiū adhibētes ab
equoꝝ pedibus quaſi mortuū extraxerūt ducentes eū quaſi ad
eoꝝ preſidia ſemiuiuū. Rex vero celidis qui diebus ſuis omni
bus aliis in forma pulcritudinis fuit prelatus de quo ſcripſit da
res ꝙ eius formā nullus deſcribere potuiſſet quem regina de ſe
minea tanti amoris ardore precordialiter diligebat ꝙ magis eū
carū habebat intime ꝙ̄ ſe ipſam. Hic rex celidis irruens in poli
damā niſus eſt eum in ictu ſue lancee ab equo deicere quē poli
damas in multo dolore furoris accenſus aggredit̄ enſe nudo et
in ſue virtutis potencia ſic grauiter ꝑcuſſit in capite ꝙ ipſum
quaſi mortuū ꝓſtrauit ab equo. Interea hector in ſubſidio ſuoꝝ
grecos retrocedere de neceſſitate coegit et inter acies ſe īmiſcens
diſrūpit eas multos ex grecis letaliter vulnerādo donec ꝑuenit
ad aciem in qua gens de ſalemina viriliter debellabat troianos
ſub ductu regis theſei regis ſui. Hic rex theſeus in multa ſtren
nuitate cōſpicuus multos ex troianis vulnerat letaliter et mul
tos occidit ſed tūc rex theuter ex parte grecoꝝ aduenit qui cōtra
hectorem irruens cum lancea ſua ſic viriliter eum percuſſit ꝙ
ipſum grauiter vulnerauit. Contra quem dum hector ī ſui vin
dictam habenas dirigeret equi ſui ille fuga lapſus multum eſt
factus ab aſpectui hectoris prolongatus ita ꝙ ab hectore eius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

copia eſt penitus ſubſtracta. Sed hector iracundiam ſui cordis retinere nō valens in quendā admiratū grecoꝝ qui ſibi primꝰ occurrit ſuo irruit in furore et in enſis ſui ictu ipſum ſtatim cru deliter interemit. Magna igit̄ pars acieꝝ circūdat hectorem vt ipſum greci capiant vel occidant inter quos dū eſſet theſeus hec torem eſt affectuoſis ſermonibꝰ allocutus humiliter monēs eū vt a bello exeat ne incōſulte pereat inter tātos qđ in dampnū quaſi ſuccederet toti mūdo tantū milite depire. Hector igit̄ affectu oſas ei grates exinde reddidit. Ad hec igit̄ dum bellū ferueret aſprimū troianis inſiſtentibꝰ contra grecos et cum parū longe ab hectore polidamas pugnaret viriliter cōtra eos menelaus et thelamonius in polidamā irruūt. Quē thelamonius qui eum primo inuaſit cū lancea potenter impellens deiecit ab equo et viribus cumulatis menelaus et thelamon polidamā capiūt qui fracto enſe pedes erat in bello et ab eis laqueis caſſidis iam diſ ruptis caput eiꝰ erat inerme. Quare captū mittere feſtināt ad grecos. Sed hector qui nō erat multū ab ipſo remotus ꝑtem re ſpexit in illam et vidit eundē polidamā circūdatū multis grecis et ad voces clamanciū mox eū audiuit eſſe proſtratū et captū et duci captiuum. Qui ſtatim iratus irruit cōtra illos qui eū circū derant et multos ex ipſis interficit letaliter vulnerat et ꝓſternit Quare ſibi via neceſſario patefacta quoſcūqꝫ occurrētes letaliter vulnerando dū ꝑueniſſet ad illos qui polidamā captiuū ducere intendebāt furibunde ſic irruit cōtra eos ꝙ triginta interficit ex eis alijs polidamā dimittētibus cōuerſis ī fugā et ſic in hectoris miraculoſa virtute polidamas extitit liberatꝰ. Tūc rex epiſtropꝰ rex menelaus et rex thelamonius cū eoꝝ aciebus omnibꝰ cōue nientes in vnū contra troianos ſic potenter inſiſtunt ꝙ eos per violenciā cōuertūt in fugā ita ꝙ campū quaſi neceſſario deſerere compelluntur non obſtāte ꝙ hector tunc erat inter eos qui de ſe mirabilia faciēdo aduerſus tot reſiſtere nequiuiſſet. Et qui equū ſuum ſub eo interfecerāt pedes ab eis ita viriliter ſe defendit ꝙ nullus ex grecis tam audax extitit aut ſecurus qui in eū manꝰ inicere ꝑſūpſiſſet. Naturales quidē fratres ſui vidētes troianoꝝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

exercitū quaſi deuictum et hectorem non videntes cōueniunt in
vnum querentes eum ſollicite inter turmas ſic ꝙ ad ipſum vir
tuoſe perueniunt thelamonum letaliter vulnerant et dinada
ron vnus ex fratribus ipſis irruit in polixenon quemdam gre
corū nobilem admiratum qui quēdam potentem et fortem dex
trariū equitabat et ipſum potenter impellens de dextrario pro
iecit et eo per habenas arrepto ipſum hectori pugnanti pedes
obtulit quem ſtatim hector aſcendit illic omēs predicti fratres
hectoris naturales contra grecos fecerunt miracula in armoꝝ
virtutibus de ſeipſis . Tunc ſupuenit deiphebus cum tota acie
ſua quā deputauerat ſibi hector cum illis videlicet de poenia
arcus habentibus et ſagittas cū quibus vulnerauerūt multos
ex grecis et ipſe dephebus regem theutran in facie grauiter
vulnerauit. Troiani itaqꝫ qui iā fugam arripuerant aīoſitate
reſumpta ad pugnā redeunt quare bellum durius īſtauratur.
Theſeus predictus dū contra troianos multum inſiſteret quin
tilienus vnus ex filius naturalibus regis priami et rex moder
nus cū eo in theſeum irruunt ipſum capiunt et captum inter
ficere moliunt̄. Aduerſus quos hector exclamās ne ipſum offen
dant dimitūt illum et iuſſu hectoris eum liberum promiſerūt
Qui hectori humiles grates reddit et liberatus accedit ad gre
cos. Tunc ex parte grecoꝝ venit ad bellū rex thoas cum illis de
calſidoneis et philateas cū eo qui ſe ingerunt in certamen. Rex
autē thoas irruit in caſſibulā vnum ex filijs naturalibus regi
priami et vidente hectore fratre ſuo ſic grauiter eum percuſſit
ꝙ mortuum eum deiecit ab equo. De cuiꝰ morte hector nimium
exacerbatus et dolore cōmotus in confuſionem grecorum durius
aſpirauit. Nam multos interficit ex eis et nunc alios vulnerat
nunc alios proſternit ab equis ſic ꝙ in virtute ſue potencie et
animoſitate ſuorum greci ſunt dare terga coacti . Iterum ex
parte grecorum ſuperuenit neſtor cum quinqꝫ milibus pugnato
rum contra quē venit obuiam rex exdras et rex phicn in curru
ſuo cum illis qui erant de agreſta ſub ductu ieconie filij regis
gētis ipſius . Bellū ergo cōmittitur inter vtroſqꝫ ex quo occiſoꝝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ſequitur magna ſtrages. Rex vero phion viriliter preliatꝛ et mul
tos ex grecis interficit. Demū circūdant eū greci ipſū īterficere
feſtinantes. Tūc ieconias dixit regi exdre. Non vides q̄m phion
iā eſt captus a grecisꝛ. Si placet ei cū feſtinancia ſuccurramus.
Tunc troiani facientes impetū cōtra grecos velint nolint greci
ſuccurrūt troiani regi phion ipſum a grecoꝝ manibꝰ liberātes
Interea hector bellum ingreditur cū fratribus ſuis naturalibꝰ
deyphebo eciā et polidama qui mirabilia de ſe faciētes in armis
cū eoꝝ troianis grecos intendunt ad hoc deducere in virtutibus
et viribus ſuis ꝙ greci campū deſerant et deuicti fugiant a facie
troianoꝝ. Sed menelaꝰ et thelamon viriliter ſic reſiſtūt ꝙ eoꝝ
votis troiani fruſtrantꝛ. Tunc ſuꝑuenit eneas cū illis de conio
ſub ductu eufrecij ducis eoꝝ cū quibꝰ et alijs hector cōtra grecos
ſic durius potenter inſiſtit ꝙ greci bellātes ſūt dare terga coacti
Sed aiax qui pro grecis viriliter debellabat vidēs ſuos in fugā
velle cōuerti multo dolore deprimitꝛ. Vez inſpiciens poſt ſe vidit
plures acies grecoꝝ que nondū fuerunt bellum ingreſſe et vexil
lis extenſis ad prelium feſtinare in quibus aciebus omnis flos
militū grecoꝝ ſine dubio veniebat. Hortatur ergo grecos vt a
fuga deſiſtant cū vicinis ſit eis ſuccurſus eoꝝ. Ad hec bellū durꝰ
inſtauratur. Eneas et aiax ſimul cōueniunt animis odioſis et ī
forti curſu equoꝝ eoꝝ vnus impegit in alium ſic viriliter ſic po
tenter ꝙ ambo ſe ſternūt ab equis inter pedes equoꝝ pugnātes
ſed ex ꝑte grecoꝝ philiteas de calſidonia p̄dictus cū tribus mili
bus militū ſuccurrit aiaci cū vſq̄ nunc troianis ꝑs belli melior
arrideret qui ī virtute belli ſatagebāt opprimere grecos vt a bello
diſcederēt fuga lapſi. Sed ille due acies que cū philitea venerūt
ad bellū troianoꝝ vota cōtempnūt et p̄ualere nō ſinūt. Quare
prelio ſic feruente philiteas in hectorē irruit lanceā ſuam fregit
in illum. Sed hector ſic ſua lancea illum in ſua virtute ꝑcuſſit
ꝙ ipſum letaliter vulnerauit et deicit ab equo qui ſemiuiuꝰ pre
ceps ꝑuenit inter pedes equoꝝ. Tunc ex parte grecoꝝ ſuꝑuenit
huners cū acie ſua in multitudie pugnatoꝝ copioſa et vlixes cū
ſuis qui de circia bella gerere didicerunt. Itē et rex humelinus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

qui omnes reges grecoꝝ ſecum decem milia militū ad prelium adduxerunt. Quid poterūt ergo troiani cum quaſi die illo omēs cōueniſſent eoꝝ acies ī cōflictu? Et qui multo labore laſſati vix alios offendere et vix ſe defendere facultatē integram non habebant. Sed paris etē cū illis de perſia ſupuenit ex pte dextera ſe in bellnm īmiſit et irruens in regem fratriſie ſobrinū vlixis ipſum in ſuis viribus interemit. De cuiꝰ morte valde triſtati ſūt greci. Vlixes autē cupiens ſobrini ſui mortem vlciſci ī paridem irruit furibundus et nitens ipſū cū lancea ſua ꝑcutere ſic potēter equū paridis vulnerauit ꝙ mortuꝰ ī terrā cecidit et ꝑ cōſequēs paris eius aſſeſſor. Veꝝ troilus qui inſiſtentem contra paridem vidit vlixem ſtatim irruit in eundem et nudato enſe ſic potenter ꝑcuſſit eundem in capite ꝙ fracta eiꝰ caſſide viriliter et diſrupta ſquame lorice ſue ſic in eius fronte grauiter inheſerūt ꝙ infixe fronti totam eius faciē ſanguīs riuolus cruentarūt vlixes vero firmus in equo ꝑſtitit et troylū qui eum offendere nitebatur cū enſe ſuo in facie vulnerauit. Tunc fuiſſent reuera troiani dare terga coacti niſi ille fortiſſimus hector cum frībus ſuis troylo dei phebo paride necnō et aliīs frībus ſuis naturalibꝰ viriliter reſtitiſſent. Toto enī illo die hector hincīnde diſcurrens a propria acie ſua quam ſibi deputauerat ex troianis bellando diſceſſerat aciē ipſam ſine ductore relinquens. Sed deinde videns grecos inualeſcere contra troianos ad propriam aciē ſuā redit et ſe cōiunxit eidem. Gaudent ergo troiani qui erant in predicta acie conſtituti ſuum recuꝑaſſe dn̄m et ductorem. Et ſic hector ipſos ſermonibus affectuoſis alloquitur reducens eis ad memoriā preteritas iniurias eis a grecis illatas et eoꝝ reducit ad mentē quid greci eis facerent ſi eoꝝ qđ abſit eſſent forte victores. Monet ergo eos et hortat̄ eoſ dē vt in bello fortiter invaleſcāt et ad victoriam toto corde ꝓrſus āhelent. Tūc omībus eis ī deuota volūtate fauētibꝰ hector ex pte dextra eos ꝑ quādā vallē cōtra grecos duxit ad bellū Illic fit cedes maxīa et multi ex grecis intereūt. Nā et hector eos ſine fine cōfūdit. Rex vero thoas qui caſſibulā filiū regis priami occiderat diſcurrēdo per acies contra troianos multa diſpendia

cōmittit. Quē naturales filij regis priami certiſſime cognoſcentes in vindictā mortis fratris eoꝝ omnes vnanimit̄ cōuenerūt Et ſic omnes ī regē thoas vnanimiter irruūt et ipſum ab equo deiciunt. Qui fracto enſe ab eis nō poterat ſe tueri et ſuis caſſidis ruptis laqueis et eis viriliter extirpatis caput eius inerme ſibi intercidere omnes intendunt. Quod de facili potuiſſent niſi athenarum dux irruiſſet acrius contra eos et quintilenum qui regem thoas durius opprimebat grauiter vulneratum ab equo deieciſſet. Deinde cū contra aliū potenter inſiſteret paris cū quadam ſagitta tenſo arcu pcuſſit ipſū in coſtis. Sed athenaꝝ dux de hijs nichil curans ſua potencia et virtute regē thoas in locis tamē pluribus vulneratū ab eoꝝ manibꝰ liberauit. Et ipſe dux in multoꝝ adiutorio qui ſibi virilit̄ ſuccurrerūt ab eoꝝ manibꝰ liber euaſit Hector autē dū in deuictionē equoꝝ cū ſuis anhelaret firmiter rex humerus ex ꝑte grecoꝝ tenſo arcu et emiſſa ſagitta hectorē in faciem vulnerauit. Contra quē hector ſtatim irruit et nudato enſe ſic ipſum grauiter ꝑcuſſit in capite ꝙ caput eius duas diuiſit ſibi in ꝑtes. Quare mortuꝰ rex humerꝰ nec āplius tendet arcum nec ſagittā emittet. Greci vero ī ſonitu cuiuſdam cornu ſeptē milia pugnatoꝝ contra hectorē faciunt cōuenire qui cū ſuis mirabiliter ſe defendit. Interim vero hector a bello diſcedens ad regem priamū prēm properat monēs illū ꝙ ei cū gente ſua ſuccurrat. Qui cū tribus milibꝰ pugnatoꝝ recenciū in eoꝝ virtute acceſſit ad bellum. Illic cōflictus fit maximus et ex grecis precipue magna cedes. Aiax et hector in bello cōueniunt ambo deiciunt ſe ab equis. Menelaus interficit quēdam admiratū troianorū. Celidonas autē interficit molem de horep nepotē regis thoas. Madan vero de clara irruit in regem ſedium quē tā dire pcuſſit in facie ꝙ oculū eius euulſit. Sardellus autē quendam aliū admiratū grecorū interfecit. Margaritō vero ī thelamonē irruit ſed thelamon ipſum grauiter vulnerauit. Famielis autē regem prothenorē deiecit ab equo Sic et ceteri fratres naturales filij regis priami contra grecos eos letaliter offendendo virilit̄ ſe geſſerunt. Inter hec autem rex duglas irruit in meneſteum

66

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

athenarum ducem et cum forti lancea ipſum impellere virili
ter eſt conatus. Sed meneſteus dum careret lancea ipſum im
petit enſe nudo et tam potenter ſuper caſſidem eius ipſum per
cuſſit in facie ꝙ caſſidis naſali diſrupto ipſum vulnerat in
naſo. Theamor autem videns fratrem ſuum ſic leſum in facie
et in naſo irruit in meneſteum ſic potenter ipſum impellens
ꝙ ipſum deiecit ab equo . Sed meneſteus ſtatim in animi ſui
virtute ſurrexit. Verum alius frater eorum ipſum aggrediēs
ſicut erat pedes crudeliter vexat eum et ſic omnes tres fratres
contra meneſteum crudeliter inſiſtētes aut ipſum occidere aut
ipſum capere tota intencione feſtinant. Sed meneſteus a pre
dictis tribus fratribus viriliter ſe defendit. Verum quia ſemꝑ
plures contra vnum conſueuerunt pocius preualere predicti
tres fratres in ictibus enſium diſrumpunt eiꝰ arma frangūt
eius ſcutū et caſſidem caſſant eius et ſpicialiter thoras maior
frater eorum qui meneſteum viriliter opprimit et infeſtat. Tūc
rex theuter qui vidit meneſteum in tanto diſcrimine conſtitutū
in adiutorium eius feſtinus accelerat . Sed hector ibi occurrit
appetens ducem meneſteum et regem teutrum violenter oppri
mere et male ſine dubio ceſſiſſet ambobus niſi ille fortiſſimus
aiax cum mille militibus in hectorem irruiſſet quos ſecum in
ſua duxerat comitiua . Ad hec ex parte troianorum ſuꝑuenit
perſarum rex cum quinqꝫ milibus militum ſub ductu paridis
et pulſante paride quoddam cornu contra grecos viriliter ſe in
mittit ſuperuenientibus eciam aciebus aliȷ̈s troianoꝝ. Quare
bellum interim feruet aſperrimum et troiani aduerſus grecos
nimium preualentes in virtute hectoris grecos dare terga com
pellunt. Qui hector tūc vt ſcripſit dares mille milites interfecit
ex grecis. Interea hector dum per turmas bellando diſcurreret
merion rex obuius ſibi occurrit coram quodam tentorio inter gre
cos quem vt vidit hector dicit ei. Nequam proditor ecce nunc
venit hora tua vt condignam mercedem accipias de eo ꝙ a me
patroclum temere preſumpſiſti. Et facto impetu cōtra eum ipſū
deiecit ab eoquo et ſtatī hector deſcendens in ipſū pedem inſiluit

et nudato enſe caput eiꝰ ab eo velociter āputauit. Armis tn̄ eiꝰ
quibus ipſe erat indutus ipſum nichilominꝰ expoliare feſtinat.
Sed meneſteus athenarum dux qui hoc repente ꝑcepit accepta
quadā lancea in hectorē irruit ex tranſuerſo hectore nō aduertēte
motum illius quare ipſum grauit̄ ꝑcuſſet et vulnerauit eundē
et timens furorē hectoris ſtatim ab ipſo receſſit. hector vero ſe ſen
ciens vulneratū bellū egredit̄ et vulnus ſibi factū fecit ſic lega
liter alligare ꝙ ſanguis ab eo manare nō poſſet et cōfeſti miteꝝ
redit ad bellum. Tunc impetu ire ſue plures grecos interfecit.
Nam vt daretis liber pro veritate teſtat̄ ꝙ poſt vulnus ipſū eo
die pluſq̄ mille grecoꝝ milites īterfecit. Quare grecoꝝ exercitū
in tanta debilitate et puſillaīmitate deduxit ꝙ nullus grecorū
habebat animū defendēdi nec agamenoni facultas libera cōpe
tebat ꝙ ad bellum accedere potuiſſet. Quare troianoꝝ exercitus
in magna virtute procedens fugientes grecos vſq̄ ad eoꝝ tento
ria ſunt ſecuti quorum tētoria troiani quaſi victores inuadunt
viriliter et predant̄ arreptis ab eis armis multis auri et argēti
copia magna in numerꝰ quā in ſcrineis inuenerūt eoꝝ et omē
eoꝝ ſuppellectilē aſportantes ad eoꝝ preſidia detulerūt. Hec fuit
illa dies in quo ipſi bello ꝑpetuus potuit eſſe finis et troiani tūc
fuiſſent in totum abſolute victores ſed fata que ſtatuūt aduerſa
futura contingere omīa cecis niſi dijs tollunt de medio per que
aduerſa que futura diſponunt finaliter compleantur. O q̄m fuit
fragilis et debilis cauſa que troianoꝝ oculos obcecauit et ſpecia
liter hectoris qui ꝑſone ſue cladem et ſuoꝝ oīm futuros interitꝰ
nō potuit euitare cū eo die in tanta potencia troiani fuiſſent ꝙ
oēs grecos qui venerant cōtra eos morti tradere finaliter potu
iſſent et ſe abī minentibꝰ et futuris ꝑiculis liberare. Sane nō eſt
illa laudabilis in aliquo ſapiēte diſcrecio qui cū ē aliquo graui
negocio et mortali periculo prepeditus et fortuna ſibi arridet qꝺ
per ſubitos et felices euentus ſe poteſt ab eo ſubito liberare ſi fe
licem ſucceſſum quē ſibi fortuna repēte miniſtrat grata manu
nō recipit nec eſt gratꝰ et finaliter nō proſequitur apprehendēdo
illud qꝺ vna hora ſibi exhibet felix euentus. Nam et ſi ea hora

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

illud non recipit et admittit ſed differendo dimittit nūquid ad
illud qđ vno puncto potuit obtinere poterit poſtea ꝑuenire. Nā
fata ſi bonum quod ingerunt ſtatim non recipitur ab ingrato
tamq̄ ille qui per ingratitudinis vicium illud āmiſit exhibere
poſtea ſibi negant. Sic ſucceſſit infelici hectori illo die in quo cū
potuiſſet cum ſuis hoſtibus in multa gloria obtinere triumphū
dum per acies diſcurreret perſequendo hoſtes ſuos qui tamq̄ de
uicti ab eius et pre aliorum troianoꝝ facie fugiebant ex parte
grecorum obuius ſibi venit exonee filius ſobrinus eius filiꝰ the
lamonis qui thlemonius aiax proprio nomine dicebatur et qui
in virtute bellandi ipſum viriliter eſt aggreſſus cum fuerit vir
in viribus multum potens et fortiſſimus preliator. Cōmittitur
ergo durum prelium inter duos tam fortes ſed dum inter ſe bel
lando mutuo loquerentur agnouit hector illum eſſe filiū amite
ſue et ſibi in linea ſanguinis eſſe cōiunctum. Quare hector mul
tum exinde factus letus depoſitis armis in multa ſibi eſt affecti
one blandicis placere ſibi in omnibus ſpondet et monet ipſum
et rogat vt ad troiam veniat inſpecturus amplam ſui generis
ꝑntelam. Ac ille negans et ſaluacionem ſuorum grecorū et ſue
patrie non obmittens rogat hectorē vt ſi tanta affectione ducitur
erga eum faciat et procuret ꝙ troiani eo die amplius bellare de
ſiſtant et ꝙ grecos fugientes amplius non ſequantur ſed vt tro
iani ad vrbem redeant grecis eo die in pace dimiſſis. Annuit ī
felix hector quare incontinenti emiſſo tube ſonitu omnes troia
nos retrocedere et a bello deſiſtere fecit et mandat. Jam troiani
in grecorum naues ignem inmiſerant iam omnes naues fina
liter exuſſiſſent ſed ad vocem et mandatum ducis eorum omnes
totaliter deſtiterunt et multo dolore cōmoti omnes ad ciuitatem
redeunt et ingrediuntur in ipſa. Et iſta fuit cauſa leuis quare
troiani illo die ab obtentu eorum victorie ceſſauerunt ad quam
poſtea numq̄ fatis contradicentibus peruenire potuerunt.

De tercio bello grecorum et troianorum iam obſidione firmata. xxxvij.

Portis igiṫ ciuitatis ſeratis ſeris et repagulis veniēte
nocte firmatis parū ante ſurgentē aurorē troiani viri
pugnantes et qui ſani erant arma capiunt armātur
ex eis expectātes diei lucem vt ad iuſſum hectoris ducis eoꝝ ad
bellum exeant cōtra grecos ſed die facto greci ad regem priamū
nūcios tranſmiſerūt petentes menſiū duoꝝ inducias treugā fir
mata. Quod rex priamus et hector ex maioꝝ eoꝝ exercitus cō
ſilio cōceſſerunt. Greci vero interim mortuos eoꝝ quos voluerūt
tradiderūt funerarie ſepulture. Ceteroꝝ autē corpa mortuoꝝ ſta
tuerūt igne cōſumi. Achilles vero qui de morte patrocli ſolari nō
poterat de morte eius meſtis et flebilibus vocibus in multo flu
mine lacrimaꝝ diuſcius lamentatur. Demū cōſtructa patrocle ex
inſigneis marmoreis lapidibus ſepultura patrocli corpus ī eā
in multo honore fecit achillis humari et ſecura firmitate recōdi
Hic grecoꝝ maiores corpꝰ ꝓthesilai in quodā cenothaphio mar
moreo in ope nimiū precioſo ſtatuerūt in honore maximo vt mo
ris tūc erat maioꝝ nobiliū ſepeliri. Troiani vero interea treuga
ipſa durante eoꝝ vulneratos in bello peritoꝝ cōſilio medicorū
curare faciūt et mederi ita quod in fine duoꝝ menſiū eorūdem
reſtituti ſunt qui vulnerati fuerant integre ſanitati. Sed et rex
priamꝰ qui de morte caſſibule naturalis filij ſui ſolari nō poterat
pro eo qđ eū magis quā capiat paternus affectꝰ tenerrime dili
gebat ī lacrimis vacauit diucius et lamentis . Sed demū ipſū
in tēplo veneris plurimū ꝑcioſo recondit in ſepulcro. Caſſandra
autē plorancium audiens gemitus et lamenta furioſas exclamat
in voces dicens. O miſeri troiani quare vrōꝝ excidia ſuſtinetis
que de vobis omnibꝰ ſimilia ſunt futura? Cur pacem grecoꝝ nō
queritis anteq̄ gladio trucidāte omēs nequiter pereatis et nobi
lis troia detur in ꝑceps et funditus in ruinam et anteq̄ ꝑuulis
matres eaꝝ orbate ꝑpetuas ipſe et ipſi defleāt ſeruitute? Sane
nō fuit helena tam doloroſo tā exicioſo precio cōparanda vt oēs
vſq̄ ad unū ſub tanto martirio pereamus. Quare dū caſſandra
talibus clamoribus nullum finem imponeret rex priamus eam
capi mādauit et ſub firmi clauſtri cuſtodia tempe multo detrudi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Interim igitur palamides multum conqueritur inter grecos de
dñio agamenonis ſic prelati. Dicit enim eum indignum tanti
dñij poteſtate ſuper tot reges et duces et ſe eo aſſerit digniorem
nec eum habere in prepoſitum ſuum velle cum ipſe eũ ſibi nõ
elegerit nec ab omnib⁹ regibus qui ſunt numero pluſq̃ trigĩta
fuerit electus ſed a tribus tantũ preter cõſenſum omnium alioꝝ
Sed circa hec tũc nõ fuit vltra proceſſum. Elapſis igit̃ inducijs
treuge date agamenon in ſue poteſtatis officio peruigil et cura
exinde debite ſollicitudinis incaleſcens omnes acies ſuas ſtudio
vigili ordinauit et qualiter ordinate et cõpoſite accedere deberẽt
ad bellum. Primam aciem igitur cõmiſit achilli ſecundam dyo
medi terciam menelao quartam meneſteo athenaꝝ duci et oẽs
alias acies ſubſequẽtes idẽ agamenon ſatis diſpoſuit circũſpecte
Hector autẽ ſuas acies in multa diſcrecione cõſtituit. In prima
poſuit troilum et ceteros ductores viros multa ſtrẽnuitate con
ſpicuos prout fuit vigili ſibi cure. Nec mora hector cum omnib⁹
aciebus in multa animoſitate portã exiuit ciuitatis et grecorũ
licias tranſcendendo cũ eis in campũ liberum ſe recepit. Hector
igitur primus contra achillem quem bene cognouit ingerit ſe ĩ
conflictum et dum vterq; eorum vn⁹ videlicet contra aliũ equũ
ſuum coegit in curſum ambo ſe viriliter concurrentes dum alter
eorum impegit in alterum ambo ſe ſternũt abequis iuxta illud
Fortis impegit in fortem et ambo pariter corruerunt ſed hector
celer primus inſurgit equum ſuum violenter aſcendit achillẽ
deſerit et ſe velociter ingerit in turmas. Maiorem ꝑtem ſibi occur
rencium interficit alios vulnerat alios crudeliter proſternit ab
equis et in virtute ſue potencie omnes grecorum acies fortiter de
bellando diuidit perforat et vbicumq; vult grecorum ſanguine
madefactus incedit percuciendo quoſcumq; occurrẽtes enſe nudo
crudeliter. Achilles vero non poſt magnam horam inſurgens
equum aſcendit et faciens impetum in troianos multos occidit
ex eis et tam diu per turmas vulnerãdo diſcurrit ꝙ hector venit
obuius in virtute bellãdi. Inſilijt igitur ſtatim alter in alterum
in fortitudine lancearum ſed hector ſic potenter achillem ĩpulit

ꝙ licet lancea per plures confregiſſet partes achilles ſe in equo
ſuſtinere non valens ab equo ſternitur et preceps peruenit in
terram hectore cape intendente equũ achillis. Sed cum contra
dictores multi contra hectorem inſultarent achilles equum ſuũ
feſtinus aſcendit et hectorẽ impetit enſe nudo et ſic potenter ipſũ
percuſſit in caſſide ſupra caput ꝙ hector nutans neceſſario in
ſuarum viribus lacertoꝝ vix ſe tenuit firmũ in ſella. Hector tñ
ꝑterea multo dolore furoris accenſus irruit in achillẽ et ipſum
impetens in multa potencia enſe ſuo tribus ictibus ictus ictibꝰ
cumilando ſupra caſſidem percuſſit achillem ſic ꝙ per eius faciẽ
riuoli ſanguinis defluxerũt. Mortale igitur bellũ inſimul ambo
fouent ita ꝙ ſi diucius ambo in eodem ſimul bello perſtitiſſent
vel alter ĩterfeciſſet alterum vel ambo forte ſe mutuo ꝑimiſſent.
Superuenientibus ergo notis eorum de aciebus partis vtriuſqꝫ
vix ſunt ambo inuicem ſeparati. Tũc dyomedes bellum ĩtrauit
cum maxima acie pugnatorũ et ex aduerſo troilus aciam cum
maiori. Dyomedes et troilus ambo bellando conueniunt et ab
equis ſe ſternũt ſed dyomedes primus inſurgit equum aſcendit
et troilum ſtantẽ pedes ſic violenter percuſſit in capite ꝙ circulũ
caſſidis eius fregit. Verum troilus in virtute virium ſuarum
diomedes equum interficit ita ꝙ ambo pedes inſimul preliantur
Greci vero diomedem et troiani troilum aſcendere faciũt equos
et ambo equites repetunt certamẽ eoꝝ. Sed diomede in multa
potencia p̄ualente cepit troilum et captiuũ eum ducere ad preſi
dia ſua conatur. Troiani vero contra diomedẽ acriter inſiſtẽtes
troilum a manibus ſuis eripiũt in multo diſcrimine perſonaꝝ
Tunc diſcurrendo per acies ſuperuenit menelaus et ex parte tro
ianorum paris acceſſit ad bellum qđ iam durius inſtauratur.
Hector autem in bello quaſi furibundus anhelans quoſcumqꝫ
ſibi occurrentes interficit. Et dum veniſſet obuius contra eum.
Quidam miles nouus nomine boetes in virtute ſua animoſe
hectorem eſt aggreſſus. Sed hector tam grauiter percuſſit ipſũ
in capite ꝙ ipſũ a vertice vſqꝫ ad vmbilicũ duas diuiſit in ꝑtes
qui ſtatim mortuus expirauit. Hector autem equũ eiꝰ accipiẽs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ipſum fecit per quēdam ſuū famulum aſportari. Rege artilego
boetis conſanguineo hoc vidente. Qui dū conſanguinei ſui mor
tem moliretur vlaſā duce hectorem eſt aggreſſus. contra quem
hector potenter irruens ipſum non obſtantibus eius armis per
medium enſe ſcindit. Qui ſtatim mortuꝰ ſpiritum īter pugnātes
emiſit. Rex vero prothenor auſu temerario ductus extranſuerſo
inuadit hectorem et tā potenter ipſum impulit non aduertente
hectore eius inſidias ꝙ hectorem eiecit ab equo. Sed hector incō
tinenti conſurgens equum aſcendit in prothenorem irruit et tā
dire in ſuarum vitiū virtute percuſſit ꝙ corpus eius duas dimi
diauit in partes. Achilles autem poſtq̄ prothenorē ſic vidit ex
tinctum qui ſibi in linea ſanguinis attinebat de morte ipſiꝰ gra
uiter fuit triſtatus. Sed et rex arthilogus de morte ꝓthenoris
in ſimili dolore concurrit cum ſibi eſſet ſatis propinqua conſang
uineitate coniunctus. Achilles ergo et arthilogus ſimul cum eo
recuperacare corpus prothenoris regis intendunt quod facere
minime potuerunt. Inualeſcentibꝰ enim in multa virtute tro
ianis greci neceſſario ſunt dare terga coacti quos troiani preci
pitem coegerunt in fugam ipſi eos fugientes vſqꝫ ad eorum ter
toria perſequuntur occidendo eos et ipſos letaliter vulnerando
die tunc ad noctis tenebras iam vergente quare ſuperuenientes
noctis vmbraculo prelium eſt dimiſſum.

De quarto bello. xxxviij.

ASpectibus igitur hominū crepuſculo ſuccedente ſtellis
per celi ſpacium vndiqꝫ patefactis quas nox que nocet
oculis intuencium in aſpectibus ceterorum propter ſue
tenebras cecitatis aperte vulgauit omnes reges grecorū duces
et principes in ipſius noctis conticinio in regis agamenonis tē
torio cōuenerunt vbi tantūmodo de morte hectoris qualiter ipſū
interficerent multa conſilia ſunt ſcrutati. Dixerunt enim. Niſi
hector ab hac vita deficiat et ſemꝑ exiſtat ī bellis troiani nūquā
poterunt ſic offendi ꝙ greci poſſint de eis ad victoriam ꝑuenire

Ipſe enim ſolus eſt troianorum omnium defenſor et grecorum offenſor mortalis. Sed demum oēs ipſi ſe in hoc conſilio firma uerunt ꝙ affectū talis negocij achilles recipet ſupra ſe nō tantū ſuis viribus ꝙ̄ ſuo ſagaci ingenio terminandū. Quod achilles ſuſcepit ſollicito animo exequendum cum pocius eius interſit ex eo videlicet ꝙ hector multū affectat necem achillis. Et niſi achil les ſibi preuideat de facili poterit per manus hectoris fortuna ſiniſtrante perire. Cuius rei cauſa eorum de hoc finito cōſilio ſin guli eorum ad tentoria ſua redeūt nocturne cauſa quietis. Adue niente ergo diei ſequentis diluculo mane facto greci cateruatī ad arma concurrunt. Nam ille fortiſſimꝰ omniū hector quietis impaciens portam iam exiuerat ciuitatis et in campum perue nerat cauſa belli cum ſua acie quā ſibi inſtituerat de troie pug nantibus ſpecialiter oriundis quem ſecutus eneas cum acie ſua poſt eum velociter properauit. Sic paris ſic deiphebus ſic troilꝰ ſic ceteri cum aciebus eorum dudū per hectorē ordinatis. Primꝰ igitur ante omnes hector ingerit ſe ad bellum cum troianorum omnibus aciebus in quibus fuerunt vt ſcripſit dares ex ipſarū troianorum ꝑte. c. l. milia pugnatoꝝ. Inter vtramqꝫ ꝑtem bellū letale cōmittitur paris cum illis de perſia pugnantibꝰ in arcubꝰ et ſagittis bellum ingrediens innumerabiles grecos interficit et letalia vulnera figit in illos. Interim rex agamenon bellum ingreditur quem ſtatī hector aggreditur ipſum ab equo ſternit grauiter vulneratum. Achilles vero tunc inuadit hectorē caſſidē eius in eius capite in ictuum multorum virtute confregit. Sed illico eneas et troilſs irruunt in achillem in multitudine pug natorum cum ille fortiſſimus diomedes irruit in eneam quem grauiter vulnerauit qui in properando dixit enee. Aue bone cōſi liarie qui rege priamo dediſti fidele conſiliū de me in ſua preſen cia offerendo. Sed pro certo ſcias ſi huiuſmodi prelia ſepiꝰ fre quentabis et in manus meas te contingat incidere pro certo de meis manibus morieris. Et tunc facto impetu contra eum ipſū deiecit ab equo. Ad hec hector inuadit achillem mirabiliter eum grauat. Iam caſſidem eius ſibi confregerat cape nitens illū ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

filius tidei qui ſic interceptum vidit achillem in hectorem irruit
furibundus et eleuato enſe in ſuorum fortitudine brachiorum
percuſſit illum et ei graue vulnus inflixit. Hector autē ad ictū
vulneris nullatenus ſtupefactus accepto enſe in multo furoris
rabie in diomedem qui iam contra eū viriliter inſiſtebat potēter
irruit ſic ꝙ ipſum deiecit ab equo. Troilus autem videns diome
dem in terra deiectum proprio deſcendit ab equo et cōtra diome
dem ſe ingerit enſe nudo contra quē diomedes viriliter ſe defendit
Achilles et hector mutuo prelianť. Interim vero menelaꝰ vlixes
polimetes neptolomus palamides ſtelenꝰ meneſteus dux neſtor
rex thoas eurialus philiteas et theſeus ex ꝑte grecorum veniūt
in conflictum. Sed ex ꝑte troianorum veniunt omnes reges qui
in adiutorium venerunt eorum cum multitudine gentis eorum
necnō et omnes acies dudum per hectorem ordinate. Mirabile
bellum cōmittitur inter vtroſqꝫ. Rex agamenon et rex pandalꝰ
inter ſe inſimul concurrentes ambo ſe ſternunt ab equis. Rex
meneleaus venit obuius paridi qui ambo ſe tunc veraciter cog
nouerunt. Et dum ambo ſe offendere conarentur menelaus in
pulſu ſue lancee paridem vulnerauit ſed in armorum ſuorum
tutela fidelium paris grauiter non eſt leſus. Et nichilominus dū
ad ictus potenciam paris ſe ſuſtinere nō poſſet deiectus ab equo
peruenit in terram. Qui multo dolore cōfuſus erubuit propter
helenam cum ſic ipſum dehoneſtaſſet enormiter menelaus. Inter
regem araſtrū et vlixem maxima fit bellandi contencio. Vlixes
ipſum ab equo deiecit et equum eius captum ab eo ad tentoriū
ſuum mandat polimedes irruit in apon ſenem et letaliter ipſū
percuſſit qui eo vulnere mortuus expirauit. Neptolomus archi
legum regem aggreditur ambo deiciūt ſe ab equis. Polidamas
irruit in palamide ipſum vulneratū ab equo ſternit et turpius
verbis debilitatem eius improperauit eidem. Rex ſtelenus regē
carram vulneratū ab equo ꝓſtrauit. Polimenis irruit in ducē
athenarū quem ab equo deiecit equū ab eo aufert et aſportauit
ad ſuos. Polithohas irruit in regē remū ſed ambo deiciūt ſe ab
equis. Rex theſeꝰ et rex auriolus ābo bellādo cōueniūt mutuo ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

velnerant et ſe ab equis deiciunt virtuoſe. Naturales filij regis
priami fecerunt de eorum ſtrēnuitate mirabilia illo die multos
interficiendo grecos et multos ex eorum regibus confundendo.
Rex thelamon regem ſardonem aggreditur ambo inualido in
pulſu forcium lancearum grauiter vulneratos ſe ſternunt ſic ꝙ
quaſi ſemiuiui in medio bellanciū deciderunt. Rex thoas et achil
les qui conſanguinei ſimul erant ambo ſimul aggrediuntur
hectorem duris ictibus et frequentibus ipſum inpugnant ab hec
torem capite eius caſſidem exſtirpant et in multis locis percuſſe
runt eundem a quibus multi riuuli ſanguīs defluebant. Sed
hector in regem thoas viriliter inſiſtendo percuſſit ipſum in faciē
ſic ꝙ medietatem naſi detruncauit eidem. Tunc fratres hectoris
naturales ī hectoris ſuccurſū feſtinanter accelerant mirabiliter
grecos premūt regem thoas capiunt regem thelamonē letaliter
vulnerauerunt deicientes ipſum ab equo ita ꝙ quaſi mortuus
ad grecorum tentoria fuit delatus et regem thoas captiuum ad
ciuitatem troianam per deiphebum et antenorem tranſmiſerūt
Menelaus paridem offendere multū intendit ſed paris qui hoc
bene percepit tenſo arcu in menelaum ſagittā emiſit letali toxico
delinitam et ſic grauiter eum vulnerauit ꝙ eum quaſi mortuū
ad ſua tentoria detulerunt. Sed illico medicorum conſilio ligato
vulnere menelai et vulnus in vnguentorum medicamine dul
corato idem menelaus redit ad bellum paridem querit de eo cu-
piens furibundus vlciſci. Paridem inuenit et in pulſu ſue lancee
menelaus in paridem irruit volens eum letaliter vulnerare qđ
reuera feciſſet niſi eneas inter vtrumqꝫ in ſcuti ſui tutamine ſe
medium inmiſiſſet. Paris autē tunc erat inermis cum ipſe tūc
ſuis armis ſpōtanea voluntate exuiſſet quod quia preſenſerat
menelaus morti tradere facilius eum putauit. Eneas vero in
maxima militū comitiua pro eo ꝙ paris non erat armatus ipſū
ad ciuitatis preſidia cōmeauit ne forte tunc eū offenderet mene
laus. Sed hector menelaum aggreditur cape nitens eū ſed eiꝰ
voto fruſtratus eſt pro eo ꝙ in eius ſuccurſum ſtatim acceſſit in
numerabilis quantitas pugnatorum. Quare ipſo dimiſſo cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ſuis in turmā grecorum irruit ipſos īterficit et in ſua et ſuorum
potencia greci ſunt dare terga coacti troianis grecos inſequen
tibus fugientes. Sed vergēte die ad ſolis occaſum bellum diri
mitur et vtriuſqꝫ partis acies mutuo ſeparantur.

De quinto bello. xxxix.

TRoianis igitur intrantibꝰ ciuitatem et portis in neceſ
ſaria firmitate concluſis ſufficientibꝰ excubijs ordinatis
qui fuerunt bello laſſati nocturne quieti comode ſe dede
runt. Mane vero facto rex priamus ſtatuit eo die non eſſe bellā
dum ſed pro quibuſdā ſecretarijs ſuis miſit hectore videlicet pari
de troilo deiphebo polidama antenore et enea vt ad ipſum acce
dant. Quibus venientibus et exiſtētibus coram eo rex priamꝰ
eis dixit hec verba. Noſcitis qualiter regem thoas carcer noſter
tenet incluſū qui in multa furoris audacia nō offenſus a nobis
in noſtre ciuitatis exterminium et veſtrarum perſonarum exci
dium irreuerenter acceſſit. Quare iuſtum michi videtur vt per
nos iniqua morte pereat qui voluit nos perire vt vel ſit furca
ſuſpēſus vel alio modo nequiter detruncatus. Quid inde vobis
videtur per vos michi conſilio ſalubri pandatur. Eneas autem
qui primꝰ ad verba reſpōdit humiliter dixit regi. Abſit a vobis
domine mi rex vt ad tantum facinus veſtra nobilitas protrahat
cū rex thoas ſit de melioribus grecie multis ſuffultus conſangui
neis et amicis et vos cū habeatis multos qui cari ſūt vobis poſſꝫ
eoꝝ aliquis a grecis intercipi quē greci ſimili pena afficerent
carum vobis quod forte pro maxima mūdi ꝑte vos ſic factum
eſſe aliquatenꝰ nō velletis. Et ſic magis reuera ſalubre ſit regē
thoas captū ſalubriter cōſeruare qui pro aliquo vrōꝝ in bello ſi
militer īterceptto poſſꝫ recuperacionis bnficio cōmutari. Hector aūt
enee cōſiliū vtpote laudabile ſatis ꝓbat. Sꝫ rex priamꝰ adhuc
in ſuoꝝ ꝟboꝝ intēcione ꝑſiſtēs iterꝝ dixit eis. Si ſic decreueritis
faciendū iā greci putabūt et dicent nos ſic eſſe repēte timore cō
cuſſos ꝙ de offendētibꝰ nos nō habemꝰ audaciā faciendi iuſticiā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

nec vlaſcā ꝙuis de hoc totus in veſtri conſilij iudico cōquieſcam
Et ſic conſilio fine facto eneas ad videndū helenā ſe velle dixit
accedere. Quare troilum et anthenorē ſecum ducit et eis intrā
tibus aulam pulchritudinis vbi tunc regina hecuba que cum
helena reſidebat in comitiua multaꝝ nobiliū mulieꝝ eneas et
troilus niſi ſunt helenam multis affectuoſis ſermonibus cōfor
tare quare regina hecuba vtputa ſapiens et diſcreta eos ad
tuicionem perſonarum ipſorum ciuitatis troie et regis priami
ſatis deuotis eloquijs fuit hortata. Greci vero īter ſe de dampnis
eoꝝ et ſuoꝝ nece a troianis nequiter occaſoꝝ nimiū tacito mur
mure cōqueruntꝰ et dicūt ſe fuiſſe maxia fatuitate detentos qui
ad tam grauia diſpendia perſonaꝝ eoꝝ et rerū ſe ſubmittere
voluerunt a quibꝰ potuerūt tunc ſe ſalubriter abſtinere. Eadem
autem nocte aer obductus multa caligine tenebrarum multas
aquoſas diffudit pluuias in multoꝝ ymbriū tempeſtate veluti
ſi numꝙ̄ pluuias effudiſſent vel quaſi forte dij vellent terris ef
fundere deucalionis diluuiū iterato. Et qđ fuit ipſo grauius ea
nocte ventorū rabies tanta et tam grauis inualuit ꝙ omnia
grecorum tentoria violenter a ſoli ſtacione defixit propter que
grecis magna doloris et laboris ſupuenit anxietas. Sed demū
nocte fugata fugerunt tenebre et predicte eaꝝ ſocie tempeſtates
cum aduenientis diei ſplendor ſerenus apparuit qui totam terre
faciem illuſtrauit. Tunc greci armis eoꝝ protinus induuntur
ad bellum procedere feſtinantes. Achilles autem primus inter
grecoꝝ acies campum petit. Deinde dyomedes agamenon mene
laus et athenaꝝ dux. Achilles autē primus in hupon grandē
giganti ſimilem regem de lariſſa impetuoſe irruit et ſic eū ſua
lancea achilles impulit et percuſſit ꝙ ipſum mortuū proſtrauit
ab equo. Rex orthomenꝰ aggreditur hectorem quē hector ꝓtinꝰ
interficit. Dyomedes regem antipum contra eum bellantem in
multa virtute pemit. Tunc duo reges quoꝝ vnus vocabatur
epiſtropus et aliꝰ cedius in bello ſe ingerūt et in hectorē irruūt.
Sed epiſtropus contra hectorē quē bene cognouit multis contu
melioſis verbis inſultat et poſt verba in eum impetum faciens

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ipſum cum lancea ſua viriliter impulit ſed a ſella ipſum nō po
tuit remouere. Quare iratus hector verbis eius et factis ipſum
aggreditur et eum crudeliter interemit et dixit aduerſus eum.
Contumelioſa verba que diffundebas inter viuos vade et āmo
do inter mortuos ſi potes effundas. Cedius vero vidēs mortuū
regem epiſtropum fratrem ſuum multo dolore torquetur et ītēr
ſui doloris anguſtias mille ſuos milites quos cum multis alijs
in adiutorium grecorum adduxerat ſtatim cōuocat et mandat
eiſdem ꝙ cum eo hectorem inſequantur vt ipſum interficiat et de
morte fratris ſui optatam conſequi valeat vlcionem. Nec mora
predicti milites cum rege cedio hectorem niſecuntur ipſum inue
niunt inter turmas et in eum irruunt et ab equo deiciunt. Sed
rex cedius dum extenſo brachio cum enſe ſuo putat ipſum leta
liter vulnerare hector qui vidit ictum ab extenſo brachio veni
entem regē cedium in ipſo brachio percutit ſic ꝙ ipſum brachiū
ab humero diuidens regi cedio detruncauit et in ipſum regem
cedium appropinquans qui iam ab equo ruebat ipſum proti
nus interfecit. Eneas vero regem amphimacū bellantem inter
fecit. Achilles primus īter grecorum acies campum petit deinde
diomedes agamenon menelaus athenarum rex menelaus rex
Item rex thelamon rex vlixes rex diomedes rex arcelaus rex
mathaon et rex agamenon cum eorum aciebus omnibus bel
lum intrant. Ingerens prelium et letale cōmittitur et ex vtroqꝫ
latere multi decadunt interfecti iam ſol diei medium conſtitue
rat cum omnes greci venientes in vnum ſimul omnes irruunt
in troianos et in eorum tunc virtutis audacia ſit troianos gra
uiter oppreſſerunt ꝙ eos vrgente neceſſitate conuertunt in fu
gam. Tunc achilles regem philis bellantem cum eo in ſua
potencia virium interfecit. Sed hector exinde multo furore ba
chatus duos de regibus grecorum interficit regem videlicet alpi
nor et regem dorion. Tunc troiani in virtute hectoris ſic acriter
debellantes campum recuperant et durius grecos premunt.
Sed et rex epiſtropus tunc a ciuitate troiana animoſus exiuit
cum tribus milibus pugnatorum qui omnes bello ſe inmiſcent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

grecos impetūt crudeliter et confundūt et multo forcius ex eo ꝙ
idem rex epiſtropus quendam ſagittariū ſecum duxit. Hic autē
ſagittarius ab vmbilico inferiꝰ erat equus et ab vmbilico ſupiꝰ
erat homo et in omni ſui ꝑte tam ſuperius ꝙ̄ inferius coopertus
erat ex innatis in eo pilis equinis. Facies autem eius licet ſimi
litudinis eſſet humane tota erat rubea igneum colorem habens
ac ſi carbo eſſet accenſus et equinos ex ore producebat īnitus
oculi autem eius erant ſplendidiores facie in ignis ardore cum
duas ardentes flāmas igneas preſentarēt propter qđ intuētes
horrore maximo deterrebat. Hic nulla armorum tutela veſtitus
cum quodam arcu in manu et quadam faretra plena ſagittis
bellum intrauit. In cuius ingreſſu equi bellanciū valde ꝑterriti
non obſtante ꝙ ſeſſores eorum multis eos ſtimulis calcarium
ꝑurgebant retrogradi facti ſubitam quaſi rapiebantur in fugā
Sed cum magno labore bellantes ipſos detinuerunt in bello nō
minus ipſius ſagittarij ipſi bellantes impetū dubitantes quia
in arcu et ſagittis ſuis grecos plurimos interemit. Hector autē
interim ducem ſalemine polixenart qui aduerſus eum plurimū
inſiſtebat occidit et ita dux mortuꝰ exſpirauit. Dum igitur ſagit
tarius interficiendo grecos per turmas diſcurreret et troiani cru
delius inſiſterent contra grecos in fugam de neceſſitate cōuerſi
greci ad tentoria ſua feſtinant quos troiani vſqꝫ ad ipſa tētoria
ſunt ſecuti vbi mirabilis caſus emerſit. Nam dum ſagittarius
grecos fugientes coram eo acriter infeſtaret et troiani grecos in
tentorijs eorum opprimerent diomedes qui fugiens ad tentoria
properabat coram vno de papilionibus ſagittariū inuadit quē
nullomodo vetare potuit propter troianos qui cōtra eū a tergo
viriliter anhelabant. Neceſſarium ergo fuit plurimum diomedi
vt inuitus et dubitans in ſagittarium irruiſſet. Qui ſi voluiſſet
retro redire cum ipſe eſſet grauiter vulneratus ī manibꝰ hoſtiū
incidebat quem viuere nullatenus ꝑmiſiſſent. Sagittariꝰ ergo
dum diomedem in ſua ſagitta perciteret diomedes cum enſe ſuo
tam viriliter percuſſit ipſum inermē ꝙ mortuum ipſum deiecit
in terram. Interim greci campum recuperant et troiani neceſſario

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

retrocedunt. Hector vero in achillē irruit in equi ſui curſu celeri
nomine galathea contra quem dum occurriſſet achilles in coꝝ
ictibus lancearum ſe ab equo ambo deiciunt ſed achilles equū
ſuum primo celer aſcendit et in equū hectoris manus extendēs
cepit eum ipſum ſatagens aſportare. Hector autem iratus ad
ſuos potenter exclamat ne equum ſuum abire ꝑmittant propter
quod infiniti milites ad ipſius equi recuperacionem viriliter intē
dentes irruūt in achillem et graue bellū committitur īter vtroſqꝫ
Sed fratres hectoris naturales in multa virtute bellantes vio
lenter extirpant de manibus detinencium galatheam et illum
hectori reſtituunt qui exinde eſt mirabiliter factus letus. Uerum
dum hec inter vtroſqꝫ in multorū excidio gererentur et antenor
inter grecorū acies bellādo diſcurreret greci in multitudine pug
natorum antenorem capiunt et captū ad tentoria mittunt eoꝝ
Sed cum iam dies declinaſſet ad veſperas et ſole iam vergente
interim ad occaſum non obſtante ꝙ polidamas antenoris filiꝰ
qui ſui patris nō interfuit capcioni pro recuperacione ipſiꝰ multa
cōmiſiſſet in bello tñ eo die propter ſuꝑuenientis noctis tenebras
prelium eſt dimiſſum.

De ſexto bello. xl.

S Equētis igit̄ diei aurora ſurgente ſolis ſplendore circū
quaqꝫ diffuſo vtriuſqꝫ partis aciebꝰ in campū egreſſis
bellū letale cōmittit̄ et tota die vſqꝫ ad noctis tenebras
eſt pugnatū. Multi fuerūt eo die interfecti de grecis ſed pocius
de troianis. Nam grecis tūc melior pars ſucceſſit belli ſed illiꝰ
diei ſuꝑueniente nocte nō fuit amplius preliatū. Sequenti vero
die greci dyomedem et vlixem ad regem priamum tranſmiſere
legatos vt treuga firmata trium menſium per regem priamū
induce largirentur. Hijs autē legatis obuiauit dolon quidam
miles ſatis diues et nobilis et oriundus de ciuitate troiana qui
legatis ipſis obuians et eos cōmeans regis priami conſpectui
preſentauit. Legati vero legacionis ſue cauſam regi priamo ſin
ceriter explicarūt rege tunc priamo ad menſam diuerſis repletā
cibarijs exiſtente in ſuorum et numerabiliū nobilium comitiua

Sed et rex priamus reſpondit eis in multa vrbanitate verboꝝ
ſe ſtatim exinde conſilium habiturum. Et confeſtim ſuis conſili
arijs conuocatis omnes in dandis predictis inducijs cōuenerūt
excepto hectore qui de indulgendis eiſdem omnino diſſenſit aſſe
rens grecos ex dolo et aſtucia petere predictas inducias ſumpta
occaſione fallaci quod velint. ſ. eorum mortuos interim ſepelire
cum ipſi victualibus careant et pro acquirendis eiſdem cōmodā
interim habeāt facultatem et nos interim noſtra victualia cōſu
menius que tantum nobis neceſſaria pro ſuſtinēda tanta gēte
in hac ciuitate nobiſcum incluſa prorſus exiſtant. Sed exquo
omnibus fuit acceptum hector voluit tantorum in idem concur
rencia conſilia refutare. Quilibet enim diſcretus interpellatus
ad conſilium inter multos licet omnes in vnam concurrant ſen
tenciam ſi ſibi aliud videatur non propterea conſenſus omnium
debet inducere ſilencium ori ſuo quin ipſe dicat quod ſibi videt̄
cum multociens contigerit et contingat ꝙ vnius ſentencia eciā
minoris multos ſapienciores ad ſentenciam ſuam trahat vtpote
cōſilij ſanioris quāuis ſemper aut frequēter obtineat ꝙ multoꝝ
ſentencia ſoleat preualere licet alius ſalubrius et melius cōſiliū
ſubminiſtret et ideo hector a dato tunc ab omnibus conſilio nō
diſceſſit licet ſibi aliud inde videret̄ vitans velle tantoꝝ iudiciū
reuocare conſilium. Quare trium menſium inducie ſunt cōceſſe
Quod tam omnibus grecis ꝙ̄ troianis pugnantibus gratum
extitit vt infra tempus induciarum ipſarum a bello quieſcerēt
et durante treugua predicta in cōmutacionem vnius pro altero
rex thoas a troianis et antenor liberatur a grecis. Calcas autē
troianorū antiſtes qui mandātibus dijs relictis troianis grecis
adheſerat quandam filiam ſuam habebat multe pulcritudinis
et morum venuſtate conſpicuam que briſeida cōi nomine voca
batur. Hic calcas pro predicta filia ſua briſeida regem agame
nonem et alios grecorum reges ſollicite deprecatur vt predictam
filiam ſuam a rege priamo ſi placet expoſcant vt eam reſtituat
patri ſuo. Qui eidem regi priamo preces plurimas obtulerunt
ſed troiani contra calcam antiſtitē multum inpugnāt aſſerētes

eum eſſe nequiſſimū proditorem et ideo morte dignū. Sed rex
priamus ad peticionem grecorum inter cōmutacionē antenoris
et regis thoas briſeidam grecis voluntarie relaxauit. Treuga
igitur durante hector ad grecorum caſtra ſe contulit quem achil
les libenter inſpicit cum nūꝙ̄ viderit eum inermē et in eius ten
torio hector in ſuorum multorum nobilium comitiua achille pe
tente deſcendit. Dum īter ſe de aliquibus multa cōferrent achil
les hectori dixit hec verba. Hector hector gratū eſt michi ꝙ video
te inermē pro eo ꝙ ſine armis nūquā potui te videre ſed gracias
michi eſſet ſi de manu mea mortē feſtinanter ſubires ſicut opto.
Ego enim in tua virtute bellandi ſenſi tuarum virium potenciā
multam cum eam ſenſerim in mei effuſione cruoris et in graui
bus ictibus enſis tui. Et licet de hoc animus meus ſepius anxi
etur maiori tn̄ anxietate concutitur de eo ꝙ patroclum intimū
michi morti tradideris quem non minus me ſinceriter diligabā
Separaſti me ab eo quē michi vera dilectio indiſſolubilis affec
tionis vinculo copulauit. Sed tu pro certo teneas ꝙ āteꝙ̄ ān⁹
elabitur mors patrocli acerbe vindicabitur ī te ipſo. Nā neceſſe
eſt vt de manu mea crudeliter moriaris et eo pocius ꝙ ego pro
certo cognoſco te in necem meam totaliter aſpirare. Cui hector
in hec verba reſpondit. Domine achilles ſi in tuā mortē anhelo
et te odio habeo in toto corde meo nō iniuſte miraris cum te ſcire
credam ex iuſticia non poſſe procedere vt eū diligere debeam qui
me proſequitur odio capitali et qui in terram meā meos et me
in tante guerre ſtrepitu inpugnare preſumpſit. Ex guerra enī
amor ꝓcedere nūꝙ̄ poteſt nec ex odio dilectiocaritatis. Amor enī
ex dulci aīoꝝ cōueniēcia ducit originē et ex odio ꝓcedit hoſtilitas
cui⁹ ꝑ̄cipue mater ē guerra. Sane volo te ſcire ꝙ me tua v̄ba nō
terrent īmo ſi hinc ad duos ānos vita comite vigeat enſis me⁹
ſpero ꝓ certo me tm̄ ī mee virtutis potēcia ꝑ̄ualere ꝙ nō ſolū tu
ſed et oēs maiores grecoꝝ exercit⁹ qui cōtra me cōtinua bella fo
uēt manib⁹ meis amara morte crudelit̄ ſuccūbetis. Scio enī te
et oēs maiores p̄ntis grecoꝝ exercit⁹ fatuitate maxīa circūdua.
Nā tale on⁹ aſſumere p̄ſumpſiſtis ꝙ eius oppreſſi pōdere nichil

aliud quam mortis exidium incurretis. Securus enim ſum ꝙ
tu prius morte vincetis ꝙ̃ contra me enſis tuus preleat. Sed ſi
te tanta vigoris hortatur audacia vt contra me putes in viribꝰ
preualere fac ꝙ omnes reges grecoꝝ et principes in hoc ſincera
mente cōſenciant et manu teneant inconcuſſe ꝙ conſtituto bello
inter nos duos tantum ſi contingat me te poſſe deuincere ego et
parentes mei ab hoc regno et aliȷ̈s regnis noſtris perpetuo cura
bimus exulare et regna ipſa in grecorum dominio relinquemus
faciam enim vos de hoc ſufficienti cautela ſecuros per ſufficientē
numerum obſidum et deorum corpalia ſacramenta ꝙ ſi feceritis
non ſolum tibi prodeſſe poteris verum et aliȷ̈s qui per belli abſti
nenciam incurrent cum ītegritate ſalutē et ſi me te vincere forte
cōtingat fac vt vniuerſus grecoꝝ exercitus ab hac terra diſcedat
et nos ī quiete dimittat ab oī in quietudine liberatos. Achilles
autem ad verba hectoris ira totus incaluit et quaſi madefactꝰ
totus in ſui rore ſudoris bello ſe offert bellum recipit animoſus
et iuxͣ hectorem appropinquans infirmitatis ſignum gladium
ſibi offert quod hector pluſ ꝙ̃ dicā poteſt animo deſideranti recipit
Sed agamenon multorum inde loquencium audito tumultu
cum multis grecorum regibus ad achillis tentoria properauit
vbi ſtatim facta omnium maiorum congregacione grecoꝝ omēs
vnanimiter contradicunt nolentes id ratū habere ad quod achil
les ſe obtulit inconſulte. Nec enī placet eis ſe velle inſidiȷ̈s for
tune ſubicere vt ab vno milite tot regum et principum pendeat
mors et vita. Sic et troiani ex eorum parte ne id fiat expreſſo
diſſenſu recuſant excepto rege p̃amo cui tali caſui ſe ſubmittere
placet ſibi ex eo ꝙ vires et potēcīā hectoris bene nouit cui facile
nimis erat de vniꝰ tanti militis victoria gloriari. Sed quia tan
torum conſenſibus quoꝝ intererat non potuit contraire duoꝝ
belli diſſenſum cū ceteris eſt ſecut⸱s. Et ſic hector a grecis obtēta
licēcia in troiam rediȷ̈t et intrauit ī ipſam. Troilus vero poſtꝙ̃
agnouit de ſui patris procedere voluntate de briſeida relaxanda
et reſtituenda grecis quam multo amoris ardore iuueniliter dili
gebat nimio calore ductus amoris in deſideratiua virtute ignee

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

volūtatis multo dolore deprimitur et torquetur ſūditurq₃ quaſi
totus in lacrimis anxioſis ſuſpiriīs et lamētis nec ē qui ex cīcis
eius eum valeat conſolari. Briſeida vero que troilum non mino
ris amoris ardore diligere videbatur non minus in voces queru
las prodiīt ſuos dolores cum tota ſit fluuialibus lacrimis made
facta ſic ꝙ continuis aquoſis ymbribus ab oculorum ſuorū fōte
ſtillātibus. Veſtes ſuas et faciem aſperſit ita ꝙ veſtes eius tāto
erant lacrimarum perfuſe liquore vt ſi premētis alicuius mani
bus ſtringerent et aquarum multitudinē effunderēt in ſtrictura
Vnguibus eciam ſuis ſua tenerrima ora dilacerabat et aureos
crines ſuos a lege ligaminis abſolutos a lactea ſui capitis cute
diuellit et dum rigidis vnguibus ſuas maxillas exarat rubeo
cruore pertinctas lacerata lilia laceratis roſis īmiſceri ſimilitudi
narie videbantur. Que dum queritur de ſua ſeparacione a dilecto
ſuo troilo ſepius inter moritur inter brachia eam volenciū ſuſti
nere dicēs ſe malle mortem appetere quam vita potiri ex quo eā
ab eo ſeparari neceſſe eſt a cuius vita ſue vite ſolacia dependebāt
Noctis igitur superueniente caligine troilus ſe contulit ad bri
ſeidam eam flebilibus monet in lacrimis vt a tanto ſe debeat
temperare dolore. Et dum ſic eam conſolari troilus anhelat bri
ſeida inter brachia troili labitur ſepius ſemiuiua. Quam inter
dulcia baſia lacrimis irrorata flebilibus ad vires ſui ſenſus ea
nocte reducere eſt conatus. Sed diei hora quaſi ſuperueniente
vicina troilus a briſeida in multis anxietatibus et doloribꝰ diſ
ceſſit et ea relicta ad ſui palaciī regimīa propauit. Sed o troile
que te tā iuuenilis errare coegit credulitas vt briſeide lacrimis
crederes deceptiuis et eiꝰ blādiciīs. Sane omnibꝰ mulieribus ē
inſinitū a natura vt in eis nō ſit aliqua firma cōſtācia quaꝝ ſi
vnus oculꝰ lacrimatᷣ ridet eiꝰ aliꝰ oculus extranſuerſo quaꝝ mu
tabilitas et varietas eas ad illudēdos viros ſemꝑ induat et cū
magis amoris viris oſtendūt ſtatī ſollicitate per aliū amorē ſui
demonſtrantes variant et cōmutant repente inſtabilē. Et ſi forte
nullꝰ ſollicitator eaꝝ appareat ipſum ipſe dum incedunt vel dū
vagantur ſepius in feneſtris vel dū recedent in plateis furtiuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

aſpectibus clandeſtine ſibi querunt. Nulla ſpes eſt reuera tam
fallax quā ea que reſidet in mulieribꝰ et procedit ab eis. Vnde
fatuus ille iuuenis merito cenſeri poteſt et multo forcius etate
prouectus qui in mulieꝝ blandicijs fidem gerit et eaꝝ demōſtra
cionibus ſic fallacibus ſe cōmittit. Briſeida igitur de mandato
regis priami in magno apparatu ſe attingit ad iter quā troilus
et multi alij nobiles de troianis per magnum vie ſpacium cōme
ciunt. Sed grecis aduenientibus ad recipiendū eādem troilus
et troiani redeunt et greci eam in ſua recipiunt cōmeatu. Inter
quos dum eſſet diomedes et illam diomedes inſpexiſſet in flāmā
ſtatim venerij ardoris exarſit et eā vehementi deſiderio cōcupiuit.
Qui cum collateralis aſſociādo briſeidā cū ea inſimul equitaret
ſui ardoris flāmā continere non valens briſeide reuelat ſui eſtu
antis cordis amorem quam in multis affectuoſis ſermonibꝰ et
blandicijs necnō ꝓmiſſionibus reuera magnificis allicere ſatis
humiliter eſt conatus. Sed briſeida in ipſis primis motibus vt
mulierum ē moris ſuum preſtare recuſauit aſſenſum nec tamē
paſſa eſt quin poſt multa diomedis verba ipſum nolens a ſpe
ſua deicere verbis humilibus dixit ei. Amoris tui oblacionis ad
preſens nec repudio nec admitto cum cor meum nūc non ſit ita
diſpoſitū ꝙ tibi poſſim aliter reſpōdere. Ad cuiꝰ verba diomedes
ſatis factus eſt hylaris cum ex eis preſenſerit de ſpe gerenda in
eam ſe non eſſe priuatum in totum. Quare aſſociauit eam vſqꝫ
ad locum quo briſeida reciꝑe ſe debebat et ea ꝑueniente ibidem
ipſe eā ab equo deſcendēs ꝓmptus adiuit et vnā de cirotecis quā
briſeida gerebat in manu ab ea nullo ꝑcipiēte furtiue ſubtraxit
Sed cum ipſa ſola ꝑſenſerit placidū furtū diſſimnlauit amātis.
Tunc antiſtes calcas in filie occurſum aduenit et eam in vultu
et animo ſatis hylari in tentoriū ſuū recepit. Et dyomedes licet
amore briſeide nimiū fluctuaret tamē amor et ſpes eū ī multo
labore ſui cordis impugnāt. Briſeida vero ſola exiſtens cum an
tiſtite patre ſuo ipſum duris verbis aggreditur in multitudine
lacrimaꝝ dicens ei. Quomō pater cariſſime infatuatus extitit
ſenſus tuus qui tanta vigere ſapiēcia cōſueuit vt tu qui tantū

inter troianos magnificatus extiteras et elatus cū fuiſſes factus
eoꝝ tamq̄ dn̄s et ſolus eoꝝ in omnibꝰ gubernator qui tantis
inter eos diuicijs habūdabas tātaꝝ poſſeſſionū multiplicacione
ſuffultus et eoꝝ nūc factus es ꝓditor et tuā negaſti patriā cuiꝰ
eſſe defenſor in omnibꝰ debuiſti et nūc elegiſti meliꝰ tibi placere
abiurando patriā in pauꝑtate et exilio viuere et ſpecialiter īter
capitales tue pn̄e īmicos qui ad delendū tuos et tuā patriā ſic
hoſtiliter acceſſerūt? O q̄ꝑta inter hoīes pudoris labe cōfunderis
qui tā glorioſe a tuis conſueueras honorari. Nūquā tanta de de
coris a te detergetur infamia quanta es viſcoſe turpitudīs igno
minia denigratus an putas et ſi inter viuos vituꝑatꝰ exiſtis qui
eciā poſt mortē tuā apud inferos ob tante prodicionis culpā nō
lugeas penas dignas? Melius ergo tibi eſſet et eciā nobis tuis
in aliquem locum ſolitudinis et deſerti vel in nemoribus deuijs
vel in aliqua inſula longe ab incolis ducere vitam noſtrā quā
īter homines tāta labe nigreſcere diffamati an putas q̄ greci
reputent te fidelem qui es tue patrie publicus infidelis? Sane
deceperunt te appollinis falſa reſponſa a quo te dicis ſuſcepiſſe
mandatum vt tuos paternos lares deſerens et tuos in tanta
acerbitate peierares et vt ſic tuis ſpecialiter hoſtibꝰ adhereres
Sane non fuit ille deus apollo ſed pocius puto fuit comitiua ī
fernalium furiaꝝ a quibus reſponſa talia ſuſcepiſti. Ad hec bri
ſeida multis deuicta ſingultibus lacrimaꝝ ſuo flebili colloquio
finē facit. Cui calcas ſub quadā verborū breuitate rn̄dit. Dixit
enī ei. Ha dulcis filia an tutū eſſe reputas an ſecurū iuſſa deoꝝ
ſpernere et ſpecialit̄ ea non ſequi in quibus poſſumꝰ cū integri
tate ſaluari. Scio enī ꝓ certo ꝑ infallibiliū ꝓmiſſa deoꝝ in pre
ſentē guerrā ꝓtendi nō poſſe tempe diuturno et q̄ ciuitas troie
breui tp̄e nō deſtruat̄ et cruat deſtructis eiꝰ omībꝰ nobilibꝰ et vni
uerſis plebeis eiꝰ ī ore gladij trucidatis. Quare kariſſima filia
ſatis ē meliꝰ nobis hic eſſe quā hoſtili gladio ſeuiente perire. In
aduentu igitur briſeide grecis placuit vniuerſis ipſius briſeide
tam formoſus aſpectus cum ad eiꝰ tam placidam viſionē omēs
maiores grecoꝝ exercitus acceſſiſſent querētes ab ea de troiana

ciuitate rumores et eius ciuium continencia necnō et regis eorꝫ quos briſeida in multa verborum facūdia pandit illis. Quare omnes maiores ipſam ī filiali affectione recipiūt promittentes ei eam habere caram vt filiam et ipſam in omnibus honorare. Et eis ab ea recedentibus multis donis et muneribus replent eam. Nondum illa dies ad horas declinauerat veſpertinas cū iam briſeida ſuas recenter mutauerat volūtates et vetera propoſita ſui cordis et iam magis ſibi ſuccedit ad votum eſſe cum grecis ꝙ fuiſſe hactenus cum troianis. Jam nobilis troili amor cepit in ſua mēte tepeſcere et tā breui hora ſic repēte ſit ſubito facta volubilis cepat in omnibus variari. Quid eſt ergo quod dicatur de conſtancia mulierum quarum ſexus proprium in ſe habet vt repentina fragilitate earum propoſita diſſoluantur et hora breuiſſima mutabiliter variantur. Non enim cadit in hoīe varietates et dolos earum poſſe deſcribere cū magis ꝙ dici poſſint ſunt earum volubilia propoſita nequiora.

De ſeptimo bello. xlj.

Poſt igitur trium menſium emerſas inducias adueniēte die ſequenti troiani accinguntur ad bellū et ordinatis troianorum per hectorem aciebus ipſe hector cū acieb9 ipſis ad bellum primus exiuit ducens ſecum quindecim milia militum quos ſue deputauit tantummodo aciei quem cum alijs decē milibus militū et troilus illico inſecutus eſt. Deinde paris ciuitatem egreditur exiſtentibus ſecum pugnantibus viris in arcubus et ſagittis illis de pſia trium milium numero in equis fortibus et bene munitis. Deinde deyphebus ad bellum exit cum alijs tribus milibus pugnatorum. Deinde eneas cū alijs ceteris paratis ad pugnam qui omnes fuerunt tunc ex pte troianorum centum milia militum ſtrēnuorꝫ in multa virtute bellandi ꝑut dares in codice ſuo ſcripſit. Ex pte vero grecorꝫ acceſſit ad bellū rex menelaus primus cum ſeptem milibus pugnatorū. Deinde proxime cum totidem diomedes deinde achilles cū totidem deinde

rex antipus in trium milium militum comitiua deinde rex aga
menon cum multitudine magna nimis pugnatorū. De grecis
autem rex philis cū acie ſua primus troianos aggreditur. Cū
ſtatim hector venit obuius incuntanter quem ſic potenter in ſue
lancee percuſſit in ictu ꝙ ipſum mortuum proſtrauit ab equo.
De morte igitur regis philis clamor fuit maximus bellū letale
cōmittitur ex quo ſequitur magna ſtrages. Ex parte vero greco
rum dum rex antipus acceſſiſſet regis philis volēs ſui mortem
auunculi vindicare multos troianos interficit hectorem inſequi
tur ipſum inuadit. Sed hector cōuerſus in iram ī ipſum irruit
et ſic ipſum grauiter vulnerauit ꝙ ad terram dilabitur interfec
tus. Tunc greci de morte regis antipi condolentes viribus vires
accumulant troianos grauiter opprimunt quare multi ex eis
deficiunt et achilles qui eos multum deprimit multos ex eis no
biles interemit. Inter quos ducem licaon et euforbiū viros mul
ta virtute conſpicuos interficit qui in troie ſubſidium venerant
et ideo in eius auxilium viriliter anhelabant. Hector autem eo
die fuit in facie vulneratus ignatus a quo ex cuius vulnere in
menſa ſanguinis copia defluebat propter quod troiani retroce
dere de neceſſitate coguntur. Sed hector tunc eleuatis oculis ad
muros ciuitatis direxit intuitum et vidit helenam necnon eius
vxorem et ſorores ſuas ſtantes in muris vtriuſꝙ partis prelia
contemplantes. Et iam greci in tantum troianos repulerant
ꝙ eos quaſi impulerant iuxta troie menia ciuitatis. Propter
quod hector multum erubuit et ideo in furorem pudoris accēſus
in regem menonem irruit ſobrinum achillis quem ſic percuſſit
grauiter enſe nudo in eius caſſidem cumulatis ictibus feriendo
ꝙ in ſuis viribus diſrumpit circulos in caſſide facta fiſſura
per quam hectoris enſis peruenit ad cutem et eius capitis oſſa
confringens ſibi letale vulnus inflixit ſic ꝙ rex menon mortuus
exſpirauit. Quem dum cernit achilles accepta quadam lancea
valde groſſa in hectorem irruit ſic ꝙ eius loricam offendit nec
tamen ipſum a ſella remouit. Hector autē in achillē aggreditur
enſe nudo caſſidē eiꝰ violent̃ īpugnat diſrumpit caſſidē et caſſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

dilabitur ſic ꝙ dilacerat interioris lorice ſquamas affixas et tñ
eius carnis ictus intima non leſerũt. Non enim achilles ad tã
graues ictus ſe potuit tanta firmitate tenere quin tremebundis
mutaret ĩ equo. Cui illico dixit hector. Achilles achilles multũ
niteris accedere iuxta me ſed tu proximum acceſſum queris ad
ignẽ vt ſine dubio ad tue exitum mortis accedas. Achilles igitur
dũ vellet ad verba hectoris relacione mutua reſpondere ecce ſup
uenit troilus in maxima multitudine pugnatorum qui factus
medius inter achillem et hectorẽ ipſos inuicem ſeparauit cupiẽs
tamen letaliter achillem offendere et grecos precipiti dare fuge
ſic ꝙ tunc ex grecis pluſꝗ̃ quĩquaginti milites in ore gladij peri
erunt cuius rei cauſa greci retrocedere ſũt coacti. Ad hec autem
in grecorum ſuccurſum ſuperuenit menelaus in comitiua triũ
milium armatorum qui bello ſe ingerunt propter quod greci
campum inicium eorum audacia reſumpſerunt. Sed ex parte
troianorum ſuperuenit rex odernon cum magna acie gentis ſue
et in regem menelaum irruit ipſum ab equo deiecit in facie vul
nerauit. Troilus ergo et rex odemenon conãtur intercipe mene
laum illum capiunt et captum ad ciuitatem educere moliuntur
Sed impedientibus turbis tumultuoſis bellanciũ ipſum lõge
a bello traducere mĩme potuerunt. Tunc cum ille diomedes ſup
uenit bellicoſus multa gente ſuffultus qui repente in troilum
irruit et ipſum ab equo proſternit ab eo auferens equum ſuum
quem per ſuum nuncium ſpecialem ad briſeidam in exenium
deſtinauit mandans nuncio ſuo predicto vt briſeide nũciet ipſũ
equum troili fuiſſe dilecti a quo troilum ipſe deiecit in ſuoꝝ belli
coſa fortitudine brachiorum et eam deprecetur humiliter ꝙ dio
medem ſeruum ſuũ a ſua memoria nõ repellat. Nuncius igitur
ſtatim cum ipſius equi dono ad briſeidã celeriter feſtinauit equũ
ſibi obtulit a diomede tranſmiſſum et verba que ſibi dixerat dio
medes fideliter narrat illi. Briſeida vero recepit hilariter equum
ipſum et ipſi nũcio dixit hec verba. Dic ſecure domino tuo ꝙ illũ
ego habere odio nõ poſſum qui me tanta puritate ſui cordis af
fectat. Ad hec nuncius recedit ab ipſa et ad dñm properauit ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

huc cōflictu belli durāte. Exhilaratus igitur diomedes ad verba
nūcij inter acies bellicoſas diſcurrit troianis inſiſtentibus cōtra
grecos. Troiani grecos diuertunt in fugam et eos vſqꝫ ad eoꝝ
tentoria in ore gladij perſequūtur. Et niſi tūc agamenon grecis
ſuccurriſſet ī bellācīū plenitudīe multa nimis greci tunc fuiſſent
oīo deuicti et totū finaliter amiſiſſent. Inſtauratur ergo bellum
duriſſimū inter eos. Greci campū recuperant et troiani neceſſario
retrocedunt. Sed polidamas tunc cōcurrit cū pugnatoꝝ multi
tudine glomeroſa ſuccurrens in magna virtute troianis quos
iam greci vſqꝫ ad eoꝝ foſſata in armata manu repulerant vio
lēter. Diomedes vero dū polidamā in grecos ſic violentē inſpicit
irruentē in polidamā irruit ſatagens ipſum letaliter offendere
in viribus ſue tenſe lācee ferientis. Sed polidamas ſic diomedē
impulit virtuoſe ꝙ et diomedē et eius equū deiecit et inculcauit
ad terrā ex cuiꝰ ictu diomedes grauiter fuit leſus. Polidamas
vero diomedis equū a ſua ꝓſtracione reſurgentē ſuas intercipit
per habenas et troilo pedes bellanti preſentat in quem troilus
feſtinānter aſcendit. Sed troilū tūc achilles feſtinanciꝰ inuadit
quē troilns in ſua virtute ſuſcepit et virilius irruit in achillem
ſic ꝙ achillē ab equo deiecit et ipſum grauiter vulnerauit. Achil
les autē nec ſuo caſu precipiti ſtupefactus nec curans de tāti ictꝰ
quaſi letifera leſione cū maxīa celeritate ſurrexit. et equū conat
aſcendere ſed greci viriliter ei reſiſtunt. Tunc hector ad locū illū
acceſſit et vt ſcripſit dares fere tunc hector mille milites īterficit
qui achillē defendere conabātur. A quo achilles tūc ſic grauiter
fuit oppreſſus ꝙ ſibi multa fatigacione laſſato vix erat defēdēdi
facultas. Qui tunc captꝰ indubitabiliter extitiſſet niſi thelamō
et dux athenaꝝ celeriter occurriſſent qui achillē equū aſcendere
cū multo labore fecerunt. Superueniente igitur noctis crepuſculo
nō fuit tunc amplius preliatū et vtraqꝫ pars bellancīū bello ipo
diuiſo in ſua preſidia ſe recepit per triginta autē cōtinuos dies
acriter fuit pugnatū. Propter quod ex vtraqꝫ ꝑte multi ſūt ceſi
ſed plures ex grecis. De filijs vero naturalibꝰ regis priami īfra
dies illos ſex interfecti fuerunt et hector iteꝝ in facie vulneratꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Quare Rex priamꝰ regi agamenoni nūcios ſuos mittit ſex men ſium petit inducias que ſibi conceſſa fuerunt treuga firmata.

De octauo bello. xlij.

Firmatis igitur ſex menſibꝰ datis ad treugā infra hos hector ſibi de vulneribꝰ ſuis medet̄ iacens tūc in aula pulchritudinis nobilis ylion de qua mirabilia ſcripſit dares. Dixit enī eam fuiſſe totaliter inſtitutā de duodecim lapidibꝰ alabaſtri cū et ipſa eſſet longitudinis paſſuū fere viginti Eius pauimentū fuiſſe dixit de criſtallo firmatū et parietes eius pariter īcruſtatos ex diuerſis lapidibꝰ p̄cioſis In cuiꝰ quatuor angulis columpne quatuor de onichino erāt extenſe ꝓceritatis affixe. Sic erant eiuſdem generis capitella et ſic et baſes ipſarū In ſūmitate columpnaꝝ vero ipſaꝝ erant de auro quatuor ymagines collocate mirabili arte mathematica inſtitute de quibus dares et eoꝝ aſpectibꝰ multa deſcripſit. Que magis inſtar hūt inanium ſūpnioꝝ ꝙ̄ certitudinē veritatis licet ipſe dares fuerit profeſſus ea vera fuiſſe et ideo de eis obmiſſum eſt in hac parte Interim rex priamus naturales filios ſuos mortuos fecit inter alios fratres eoꝝ honorifice ſepelire facta eoꝝ cuiuſlibet ſemotī ſepultura nimiū p̄cioſa. Dyomedes vero q̄ totus erat in amore briſeide caleſcens quid faciat ignorat et eiꝰ animū vt moris eſt amatoꝝ deſiderancium amatrices eoꝝ quas habere nō poſſunt diuerſis funditur in curis cibo et potu male ueſci deſiderat. Et dū vigilijs continuis maceratur in ſolaciū ſui doloris ſepius videre briſeidam accedit et eam ſuplex hortat̄ vt ſibi conſenciat in multitudie lacrimaꝝ. Sed illa que multū vigebat ſagacitatis aſtucia ſpem diomedis ſagacibus machinacionibꝰ differre procurat vt ipſum afflictū amoris incendio magis affligat et eiꝰ amoris vehemenciā in maioris ardoris augmentū extollat. Unde ſe calliditate ſe nolle nō negat et velle in expectacionis fiduciā conat̄ ponere diomedem. Elapſis igit̄ ſex menſibꝰ datis ad treugam duodecī diebꝰ ſequētibus cōtinue fuit pugnatū infra quos multi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

de nobilibus vtriuſq3 partis interfecti fuerunt cū tunc feruentis
eſtatis nimio inualeſcente calore magna mortalitas grecos in
uaſit degentes in campis. Quare agamenon a rege priamo pro
treuga triginta dierum inducias poſtulauit quas rex priamus
cōceſſit eidem. Elapſis vero trigīta diebus predictis vtraq3 pars
paratur ad bellum. Uerum a nocte qua erat primus dies belli
futurus poſt predictas decurſas inducias andrometa vxor hecto
ris de qua hector iam ſuſtulerat duos filios vnum nomine lau
medontā et alium nomine aſtionatā qui minor primo adhuc a
matris vbere dependebat de predicto hectore vidit in ſompniȷs
ſatis terribilē viſionem quia ſi hector ea die egrederetur ad bellū
euadere non poterat quin interficeret in ipſo bello. Andrometa
igitur ex tali viſione perterrita fluuiales prorupit in lacrimas
et auſa eſt eadem nocte in lecto vbi iacebat cum hectore ſibi iſtā
pandere viſionem. Piȷs itaq3 precibus illam deprecatur in la
crimis vt ſenſum viſionis attendat et ad prelium ire non preſu
mat eo die. Hector vero ad vxoris verba nimium indignatus vx
orem increpat et eam in multa verborum acerbitate caſtigat
aſſerens non eſſe ſapientis vanitatibus credere ſompniorū que
ſompniantibus ſemper illudunt. Mane autem facto diluculo
andrometa regi priamo et hecube eius vxori mandat et pandit
ſue oraculum viſionis humiliter rogans eos vt hectorem eo die
ad bellum aliquatinus exire nō permittant. Mane igitur ipſo
facto aciebus omnibus troianorum per hectorem ordinatis tro
ilus ad bellum primus egreditur deinde paris deinde eneas ſub
ſequenter polidamas deinde rex ſarpedon deinde rex epiſtropus
deinde rex eroys Item rex forcius item rex philinenis deinde ceteri
reges qui ad troie ſubſiū aduenerunt. Rex autem priamus om
nibus predictis regibus et aciebus eorum licenciam tribuit ad
prelium exeundi cum iam greci exiuiſſent ab eorum caſtris ad
bellum et hectori mandauit expreſſe vt eo die ſe non deberet pre
liȷs īmiſcere. Hector vero totus propterea exarſit ad irā propter
quod multas iniurias et exprobaciones vxori ſue dixit per quā
ad ſuggeſtionē eius perſenſit eſſe tractatum ne ad bellum exiret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Tamē mandato patris omiſſo arma petit a famulis ea famuli ſibi tradunt et armat̄ ex eis. Sed dū hoc vidit andrometa eiꝰ vxor multo dolore cōmota cū ꝑuulo filio ſuo quē gerebat in brachio in multitudine lacrimaꝝ ſe eiꝰ ꝓſternit ad pedes et multiplicati ſingultibus pre dolore humilit̄ ſupplicat ſibi vt arma ipſa deponat. Et dū hector acquieſcere denegat hecuba ſepius int̄ moritur inter brachia ante pedes ipſius dicens. Si mei denegas miſereri et miſeriatis ſaltē huiꝰ ꝑuuli nati tui ne mater ipſius et filij tui ipſi amara morte depereant aut per mundum exiles pauꝑtate nimia in maxima verecūdia deprimantur Regina autē hecuba mater ipſiꝰ caſſandra et polixena ſorores eiuſdem et helena proſtrate ante eius pedes in lachrimis ipſum rogant vt depoſitis ipſis armis tutus in ſua regia conquieſcat. At ille eaꝝ nec mouet̄ ad lacrimas nec ad preces. Armatꝰ ergo a palacio ſuo deſcendit et equū aſcendit. Dū ire ad bellū intēdit oīno feſtinus andrometa facta ex multo dolore veluti mēti capta ad regem priamū ſciſſis veſtibꝰ laceratis genis et ſparſis ſine lege capillis exclamans acceſſit. Sic enī faciem ſuam vnguibꝰ lacerauerat ſanguine vndiqꝫ defluente ꝙ vix agnoſcī poterat a notis ſuis et ſe ante regis pedes in multo dolore proſternēs ipſū monet et lacrimoſe precatur vt ad hectorē feſtinus acceleret et ipſū ad palaciū reuocet et reducat anteꝙ̄ īmiſceri ſe bello cōtingat. Rex igitur priamꝰ nulla mora protracta equū aſcendit hectorem feſtinus inſequitur quē antequā ſe plurimū elongaſſet ad eū peruenit et eius equi habena velit irato animo intercepta hectorē monet et rogat in lacrimis et per numīa deoꝝ ipſū adiurat vt redeat et vlterius nō procedat. Qui demū in multa contradictione iuſſui patris obtempans redit inuitus et in palaciū ſuū aſcendit nec tamē arma quibus erat indutus deponere ꝑcurauit. Bellum autē interim letale cōmittitur. Diomedes troilus bello cōueniūt ambo in equoꝝ eoꝝ curſibus ſe grauiter impetūt in duris ictibus lanceaꝝ. Et indubitāter tunc aliter alteꝝ perimiſſet niſi ꝙ menelaus cū ſua acie ꝑuenit ad illos qui certamē amboꝝ iuicem ſeparauit. Menelaus autē in regē miſerem regē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

frigie irruit et aioſe ipꝫ ab equo deicit. Greci regē miſerē capiūt et captū aſportare nitūtur niſi tūc velocit̄ occurriſſet polidamas qui in ſuis viribꝰ et ſue potētie acie regē frigie ne duceretur captiuus viriliter īpediuit. Greci vero videtes ꝙ eū captiuū ducere nō poterāt ꝓpoſuerūt incidere ſibi caput. Sed tūc ſuꝑuenit ille fortiſſimꝰ troilus qui multis tunc ꝑ eū interfectis grecis ipſum ab eoꝝ manibꝰ liberauit. Tūc thelemoniꝰ aiax cū tribꝰ milibꝰ pugnatoꝝ bellū intrauit et in polidamā irruit ipſū proſtrauit ab e quo. Sed troilus feſtinꝰ occurrit qui polidamā in equū ſuū fecit aſcēdere multo labore depreſſum. Tūc paris bellū intrauit et ex ꝑte grecoꝝ achilles q̇ cū ſuis ſic potēter irruit in troianos ꝙ greci in virtute achillis troianos vertunt in fugā et terga ſūt dare troiani coacti et in ciuitatē ſe recipere feſtinabāt. Interim dū margariton vnꝰ ex filijs regis p̄ami intercipe conat̄ achillem achilles dū ille ſibi virilit̄ reſtitiſſet īterficit eundē. Tūc clamor fuit maximꝰ de morte margariton crudeliter interfecti et thelemonius autē troianos potenter īſequitur. Sed paris virilit̄ eos defendit necnō et alij filij naturales priami non tamē in tantū in viribus preualuerūt quin troiā p̄cipiti fuga ciuitatē intrātes eoꝝ corpus margariton ad ciuitatem mortuū detulerunt. Quē vt mortuū hector audiuit multo dolore torquet̄ diligēter quesiuit quis eū interfecerit quē achillem fuiſſe relatū eſt ei. Tunc hector quaſi furibūdus in ira ligata caſſide rege patre inſcio bellum īgreditur et ſtatim in furore ſuo duos magnos duces interficit eoripolū. ſ. et ducē haſtidū. Grecos deinde viriliter impetit diruit vulnerat et occidit quē greci illico cognouerunt in letalibꝰ ictibꝰ enſis ſui et a facie eiꝰ aufugiūt grecos īuadūt et potēter ipos expugnāt. Greci vero polidamā capiūt et captū educere conabāt̄ a bello ſꝫ hector ipm liberat q̇ ducētes eū in ſuis viribꝰ int̄ficit q̇d dū inſpexiſſet quidā grecoꝝ maximꝰ admiratꝰ noīe leochides in hectorē irruit morti tradere putans eum. Sed hector totus exardeſcens in irā in ipm irruit et furore ire ſue interficit eundē. Achilles vero vt vidit hectorem tot nobiles grecorum et īfinitos alios morti ſic velociter tradidiſſe ſuo concepit in animo ꝙ niſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

velociter hector morti tradat̄ nūꝗ̄ greci aduerſus troianos pote
rūt preualere. Diligēter igitur ſcrutatꝰ eſt in ſue mētis archano
qualiter incōtinenti illud ꝑficere valeat et cōplere. Et dū medi
taretur diligēter achilles ī hijs et politenes dux qui ob achillis
amorē in grecoꝝ ſubſidiū ſe cōtulerat ſperans eciā quādā ſororē
achillis ducere in vxorē qui a ſuꝑiori india valde diues aduene
rat dū inter turmas hectori obuiaſſet hector in ipſū irruens īter
fecit eundū achille vidente. Achilles autē furibundus in hectorē
irruit vindicare politenis necem intendens. Sed hector quoddā
iaculū cuius ferrū erat in eius acumine valde ſecans vibrauit
viriliter in achillē. Et dū ipſum percuſſiſſet in inguine graue ſibi
vulnus inflixit. Achilles autē in bello vulneratus egreditur ſed
vulnere ipſo ligato redit ad bellū eo propoſito ꝙ hectorē morti
tradat eciā ſi eū exinde mori cōtingat. Hector vero interim ī quē
dam grecoꝝ regē irruerat ipſum ceperat et captū conabat̄ ip̄m
a turmis extrahere ſcuto ſuo ſibi poſt terga reiecto vt abiliꝰ regē
ipſum a turmis eriꝑe potuiſſet. Quare pectus ſuū diſcooꝑtū iam
gerebat ī ſcuti ſui.ſ. defenſione priuatū. Quod achilles dū ꝑſen
ſit hectorē ante pectꝰ ſcuti ſui ſubſidiū nō habere accepta quadā
lancea valde forti nō aduertēte hectore velociter in hectorē irruit
ipſum letaliter vulnerauit in pectore ſic ꝙ eū mortuū deiecit ab
equo. Rex vero odemon ſtatim vt vidit hectorē mortuū achillem
aggreditur ipſum ab equo deiecit et letaliter vulnerat ſic ꝙ ſui
mirmidones eum quaſi mortuū ad ſua caſtra deducunt in ſcuto
Troiani vero qui deuicti campū deſerunt ciuitatem intrant in
quā corpus hectoris mortuū grecis nō reſiſtentibus detulerunt.

De ſepulchro hectoris et de palamidis inſuper actore exercitus grecorum aſſumpto. xliij.

m Ortuo igitur hectore et in ciuitate troie eius corꝑe ītro
ducto planctus fit maximus vniuerſaliter inter ciues.
Non enī eſt aliquis ciuiū qui nō maluiſſet filium ſuū
morti tradere pro vita hectoris ſi hoc fata vel dij pro eorū votis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ſalubriter ſtatuiſſent. Mulieres eciam troiane tam virgines
matrone in eaꝝ domibus ſatis lugubres dies in earū querelis
ducunt clamoribꝰ produnt voces ſuas flebiles dicētes ſe amodo
cū eaꝝ filijs et maritis indubitāter reſpirare non poſſe cū eis cū
hectore deficiente defecerit earum firma ſecuritas que ab inſidijs
hoſtium eas faciebat reſpirare ſecuras. Cū et earum hoſtes ſolli
cite in earum et maritorum eorum venerint inſidijs vt vel eas et
eos intercipiāt et occidant vel vt eas et earum liberos perpetue
adiciant ſeruituti et ſic in tanti fletus et doloris anguſtijs lōgis
diebus continue vacauerunt. Corpus autem hectoris vniuerſi
reges et nobiles qui erant in troia ad regis priami regiā ſciſſis
veſtibus et nudatis capitibus in maximo vlulatu deferunt et
deponunt. Quod poſtꝗ̄ vidit priamus ineffabili dolore concuti
tur ſupra corpus hectoris ſepius inter moritur et id ſibi ꝑ breuia
momenta ſepius accidiſſet niſi fuiſſet ſepius a corpe hectoris vio
lenter abſtractus et prouide ſine dubio ſue mortis exitum incur
riſſet. Sic et dolentes fratres eiuſdem doloris caſu vniuerſaliter
torquebantur cū mori magis ꝗ̄ viuere pocius affectarent. Quid
dicetur ergo de regina hecuba matre ſua de eius ſororibus pol
lixena videlicet et caſſandra quid de andrometa eius vxore
quarum ſexus fragilitas ad doloris anguſtias et lacrimas flu
uiales facit ad longam querelarum ſeriem proniores. Sane
lamentaciones earum ꝑticularibus explicare ſermonibus cum
minime neceſſarium videretur in hoc loco vtpote vtiles ſunt ob
miſſe cum certum ſit apud omnes ꝙ quantum hij affectuoſius
diligebant maioribus dolorum aculeis vexabantur et mulieribꝰ
ſit inſitum a natura ꝙ dolores earum non niſi in multarum
vocum clamore propalent et in pijs doloroſiſqꝫ ſermonibus eos
diuulgēt. Verum quia corpus hectoris cadauer effectum ſicut
eſt fragilitatis humane diu non poterat ſupra terram ſine cor
rupcione ſeruari in multorum conſilio magiſtroꝝ rex priamus
ſubtiliter perquiſiuit ſi corpus ipſum abſqꝫ ſepulture clauſura
poſſet in aſpectu hominium ſemper eſſe ſic ꝙ abſqꝫ alicuius hor
ribilitatis fetore corpus mortuū quaſi viuum ficticie videretur.

Quare factū eſt ꝑ magiſtros eoſdem valde artificioſe diſcretos
ꝙ corpus ipſum mādante priamo in tēplo apollinis locaretur
quod iuxta portā timbreā ciuitatis troie antiquitus fuit fūdatū
Statuerunt enī predicti magiſtri iuxta magnū altare templi
ipſius quoddā tabernaculū cōſtrui ſpacij cōdecentis quod ſupra
quatuor colūpnas ex auro puriſſimo fuſiles tegeretur in quaꝝ
qualibet columpnaꝝ firmata erat quedam ymago aſpectū ange
licum repreſentas ab ymo vſqꝫ deorſum ex ipſaꝝ ſubſtancia co
lumpnaꝝ ſic ꝙ ipſe ymagines in columpnis ipſis erant ymagi
nes et colūpne habentes baſes et capitella in mirabilibꝰ cela
turis. Teſtudo vero ipſius tabernaculi licet tota fuiſſet ex auro
incruſtaciones tamen eiꝰ erant ex lapidibus precioſis cuiuſlibet
generis in mirabilis copie quantitate quoꝝ ſplendor claritatis
et lucis de nocte diem et de die ſolis radios effundere videbatur.
Tabernaculū autē ipſum ab infima ſoli ſuꝑficie extitit eleuatū
et ſuppoſitis quibuſdā gradibus criſtallinis per ipſos gradꝰ ad
ipſū tabernaculū erat aſcenſus. In excelſo vero teſtudinis ipſiꝰ
tabernaculi ſupra culmen predicti magiſtri conſtituerūt quādā
auream ſtatuā ſimilitudinē hectoris deſcribentē habētem enſem
nudū in manu cuius aſpectus et facies erat ex ea parte in qua
grecoꝝ exercitus in eoꝝ tentorijs morabatur qui cum eius enſe
grecis minas impingere videbat᷑. Corpus vero ipſius hectoris
in mirabilis magiſterij eoꝝ artificio ſtatuerunt in medio ipſiꝰ
ſolij ſubnixa firmitate ſedere ſic artificioſe locatū vt quaſi viuū
ſe in ſua regeret ſeſſione proprijs indutū veſtibꝰ preter pedum
extrema. Appoſuerunt enī in eius vertice quodā artificioſo fora
mine conſtituto quoddam vas plenū puro et precioſo balſamo
quibuſdā alijs mixturis reꝝ virtutē cōſeruacionis habenciū int
mixtis cuiꝰ balſami et reꝝ liquor primo diriuabant᷑ ad frontis
ambitū per partes intrinſecas deinde ad oculos ad nares necnō
recto decurſu deſcendēdo per eaſdem ꝑtes intrinſecas ꝑueniebat
ad genas per quas gingiui et dentes conſeruabant᷑ ipſiꝰ ſic ꝙ
tota eius facies cum ſuoꝝ multitudine capilloꝝ in ſua cōſerua
cione vigebat. Deinde liquor ipſe per guttur eius et ipſiꝰ gule

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

cathenas deſcendēdo eiꝰ deriuabat ad pectus et ꝑ oſſa brachioꝝ
intrinſeca ꝑueniebat ad manus et vſqꝫ ad digitorum extrema.
Sic et liquor ipſe deſcendēs ꝑ vtrumqꝫ latus copioſe diffundēs
latera ipſa cōſeruabat in ſtatu vt quaſi viua latera viderentur
qui continuis diſtillacionibꝰ ad cōtinencias pectoris emanabat
et per eas ꝑueniebat ad crura a quibus continuo curſu ꝑuenie
bat ad pedes in cuius pedibus erat quoddā aliud vas balſamo
puro plenum . Et ſic ꝑ has appoſiciones cadauer hectoris quaſi
corpus viui ficticie preſentabat in multa durabilitatis cuſtodia
cōſeruatum. Conſtruxerunt predicti ſapientes artifices quatuor
lampades ex auro compoſitas ignem inextinguibilē cōtinentes
Et ſic cōpleto opere tabernaculi ipſius circa ipſius ābitū ſtatue
runt quandam clauſuram ex lignis ebani que clauſa quādoqꝫ
poterat eē et qn̄qꝫ poterat apiri vt corpꝰ hectoris ſic locatū aſpice
re volētibꝰ apertꝰ pateret aſpectꝰ. Rex igit̄ priamꝰ ꝑterea ī tēplo
ipſo magnā familiā cōſtituit ſacerdotū vt cōtinue in deoꝝ oracio
nibꝰ ſollicitudīe īdefeſſa vacarēt et ipſiꝰ tabernaculi cōtinue cuſ
todie īminerēt depoſitis ꝑ eundē regē priamū redditibꝰ copioſis
ad ſuſtētacionē vite ꝑdictoꝝ dijs famulanciū ſacerdotū. Agamenō
autē inter hec hectore mortuo et achille vt ꝑdictū ē letalit̄ vulne
rato cōuocatis regibꝰ et maioribꝰ grecoꝝ exercitꝰ et eis venien
tibꝰ corā eo ſic ipſos allocutꝰ eſt dicēs. Amici reges et principes
humiles grates debemꝰ dijs noſtris deuoto corde referre qui dux
hoſtem noſtrū videlicet hectorem dignati ſunt interfici per achil
lem cum hectore ipſo viuente nullam de inimicis noſtris potera
mus ſperare victoriam qui tot reges noſtros ſic crudeliter inter
emit cum ex noſtris maioribus interfecerit ſua bellicoſa virtute
regem protheſilaum regem patroclum regem merionem regem
cediū regem polaterē regem prothenor regem xantipum regem
alpironē regē arthilogū regē dortiū regem polzenar regē yſidiū
regem polibetem et regem letebonis et alios multos nobiles
gentis noſtre. Quid ergo āmodo eo mortuo poſſunt ſperare tro
iani niſi vltimum eorum excidium et nos quid vltra ſperare de
bemus niſi ꝙ de eis erimus abſqꝫ longi temporis mora victores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Ueꝝ qꝛ bellū aliqđ in ſpe certa victorie inire nō poſſumꝰ abſqꝫ
ipſiꝰ achillis p̄ſencia virtuoſa bonū eſſet et vtile ſi vobis videret̄
acceptū vt donec achilles ī ſuis viribꝰ cōualeſcat ad regē priamū
nr̄os nūcios deſtinemꝰ vt obtētis inducijs ſeu treuge duoꝝ mē
ſiū cadauera mortuoꝝ quoꝝ fetore cōfūdimur valeāt itēū igne
cremari et vt iterū vulnerati nūc ad ſanitatē beneficij reducanť
Et ſic agamenō ſuo colloquio finē fecit. Aſtātes igiť vniuerſi cōſi
liū et dictū agamenonis vnanimiť cōprobāt et ſic eſſe faciendū
hortāť. Mittunť ergo de hoc legati ad regē p̄amū et petite duoꝝ
menſiū inducie cōcedunť. Inter iſtas vero inducias palamides
valde cōqueriť inter reges de dn̄io agamenonis. Et cū quodā die
dicti regis in agamenonis tētorio cōueniſſent et palamides ſua
cōſueta verba cōtra regē agamenonē effudiſſet agamenō in ſui
animi diſcrecione rn̄dens vtpote qui erat in oībꝰ multa ſapiēcia
moderatꝰ ī cōmuni audiēcia tūc preſenciū verbis palamidis rn̄
dendo ſic dixit. Amice palamides de potātē mei regiminis hucuſqꝫ
michi cōceſſa an putas me exīde multa iocūditate letari cū ab ipo
p̄ncipio nec eā exquiſiuerī nec eā ꝓcurauerī ſed exīde meo ſpūi et
ꝑſone mee cōtinuas curas adididerū et labores vt reges et princi
pes et ceteri ſub mea gubernacōe ſalue ī oībꝰ ducerenť. Et ſi ea
me cōtigiſſet ꝑtāte carere potuiſſet michi habunde ſufficere eſſe
ſub alteriꝰ ducās regimīe ſcđm ꝙ ſuffecit et ſuffiat cuilibet alioꝝ
regū et principū meo eſſē ſub ductu. Et ſatis puto me ī meo regi
mine nō peccaſſe nec aliqđ dolo vel negligēcia cōmiſiſſe qđ michi
ſiniſtre poſſet aſcribi. Si vero in electionē mei regimīs tuus nō
fuit requiſitꝰ aſſenſus mirari nō debes cū tūc tu p̄ſens ī mee elec
cionis inicio non fuiſſes nec tu poſtmodū ad exercitū acceſſiſſes
donec āni duo elapſi fuerāt in quibꝰ ſi tuꝰ fuiſſet expectatꝰ aſſen
ſus adhuc forte in athenaꝝ portu noſter exercitus reſideret. Et
ne forte puteť ꝙ talis regimīs ſim multū auidus et forſitā cōcu
piſcens gratū ē michi ꝙ alius eligať. In electione cuius paratꝰ
ſū vna cū alijs regibus laborare et affectione maxīa conſentire.
Nec potes dicere dn̄e palamides ꝙ exercitus noſter ſine conſilio
duci nō valeat cum te abſente et abſqꝫ tuoꝝ conſilioꝝ dictamine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

multa in hoc exercitu acta et gesta fuerūt que satis salubrit̄ oībꝰ cōmunit̄ successerūt. Et cū agamenō suo colloquio finē adhibuisset eo die de hoc vltra nō fuit dispositū nec tractatū. Agamenō igit̄ circa ipsiꝰ diei vespas ꝑ totū exercitū ꝓconia voce mādauit vt oēs ipsiꝰ exercitꝰ ī mane sequētis diei ad tētoriū agamenonis ꝑ colloquio generali accederēt īcūctant̄. Factūqꝫ ē ꝙ mane facto vniuersi maiores et ceteri ad colloquiū accesserūt. Quare agamenō īter eos sic dixit. Amici fr̄es hucusqꝫ gessi regimīs vīī sarcinā sub cuiꝰ pōdere satis laboriose multiplicit̄ īsudaui oēs salubres vias mēte sollicita ꝑscrutādo ꝑ quas tā maiores ꝗꝫ ceteri sub mei cura regimīs salubrit̄ ducerent̄. Sed factū ē ꝑmissione deoꝝ ꝙ sub mee gubernacionis cura ꝑ multos felices successus ad portū salubris statꝰ sumꝰ felicit̄ iā deducti. Sꝫ cū equū sit vt vniuersitas nō debeat vni tantū incūbere sꝫ equa distribucione ceteros de vniūsitate grauare qui iniūcto oneri pares existāt et qui sub eiꝰ onere nō succūbāt cū iā tēpus sit me ab ipsiꝰ regimīs onere releuari q̄d sup humerū meū tot ānis icūbuit incōcusse cōgruū ē vt aliquē de regibꝰ et pricipibꝰ eligamꝰ q̄ per debitas vicissitudines distribucione fc̄ā nos salubrit̄ regat et sua discrecione gubernet. Agemenonis igit̄ colloquio fine facto placuit astātibꝰ vniuersis cū hoīm sit viciū naturale frequēter de nouo dn̄io gratulari et de noua mutacōe gaudere vt eoꝝ eligeret̄ aliꝰ gubernator. Et ideo electionis celebrato scrutinio palamidē elegerūt in ducē regendi totū exercitū sibi potestate cōcessa. Inde ē ꝙ colloquio dissoluto vniuersi se ad eoꝝ tētoria reduxerūt. Q̄d postꝙ̄ achilli de agamenonis mutacōe et subrogacōe palamidis ꝑ referētes innotuit valde sibi displicuit et irato aīo īter astātes asseruit ꝙ agamenonis nō fuit ncc̄ia nec bona mutacio cū nec ei sit similis nec par ī discrecione regimīs subrogatꝰ cū mutacōes semꝑ fieri habeāt ad cōmoda meliora. Sꝫ qꝛ ꝑ tot fuerat coīs electio celebrata. tūc incōcussa remāsit.

De nono bello. xliiij.

DVobus igitur mensibus datis ad treugā cū integritate decursis rex priamꝰ cupiēs filij sui mortē in ictibꝰ ensiū vindicare ipse de persona sua omnes acies ordinauit.

Et cōſtitutus ductoribꝰ ſuꝑ eis ipſe ꝑſonalit̄ ſtatuit bellūītrare
electis viginti milibus militū in ſue cuneo aciei. Et ſicut ſcripſit
dares centū quīquagīta milia equitū eo die ex ꝑte troianoꝝ ad
ꝑliū ſūt egreſſi. Egredit̄ ꝑmo deiphebꝰ deinde troilus deīn paris
deīn rex priamꝰ ſubſequēt̄ eneas deīn rex menō deīn polidamas
qui vſqꝫ ad grecoꝝ acies cū celeritate feſtināt. Palamides vero
iā ſuas acies ordinauerat que et contra troianos veniūt in oc
curſū. Bellū letale cōmittit̄ ex quo deficientiū magna ſequit̄ mul
titudo. Rex autē priamꝰ in palamide irruit ipſū violēter ab equo
proſternit et eo ꝓſtrato dimiſſo furibūde ſe ingerit inter grecos et
multos ex grecis interficit multos vulnerat et ꝓſternit. Multa
fecit eo die rex priamꝰ de ꝑſona ſua mirabilia que q̈ſi īcredibilia
facta ſūt vt homo tā ſenilis etatis potuiſſꝫ talia bellicoſe ſic viri
liter cōmiſiſſe. Deiphebꝰ vero grecos cōprimit inceſſanter. Inter
hec ex ꝑte troianoꝝ rex ſcarpedō bellū ingredit̄ qui ī neptolomū
oīūm grecoꝝ fortiſſimū irruit acioſe. Sed neptolomꝰ in equi ſui
curſu regē excipit ſcarpedonē et ī robuſto ictu ſue lācee ab equo
ꝓſtrauit illū in terrā. Rex igit̄ ſcarpedō ꝓſtratus a terra violēter
exurgit et pedes vt erat in neptolomū irruit enſe nudo et ipſum
potēter ꝑcutit enſe ſuo circa femur ipſiꝰ ſic ꝙ ei letale vulnꝰ in
fixit. Tūc rex perſarū cū ſua acie bellū intrat et regē ſcarpedon
equū fecit aſcendere in alioꝝ auxilio troianoꝝ in quo dux athe
naꝝ et menelaꝰ in multitudīe pugnatoꝝ violēter irruūt et acie
bus eoꝝ circūquaqꝫ diffuſis ī medio eoꝝ troianos includunt.
Regē perſaꝝ greci tūc interficiūt et in multitudīe bellanciū tro
iani retrocedere cōpellūtur ī defenſionē quoꝝ rex ſcarpedō multa
in ſua bellicoſa virtute cōmiſit. Ad hec autē rex priamus cū filijs
ſuis naturalibꝰ qui vbiqꝫ ſequūtur eundē virtuoſe ſuccurrendo
troianis in grecos furibūdus anhelat eos viriliť opprimit et in
multa ſtrage cōfundit. Nullꝰ itaqꝫ fuit ex ꝑte troianoꝝ tā ſtrē
nuus illo die qui tantū in armoꝝ viribꝰ cōmiſit q̈ntū rex priamꝰ
ſolus ipſe cōmiſit cui dolor et ira vires vndiqꝫ ſubmiſtrant. Sꝫ
greci conſilio inito ī eū locū vnde troiani poterāt reditū ad eoꝝ
ciuitatē habere in multa militū glomeracione cōueniūt et locū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ip̄m ab eis obſeſſum occupāt. Ad quē dū troiani retrocedētes ac
cedere cōpelluntꝰ ī multitudīe pugnatoꝝ loca ipſiꝰ trāſitū obſeſſū
īueniūt vbi duriſſimū preliū ē cōmiſſum. Et n̄ fuiſſet rex priamꝰ
q̄ ex ſuꝑiori ꝑte ad locū ip̄m acceſſit ī pugnātiū multitudine glo
meroſa īnumerabiles de gēte ſua tunc crudelit̄ amiſiſſet. Paris
autē ſuꝑueniēs ex trāſuerſo ī multa copia gētis nimiū bellicoſe
in grecos ſe īgeſſit cū eadē que cū arcubꝰ et ſagittis letalit̄ grecos
ꝑmūt vulnerāt et pluꝛ̄os morti tradūt ſic ꝙ greci ſuſtinere nō
valētes ictꝰ letiferos ſagittariū ex quibꝰ iā multi defecerāt retro
cedētes ad eoꝝ tētoria redire feſtināt. Quos dū troiani inſpiciūt
redeūtes eos īſequi nullatenꝰ conātur ſed ciuitatē eoꝝ lētis paſſi
bꝰ ītrauerūt. Propt̄ qḋ eo die ſit ꝓliū fuit dimiſſum laude totꝰ
belli ipſiꝰ diei regi ꝑamo totalit̄ attributa. Sꝫ illuceſcēte mane
troiani mittūt ad grecos īducias poſtulāt et poſtulate īducie cōce
duntꝰ a grecis quaꝝ induciaꝝ tēpus in libro nō īuenitꝰ expꝛ̄ſſum
Inter has igitꝰ īducias corpꝰ regis pſaꝝ in ciuitate troie flebilit̄
fuit deductū. Luctꝰ fuit inde maximꝰ int̄ ciues et ſpālit̄ a paride
qui regem p̄dictū dilexerat integro ſinceritatis affectu. Quare
per paridē extitit ordinatū ꝙ corpus regis ipſiꝰ p terrā in regnū
perſie fuit trāſductū vt rex ipſe ſepeliretꝰ ibidē vbi reges an̄ceſſo
res ipſiꝰ cōſueuerūt honore regio ſepeliri et in ſuoꝝ duoꝝ p̄ncia
filioꝝ qui regi ſuꝑſtites erāt eidem.

Qualit̄ achilles intrādo ciuitatē troiā captꝰ eſt amore nimio
polixene ipſam inſpiciendo. xlv.

Durantibꝰ autē ipſiꝰ treuge īducijs cōceſſis iā tēpus ad
uenerat in quo ī ciuitate troie debebat defūcti hectoris
āniuerſariū celebrari. In qua troiani cōſtituerūt ſeruari
ſolempnit̄ quindecī dies luctus et poſt eos dies celebrāda quedā
feſta funeraria ſtatuerūt ꝓut tūc regū et maioꝝ nobiliū moris
erat. Inter has igit̄ inducias ſecure greci ciuitatem intrabāt et
troiani ſecuri ſe cōferebāt grecoꝝ ad caſtra. Tūc achillē quidā
incōſultꝰ rapuit appetitꝰ vt troiā vellet adire viſurꝰ vrbē et ſolēp
nitatē aniuerſarij ſuꝑdicti. Inermis igit̄ ad ciuitatē ſe contulit
et appollinis tēplū ītrauit vbi corpꝰ hectoris collocatū extiterat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

vt ē ſupᵃ relatū. Ibi enī multitudo viroꝝ et nobiliū mulieꝝ anxi
oſos gemit⁹ corā hectoris corpe ꝓtrahebāt. Erat enī tabernaculū
hectoris ex omī pte vulgatū ſic ꝙ aperte cuilibet illud videre volē
ti public⁹ patebat aſpect⁹. Erat equidē effigies hectoris in ea ſeꝫ
qualitate in qua fuit cū primū in ſede ſolij extitit collocatū. Ad
hoc virt⁹ aromatū et liquor balſami totū corp⁹ hectoris firmaue
rūt inmutatū. Corā vero eodē corpe ante pedes ipſi⁹ erat regina
hecuba et formoſa ei⁹ filia polixena ī multaꝝ mulieꝝ nobiliū
comitiua que ſperſis p eaꝝ pectora et terga capillis flebiles ge
mit⁹ in multa cordis amaritudīe ab ymis pectorib⁹ ꝓducebant.
Nūquid igitᵉ polixena in tātis anguſtiaꝝ anxietatib⁹ ſue inmu
tauerat pulchritudinē faciei? Nūqd color ſuaꝝ inuid⁹ maxillaꝝ
qui roſaꝝ rubedīe colorauerat genas ſuas ꝓpter ſui doloris an
guſtias a ſui vigoris inuida claritate fuerat exhauſt⁹ aut natiu⁹
eius color roſeus labioꝝ ablatus vel forte lacrime fluuiales ab
eius oculis decurrētes ſplēdorē ſuoꝝ effuſcauerat oculorū? Sane
ſic reuera videbatᵉ ītuētibus vt eius defluētes lacrime p maxillas
īſtar illud ꝓpriū videretᵉ hrē veluti ſi quis tabulā recētis eboris
in ſuo lacteo cādore nitentē ex guttis aque lucide et ꝑclare deſup
irroraret ſicqꝫ ei⁹ aurea et flaua ceſaries ī multis diſpſa capillis
auri ſilitudinē pn̄tabat vt quaſi nō viderentᵉ eē capilli ſꝫ coīūcta
potius auri fila. Quos dū polixene man⁹ ad diſtīupendū inſur
gerēt maīb⁹ tāgi nō videbantᵉ hūanis ſed nimia effuſione lactis
aſpergi. Achilles igitᵉ dū polixenā īſpexit et eius ē pulchritudinē
contēplatus vere ſuo cōcepit in aīo nūꝙ̄ ſe vidiſſe puellā nec ali
quā aliā mulierē tāte pulchritudīs forma vigere. Et vt in eius
pſona cōcurrerēt iſta duo tā generoſa nobilitas et tā excellētis co
pie pulchritudo et dū deſiderabili aīo in eā achilles ſuū defixiſſet
intuitū ſagitta cupidis fortē achillē ſubito vulnerauit et ad inte
riora pertrāſiēs cordis eius ipſū multo ardore amoris obſeſſum
bachari coegit. Qui dū in eā frequēcius intuēdo ſibi ipſi placere
putaret et leire graue deſideriū cordis ſui maioris ſiſſure cordis
vulneris ſeipſū ſibi redebat actorē. Qui dū polixene pulcritudinē
notat et concipit deſtruit ipſe ſuā que ex multo amoris deſiderio

85

ſubitū labit̄ in ſqualorē. Quid vltra. Amore polixene nimium illaqueatꝰ achilles neſcit ipſe quid faciat. Omībꝰ alijs curis extrahit̄ et ſola illa ſupē ſibi cura polixenā tm̄ ītueri dū pōt. Propt̄ q̄d dilatat āplíꝰ plagas ſuas et ſui amoris vulnera magis ſui cordis attrahit in ꝓfundū. Rex cū iā dies declinaret ad veſꝑas et regina hecuba cū eius filia polixena a tēplo deſcenderēt lacrimis fine facto achilles dū potuit ipām ē dulcibꝰ aſpectibꝰ īſecutꝰ que fuerat cauſa et principiū ſui morbi. Stupefactꝰ igit̄ et multi deſiderij lāguoris factꝰ īpaciens ad hoſpiciū ſuū declinat ſtratū petit et ī ipſo ſe ꝓſteruit et eo ī multaꝝ curaꝝ aggregacionibꝰ īuoluto eiꝰ animꝰ exacerbatꝰ ītrinſecꝰ ſentit et ꝑcipit ꝙ polixene amor īmēſus ē cauſa efficiēs ſui lāguoris. Tūc tacito murmure īter ſe hec verba collidit. Ve michi qꝛ me quē viri fortiſſimi et robuſti vincere minime potuerūt quē nec ille fortiſſimꝰ hector qui fortiſſimos oēs exceſſit vniꝰ fragilis puelle deuicit et ꝓſtrauit intuitꝰ. Et ſi ea ē cauſa efficiēs mali mei cuiꝰ ſapiētis medici poſſū ſperare medelā cū ipſa ſit que ſola michi pōt eſſe medicꝰ et medela ſalutis quā nec p̄ces mee nec multaꝝ p̄cia facultatū nec meaꝝ viriū fortitudo nec mea generoſa nobilitas mouere poterunt ad lubricū pietatis. Quis enī furor ſic meū aīum occupauit vt illā diligā et affectē que me habꝫ odio capitali cū ego in regnū ſuū aduenerī eā ſuis orbare parētibꝰ et iā orbauerī inclito fratre ſuo Qua igit̄ frōte vt amātes ceteri ipaꝫ allicere potero ad motum flexibilis volūtatis cū ipſa ī nobilitate et diuiciaꝝ potencia me penitꝰ antecellat et tāto vigore pulcritudinis vigeat ſuꝑ alias mulieres que oīa eiꝰ animū in elacione cōſeruāt. Sane ōnis michi via videt̄ eſſe p̄cluſa ꝑ quā michi ꝓuidere valeā in ſalutē. Et cōuerſus ad parietē fūdit̄ totꝰ furtiuis ī lacrimis ne aliquis ꝑcipiat ſuos dolores. Et demū ſuas lacrimas abſtergendo ea in ſuſpiria crebra cōmutat et ſic deliberacione multa correptꝰ tacitꝰ ī mēte ſua vias plures exq̄rit quibꝰ ad ſue ſalutis poſſit bn̄ficiū ꝑuenire a ſtratu igit̄ ſurgit et a ſuis famulis aqua petita faciē ſuā lauat vt ſuaꝝ ſigna lacrimaꝝ abſtergat.

De achille intercepto adhuc amore polixene et bellare nolēte. xlvj.

ADueniēte igit̄ nocte diei ipſi⁹ cū adhuc treuga duraret achilles ſuo iacēs in lecto totā noctē p̄teriuit in ſompnē cogitās qualit̄ ad hecubā ſuū dirigat nunciū in ſecreto tractaturꝝ cū ea vt ſi ei⁹ filiā polixenā ſibi vellȝ cōcedere iugalis federe matrimonij collocandā et ꝙ eā ſibi tribuat in vxorē ipſe faciet et parabit ꝙ tot⁹ grecorꝝ exercit⁹ a troiane ciuitatis obſidione diſcedet et ſine troianorꝝ leſione in greciā reuertet̄ oī ſcandalo quietato abſq̧ alicui⁹ alterius cōtradictiōis euētu. Quare ipſi⁹ mane aurora ſurgente quendā ſuū ſecretariū et ſibi valde fidelē velocit̄ ad ſe vocat. Cui patefactis ſui cordis archanis et iniūcto ſibi de horꝝ tacita occultacōe fideli firmit̄ mandat illi vt ad reginā hecubā ſe dirigat in ſecreto data ſibi forma mādati Qui ſtatī iuſſui ſui dn̄i fidelit̄ obſecūdans ſe ꝓtinus accinxit ad iter et ad reginā hecubā veniēs in ſecreto legacionē ſui dn̄i fideliter pādit illi. Regina vero hecuba que multa diſcrecione vigebat verbis ipſi⁹ nūcij placido aīo ītellectis licet multa ſuſpiria a pectore reſoluiſſet nūcio ſic ad ei⁹ verba rn̄dit. Amice ad tuū dn̄m redeas et illi ex mea p̄te ſecure ꝓmittas ꝙ quātū in me eſt leto aīo ſū parata vota ei⁹ īplere. Sed vt res ipſa finē debitū cōſequat̄ neceſſe ē me voluntatē regis priami viri mei et filij mei paridis explorare. De quorꝝ dū fuero certiorata rn̄ſis die tcia ad me redire curabis rn̄ſum a me vt fieri poterit receptur⁹. Auditis ergo v̄bis hecube redijt nūci⁹ ad achillē et nūcij ſui audito rn̄ſo in ſuis dolorib⁹ reſpirauit achilles dū v̄borꝝ ſpes ei⁹ exālarauit animū et ſub ipſi⁹ ſpei fiducia quodāmodo requeuit. Regīa vero hecuba regis et paridis habilitate captata ī ſecreto refert illis v̄ba que ſibi achilles p̄ nūciū ſuū miſit. quib⁹ auditis rex p̄am⁹ p̄ magnā horā inclinato capite nichil dixit diuerſimode cogitādo ſup̄ v̄ba eiuſdē. Demū regine hecube ſic rn̄dit. O ꝙ̄ durū aīo meo videt̄ illū ī amicū recipe q̄ tāte īimicicie odio ſic grauit̄ me offendit vt ab oculis meis michi lumē erueret hectore interfecto ob cui⁹ mortē greci reſūpſerūt audaciā cōtra me in meū et meorꝝ exterminiū anhelātes. Sȝ vt deinceps ſi q̄ ſūt futura grauiora vitem⁹ vt ſaltē alij filij mei michi ſeruēt̄ īcolumes et vt ego ī meo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ſenio a belli laboribꝰ cõquieſcã inuitꝰ aſſenſio votis ſuis ita tñ
vt ipſe priꝰ ꝑficiat qđ ꝓmittit ne forte ſub alicuiꝰ doloſitatis ma
china decipe nos ītēdat. Paris vero verbis regis auditis cõſiliũ
regis ꝓbat et ſuũ forte ſic de facili accomodauit aſſenſum ꝑ eo ꝙ
īter promiſſa ipſius achillis helena cõſors ſua ꝑori nõ erat reſti
tuēda marito ſꝫ penes eũ debere ꝑpetuo remanere. Die vero tão
ſuccedēte achilles ad reginã hecubã ꝑdictũ nũciũ ſuũ miſit qui
cũ acceſſiſſet ad eã in ſecreto regina hecuba ſibi dixit ſe a rege
ꝑamo viro ſuo et a paride nato ſuo ſuꝑ verbis ab achille trãſmiſ
ſis habuiſſe reſpõſũ ꝑ quod placet ãbobꝰ et michi ſimilit̃ īplere
votũ achillis ſi tñ ipe ꝑmo ſue ꝓmiſſionis debitũ finalit̃ exequat̃
Eſt ergo in eiꝰ poteſtate p̃ntis negocij velle cõſequi votũ ſuũ dũ
tñ interũ res ipſa ꝑficiã valeat ſecreto et caute gerat̃. Et ſic nũcio
data lr̃ia redijt nũciꝰ ad achillē cui cũcta que ſibi dixerat hecu
ba fidelit̃ patefeãt. Achilles aũt feruētis amoris nexibꝰ alligatꝰ
dũ per aliã viã ꝑcipit de polixena nõ poſſe ſatiſfacere votis ſuis
multaꝝ exagitat̃ īfeſtacione curaꝝ dũ ī mēte ſua anxioſe reuo
luit ſe regi ꝑamo grauia ꝓmiſiſſe que abſolute nõ erãt ī ſue ple
nitudīe poteſtatis. Et enĩ mox ē et ꝓpriũ oĩum viciũ amatoꝝ vt
eoꝝ cõcupiſcēcie deſiderio eſtuãte ſibi magna et īpoſſibilia īcõſul
to colore promittãt. Putat tñ achilles de ſuoꝝ cõfiſus meritoꝝ
gloria et ſi ſe ãpliꝰ grecos iuuare negauerit ꝙ greci ſibi cõſenciã
ant de receſſu et ꝙ troie obſidione deſerta ad propria remeabũt.
Propt̃ qđ reges et pricipes grecoꝝ cõſenciēte palamide achilles
ad colloquiũ cõuocauit. Quibꝰ cõuenientibꝰ achilles hec verba
ꝓpoſuit īter eos. Amici reges duces et pricipes vos oēs q̃ mecũ
vna p̄ſentis guerre ſarcinã tãꝑ cõmunes pricipes īſimul ſuppor
tamꝰ vñ nos tã incõſulte deliberacõis ſpũs īſtigauit vt ꝑ vniꝰ
hõis. ſ. dñi menelai vxore recuꝑãda videlicꝫ dña helena dimiſſis
regnis nr̃is ab alijs lacerãdis nr̃a eciã ꝑria vxoribꝰ nr̃is et filijs
in t̃rã acceſſerimꝰ alienã ꝑ cuiꝰ recupacõe iã fecerimꝰ ꝓdigalit̃ tã
graues expēſas ꝑſonas nr̃as morti ſubiecerīꝰ et laboribꝰ īfinitis
cũ iã de nobilibꝰ nr̃is et militibꝰ fortibꝰ et robuſtis mlt̃i ſũt mor
ti traditi q̃ forte nobiſcũ adhuc hodie in eoꝝ īcolũitate vigerēt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et ego in multis vulneribꝰ iā receptis a me multū mei cruoris
amiſeū et nō ſūt multi dies ꝙ in morte hectoris recepeū tale vul
nus ex quo nūꝗ̄ āpliꝰ poſſe viuere conſiderbā. Nūqd helena tāti
p̄cij ē ꝙ ꝓ eius recuperacione mori tot nobiles cōtingat? Sane ſūt
in diuerſis mūdi ꝑtibꝰ multe nobiles mulieres de quibꝰ nō tātū
vnā vez duas plures ve pōt rex menelaꝰ ſibi eligere ī vxorē ꝓ
qua ſubire tot labores totā greciā neceſſe nō eſſet. Nec enī leue
ē troianos poſſe de leui deuicā cū ipſi fortiſſimā habeāt ciuitatē et
īfinitis pugnātibꝰ militibꝰ et peditibꝰ cōmunitā. Et cū iā ex eis
fortiſſimū hectorē morti dederimꝰ et nobiles multos ex eis poteſt
nobis āmodo habūde reuera ſufficere vt ī honoris nrī laude ad
ꝓpria redeamꝰ. Nec ſi dimitteremꝰ helenā ī recuꝑatā nō multū
graue nobis videri pōt cū de troianis ſororē regis priami apud
nos habeamꝰ exionā cui helena ī nobilitate p̄ferri nō pōt et ſic
achilles ſuo colloquio finē dedit. Sz rex thoas et meneſteus dux
athenaꝝ in multoꝝ verboꝝ exꝓbacionis affluēcia cōtradicunt
achilli Similit maior ps regū et principū achillis cōſiliū repro
bant nolētes achillis cōſilio cōſentire. Quare achilles iracundia
multa motꝰ mirmidonibꝰ ſuis mādat vt cōtra troianos āplius
arma nō eleuēt nec grecis p̄ſumāt āplius auxiliū exhibere. Inte
rea autē in grecoꝝ exercitu victualia defecerūt vn̄ fames int eos
maxīa ē exorta. Quare palamides cōſilio celebrato cū oībus ꝓce
ribus et maioribꝰ grecoꝝ exercitus oēs couenīūt ī hoc vt agame
nonē regē apud maſſiā ad regē thelephū cū nauibꝰ mitterēt vt
nauibꝰ ipſis onuſtis redeūtibꝰ cū eoꝝ ī maxīa victualiū ꝙ̄titate
a grecoꝝ exercitu oīs depellat iopia et greci ipſi magna gaudere
valeāt vbertate. Agamenō vero iuſſa ſui ducis gratāt acceptās
apud maſſiā cū p̄dictis nauibꝰ ſe cōtulit īcūctant et eo ſibi felicit
applicāte rex thelaphus agamenonē cū multa iocūditate recepit
Et demū oneratis nauibz ipſis ī multa victualiū quantitate et
ꝓprijs rebz edibilibz ad vſū hūanū felici nauigio in grecoꝝ exer
citū remeauit vbi in maxīo gaudio fuit receptꝰ palamides ſui re
giminis curā habēs oēs grecoꝝ naues que cū exercitu troiā adue
nerāt intueri et repari mādauit vt in refectiōis eaꝝ ope poſſent

ſalubrius cõſeruati et eas ſhabilius habere in coꝝ occurrentibꝰ neceſſitatibꝰ paratas haberent.

De decimo bello et de morte deiphebi regis ſcarpedonũ et morte palamidis. xlvij.

INducijs igit̃ datis ad treugã finalit̃ euolutis ãbo exer̃citus ad bellũ coueniunt et durũ bellũ cõmittitur inter vtroſqꝫ. Deiphebꝰ vero tũc ĩ regẽ creſeũ de agreſta irruit aiõſe quẽ rex creſeꝰ potẽter excepit in veloci curſu equi ſui ĩcuſſa forti lãcea cõtra eũ. Sed deiphebꝰ ĩ ictu ſue lãcee ſic ip̃m potẽter ĩpulit et percuſſit ꝙ regẽ creſeũ mortuũ ꝓſtrauit ab equo et ſic rex creſeꝰ finiuit vltimos dies ſuos. De morte igit̃ regis creſei multũ deortati ſũt greci et inſiſtẽtibꝰ troianis viril̃ cõtra eos greci ſũt dare terga coacti qui ad fugã p̃cipites ſe dederũt. Sed palamides et diomedes cũ vigĩti milibꝰ pugnatoꝝ ſuccurrerũt grecis troianis occurrũt necnõ et cũ eis ſtrẽnuus thelamoniꝰ aiax qui thelamoniꝰ ſtatĩ irruẽs in ſyſienũ naturalẽ filiũ regis p̃ami et ſic ip̃m grauit̃ in brachio vulnerauit ꝙ ex tũc ſiſienꝰ factus fuit inhabilis ad bellãdũ. Qđ vt vidit deiphebꝰ totꝰ motꝰ ẽ ĩ furore et in thelamonũ tũc irruit furibũde ſic ꝙ ip̃m vulneratũ ab equo deiecit. Quẽ palamides appetẽs vĩdicare accepta quadã lãcea in deiphebũ irruit et ſic acriter ip̃m impulit ꝙ fracto ſcuto et lorice ſquamas in multa virtute diſruptis lanceã ſuã ĩ deiphebi pectꝰ ĩmiſit et lancea ipſa fracta trũcus cũ ferro in deiphebi pectore remãſit infixus. Paris aũt frater deiphebi qui tũc erat in eo belli loco vt vidit deiphebũ ſic letalit̃ vulneratũ ĩ labore maxĩo necnõ et copia lacrimaꝝ eũ de bellicis extraxit a t̃minis et illũ iux̃ ciuitatẽ deferre curauit. Vbi poſtꝙ̃ fuit delatꝰ deiphebꝰ ap̃tis oculis inſpexit paridẽ frẽz ſuũ q̃ dixit ei. nũqđ frat̃ mi ad ĩferos deſcẽdere me ꝑmittis? Multũ rogo vt anꝙ̃ iſte trũcꝰ a vulnere mei pectoris eruat̃ cõtra interfectorẽ meũ feſtinãt̃ acceleres et ſic laborioſe pcures ꝙ anꝙ̃ morior eiꝰ manibꝰ deficiat ĩtfectꝰ. Paris aũt vbis vulnerati frĩs auditis ĩ multa doloris ãguſtia moribũdo frẽ relicto feſtiat ad bellũ totꝰ aſpſꝰ ex lacrimis p̃ dolore dũ pꝰ morte deiphebi frĩs ſui ãpliꝰ viuere nõ affectet. Palamidẽ igit̃ ſtudioſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

querit iter acies bellatoꝝ palamidẽ iuenit cõtra regẽ ſarpedonẽ
viriliť ꝑliantẽ. Rex enĩ ſarpedõ palamidẽ iuaſerat et dũ ipſũ inť
ficere conareť palamides in ipſũ regẽ ſarpedõ furibũdo irruit ẽſe
nudo cũ quo ſic grauiť vulnerauit ipſũ in femore ꝙ femor eius
diuiſit ab inguine et ſtatĩ rex ſarpedõ cecidit inſectꝰ. Paris aũt
vidẽs tã graue mortalitatis exiciũ qđ palamides ĩ troianos ſic
crudeliť cõmittebat adeo ꝙ iã eos ad fugam de neceſſitate cõpule
rat in multis diſpẽdijs ocaſoꝝ teſo arcu ſuo in ſuoꝝ fortitudine
brachioꝝ palamidẽ acutis aſpectibꝰ ĩtuẽdo in quo loco ꝑſone ſue
poſſꝫ ipſũ letaliť magis offẽdere quadã venenata ſagitta ĩ ipſũ
emiſſa ipm̃ ꝑcuſſit in gula ſic ꝙ ꝑ venã eiꝰ organicã trãſiẽs ipm̃
ꝓtinꝰ inficeret. Quare palamides mortuꝰ ꝓceps ꝑuenit in terrã
Exclamãt igiť greci anxiantř et dolẽt in tãti morte ducis eoꝝ et
ſtupefã illico campũ deſeruũt et fuge ꝑcipiti ſe cõmittũt et vſqꝫ ad
eoꝝ caſtra fugiẽdo ꝑueniũt quos troiani in ore gladij letaliter
ꝑſequunř. Sed greci ante eoꝝ tẽtoria ſe vertũt hoſtiliť cõtra troia
nos in virtute nimiũ bellicoſa et opponẽtes ſe eis reſiſtũt viriliť
cõtra eos. Troiani vero reſiſtẽciã attẽdẽtes illico ibi deſcẽdũt ab
equis et durũ tũc cõtra grecos iniere certũ. Hic pedes cõtra eos
viriliť reſiſtẽtes ꝙ irruẽtibꝰ eis in eoꝝ tẽtorijs tẽtoria ipſa expo
nũt ad ꝑdã. Multa ex eis argẽtea vaſa diripiũt et multã auri
et argẽti copiã que in repoſitorijs inuenerũt eoꝝ. Tũc paris et
troilꝰ ad litus maris adueniũt cũ trigita milibꝫ pugnatoꝝ qui
ſtatĩ mãdãt in grecoꝝ naues ĩmitti ignẽ. Nec mora multa in
multis grecoꝝ nauibꝫ incẽdia ſubmittunť. Vñ vicinꝰ aer eorũ
nigreſcit ex fumo qui ꝓtinꝰ incaleſcit dũ incẽdia ipſa ĩ maiores
flãmas eructuãt trepidãtibꝰ in fauillis. Illuminať igitur aer ex
ſplẽdore flãmaꝝ et loca eiꝰ vicinia reluceſcũt ſic ꝙ flãme ipſe ab
exiſtẽtibꝫ ĩ muris ciuitatis libere videbãť. Sed ad hec cũ maxia
pugnãciũ comitiua grecoꝝ ex ꝑte thelamonꝰ aiax aduenit qui
cõtra troianos durißime reſiſtẽcie defenſionẽ iniecit. Letiferũ igiť
cõmittiť preliũ et inter eos ſtrages fit maxia cũ multa ex vtraqꝫ
ꝑte ocaſorũ cadãt cadauera circũquaqꝫ. Tũc ecciã tota nauiũ cõ
geſta cõgeries ſine dubio exuſta fuiſſet niſi ille thelamonꝰ aiax

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

qui tūc de ꝑſona ſua mirabilia cõmiſit viriliť reſtitiſſet et tñ plꝰ
ꝙ̄ quīgēte de nauibꝰ ipſis igne cõſūpte fuerūt. Illic in tāta virtu
te ꝑ̄ualuere troiani ꝙ ꝑter ocaſos ex greás ipſi ſūt īnumirabi
les vulnerati ex quibꝰ plures q̇ ꝓpter vulnera doloris āguſtias
nō poterāt tolerare a ꝑ̄lij conflictu ſe in multis debilitati ꝑiculis
abſtraxerūt ex quibꝰ heber filiꝰ regis tracie ex quadā lācea leta
liter vulneratꝰ dū trūcū gerebat ī corꝑe ad achillis tētoriū ꝓpe
rauit q̇ tūc ī ip̄o tētorio morabať et eo die propť amorē polixene
ad bellū exire negauit. Heber aūt ſic letaliter vulneratꝰ multū
īproperauit achilli cur ſic crudeli modo cōtra cōpatriotaꝝ exidiū
eos turpiť mori ꝑmittat et eos in bello deficere in multa crudeli
tate ſuſtineat et ꝑmittat qui in ſue virtutis ꝑ̄ſidio ipſos iuuare
poterat et tueri. Trūco igiť ab heber pectore violenť abſtracto he
ber corā achille lauguētibꝰ oculis ꝓtinus expirauit. Et nō poſt
multā horā quidā achilles famulꝰ a bello veniēs ad achillis te
toriū ꝓperauit qui introgatꝰ ab achille q̄d eſſet de grecoꝝ exitu
ille ſuus famulus dixit illi. Dn̄e o ꝙ̄ male ſucceſſit hodie greás
nūs ꝓpter īmēſam multitudinē troianoꝝ intficiētiū ī ore gladij
grecos ipſos. Nō enī crediť ꝙ de troianis omnibꝰ bellicoſis qui
erāt in troia vnꝰ remāſerit in eadē cū oēs ad bellū ip̄m venerint
et grecos ſic opp̄ſſerūt violenť. Quare reuera mi dn̄e cū troiani
ipſi iam ſint multo labore laſſati ſi animi vobis eſſet nūc bellū
īgredi cōtra eos etne fame memoriā poſſetis vobis exiñ acq̄rere
Nā ꝑ ſolū ingreſſum vr̄e virtutis ī bello oēs ſtatī eſſent troiani
deuicti qui propť eoꝝ laſſitudinē cōtra vires vr̄as manꝰ erigere
nō auderēt. Achilles igiť nec ad v̄ba ſui famuli applicat animū
nec ad heber mortuū ſua lūia ſalť ex hūanitate retorquet. Sed
oīa que vidit et audiuit tāꝙ̄ īaudita diſſimulat velut ille qui
amoris vīculis alligatꝰ oīa ꝑ̄tmittit. Eſt enī mos oīm amatoꝝ
vt amoris vulneribꝰ obcecati hōris laudes eoꝝ effugiāt putātes
eoꝝ amatricibꝰ diſplicere eciā ſi cū magna ignominia a bonoꝝ
opeꝝ laudibꝰ cōtigeret abſtinē. Bellū igiť interī feruet aſꝑimū
inť troianos et grecos ſed cū dies iā vergeret ad ſolis occaſum
bellū dirimiť et troilus et paris cū troiāis eoꝝ a ꝑ̄lio diſcedētes

ad ciuitatē ꝓpriā redierūt. Nodū enī deyphebꝰ q̄ ſua ꝓtrahebat
extrema mortuꝰ fuerat cū paris et troilꝰ an̄ eū īſimul veniētes de
yphebū ī multis āguſtijs et clamore vlulāt an̄ eū. Mori cū eo fi
nalit̄ cupiūt tāq̄ illi q̄ cōp̄munt̄ nimio p̄ dolore. Deyphebꝰ aūt
palpitātibꝰ oculis et ī voce quaſi deficiēs querit a paride ſi ſit eiꝰ
mortuꝰ interfector. Qui de morte eiꝰ ꝑ paridē factꝰ certꝰ mādat ab
eiꝰ vulnere tructū euelli quo euulſo deiphebꝰ illico expirauit. De
morte vero deiphibi vniūſi troiani dolore nimiū cōp̄mūt̄ dolores
tn̄ regis p̄ami et regine hecubeſororis et fratrū deiphibi cū ſint
enarrare ſuꝑfluū necnō plāctꝰ et lacrime que ꝓ rege ſarpedone
effuſe fuerūt omiſſū ē in hac ꝑte. Rex tn̄ p̄amꝰ corpꝰ deiphebi in
p̄cioſo monumēto ſtatuit ſepeliri ſicut et corpꝰ regis īcliti ſarpe
donis. In caſtris vero grecoꝝ de morte palamidis plāctꝰ fit maxi
mꝰ et eiꝰ corꝑe tradito ſepulture greci cōueniūt et cū ſine ducis
īduſtria eſſe nō poſſūt de cōſilio neſtoris cōit̄ acceptato regē aga
menonē ī eoꝝ ducē eſcatꝰ et p̄nc̄ipē iteꝝ elegerunt.

De mirabili potencia troyli. xlviij.

Equēti vero die troiani cū aciebꝰ eoꝝ bellicis ordinatis
egrediūt̄ ad bellū. Cōtra quos greci ſtatī irruunt cōicē
ꝓpter qd̄ bellū durū cōmittit̄ int̄ eos ex quo mortuoꝝ ſe
quit̄ magna cedes. Sȝ cū eo die nubiloſus et obſcurꝰ aer multas
pluuias effudiſſet nichilominꝰ bello feruente multoꝝ mortuoꝝ
ſanguis effūdit̄ et ī crebris ictibꝰ ēſiū multi deficiūt de grecis āpli
us q̄ȝ troianis. Tūc troilꝰ ī armoꝝ maxīa comitiua bellū īgre
dit̄ quē greci ſubſtinere aliquatenꝰ nō valētes fugiūt an̄ eū et fu
giētes ī mlta affluēcia pluuiaꝝ diuertūt ad caſtra quos troiani
vſq̄ȝ ad eoꝝ tētoria inſecūt̄. Et demū eis dimiſſis ibidē ꝓpter tur
bati tēꝑis tēpeſtatē ad ciuitatē eoꝝ redeūt et ſe recipiūt in eadē.
Sequēti vero die int̄ eos letale ꝑliū īſtaurat̄ et bello cōmiſſo tro
ilo ad ꝑliū veniēte multos ex grecis interficit plures eoꝝ nobiles
comites et barones ac maiores et ſic eo die vſq̄ȝ ad noctis tene
bras fuit pugnatū ſ. ſine intmiſſione proxime ſubſequētes ſeptē
dies. Et dū greci āpliꝰ ſuſtinere nō valerēt propt̄ multoꝝ corpa
mortuoꝝ duoꝝ mēſiū īducias īſirmitate treuge a rege p̄amo ꝑ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

eoꝝ nūcios petierūt q̄ cōceſſe fuerūt ab eo treuga iurata. Infra
tēpꝰ vero treuge p̄dc̄e agamenō ad achillē nūcios ſuos miſit duc̄e
viz neſtorē vlixē et diomedē vt achillē moneāt et īducāt ꝙ ad bel
lū cū alijs grecis āmodo veniat et ſuos grecos ſic īterimi crudelit̄
ab eoꝝ hoſtibꝰ nō ꝑmittat. q̄ dū ad achillē veniūt eos achilles ī
maxia iocūditate recepit. Et cōſedētibꝰ eis ſimul vlixes p̄mo allo
cutꝰ ē achellē dicēs. Dn̄e achilles nōne intencōis vr̄e et oīm nr̄m
fuit tot regū viz et pricipū regna nr̄a deſerē et ī regnū regis p̄a
mi in forti brachio nos cōferre vt regē p̄amū et ſuos morti tradē
valēmꝰ et ciuitatē ſuā troiā ꝑpetuā eūtē in ruinā? Vn̄ nūc vobis
aīmꝰ nouꝰ aduenit et volūtate mutata ī cōtrariū declinaueritis
motꝰ vr̄os pꝰ tot dāpna nobis ī hac t̄ra a troianis illata pꝰ tot
āguſtias et dolorēs cū troiani tot reges ex nūs et nobiles neci tra
diderūt tētoria nr̄a ſpoliauerūt et expoſuerūt ad p̄dā et tot īcēdio
exuſſerūt naues nr̄as? Nōne ī v̄tute vr̄i brachij ad ſpē iā victorie
nr̄e ꝑuenimꝰ q̄ fortiſſimū hectorē morti tradideritis interemptū a q̄
troianoꝝ ſpes ſalutis et eoꝝ victorie depēdebat et nūc deiphebo
mortuo fr̄e ipſiꝰ hectoris oīs ſpes ſalutis a troianis penitꝰ ſit ſub
lata? Et nūc vos q̄ ī vr̄aꝝ virium potencia tāte fame glaz q̄ſiuiſtis
vultis vt nūc tāte fama glīe vr̄a ꝑ actꝰ cōtrarios extīguat̄ et ſuſti
neatis eciā gētē vr̄az amara morte ſuccūbere quā tāto tp̄e ī effu
ſione ꝓprij vr̄i ſanguinis defēdiſtis? Placeat āmodo ergo vobis vt
ipſiꝰ fame vr̄e glāz manu tenē viuacē et tueri vr̄os q̄ ſine potēcie
vr̄e ſubſidio nichil pn̄t. Ad hoc vt bello de cetero con̄ hoſtes vr̄os
dirigatis arma victricia vt ab ipis celeste poſſimꝰ obtinē victoriā
vt ꝑ vos ꝑ certo ſpaꝰ. Et ad hec vlixes p̄dcō ſuo colloq̄o finē fecit
Achilles vero ſic tūc ad vlixes v̄ba r̄ndit. Dn̄e vlixes ſi vt dixiſtis
ad t̄rā acceſſiꝰ eo ꝓpoſito q̄ ī ſermōe vr̄o placuit declarare vobis
ſecure dicē poſſuꝰ ꝙ magne fatuitatis aura vos īpulit et maxīe
ſtulticie ſpūs rapuit ſēſꝰ vr̄os vt ꝓpt̄ vnꝰ dūtaxat regis vxorē viz
dn̄i melai tot reges et pricipes ſe morti ſubiecerūt et ꝙ nos ꝑtro
iāos crudelit̄ moriamur ī regiōibꝰ alienis. nōne meliꝰ fuiſſꝫ īclito
palāidi ī nobili ſuo regno morari ꝙ̄ fuiſſꝫ morti traditꝰ ī ꝓuīcia
aliēa et alijs regibꝰ nūs q̄ ī bello ꝑcepti vitā et regna ꝓpa finierūt

Sane cū maior ps mūdi tā militū ꝙ̄ nobiliū ſit ī hoc exercitu cōgre
gata ſi oēs eos cōtigat deficere ī hac tra reficiet̄ et ꝓpagabit̄ mūdꝰ
tot deficiētibꝰ nobilibꝰ ex vili ꝓgeīe ruſticoꝝ . Nōne ille fortiſſimꝰ
hector vitā miſerabilit̄ ī hoc bello finiuit? Sic de facili poſſē et ego
q̄ tāte fortitudis nō exiſto. Requere me igit̄ vel rogare ꝙ cōtra tro
ianos ꝓcedā ad bellū ē labor āmiſſꝰ nec enī mei ꝓpoſiti nec ītēcio
mea ē me āpliꝰ mōꝛlibꝰ bellis īgerere. Nā malo mee ſtrēnuitatis
famā extīgui poaꝰ ꝙ̄ ꝑſonā. ꝓbitas enī et ſi qn̄qꝫ laudet̄ repēte ob
liuio eā ſubmergit. Satis itaqꝫ neſtoꝛ et diomedes achillē in eoꝝ
ſermōibꝰ allicere ſtuduerūt ſꝫ nullo mō potuerūt ipm̄ īducere vt
nec eoꝝ ſermōibꝰ nec agamenonis p̄cibꝰ cōſentiret. Perſuaſit tn̄
eis vtile eſſe pacē querere troianoꝝ an̄ꝙ̄ ī eoꝝ bellis tot nobiles
ꝑeant et ſucūbāt. Redeūt ergo ad agamenonē vlixes diomedes et
neſtoꝛ et ei cūcta referūt que ab achille ꝑ oꝛdinē didicerūt. Quare
agamenō oēs reges grecoꝝ et pricipes et maioꝛes ad colloquiū cō
uenire mādauit q̄bꝰ oībꝰ ſimul iūctis ī vnū volūtatē achillis et eiꝰ
reſiſtēciā publicauit q̄lit̄ ipſe rogatꝰ ab eo et ab aliis grecoꝝ pricī
pibꝰ venire cōtra troianos ad bellū abſolute negauit et q̄lit̄ ipſe
grecis reditū ad ꝓp̄a ꝑſuaſit et pacē querere cū troianis. De hiis
igit̄ quid aī vobis ſit et q̄d a nobis ſit de cetero faciēdū vnꝰquiſqꝫ
vrm̄ ſi placꝫ volūtatē ſuā exin̄ maifeſtet. Et ſic agamenō ſuo collo
quio finē fecit. Menelaꝰ vero qui p̄mꝰ ī loquēdo ſurrexit pacē que
rere cū troianis ſatis dixit eē iniquū cū hectore et deiphebo mortuis
troiani ſe magis mortuos reputēt ꝙ̄ viuētes et certū ſit āmodo ꝙ
abſqꝫ achillis potēcia de troianoꝝ victoria ſimꝰ securi. Sꝫ vlixes et
neſtoꝛ menelao mirabilit̄ cōtradicūt dicētes nō eē mirꝝ ſi menelaꝰ
bellū appetit et reditū diſſuadet cū ī recuꝑacione ſue vxoris ſpūs
eiꝰ totꝰ anhelat. Nec enī adhuc pōt cēſeri troia hectore et deiphebo
viduata cū ibi ſit aliꝰ hectoꝛ qui nō minori p̄ditꝰ ē virtute inclitus
ille. ſ. troilꝰ qui nō minꝰ ꝙ̄ ſi hectoꝛ viueret grecos affligit et ſit ibi
aliꝰ deiphebꝰ viꝫ paris qui nō minoris virtutis deiphebo ī bellādi
virtute ꝑſiſtit. Quare pacē ꝑ oīa ſuadēt et reditū poſt pacis effectū
Calcas vero troianoꝝ ꝓditoꝛ et ātiſtes quaſi furibūdꝰ exclamās
inter grecos dicens. Ha viri nobiles quid facere cogitatis contra

volūtate et iuſſa deoꝝ. Dij enī p certo vobis victoriā ſpōdēt vt iſal libilit ab eoꝝ ore pcepi et dijs illude nō ſit tutū nec eoꝝ iuſſionib⁹ cōtraire. Arma igit capite cōtra troianos inſtaurate virili⁹ cōtra eos nec deficiat man⁹ vrā donec de eis ſpatā victoriā cōſequi valea tis quā dij vobis cōſequi irrefragabilit ſtatuerūt. Ad verba igitur calcātis ātiſtitis vniuerſi greci cōtra troianos vigorē et durū ani mū reſūpſerūt nec curātes de achillis ſubſidio ac ſi ipſe non eſſet aliquaten⁹ inter eos.

De vndecimo bello. xlix.

Inducijs igit duoꝝ mēſiū iā exactis datis ad treugā greci eoꝝ ordinatis acieb⁹ ad bellū egrediūt virilit cauſa pug ne. Cōtra quos troiani qui tūc fuerūt ad bellū egreſſi feſti nāt occurrūt et bellū aſpeꝝ cōmittit int eos et multa cadūt hinc inde cadauera mortuoꝝ. Tūc troil⁹ bellū ītrauit in maxīa pugnā cū comitiua grecos inficeat dū mortē ſui frīs pperat vindicare. Scripſit dares q eo die troil⁹ mille milites inficeat ex grecis. Gre ci fugiūt an eū dare terga coacti quos troiani vſqꝫ ad eoꝝ tētoria ī ore gladij pſequūt ſꝫ nox ſupuenit et pliū ſepat. Sequenti vero die quīdecimū bellū durū et aſptimū ē cōmiſſū cū greci advindictā ſuoꝝ virilit anhelātes diro morte inſiſtūt cōtra troianos. Illic enī diomedes mirabilit cōtra troianos inſeuit et multos ex troianis inficiat vulnerat et pſternit. Sꝫ troil⁹ q̄ vidit diomedē quē bn̄ cog nouit cōtra troianos ſic acrit inſiſtētē ī veloci curſu eq̄ ſui et lācea ſua ptenſa ī diomedē irruit quē diomedes aīoſe excepit. Diomedes aūt ī troilū lāceā ſuā fregit nō tn̄ offēdit eū aliq̄ leſione. Sꝫ troi lus ſic fortit in diomedē īpegit q ipꝫ p̄apitē deiecit ab equo et mor talit vulnerauit adeo q q̄ſi mortu⁹ puenit ī terrā. Troil⁹ aūt amo rē briſeide diomedi obꝓbrioſis verbis īproperat. Sꝫ greci diomedē cū multo labore quaſi mortuū ab equoꝝ pedib⁹ abſtraxerūt ipm ī ſcuto ad ſua tētoria deferētes. Menelaus aūt vt vidit diomedē ſic grauit vulneratū et ab equo deiectū equū ſuū coegit in curſū et cō tra troilū irruēs troilū ab equo deicere fuit niſus. Sꝫ troil⁹ eadē lācea qua vulnerauerat diomedē cū nōdū ſenſiſſet viciū fractionis menelaū percucit ſic q ipm deiecit ab equo et letalit vulnerauit quē ſui a pedib⁹ equoꝝ violēt abſtractū ſcuto ad ſua tētoria detulerūt

Agamenō igit̄ vidēs ſuos ī bello quaſi deficē coactis multis alijs
ipſe cū ſuis virilit̄ ī troianos ipſos virilit̄ grauāt et multo interfece
rūt ex eis ſʒ troil⁹ ī agamenonē irruit ipʒ ab equo ꝓſternit nō ſine
vulnē licʒ nō letalit̄ vulnēatū. Agamenō aūt ſuoꝝ adiutorio equū
aſcēdit et maioꝝ ſuoꝝ timēdo iacturā eo die bello finito a rege p̄a
mo ſex mēſiū īduāas ꝑ nūcios ſuos expoſcit. Sʒ rege p̄amo habito
cōſilio ſuꝑ eo rex ip̄e īduāas ip̄as īdulſit cū multis de ſuis fidelib⁹
nō fuiſſʒ acceptū tā lōgas debuiſſe īduāas indulgē. Interī brizeida
cōtra ſui patris volūtatē vidēs diomedē ī lecto iacētē ex vulnē ſibi
facto frequēt̄ accedit. Que licʒ ſciuiſſʒ ipʒ a troilo dudū dilecto ſibi
ſic grauit̄ vulneratū multa tn̄ ī ſua mēte reuoluit que dū diligēt̄
attēdit de ſe iūgēda cū troilo nullā ſuꝑeſſe ſibi fiduciā totū ſuū aīm
tā̄ꝙ varia et mutabilis ſicut ē ꝓpriū mulieꝝ ī diomedis declinat et
cōuertit amorē ꝓponēs in corde ſuo āplioribꝰ expectacionibꝰ nolle
diomedē reſtrahē ſʒ ꝙ̄ p̄mū cōualeſcenciā fuerit adeptꝰ abſolute facē
velle ſuū cū ī eiꝰ amore tota deferueat et flagrāti deſiderio penitꝰ
incaleſcat. Rex vero agamenō īfra tēpꝰ induciaꝝ ipſaꝝ ſe cōtulit
ad achillē in ducis neſtoris comitiua quē achilles vultu iocūdo re
cepit. Tūc agamenō ipm̄ alloquit̄ vt ad bellū āmodo veniat et gre
cos ſuos ꝑire āpliꝰ nō ꝑmittat. Satis erga achillē tūc inſiſtit aga
menō. Sʒ achilles in duro corde noluit aliq̄ p̄ce moueri. Veꝝ ꝓ eo
ꝙ achilles agamenonē ſincerit̄ diligebat oēs mirmidoēs ſuos abſꝙ
ſe ī bello ſibi hr̄e cōceſſit de q̊ agamenō et neſtor multas ſibi aſſur
gūt ad grates. Demū agamenō et neſtor ab achille queſita licēcia
ad eoꝝ tētoria redierūt. Elapſis vero p̄dictis īducijs agamenō cū
ſuis ad p̄liū ſe accingit. Achilles aūt vniuerſos mirmidones ſuos
armari mādauit quos ipſe ad armandū adiuit aſſignās vnicuiꝙ
ipſoꝝ quedā rubea inſignia et ī rore lacrimaꝝ egrediēdi ad bellū
licenciā eis dedit. Tūc mirmidones lento paſſu ad bellū accedūt
qđ iā extiterat inchoatū. Quare in bello ipſo troiani grecos mira
bilit̄ opp̄mūt ſʒ dux athenaꝝ virilit̄ eos defēdit. In quē ſuꝑueniēs
troilꝰ irruit et ipʒ ab equo ꝓſternit et de mirmidonibꝰ multos leta
lit̄ vulnerauit. Eo igit̄ die vſꝙ ad noctis tenebras extitit p̄liatū
ſʒ ſuꝑueniēte noctis vmbraculo a p̄lio fuit ceſſatū. Sequēti vero

die ābe ptes ad ꝑliū accingūt bellū cōmittit multū aſꝑimū. Rex
autē philimenis et polidamas regē thoas capiūt et captiuū ducē
conāt. Sed mirmidones viriliꝰ eis reſiſtūt et ipm a manibꝰ eoꝝ
eripiūt. Tūc troilꝰ ſe īgerit int eos et ex mirmidonibꝰ multos vulne
rat multosqꝫ ꝓſternit qui facientes durū īpetū cōtra eū equū ſibi
interficiūt et ipm īterapꝫe moliūt. Tūc paris cū ſuis fratribꝰ natura
libus ī medio mirmidonū viriliꝰ ſe īgeſſit eos opp̄mit vulnerat et
diſrūpit et troilū liberat qui ſtatī aliū equū aſcēdit. Pro liberacio
ne autē troili tūc letale ꝑliū fuit cōmiſſū vbi tūc mirmidones emar
garō vnū ex filijs regis p̄ami naturalibꝰ occiderūt. Troilꝰ vero et
ſuā iniuriā et frīs ſui mortē cupiēs vindicare ī mirmidones acriter
irruit multos ex eis vulnerat et ī ſubſidio parid et naturaliū frm̄
ſuoꝝ nimiū eos īfeſtat. Sꝫ nec leue erat mirmidones poſſe cōfūdi
cū īter ſe multa ſtrēnuitate vigerēt et eēnt ī ꝑlio valde docti. Qua
re ipſi troianoꝝ multitudinē īruētes de ſe ipſ ꝑſidiū cōſtituunt et
caſtellū eis oībꝰ coactis ī vnū qui tn̄ nec ita poterāt ſe tueri quin
troilꝰ q̇ vere erat ſtimulꝰ nociuꝰ eoꝝ ipſos nō lederet vulneraret et
eoꝝ aliquos ab eoꝝ globo nō cogeret ſepiꝰ ſeꝑare. Tūc rex agame
nō rex menelaꝰ rex thelamō vlixes et diomedes q̄ tūc plena ſanitate
vigebāt cū acibus eoꝝ bellū intrarūt quare duꝝ cōmittit ꝑliū int
vtroſqꝫ. Mirabiliꝰ ergo greci troianos opp̄munt et plures ex eis
occidūt. Sed troilꝰ tūc ſe īgerit ad ꝑtē illā in q̄ troiani duriꝰ vexa
bāt et grecos interficit vulnerat et cōfūdit ſic ꝙ quaſi ſola vtute troi
li greci cōuertūt in fugā et ad eoꝝ tētoria quaſi ꝑapites cū multa
celeritate feſtināt. Sed thelamoniꝰ aiax bellū ingredit troianos
aggredit ī dura et aſpera virtute bellādi. Tūc greci cāpū recuꝑāt
et hoc fuit ſextūdecimū bellum valde letale cū ex vtraqꝫ ꝑte in maxi
ma quātitate ceciderint interfecti. Troilus vero qui in ſuis viribꝰ
mirmidones nō ceſſat opprimere et grecos alios vniuerſos in tāta
duricia eos affligit ꝙ in virtute ſue potēcie forciores grecoꝝ cōtra
eū preualere nō poſſunt. Propter qḋ greci iteꝝ cōuertūtur in fugā
quos troiani vſqꝫ ad eorum tentoria perſecuntur. Ibi troilus eos
mirabiliꝰ ē aggreſſus in virtute nimia ꝑliandi et de grecoꝝ nobili
bꝰ centū cepit quos captiuos ad ciuitatē adduxit bellūqꝫ dirimit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et ābo exc̄itꝰ ſeꝑant̄. Mirmidones aūt ad caſtra redeūt vulnerati
plures ex eis ſibi referūt ꝙ multi ex eis eo die cecīderūt ī bello ſicꝙ
ꝑquiſitis eoꝝ cadaueribꝰ mortuoꝝ inuēti ſūt de eis pluſ ꝙ̄ cētū nu
mero defeciſſe. De morte ſuoꝝ igit̄ dolet achilles nō modice et ī mul
tis doloribꝰ ſuꝑueniēte nocte anxiꝰ lectū ītrat. Ubi factꝰ penitꝰ in
quietꝰ ſua nō appetit claudere lumina ī dormicionis cōſueta q̄ete.
Nā multis inſurgētibꝰ cogitacionibꝰ occupatꝰ ꝓ vīdicta ſuoꝝ ſuo
diſponit ī aīo bellū ītrare. Sʒ polixene amor īfeſtꝰ ſibi dura mor
te reſiſtit dū cogitat ꝙ cū polxenā diligat pluſ ꝙ̄ ſe cōtra ſe efficax
argumētū īduat ꝙ ſi forte ad arma ꝓſiliat polixene voto fruſtrabit̄
et ſꝑatis gaudijs ex ea ꝑuari cōtīget cū iā regi p̄amo et eiꝰ vxori
euidēter illuxerit cōtra ſua veniēdo ꝓmiſſa ꝑ que polliciatꝰ fuit eis
grecos vlteriꝰ nō iuuare et eis tociēs tradiderit ſubſidiū gētis ſue
Multis igit̄ diebꝰ fuit achilles taliū cogitacionū īuolucione cōclu
ſus. Cū demū troianoꝝ et grecoꝝ exc̄itꝰ ad letale ſeptimūdecimū
bellū ſe accīgūt. Feruet ergo durū ꝓliū int̄ eos ꝙ ꝑ ſeptē dies cōti
nuos nō q̄euit. Quibꝰ diebꝰ amore vetāte achilles cōtinuat motꝰ
ſuos dū ad ꝓliū nullatenꝰ ſe īgeſſiſſʒ int̄ quos multi de grecis int̄
fecti fuerūt. Qd dū agamenō videret tātoꝝ ſuoꝝ excidiū inducias
poſtulat a troianis ſʒ troiani ſibi cōcedē negauerūt niſi tot dierū
īfra quos greci poſſent eoꝝ mortuos ſepelire. Hijs igit̄ diebꝰ elap
ſis letale octauūdecimū bellū factū ē inter troianos et grecos. Nā
ordinatis aciebꝰ eoꝝ durū bellū cōmittit̄ int̄ ipſos. Quare mene
laꝰ et paris in ꝓliū ſe cōiungūt ābo ſe ſternūt ab equis ī eoꝝ pote
cia lāceaꝝ. Polidamas ī vlixē irruit ēſe nudato et vlixes ī ēſe ſuo
ſimilit̄ ab eo virilit̄ ſe defēdit. Meneſteꝰ dux athenaꝝ antenorē ag
gredit̄ ipm̄ īpugnat ſic ꝙ eū ab equo deiecit. Rex philimenis aga
menonē īuadit quē tūc grauit̄ offēdiſſʒ ſʒ rex thelamoniꝰ ſuccurrit
ei qui regē philimenū vulneratū ꝓſtrauit ab equo. Arthilogꝰ autē
neſtoris filiꝰ irruit ī vnū ex filijs naturalibꝰ regis p̄ami noīe bruno
de gimellis cū lācea ſua ipm̄ potent̄ īpellēs et letalit̄ vulnerās ꝙ
ipſū mortuū ꝓſtrauit in terrā. De morte vero bruni troiani valde
facti ſunt anxij. Cuiꝰ rumor dum ꝑueniſſet ad troilū de eiꝰ morte
troilꝰ multas ꝓrupit ī lacrimas et in grecos multo irruit in furor̄

ſic ꝙ eos ſine dubio coegiſſet in fugā niſi mirmidones viriliť reſti
tiſſent. Propť qđ troil⁹ dimiſſis alijs ī mirmidões ſe cōuertit cōtra
eos ſe ingerit virtuoſe ipſos vulnerat ꝓſternit et multos occidit ex
eis ſic ꝙ mirmidones ſubſtinē troili īpetū nō valētes nec alij greca
multitudinē troianoꝝ fuge ꝑapites ſe cōmitūt quos troil⁹ et ceteri
troiani vſq3 ad eoꝝ tētoria ꝑſequūtur ibiq3 troiani diris vulnerib⁹
grecos offēdūt et ab equis deſcendētes ipſos ī eoꝝ tētorijs ꝓſternūt
vulnerāt et crudeliť morti tradūt. Clamor ergo fit maxim⁹ in tēto
rijs ipſis et voces vlulātiū ī viano aere multiplicatꝰ echonizāt.
Quare vocū ipſaꝝ cōfuſiones ad achillē tumultuoſe ꝑueniūt ī tēto
rio ſuo ſtantē. querit achilles que ſit tā ťbida cauſa clamoris. Fugi
ētes vero a bello ipſo dicūt ei grecos a troianis eſſe deuictos et eē
in tētoria eoꝝ vitāde necis cauſa neceſſario ſic depulſi a quib⁹ etiā
ſic ſe tueri nō poſſunt quī a troianis interficiant ibidē et vos qui ſic
ſtare creditis ī tētorio vrō ſecuri iā ſup vos cōfeſtī videbitis pluſꝗ̄
quīquagīta milia troianoꝝ qui vos īermē viuere nō ꝑmittēt et q̄
nūc tātos ex mirmidonib⁹ vrīs morti tradiderūt et adhuc morti tra
dere nō ceſſēt et q̄ mortuos poſſūt ſe ꝓ certo tenē niſi ī iuuamē eoꝝ
aliqui poteť īſurgāt. Ad hec igiť achilles quaſi furibūdus exurgit
fremit ſpūs ei⁹ et multo furore dū excādeſcit ī irā amore polixene
poſtpoſito arma petit armať īſtanť et cū feſtinācia equū aſcendit
et velud lup⁹ famelic⁹ inť agnos auid⁹ ſe īgerit ī troianis et īeos
irruit vulnerat et occidit ſic ꝙ ī breui hora inť ꝑliātes not⁹ efficiať
ei⁹ ēſis q̄ tot⁹ interfectoꝝ ab eo madid⁹ ex cruore trā īpulit et velat
cadauerib⁹ mortuoꝝ. Qđ poſtꝗ̄ audiuit troil⁹ durū eſſe cognouit
achillē et ideo v̄ſus eū dirigit equū ſuū quē ſimiliť vt ꝑſentit achil
les ip̄z poteť excepit. Et dū vn⁹ īpegit ī aliū troil⁹ achillē ſic gra
uiť vulnerauit ꝙ achilles plurib⁹ dieb⁹ neceſſario ceſſauit a bello
et eū oportuit multis dieb⁹ ex ipſo vulnē ī ſuo lecto iacē. Troil⁹ vero
et ſi nō fuit ſic ab achille grauiť vulnerat⁹ nō tn̄ ſine vulnere ictū
ꝑſenſit achillis. Demū ex ipſoꝝ āboꝝ īpulſionib⁹ ābo ab eq̄s eoꝝ
īſimul corruerūt. Preliatū fuit ergo eo die cōtinue a mane vſq3 ad
noctē et ſuperueniēte noctis vmbraculo ꝑliū fuit diuiſū. Sex dieb⁹
cōtinuis itaq3 fuit pugnatū īfra q̄s vtriuſq3 ꝑtis multi ceciderūt ī bello

Rex vero p̄am⁹ multo dolore dep̄mit̄ de eo ꝙ achilles cōtra ꝓmiſ
ſa ſua bellū ītrauit. Putat enī eū magis decipiēdi cauſa dixiſſe
regine cōſorti ſue multū īꝑperat q̄z ſi verbis ei⁹ fidē exhibuiſſet
mario fuiſſꝫ vitupio īuolut⁹ dolet eciā polixena cui iā placuerat
achillē ip̄m ī maritū habē. Achilles vero īfra p̄dictos ſex mēſes de
vulnerib⁹ ſibi factis a troilo ope ſalubris medicīe reſtitut⁹ ē p̄ſti
ne ſanitati feruēte tn̄ cōtra troilū cōcepit ardorē q̄ ſic eū grauit
vulnerauit. Dicit enī neceſſario euētiuū vt p̱ man⁹ ſuas troilus
turpit̄ moriat̄. Tēp⁹ igit̄ belli hijs geſtis ſup̱uenit ī quo nonū de
cimū letale p̄liū ē cōmiſſū nā duob⁹ exatib⁹ ſil̄ iūctis et mutuo
dimicātib⁹ int̄ ſe ex vtraqꝫ parte cōmittit̄ magna cedes. Achiles
vero anq̄ꝫ bellū ītraret corā ſe ſuis mirmidonib⁹ cōuocatis de tro
ilo eis grauē q̄relā exponit et ideo mādatis ac p̄cib⁹ monet eos
q̄lit̄ cōtra troilū debeāt ī bello ꝓcedere et eis oīb⁹ ſimul iūctis ad
nichil aliud cor apponāt q̄ꝫ vt troilū ī medio eoꝝ includē ſtudeāt
ſic ꝙ eū firmit̄ valeāt detinē et detētū nō ip̄z interficiāt ſꝫ tā diu ip̄z
īpediāt debellādo donec ipſe ad eos ꝑueniat qui nō lōge ſemp̱ in
bello erat remot⁹ ab eis et achilles tūc ſuo colloq̄o fine facto bellū
īgredit̄ quē ſui mirmidones īſequūt̄. Interea troil⁹ in maxīa mi
litū comitiua et ī magna virtutis audacia bellū ītrat in grecos
irruit eos ſternit vulnerat et occidit ſic ꝙ ī breui hora factū ē in
ſue virtutis potēcia ꝙ greci ſūt dare terga coacti et a facie fugere
troianoꝝ cōſtituēte ſole meridiē ea hora ſic ꝙ greci q̄ſi deuicti fugi
ēdo p̄apites ad tētoria ſua feſtināt. Tūc mirmidones qui erant
numero duo milia pugnatoꝝ ī bello ſe īgerūt aīoſi ſimul tunc
iūcti et mādati eoꝝ dn̄i nō obliti. In troianos igit̄ ī ore gladij ſe
īmittūt et greci capū recipāt et durū p̄liū cōmittit̄ int̄ vtroſqꝫ.
Mirmidones autē troilū int̄ acies bellātē ſollicita mēte querūt
ip̄z aīoſe bellātē inueniūt int̄ t̄mas tūc ip̄z ex oī p̱te circūdāt in
medio eoꝝ ip̄z cōſtituūt ſꝫ ipſe ex eis plurimos interfecit et īfinitos
ex ipſis letalit̄ vulnerauit. Verꝫ dū null⁹ eſſet ex ſuis qui tunc
ipſi troilo ſuccurrēt mirmidones interficiūt ei⁹ equū et ī eoꝝ lāceis
multipliat̄ ip̄m vulnerāt caſſidē ab ei⁹ capite violēter extirpāt
capuciū lorice ſue ſibi p̱ violenciā diſrūpendo propter q̄d troilus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

nudato capite exterminatis viribꝰ ſe defendit a grecis. Tunc ſup
uenit achilles qui poſtq̄ vidit troilum habentē caput inerme et
omni defenſionis auxilio deſtitutū in eum irruit furibundus et
nudato enſe ictus ictibꝰ tumulando caput eius crudeliter āputa
uit caput ipm̄ ꝓiciendo inter pedes equoꝝ. Corpus autem eius
ſuis manibꝰ interceptū ad caudā equi ſui firmiter colligauit et
per totū exercitū in verecūde poſt equū ſuū crudelit̄ ipm̄ traxit.
Sed o homere qui in libris tuis achillē tot laudibꝰ tot ꝑconijs
extuliſti que ꝓbabilis racio te īduxit vt achilles tātis probitatū
titulis exaltaſſes ex eo precipue ꝙ dixeris achillē ipm̄ ſuis viribꝰ
duos hectores ꝑemiſſe ipm̄ videlicet et troilū fortiſſimū frēm eiꝰ.
Sane ſi te īduxit grecoꝝ affectio a quibꝰ originē diceris ꝓduxiſ
ſe vera nō motꝰ diceris racione ſed pociꝰ ex furore. Nōne achilles
fortiſſimū hectorē cui nullus in ſtrēnuitate fuit ſimilis neqꝫ erit
ꝓditorie morti dedit. Cū hector tunc regē quem in bello ceperat
ipſum a bello abſtrahere tota intencione vacabat ſcuto ſuo tunc
poſt terga reiecto quo quaſi factus inermis tunc ad nichil aliud
intēdebat ꝙ regē ipm̄ captū a turmis extrahere vt ipm̄ captiuū
ſuis bellantibꝰ aſſignaret. Nōne ſi hector tunc achillis inſidias
ꝑſenſiſſet in defenſionē ſuā ſcuto ſuo reuoluto velociter ſe oppoſu
iſſet eidē qui achillē multis grauare diſpēdijs cōſueuit. Sic et
fortiſſimū troilū quē non ipſe in ſua virtute peremit ſed ab alijs
mille militibꝰ expugnatū et victū interficere nō erubuit in quē
reſiſtenciā nullius defenſionis inuenit. Et ideo nō viuū hoīum
ſed quaſi mortuū interfecit amplius. Nūquid achilles dignus
ē laude quē ſcripſiſti multa nobilitate decoꝝ qui nobiliſſimi regis
filiū virum tanta nobilitate et ſtrēnuitate vigentē non captum
neqꝫ deuictū ab eo ad caudā equi ſui dimiſſo pudore detraxerit.
Sane ſi nobilitas eū monuiſſet ſi ſtrēnuitas eū duxiſſet cōpaſſi
ne cōmotꝰ nūq̄ ad tā vilia crudelit̄ declinaſſet ſed ipſe ad ea mo
ueri nō potuit que vere nō erāt ī ipſo achille vero corpꝰ troili ſic
ſine pudore trahēte. Poſtq̄ aūt īnotuit paridi polidame et enee
de morte troili int̄morit̄ patris et anxioſe factꝰ ē ſemiuiuꝰ. Troia
ni tamen in recupacione corpis troili multum adhibuere laborē

ſed illud rehabere minime potuerũt ꝓpter grecoꝝ multitudinẽ
qui ꝑ eiꝰ recuperacione nimiũ reſtiterunt. Rex autẽ menõ de morte
troili multo dolore cõmotꝰ achillẽ aĩoſus inuadit p̃mo obprobri
oſis verbis dicẽs eidẽ. O inique ꝓditor vñ te tanta potuit exacer
bare crudelitas ꝙ tã nobiliſſimũ tam ſtrẽnuũ nobiliſſimi regis
filiũ equi tui ligares ad caudã et tãꝙ viliſſimũ ꝑ terrã trahere
nullatenꝰ horruiſſes. Sane illud ãmodo ſine tue pſone dãpno
poteris ãpliꝰ ãmouere et ſtatĩ in eũ irruẽs ĩ curſu celeri equi ſui
ſic ipm in ſuo ictu lãcee grauit in pectore vulnerauit ꝙ achilles
vix ſe potuit ſuſtinẽ et ſtatĩ extracto ẽſe achillẽ ſuꝑ caſſidẽ quem
gerebat in capite ictibꝰ duris ĩpugnat adeo ꝙ achilles grauiter
vulneratꝰ ab equo corruit ſemiuiuꝰ in terrã propt̃ qđ troiani cor
pꝰ troili recuperauerũt ſ3 nõ ſine magno belli labore. Mirmidones
aũt achillẽ a terra releuãt et ipm in equũ ſuũ aſcẽdẽ faciũt qui
nõ poſt magnã horã reſũptis viribꝰ bellũ ingredit̃ et regẽ meno
nẽ aggredit̃ furioſe. Rex tñ menõ ipm excipit et graue ꝑliũ cõmit
tit̃ int̃ eos ſed rex menõ durꝰ et magis grauauit achillẽ et ſuꝑ
ueniente multitudine acieꝝ hinc inde pugnanciũ ambo inuicem
ſeparantur et vergente die ad ſolis occaſum a prelio fiũt ceſſatũ
Septem igitur diebus cõtinuis feruidũ bellum troiani et greci
fecerunt cũ achilles ex ſuis vulneribꝰ cõfortatus et ad regis me
nonis vindictã anhelans die ſeptimo bellum intrat mirmidones
ſuos alloquitur firmiter mandãs illis ꝙ regem menonẽ in eoꝝ
medio circumcludant et incluſum detineãt donec ad eos achilles
ipſe perueniat vindictã de eo finaliter recepturus. Bellum itaqꝫ
graue cõmittitur multi deficiunt interfecti achilles et rex menon
mutuo ſe inuadunt ab equis ambo ſe ſternunt et ambo pedes
viriliter preliantur. Tunc mirmidones in regem menonem irru
unt ipſum ex omni parte circumdant ipſum omni auxilio capi
unt deſtitutum cum nullus ſit qui contra mirmidones ſuccurrat
eidem quem vt vidit achilles ſic a ſuis mirmidonibus intercep
tum in eum irruit et innumerabilibus vulneribꝰ eum peremit.
Verũ achilles ſine graui ſuo periculo hoc nõ potuiſſet cõmiſiſſe
cum rex menon ipſum pluries grauibus vulneribus afflixiſſet ꝑ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

que ſanguis ab eo in nimia quãtitate eius diriuabat ad talos propter quod de morte eius pocius ſperabatur ꝙ̄ de vita. Attēde miſer homere ꝙ nūquā achilles virum ſtrēnuū niſi proditorie interfecit vnde merito dignus eſt laude ſi prodicio eſt laudis titulis extollenda. Interea igitur feruenti bello menelaus meneſteus diomedes thelamonius aiax cū aciebus eorum in troianos impetum facientes ipſos a campo repellunt ſic ꝙ ſubito fugedati ad ciuitatem accelerant et in maximo diſcrimine in illam intrare cōtendunt cum greci eos in maxima duricia ꝑſequentes infinitos ex ipſis vulnerāt et occidunt. Sed troiani qui fugere potuerunt eorum vrbem ingreſſi ciuitatis portas firmis repagulis muniunt et clauſuris.

De morte achillis paridis et aiacis. Ca. q̄nq̄geſi⁹

Corpore igitur troili in regiam priami regis adducto dolet priamus inmodice dolet hecuba dolet nimium polixena dolet helena dolet paris et in multis anxioſis lamentacionibus flebiles dies ducunt dolent vniuerſi troiani qui dum ſe ſenciunt hectoris deiphei et troili auxilio deſtitutos vere putant viuere ſe vltra non poſſe. Rex tamen priamus a grecis petit inducias treuga firmata que conceduntur a grecis infra quas rex priamus corpus troili in precioſiſſima ſepultura conſtituit ſepeliri necnon et corpus regis menonis fecit precioſo ſepulchro recondi. Regina hecuba vero de morte filiorum ſuorum nimium exacerbata et anxioſa multiplices vias exquirit per quas poſſet de eorū interfectione finaliter vindicari vt tirannum achillem qui ſic non horruit in ſuos filios inſeuire morti tradere potuiſſet. Unde vocato ad ſe paride ſecreto ipſum alloquitur et in multa lacrimarū affluencia dixit illi. Cariſſime fili tu noſti qualiter ille infelix achilles fratres tuos cariſſimos natos meos proditorie morti tradiderit orbando me miſeram genitricem hectore et troilo qui ſoli vna tecum erant integrum ſolacium vite mee propter quod dignum eſſet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et iuſtū ꝙ ſicut ipſe ꝓditorie orbat parētes interficiēdo filios alie
nos ſic et ipſe ꝓditorie intfectꝰ penā ſimilē paciat. Hic enī īfelix
achilles fecit ſepius me requiri de polixena filia mea ſibi tradēda
legittimā in vxorē quē dū ea ſibi tradenda in ſpe certa ꝓpoſuerī
ꝓpono ad eū nūciū deſtinare vt ad me in tēplo appollinis mecū
veniat locuturꝰ vbi volo vt tu fili cū fideli nrōꝝ militū comitiua
ſecreto debeas latere et eo veniente ibidē vobis irruentibꝰ in eūdē
euadere nō valeat manus vrās qui interficiat ibidē. Qd̄ paris
pias mūs motꝰ ad lacrimas matri ſilit̄ lacrimādo deuote cōceſſit
Factūq; eſt ꝙ paris iuxta cōdictū matris cū viginti ſibi fidelibꝰ et
nimiū aīoſis in tēplo appollinis latēter occuluit ſe et ſtatī miſſo
per hecubā nūcio ad achillē infelix achilles amoris inconſulto
dolore deceptꝰ qui valde ſapientibꝰ ſenſū aufert vnacū antiligo
neſtoris filio ad appollinis templū acceſſit quibꝰ ibi venientibꝰ
paris cū eius fidelibꝰ ab eoꝝ latibolis exeuntibꝰ extractis enſibꝰ
irruit in achillē. Achilles vero excepto enſe tūc erat inermis cōtra
quē paris tria iacula in ſuoꝝ brachioꝝ virtute vibrauit cū quibꝰ
letaliter percuſſit eundē alijs ſuis militibus inſurgentibꝰ cōtra
eum. Achilles autem extracto enſe et ſuo pallio in ſuo brachio
inuoluto irruens in irruentes in eum ſeptem ex eis interfecit.
Sed demū antilogus et achilles mortui ſunt in eodem templo
Appollinis a paride nequiter interfecti. Paris vero corpus achil
lis iubet et antilogi coruis et canibus exhiberi ſed precibꝰ et mo
nitu helene a templo tantum appollinis eiecti ſunt in platea vt
ab omnibus troianis videre volentibus poſſent liquide intueri.
Gaudent itaq; troiani de morte achillis inter ſe mutuo conferen
tes ꝙ de grecis non poterant āmodo aliquatenꝰ dubitare. Aga
menon vero rex ad regem priamū nuncios ſuos interim mittit
vt grecis iubeat exhiberi corpus achillis et neſtoris filij corpus
antilogi in triſte ſolamen ipſius patris ſui in modice condolētis
Conceſſit priamus vt greci ad eorum caſtra traducant amboꝝ
corpora mortuorum. De morte itaq; achillis planctus fit maxi
mus inter grecos qui putant et conferunt inter ſe āmodo eis de
capiendo ciuitatem illam nullā ſupereſſe fiduciā achille ſublato

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ibiqꝫ achilli conſtituunt magni precij ſepulturam rogantes re
gem priamum vt ſepulturam achillis in ciuitate troie locari per
mittat qui in introitu porte timbree ſepulturam ipſam edificari
conceſſit. Eius autem ſepulture precioſam formam et modum de
ſcribere ſuperfluum viſum eſt. Agamenon vero rex poſt hoc reges
grecorum et principes ad colloquiũ mandauit cõuocari. Quibꝰ
conuenientibus et in eius preſencia conſtitutis agamenon illis
in ſuo ſermone ſignificat qualiter pro morte achillis maior pars
exercitus videtur nimium dehortari. Querit ergo quid ſit melius
eligendum an a bello deſiſtere an in bello ipſo adhuc perſiſtere
viribus cumilatis an ad propria remeare. Audiencium autem
iudicium in diuerſa vota diuiditur alij bellum probant alij re
ditum gratum dicunt. Demum omnes eorum in vnam ſenten
ciam concurrentes bello inſiſtere approbãt et hortantur dicẽtes.
Et ſi achilles eis defecerit non eis deficient vera promiſſa deorũ
quin contra troianos greci gaudeant optata victoria et ciuitatẽ
troie funditus nõ euertant. Ayax tamen in medio regũ aſſurgẽs
regibꝰ perſuaſit et ſi achilles de medio ſit ſublatus mittatur pro
eius filio qui apud regem licomedem auũ ſuum in armis iuue
nilibus educatur cum ipſe pro certo didicerit grecos ſine eo cõtra
troianos victoriã non poſſe obtinẽ. Greci itaqꝫ huiuſmodi audito
cõſilio fauent omnes regem menelaum eligũt vt pro filio achil
lis qui neptolonus vocabatur ad regem ſe conferat licomedem.
Tempus erat ꝙ iam ſol ī tantum ſub zodiaci circulo maturaue
rat curſum ſuum ꝙ iam in eo intrauerat ſignum cancri in quo
ſecundũ diuinam diſpoſicionem aſtrorum celebratur ſolſticium
eſtiuale tunc enim ſunt dies maiores in anno. Sextodecimo
igitur die menſis iunij tunc cum dies ſunt maiores in anno vt
dictum eſt. Viceſimum eſt letale bellum troiani et greci ſimul
inſtituunt et ambobus exercitibus ſimul iunctis bellum aſper
rimum cõmittitur inter eos. Tunc ayax quodam ſtimulo fatui
tatis aſtrictus capite diſcooperto inermis bellum ingreditur
ſolũ enſem portat in manu ſcuti eciã ſubſidio deſtitutꝰ. Ceteri
vero principes grecorum diomedes meneſteus vlixes menelaus

et agamenon aciebus eoꝝ bene diſpoſitis vſqꝫ ad paſſum ꝑueni
unt troianoꝝ. rex vero priamꝰ ordinatis ſagaciter ſuis turmis
et civeis exire cōtra grecos ad bellum ſtatuit et mādauit. Sed
o quanto terrore concutitur troianoꝝ gens cum videt ſe bellum
ingredi ſine ductu fortiſſimi hectoris ſapientis deiphebi et troili
nimiū animoſi ſed quia neceſſe eſt vt troiani vitas tueant̄ eoꝝ
ſuas in belli diſcrimine vitas ponunt. Paris vero ob defectum
fratrum ſuorum exiuit a bello in multitudine lacrimaꝝ ſub eiꝰ
caſſide defluencium latentibus riuulis et in ꝑceptibili murmure
ſocioꝝ. Deinde polidamas rex philimenis rex eſdras rex eneas
curſu celeri cōtra grecos prelio ſe inmiſcent. Paris vero cum acie
ſua de gēte perſaꝝ cum eoꝝ arcubus et ſagittis multos grecoꝝ
vulnerant et multos occidunt. Diomedes autem in regem phili
menē irruit cui potenter rex ipſe reſiſtit. Verum paffagonienſes
vaſalli regis ipſius multos ex grecis interficiunt vulnerant et
ꝓſternunt ſic ꝙ diomedes et greci ſuſtinere eorum impetum nō
valentes retrocedere magno terre ſpacio ſunt coacti. Meneſteus
itaqꝫ athenaꝝ dux irruit in polidamā ſic eū haſta ſua potenter
impellens ꝙ ipſum proſtrauit ab equo et ipſum viriliter impetit
enſe nudo duris ictibus eū īfligit et ipſum conatur occidere. Qđ
feciſſet niſi regis philimenis potēcia et ſuccurſus ipm̄ a manibꝰ
meneſtei liberaſſet. Itē paris multos ex grecis vulnerat et mul
tos occidit ex eis. Tunc ille aiax in gentem paridis irruens enſe
ſuo de quo quoddam mirabile dici poteſt cum tot troianoꝝ inter
feciſſet inermis in bello et ab omni vulnere euaſerat iā illeſus
Verum qui cū ad gentē paridis ꝑuenerat enſe nudo diſſilijt int̄
perſos infinitos ex eis interficit ſic ꝙ omēs fugiūt ante eū. Unde
paris hoc ſuſtinere nō valēs tenſo fortiſſimo arcu ſuo in ayacem
quandā ſagittā venenatā emiſit cum qua letaliter ipſum inter
ſpatulā ꝑcuſſit et coſtas ſic ꝙ aiax bene ꝑſenſit ꝙ erat ex eo vul
nere infallibiliter moriturus. Anteꝙ̄ ergo ipſe moriendo deficiat
querit paridē inter turmas paridē inuenit et ſe cōiungit eidem et
dixit ei. Paris paris tu me in ictu ſagitte tue crudeliter peremiſti
anteꝙ̄ mortuus deſcendam ad inferos tu eris michi preuius et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

precurſor. Neceſſe ē eni̅ vt ab iniuſto amore helene ꝑ qua ſūt tot
nobiles īterfecti illico ſepareris et ſtatī enſe nudo ſic ipſū letalit̄
ꝑcuſſit ī facie ꝙ maxillas eiꝰ genas diuiſit ī ꝑtes et eis a cerebro
ſeparatis cōfeſtī cecidit mortuꝰ int̄ pedes equoꝝ. Et ayax nō longe
ꝓgreſſus mortuꝰ expirauit. Troiani vero videntes paridē mortuū
corpus eiꝰ cū multo labore recuperant et ad ciuitatē cū effuſſione
multaꝝ inferūt lacrimaꝝ. Sz diomedes et meneſteus cū multi
tudine grecoꝝ inſiſtēcū cōtra troianos eos dare terga cōpellūt
cū iam ſol q̄ſi declinaret ad noctē et cū diſcrimine ꝑſonaꝝ intrāt
in vrbē et ī firmis clauſuris et ſeris portas corroborāt ciuitatis
Agamenon vero aduenīete nocte nō multū longe a ciuitate ſed
valde prope obſidionē ſtatuit eſſe firmandā inſtitutis tētorijs et
papilioībꝰ circūquaq̄. Troiani vero et ſi īmēſam altitudinē ciui
tatis haberent tn̄ circa muros adhibuere cuſtodes qui ī cōtinua
cuſtodia eſſent cū illis. Eadē vero nocte corpe paridis in regiam
patris ſui ī multaꝝ lacrimaꝝ effuſione deducto planctꝰ fit maxi
mꝰ inter ciues q̄ āmodo oīs deſperacioīs viā ſibi eſtimāt patent̄
apertam ex quo oēs regis filij a quibꝰ defenſioīs eoꝝ ſpes tota
pendebat defecerint interfecti. Nūquid ipſiꝰ regis patris et multo
forcius īfelicis hecube matris ſue necnō et ſoroꝝ ſuaꝝ et multo
longe forcius helene dolores et lamēta non facile eſſet explicari
poſſe ſermone et ſpālit̄ ipſiꝰ helene q̄ fere mortua pluſ q̄ viginti
vicibꝰ nocte illa a corpore paridis fuit abſtracta cupiēs mori cū
mortuo et amplius viuē nō affectās cuiꝰ verba lamētacioīs et ſi
cōtineāt multoꝝ doloꝝ anguſtias et que poſſent hominē valde
impiū ad pietatis dulcedinē laſſeſſire et ad dolētis cōpaſſionis
affectū. Hic tn̄ ea deſcribē propt̄ magnitudinē pn̄tis operis fuit
omiſſum. Adeo ꝙ rex priamꝰ et hecuba in tm̄ ſunt ī anxietatis
helene excedēti dolore mirati ꝙ quaſi doloꝝ proprioꝝ eoꝝ obliti
dolores eoꝝ a doloribꝰ helene anxioſa fomēta trahebāt. Et cū vi
derent helenā ob mortē paridis tātis doloribꝰ cruciari ipſam carā
pluſ q̄ filiā de cetero habuerūt. Quid vltra paratr̄ paridi ī tēplo
iunoīs p̄ciosa nimiū ſepultura cuiꝰ forma et ſeries ſūt ī narrādi
mō poſtpoſite in qua corpus paridis recōditū extitit et humatū.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

De morte panthaſilee amazonū regine. lj.

Duobus menſibus integraliter euolutis Rex priamus portas ciuitatis noluit aperire. Quare troianis exiſtentibus clauſis portis ad nichil aliud vocauerūt niſi ad continuos gemitus et lamenta. Agamenon vero regē priamū interim multociens per nūcios requiſiuit vt ad bellum gentem ſuam exire mandaret qd rex priamus oīno negauit timens ſupremū excidiū gentis ſue: et eo amplius ꝙ rex priamus indubitabilem ſpem habebat de quodā ſuccurſu infallibilit obtinēdo ab amazonū regina que iam accīxerat ſe ad iter. Erat enim et tunc in partibus orientalibꝰ quedam prouincia que amazonū dicebatur in qua ſole femine ſine maſculis habitabant: quaꝝ adoleſcencium feminarum cura potiſſima erat armis bellicis inſudare et bella cōmittere vnde ſtrēnuitatis famā et bellandi gloriā ſibi querere potuiſſent. In facie vero ipſius ꝓuincie erat quedā magna inſula valde fortis et amena in qua ſoli maſculi cōtinua habitacione degebāt. Erat enim mos feminarū ipſarū tribus menſibꝰ anni .ſ. aprilis. maij. et iunij ad predictā inſulā tranſfretare et cum maſculis ipſius inſule cōmorari propter qd multe impregnabant̄ ex eis et pregnātes ad propria remeabāt partu tamē edito ſi cōtingebat filiā naſci eam ſecū in prouinciā detinebant. Si maſculū facto triennio maiorē ad ipſam inſulā tranſmittebant. Huius autē prouincie tunc erat regina quedā virgo nobilis et nimiū bellicoſa pāthaſilea nomine que hectorē viuū ſibi aſtrinxerat in amicū propter ſue ſtrēnuitatis nimiā ꝓbitatem. Sed audito ꝙ greci cōtra regem priamū in magno exercitu veniebāt ipſa in auxilio regis priami cū mille puellis cū multa ſtrēnuitate pugnācibꝰ apud troiā ob amorē hectoris ſe contulit pugnaturā propter qd in ciuitatē troye cum ſuarū comitiua puellaꝝ intrauit ignara tamē hectorem mortuū extitiſſe de cuiꝰ morte poſtꝙ ſibi innotuit facta eſt nimiū anxioſa et pluribus diebꝰ vacauit in lacrimis. Demū regem priamū affectuoſis eſt ſermonibus allocuta requirens eum vt ſequenti die

[l]

omnib⁹ ſuis paratis ab bellum vnā ex portis ciuitatis iubeat
aperiri. nam et ipſa cum puellis ſuis intendit congredi contra
grecos ad bellū vt greci prouide valeant experiri quid in bello
valeant dextere puellaꝝ. Ad iuſſum igitꝛ regis priami rex phili
menis cum paſſagonijs eneas polidamas et ceteri cum ducib⁹
eoꝝ et panthaſilea cū ſuis puellis per portā dardanidam quā
rex priamus aperiri mandauit egrediuntur ad bellum. contra
quos greci viriliter cōcurrentes eos potenter recipiūt in ictibus
lanceaꝝ. Durū ergo preliū cōmittitꝛ inter vtroſqꝫ propter quod
menelaus irruit in panthaſileam. ſed panthaſilea ſic potenter
impulit menelaum ꝙ ipſum ab equo deiecit equū ipſum ab eo
aufert et ſuis puellis aſſignauit. Diomedes autē panthaſileā
in curſu equi ſui et in ictu lancee ſue violenter aggreditur pan
thaſilea ipſum excipit virtuoſe ambo in lanceaꝝ ictib⁹ ſe impel
lunt. ſed panthaſilea firmo ſuo ſtetit ī equo. Diomedes vero ad
impellentis ictum totus eſt nutare coactus. ſimiliter et equus
ipſius. Panthaſilea itaqꝫ a collo diomedis ſcutū violenter exſtir
pat et vni puellaꝝ ſuaꝝ illud aſſignat. Thelamon itaqꝫ tole
rare non valens que per panthaſileam cōmittebantur in bello
contra eam equū ſuū coegit in curſu. ſed panthaſilea viriliter
illum excipiens ipſum ab equo proſtrauit in terram. et irruēs
inter grecos ipſos acriter debellat. quare greci breui hora cognoſ
cunt panthaſilee potenciā et virtutem que in ictib⁹ enſis ſui ſic
thelamonē potenter inuaſit ꝙ adiutorio philimenis cepit eum
et mittere tendit captiuum in vrbem qđ poſtq̃ vidit diomedes
multa ira cōmotus in detinentes thelamonē ſe ingerit animoſe
ſic ꝙ ipſum ab eorum manibus liberauit. Tunc panthaſilea
contra ſuas puellas exclamans ipſas coegit in vnū et faciens
impetū contra grecos ſic violenter inſtitit contra eos ꝙ eos ne
ceſſario coegit in fugam fugiētes a facie puellarum que incredi
biliter premūt eos. Panthaſilea autem occidendo grecos ipſos
inſequitur fugientes. qui vſqꝫ ad littus maris fugiendo peruen
unt ibiqꝫ omnes greci finaliter defeciſſent niſi fuiſſet ille incli
tus diomedes qui mirabilem iniecit reſiſtenciam contra eas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et tam diu preliatū eſt ibi donec ſupueniente nocte ab ipſo p̄lio fuit ceſſatū. Tūc panthaſilea cū puellis ſuis que tā miraculoſe ſe geſſerat debellando et rex philimenis cum paſſagoniȷs ſuis ſe in vrbem troie cōmode receperunt vbi rex priamus panthaſilee de cōmiſſis ab ea affectuoſas grates exhibuit munera multa et exenia ſibi fecit omnia ſua ſibi liberalit̄ offerendo cum per eam rex priamus credat a ſuis doloribꝰ reſpirare. Sequentibꝰ autē diebus plurimis continue fuit bellatum donec menelaus infra duos menſes iuit et rediȷt a lycomide rege qui neptolonū achilis filiū qui eciā pirrus alio nomine cū eſſet binomius vocabat̄ in exercitū grecoꝝ aduenit quē reges grecoꝝ et ceteri in honore maximo et mirmidones in eoꝝ dominū receperunt de cuius aduentu facti ſunt nimiū letantes. Greci igitur ſtatim neptolono decus milicie tradiderunt quē thelamonius aiax enſis cingulo decorauit verbotenus addēs illi vt eo ſigno honore milicie decoretur ꝙ ad vindictā necis quondā incliti patris ſui virtuoſus aſſurgat: cui duo de principibus grecoꝝ propriȷs manibus depoſuerūt calcaria deaurata et agamenon rex omnia arma ſui patris eius tentoria et res alias ſibi protinus aſſignauit de cuius milicia letantes greci duxerūt plures ſolempnit̄ dies feſtos. Interim dies belli ſuperuenit vtriuſqꝫ partis acies ordinaretur ad bellum exeunt et durū bellū cōmittit̄ inter eos. Tunc pirrus in paternis armis bellum ingreditur in polidamam irruit et impetēdo eum in ictibus enſis ſui ipſum morti tradere prorſus intēdit. Sed rex philimenis in potencia gentis ſue velociter ei ſuccurrit quare pirrus offendere eū tunc non habuit poteſtatem Pirrꝰ itaqꝫ eo omiſſo philimenū aggreditur ipſum proſtrauit ab equo et vt ipſum incipiat vires addit. Paſſagoniēſes autē ſe morti ſubiciunt manifeſte ꝑ eoꝝ dn̄o liberādo. Sed mirmidones nō ꝑmittunt Thelamon vero troianis occurrit recuperare Philimenū potenter intendens ſed minime potuit propt̄ nimiā reſiſtenciā partis aduerſe. Interim panthaſilea cū ſuis puellis ad bellum aduenit interſignis armorū candidis ſicut niue in mirmidones ſe ingeſſit eos vulnerat et ꝓſternit ab equis. Rex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

thelamonius aiax panthaſileã aggredit ipſam ab equo deiciat.
ſed illa animoſa conſurgens thelamoniũ pedes inuadit quē ſic
percuſſit grauit enſe nudo ꝙ thelamonius preceps peruenit in
terram in plantis ſuaꝝ manuũ terrã attingens. Puelle vero
panthaſileam eaꝝ dominã equũ aſcendere faciũt in multa vir
tute bellandi que ſibi poſtq̄ innotuit ꝙ philimenis a mirmido
nibus captus erat ſtatim cum puellis ſuis properat cõtra mir
midones aioſe quos in ore gladij vulnerat et occidit ſic. ꝙ per
eam mirmidones retrocedere ſunt coacti. Pirrus itaq̧ videns
mirmidonũ ſuoꝝ excidiũ philimenũ quē ceperat abſq̧ leſione
dimiſit exclamans fortiter cõtra ſuos. quibꝫ tũc ſic dixit. None
vereri debetis ꝙ ſic turpiter interficiamini a manibꝫ mulierũ.
Anhelate ergo mecũ vt eas ſubito ĩ ore gladij morti tradamus
Panthaſilea vero pirri minas audiuit veꝝ de eis aliquatenus
non curauit et dum ad pirrũ ꝓpinquius acceſſiſſet ita ꝙ pirrꝰ
liquide poterat ĩtelligere verba eiꝰ. Panthaſilea mortē hectoris
in verbis ſuis ſibi multũ improperat proditorie ab eius patre
cõmiſſam ad cuiꝰ vindictã non ſolum mulieres habiles ad pug
nandũ veꝝ totus mũdus deberet aſſurgere et nos quas mulie
res aſſerũt greci ſubito ſencient letalit ictus nrõs. Pirrus vero
ad hec verba in multam iram exarſit propter quod contra pan
thaſileam coegit velociter equũ ſuum. quē dum panthaſilea ꝑ
ſenſit in curſu equi velociter obuiã venit illi et ictibus lanceaꝝ
inuicē ſe impellunt. Pirrus in panthaſileã lanceam ſuã fregit
ſed eam a ſeſſione equi ſui non poterat remouere. Panthaſilea
tamen ſic pirrũ grauiter impulit haſta ſua. ꝙ ipſum ab equo
proſtrauit in terrã. Pirrus autē celer a terra conſurgens in pã
thaſileam ſe ingerit enſe nudo. eam petens et repetens in pluri
bus ictibus enſis ſui: cõtra quē panthaſilea plures ictus in ſuo
furore mucronis nõ minori relacione retorſit. Sed mirmidones
pirrũ eoꝝ dominũ in virtute bellandi aſcendere faciunt equũ
ſuũ. Tunc agamenon ĩ maxima militũ comitiua diomedes cũ
acie ſua athenarum dux cum multitudine pugnatoꝝ et alij re
ges et duces grecoꝝ cum aciebus eorum veniunt in conflictũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Rex philimenis vero a pirri manibꝰ liberatus panthaſilee mul tiplices grates exhibuit aſſerens ſibi vitam eius beneficio con ſeruatam. Tunc gentem ſuā coegit in vnū et panthaſilea ſimi liter ſuas puellas. Polidamas autē qui poſt deiectionē ſuā ab equo cū multo labore et pedibus equoꝝ euaſit in maxima mul titudine armatoꝝ ad bellū acceſſit. Sic rex eneas ſic rex remus et ambobus exercitibus ſimul iunctis letale bellum cōmittitur inter eos. Pirrus autem multū contra troianos inſiſtit. Sed panthaſilea durius contra grecos. Pirrus vero in glauconem filiū ātenoris et fratrē polidamas ex alia matre natū ſic irruit furibūde ꝙ ipſum in ſui enſis ictibꝰ īterfecit. Panthaſilea itaqꝫ pirrū aggredit̄ pirrus eā potent̄ excipit. ambo in equoꝝ curſu cōueniūt ambo ſe ſternūt ab equis ſed ābo viriliter reaſcendūt Ambo inuicē ꝑliant̄ et ſupueniētibꝰ turmis ābo ſunt abinuicē ſeparati. Polidamas vero de morte fratris factus nimiū anxio ſus ī vindictā necis ſui fratris crudeliter grecos premit multos ex eis interficit et multis vulneribus ledit eos. Unde factum eſt ꝙ virtute polidamas et panthaſilee plurimū inſiſtenciū greci ſunt dare terga coacti quos polidamas et panthaſilea ī furore gladiȷ̄ ꝑſequuntur. Quibꝰ pirrus thelamonius et diomedes re ſiſtentes vnanimit̄ virtuoſe ceſſare fecerunt grecos a fuga cum iam longo vie ſpacio effugiſſent. Et cū iam dies declinaſſet ad ſolis occaſum a prelio fuit ceſſatū. Per totū continuū igitur menſem vnū cōtinue bellū efferunt inter eos infra quē pluſ ꝙ̄ decem milia pugnatorū ex vtraqꝫ parte finaliter deciderunt et panthaſilea multas interim ex ſuis puellis amiſit. Supuenien tibus autē diebus ſequentibꝰ poſt vniꝰ menſis lapſum bellum durius inſtauratur et ex vtroqꝫ latere cōueniunt acies et letale bellū cōmittitur īter eos. Pirrus bellū ingredit̄ et panthaſilea ſimiliter ex aduerſo ambo ſe letali odio perſequūt̄. ambo in leta lis belli furore cōueniūt. Pirrꝰ in curſu equi ſui in panthaſileā lanceam ſuam fregit ſed eam ab equi ſui ſella non valuit remo uere panthaſilea tamē tūc pirrū durius impulit haſta ſua quē licet nō deiecīſſet ab equo fregit tamen ſuam lanceam in eūdem

99

m 3

ſic ꝙ ipſum grauiter vulnerauit trunco ſue lancee in eiꝰ ꝑſona dimiſſo propter quod clamor fit maximus et in vindictam eius contra panthaſileam greci plures inſurgūt adeo ꝙ laqueos caſſidis panthaſilee nimia virtute diſrumpunt. Pirrus vero in ſuo animoſitatis furore ꝑſiſtens cum toto trunco quem gerebat in corpore nō conſiderans quid inde ſibi contingeret panthaſileā aggreditur cum tunc panthaſilea caſſide ſua careret ex viribus contra eam inſurgēte tota quaſſata. Panthaſilea autē cū vidit pirrū contra ſe velociter venientē prius credidit illum ꝑcutere. ſed pirrus in ꝑcuciendo velociꝰ eam preuenit et in virtute brachioꝝ ſuoꝝ cū enſe ſuo ſic grauiter eam percuſſit inter humerū et pennā ſcuti ꝙ per violenciā ictus ſui ſibi brachiū amputauit et ab eiꝰ humeri naturali iunctura diſiūxit. Panthaſilea itaqꝫ mortua ꝑceps ꝑuenit in terrā. et pirrus in ſue vindicte ſatiſfaccionē totū corpus eius per fruſta trūcauit. et ipſe ob multā effuſionē ſui ſanguinis ex ſui vulnere defluentis ſe ſuſtinere nō valens in medio bellanciū cecidit ſemiuiuus. quē ſui in eius ſcuto ad ſua tentoria detulerūt. Puelle vero panthaſilee de eiꝰ morte nimiū ſunt turbate mori penitus affectātes. quare in vindictā necis eius totis animis anhelant. In mirmidones igit̄ irruūt eoꝝ protectore carentes infinitos ex ipſis occidūt et de aliis grecis tūc morti pluſꝙ̄ duo milia tradiderunt. Sed quid troianis profuit tot grecoꝝ excidiū cum greci infinita multitudine glomerati in troianos irruunt. et ex eis īnumerabiles occiderunt. Scripſit enī dares ꝙ decem milia troianoꝝ tunc in furore gladii perierūt. quare tam reliquie puellaꝝ ꝙ̄ reliquie troianoꝝ que affugere potuerūt in ciuitatē ſe recipiūt et duriſſimis repagulis Portas in multa clauſura confirmant cum nō ſit eis voluntas āmodo neqꝫ poſſe ab eis ingredi cauſa belli.

De tractatu ſeu prodicione troie. lij

TRoianis igitur clauſis ciuitatis ianuis exiſtētes incluſi multo dolore torquentur cum ammodo eos ſpes nulla

reficiat de ſucurſu aliquo rehabēdo de quo eoꝝ in aliquo poſſent
ſperare ſalutē. Ad nichil aliud ergo vacant preterq̄ ad cuſtodiā
ciuitatis fideles et virtuoſos adhibere cuſtodes ꝑ quos ciuitas
tueatur. Sciunt enim ꝙ īmenſa altitudo muroꝝ ciuitatis ipſiꝰ
omnes ab eis cōgreſſus exteriores excludit et ꝙ per infinita ſe
cula ſic incluſi poſſent eſſe ſecuri ſi victualia eis nō deficerēt ad
ſuſtentacionē eoꝝ. De morte eciam panthaſilee que ſic viriliter
dum potuit eos defen dit et tot hoſtes eoꝝ ipſa morte cōſumpſit
in anxietate nimia ſatis dolent et multo forcius ex eo ꝙ corpꝰ
eius habere non poſſunt vt ei funeralia debita dolentes exſolue
rent que defūctis nobilibꝰ cōſueuerūt exſolui. Greci vero portas
ciuitatis exterius muniūt circūquaqꝫ in glomeroſa multitudine
armatoꝝ ne quis ex hijs qui interius cōmorant̄ libere per eas
poſſit exire. Corpus aūt panthaſilee aliqui decreuerūt ex grecis
dandū canibus ad vorandū. Pirrus tamē reſtitit et dixit illud
tradendū debite ſepulture. Sed diomedes dixit cū per panthaſi
leam tot grecoꝝ nobiles perierūt eſſe ſepultura corpus eius in
dignū. Demū ad hoc deuentū ē ꝙ corpus panthaſilee in quodā
magno ſtagno aquarum vicinum ciuitati troie proici deberet.
Troianis igitur exiſtentibꝰ tantis doloribꝰ anxioſis et incluſis
in vrbe achiſes cum eius filio enea anthenor eciam cū eiꝰ filio
polidamas conſiliū inierunt qualiter poſſent vitas eoꝝ ſaluas
facere ne perderent̄ a grecis. Et ſi aliud facere non poſſent pro
dere ciuitatē. Propter qd̕ ſtatuerūt īter ſe loqui cū rege priamo
vt ipſe rex grecoꝝ pacem appetat reſtituendo helenā menelao et
dampnū factū per paridem ī inſula citharea integralit̄ ſaciēdo
Sed o q̄ priamo feliciter ſucceſſiſſet ſi greci vellent talem cōcor
diā acceptare. Licet enī priamus tante ſtrēnuitatis viros filios
amiſiſſet tāta fuerit dampna ꝓpeſſus ſi talis fuiſſet acceptata
concordia poterat ſe vxorem ſuam heccubā eiꝰ filiam polixenā
ſuos eciam qui ſuperant filios naturales ciuitatem troie et eiꝰ
ciues qui tūc erāt perpetue cōmēdare ſaluti. Qd̕ priamꝰ feciſſe
potuit iam ē diu. Tūc cū grecoꝝ exercitu apud thenedon exiſtēte
fuit exinde per agamenonem requiſitus. Unde apud quoſdam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

vulgares in prouerbio dictū eſt qđ iuueniles tantū concordie
bone ſunt ideſt que fiunt in ipſis principijs anteꝙ partes ſint
expenſis dampnis et laborib9 fatigate. Poſt dampna enim et
ꝑſonaꝝ diſpendia quis poteſt ad cōcordiā illū pocius declinare
qui pocior ē in obtinēdo de diſcordia voto ſuo. Sane quis poſſꝫ
pro certo tenere grecos. velle tali cōcordie conſentire poſt tanta
eoꝝ dampna tot eoꝝ nobilib9 interfectis. tanta ſubijſſe propte
rea diſpendia et iacturas et nūc precipue qui in ſpe manifeſta
ſūt poſiti eos eē de pn̄ti bello debere victores vt ſcđm eoꝝ intētū
credāt vniuerſos troianos morti tradere et ciuitatē troie fūdit9
euertere in ruinā. Quare manifeſte cōniciatur cōſiliū predictoꝝ
ex ſolo dolo procedere vt ſub ipſi9 pacis tractatus velamine ha
bilitatē capient et habeāt proditores prodendi ciuitatē eoꝝ ſi ſe
aliomodo ſaluare non poſſent. Cupientibus ergo eis in cōſilio
cepto perſiſtere anthenor et eneas regem priamū cum grecis de
pace querēda inſimul alloquūtur preſente amphimaco ex ſuis
filijs naturalib9 iuniore et pn̄tib9 multis nobilibus ciuitatis
ipſius. Rex vero priamus audito ꝙ anthenor et eneas ſibi
ꝑſuadebant de cōcordia tractanda cū grecis ſtatim ſuo concepit
in animo ꝙ nō ex fidelitatis zelo ac dilectiōis affectu ꝓcederet
qđ ipſi ſibi ſollicite ſuggerebāt. Sed poſt multa ſibi protracta
ſuſpiria eis in ſua ſagacitate reſpondit occultando tamē exinde
ſui animi cogitatū. Dixit enī eis ſe velle habere conſiliū ꝑ dies
aliquos ſup hoc. Qui dixerūt. ſi dicis te cōſiliū exinde ſcrutatuꝝ
audias ergo noſtrū. Et ſi tibi diſplicere putaueris alioꝝ cōſilio
poteris adherere. Quib9 rex ſic dixit. Cōſiliū veſtrū nō reprobo
audire enī illud gratū eſt michi et ei credere ſi ſit bonū. Sed ſi
a bono diſcrepare videbit̄ vobis diſplicere non debet ſi adherere
valeo meliori. Tūc ſurrexit anthenor et ſtans dixit hec verba.
Dn̄e rex diſſimulare nō poteſt veſtra ſagacitas quāto vos et vū
ſitis diſcrimine inuoluti. Hoſtes enī vū qui ꝑdere veſtrā animā
et vroꝝ affectāt veſtre portas obſident ciuitatis inter quos ſūt
pluſꝙ quinquaginta reges qui nichil aliud appetūt ꝙ hāc nobilē
ciuitatē veſtrā euertere fundit9 et ꝙ de vobis et veſtris reliquie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

non ſuperſint. nec in vobis eſt tanta potencia ꝙ de eis poſſitis
eſſe victores nec eciā eis reſiſtere: cum ad tantā deueneritis im
potenciā ꝙ aperiēdi ciuitacis vr̄e portas nulla ſit vobis ꝑmiſſa
libertas nec vobis aliqui nunc ſuppetant defenſores qui vos et
terram veſtram in eoꝝ intereſſe defendant cū omnes filij veſtri
tāta ſtrēnuitate cōſpicui in bello defecerint et pars pocior gētis
veſtre. Nūquid ergo vos et nos ſic moriemur incluſi? Bonū eſt
ergo vt de duobus malis eligi debeat minus malum. Quare ex
pedire vobis pocius videtur et nobis querere pacē a grecis vt
reſtituatur helena menelao pro qua tot ſunt nobiles interfecti. tū
paris qui eam pro vxore tenebat clauſerit diem extremū. et ꝙ
reſtituantur omnia grecis que per paridem ablata ſunt in inſula
citharea. Tunc Amphimacus regis filius naturalis exurgens
multū dictis anthenoris cōtradixit et ei exprobans que dixerat
Dixit anthenori. quā ſpem de te rex et nos āmodo gerere poſſu
mus qui cū deberes erga tuū regē et ciuitatē tuā animū firmū
habere et pedes omni firmitate ſubnexos nūc te videmꝰ penitꝰ
vacillare et ad lapſum dirigere pedes tuos. et qui mori nobiſcū
et viuere deberes affectione firmiſſima. nūc reuoluto mantello
perſuadere nobis irreuerenter intendis ꝙ rex noſter grecoꝝ pacē
appetat in tante ſue declinacionis obprobrio quē deberes tue pro
bitatis virtute in ſua debilitate fulcire? Sane quia durus ē hic
ſermo quē proponere ſtuduiſti prius viginti milia hominū de
ſtruentur quam contingat perfici ſermo tuus cū non ex fidelitatis
zelo proceſſerit ſed deteſtabilis prodicionis errore. Multa igitur
alia obprobrioſa verba contra anthenorē protulit amphimacꝰ
Sed eneas īniſus eſt multū verbis dulcibꝰ amphimacū refre
nare. Dicens poſtremo āmodo nobis aliqua ſpes nō eſt contra
grecos inire congreſſus nec audire ciuitatis noſtre portas ape
rire hoſtiliter contra eos. Alia igitur via deinceps nobis eſt vti
lior exquirenda que nō niſi per pacē poteſt ſalubrius procurari
Rex vero priamus ad hec animi ſui motū temperare nō valēs
multā alias promptus ad iram contra anthenorē et eneā eos
increpando ſic dixit. Quō poteſtis erga me in tāte crudelitatis

107

m 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et infidelitatis audaciā ſine pudore vexati. Vere ꝑ vos ſtimulo
deſperacionis anxior et inuoluor. cū quitquid ego hactenus vſqꝫ
nūc fecerim aut geſſerim contra grecos nō niſi inſtructu veſtri
conſilij ſim aggreſſus. Nōne cum tu dn̄e anthenor a grecia re
dijſti pro querenda a grecis exionam ꝑſuaſiſti michi vt paridem
in greciam deſtinarem grecos hoſtilit̄ predaturꝝ. Numq̄ꝫ a mea
proceſſiſſet audacia guerram cōtra grecos in tanta mea pacis
tranquillitate mouere Sed tui falſi conſilij monita et continui
ſtimuli tui ſermones me ad tante preſumpcionis audaciam cō
mouerunt. Et tu dn̄e enea quando te cū paride contuliſti. nōne
fuiſti actor cōſilij principalis. vt paris helenā raperet et duceret
in hoc regnū. Et tu eciā fuiſti perſonaliter adiutor ipſius. qui
ſi tunc diſſuadere paridi voluiſſes numq̄ꝫ vidiſſet helena muros
troie. Et nūc poſt omniū filioꝝ meoꝝ necem et poſt tanta mea
diſpendia et iacturas in conſiliū irreuerenter aſſurgitis vt gre
coꝝ pacē exquirā qui me ſic impie ſic crudeliter finalit̄ deſtruꝝ
erunt. Sane nō eſt tale conſiliū exequendū per quod michi la
queus preparetur. vt finiam in tanti dedecoris obprobrio vitā
meam. Eneas vero nimiū cōmotus ad iram multa verba cōtra
regem priamū protulit ampuloſa propter qđ tunc anthenor et
eneas receſſerūt a rege in verbis nimiū iracūdis. Priam⁹ itaqꝫ
multo dolore confuſus multas prorupit in lacrimas dū aperte
percipit et probabiliter timere poteſt ne anthenor et eneas in
grecoꝝ man⁹ tradāt et prodeant ciuitatē vt greci ipſum exinde
nequiter morti tradant. Cuius rei cauſa cupiens ipſos in eoꝝ
proditorijs operib⁹ preuenire Amphimacū filiū ſuū ad ſe ſecre
to vocauit quē hijs verbis allocutus eſt dicens. Care fili nōne
ego tuus ſum genitor et tu a me genit⁹. cum ſic ſimus ſangui
nis iuncturis vniti. ne per mortis diſſidiū inuicem ſeperemur dū
poſſum⁹ occurram⁹. Scio enim ꝙ iſti duo anthenor videlicꝫ et
eneas tractare intendūt ꝙ greci nos interficiant et eis prodant
ciuitatē. et ideo non eſt iniquū vt ipſi cadant in foueam quam
intendunt alijs preparare. Propoſui enim ambos interfici an
teq̄ꝫ per eos interficiamur a grecis. Quod ſi cōmode fieri poteſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

cras in ſero cum ad conſiliũ venient conſilio celebrato volo in hoc pallacio cũ aliquibus noſtris ſecretis fidelibus te latere: vbi ſtatim tu et alij irruatis in eos. et ambos morti crudeliter cõtra datis qđ amphimacus fideliter exequi regi ſpondet: necnõ et qđ condictũ eſt nimiũ inter eos occulte tenere . Sed nichil occultũ fit ꝙ nõ valeat reuelari. Et ruſtici aſſerant ꝙ terra vomit et ꝑ palat archana. Ignorat̃ qualiter ad enee ꝑuenit noticiã cõſiliũ regis priami quod habitũ extiterat de morte duoꝝ. Statĩ eneas et anthenor prodicionẽ ciuitatis cum quibuſdã eoꝝ compliciꝰ iurauerũt. proponentes ad conſilia regis priami ſi eos euocari contingat nõ ire niſi cum magna multitudine armatoꝝ. Erat enim tũc eneas valde potens in ciuitate troie in cõſanguineis et amicis. et nullus de ciuibꝰ dicior erat eo adeo ꝙ regi potẽcia poterat coequari. Similiter et anthenor qui ĩ multa cõſangui neoꝝ parentela vigebat et inter ſe multas vias exquirũt qua liter cũ grecis loqui valeant de ciuitate ꝓdenda. habita a grecis ſecuritate ſincera ꝙ ipſi de perſonis eoꝝ et rebꝰ necnõ et cõſang uineoꝝ ſuoꝝ penitus ſalui fiãt. Interea rex priamꝰ anthenorẽ et eneã ad ſe venire mandauit pro habendo conſilio quid de fãs incũbentibꝰ ſint facturi cupiens ſue intencionis propoſitũ fina liter complere. Sed anthenor et eneas vt inter ſe condixerãt ad regẽ priamũ in multitudĩe ſe cõferũt armatoꝝ. Quod rex ipſe videns amphimaco mandauit vt a precepto ſibi facto deſiſtat. Sequenti vero die rex priamus mandauit omnes troianos ad colloquiũ cõuenire. et eis venientibꝰ eneas aſſurgens monet et ſuadet cũ grecis pacem eſſe tractandã cui omnes troiani vnani miter conſenſerũt. Ad quod dũ rex ipſe reſiſteret eneas dixit ei. Ad quid dñe rex reniteris? Velis nolis de pace tractabit̃ et fiet eciã te inuito . Qđ poſtꝗ̃ rex vidit ꝙ ſua cõtradictio nõ valeret maluit cõſentire. ꝗ̃ ſub cõtradictionis errore ciues ſuos ad ſcan dala prouocare. propter qđ dixit enee. Quitquid vobis faciẽdũ videt̃ de pñti negocio facite: cũ et michi quitquid inde feceritis videatur acceptũ. Cõmunicato igit̃ cõſilio anthenor eligitur in legatũ vt vadat ad grecos pacem cũ eis õnimode tractaturus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et colloquio diſſoluto troiani in ſignū pacis cum ramis oliuaꝝ
muros ciuitatis aſcendunt quod percipientes greci troianis red
dunt perceptibilia ſigna conſenſus. Propter qđ anthenorē per
murū deſcendere faciūt Ciuitatis. et eo a grecis recepto et aga
menoni preſentato Rex agamenon cū grecis regi crete diomedi
et vlixi totum negocium cōmiſerunt. et quitquid dicti tres cum
quarto eis anthenore adiuncto de predicto negocio ſint facturi
omnes greci ratum habere perpetuo promiſerunt et eis ordina
tis pro parte omniū grecorum ipſorum ad ſeruandum omnia
ſupradicta corporali ſacramento firmauit. Quare predictis tri
bus cum anthenore prefato ſegregatis in partem Anthenor do
loſitate repletus promiſit eis prodere ciuitatē. ſic ꝙ de ea libere
faciant velle eorū dūmodo ipſum et eneam firmiter aſſecurent
de perſonis et omnium cōſanguineoꝝ eorūdem. quos ipſi duxe
rint eligendos et ꝙ ſibi et enee omnes poſſeſſiones ſuas et ce
tera bona ſua ſalua facient ſic qđ libera eis et ſine dampnoꝝ
leſione dimittant. Et hoc predicti tres firmiter attente eidem
anthenori iurauerunt. Verumptamen ꝙ res ipſa teneri debe
at in ſecreto donec ſuum ſorciatur effectū ne forte ipſo negocio
propalato contingat ipſius effectus exitus impediri. Monet
eos anthenor attente vt quod dictum eſt inter eos ipſi ſub ſigilli
taciturnitate conſignent. Et vt res ipſa ſit melius in ſecreto et
aliquo colore queſito melius peragatur. peciȷt anthenor a gre
cis vt rex talabius ſenectute grauatus cui facilius ſic creden
dum cum eo ſe dirigat apud troiam qui ficticie voluntatem tro
ianorum exquirat ſi pax communiter grata ſit eis et quid gre
cis facere velint pro predicta pace firmanda. Et nichilominus
anthenor poſtulauit a grecis panthaſilee corpus ſibi concedi.
quod greci ſibi cum difficultate maxima et multarum precum
laboribus conceſſerunt. Obtenta igitur a grecis licencia anthe
nor et rex talabius ad ciuitatem veniunt intrant in eam et
regi priamo notificant aduentum eorum. Sequenti xero
die rex priamus ciuibus ciuitatis troie ad colloquium conuo
catis pro legacione anthenoris audienda mandauit anthenori

vt qđ ipſe cū grecis tractauerat in cōmuni audiencia omniū ex
plicaret. Anthenor vero volens ſue doloſitatis cōmentū callide
palliare longū contexuit in ſua verboꝝ prolacione ſermonem
aſſerens in verbis ſuis de multa grecoꝝ potencia. de eoꝝ legali
tate et firmitate in promiſſis habita ſemꝑ et vbiqꝫ. propter qđ
pro grecis callidū argumentū induxit de firmitate treugarum
quaꝝ pars aliqua per eos nūq̄ȝ extitit viciata. Item adiecit de
debilitate nimia troianoꝝ. et qualiť ad nichil aliud ſint deducti
niſi vt in continuis lacrimis et multa anxietate doloꝝ cōtinue
flebilem vitam ducant et ideo aſtruere per verba ſua nimiū eſt
īniſus qđ āmodo eſſet vtile et ſalubre viam pacis diligenter ex
quirere et inuentā diligencius eam ſequi per quā poſſet eorum
lacrimis et lamentis finis imponi. Addidit eciā ꝙ ad hoc cum
grecis perueniri nō poteſt niſi per auri et argenti maximas quā
titates in reſtauracionū grauiū dampnoꝝ eoꝝ que ꝓpterea ſūt
perpeſſi. propter qđ omnibꝰ in ſuo ſermone ſuaſit habentibus
pecuniā. et ſpecialiť ipſi regi vt ad releuacionē tātoꝝ doloꝝ eoꝝ
manus aperiant. Cū ſcđm vulgare prouerbiū dictū ſit. Melius
ē marſubijs pecuniarijs accōmodare dolores q̄ȝ cordis cōtinuis
doloribꝰ anxiari. Verū cū nondū a grecis potuerit finalem cog
noſcere volūtatem pecijt et laudauit vt eneas cū eo ad grecos
ſe cōferat vt ambo ſimul a grecis volūtatē eoꝝ finalem eliciāt
et de obſeruandis promiſſis per anthenorē ſint greci in maioris
roboris firmitate. Dictū vero anthenoris cōmuniť oēs probant
Quare āthenor et eneas ſe ad grecos cū redeūte rege Talabio
contulerūt. Rex vero priamus colloquio diſſoluto ſuā ſe ſecreto
recepit in aulā vbi multas lacrimas pre dolore in nimia anxi
etate profudit cōferens in corde ſuo proditorias doloſitates an
thenoris et enee et ꝙ ōnes filios ſuos amiſerit tanta ſtrēnuitate
cōſpicuos. et tanta fuerit dampna perpeſſus. et nūc ꝙ deterius
eſt neceſſe michi eſt vt me redimā ab eoꝝ manibus qui tanta
michi diſpendia intulerūt. Et ꝙ p̄textu redempcionis ipſius a
me totum aurū exhauriant qđ multo tēpore cumulaui vt demū
ſpoliatis omnibꝰ bonis meis in profundū pauꝑtatis īmergar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Et o vtinā eſſe poſſem de mea vita ſecurus. Et ſic rex priamus
quid faciat ignorat cū neceſſitate coactus illoꝝ habeat ꝓſequi
voluntates qui totis eoꝝ viribus ad ſuā animā delendā penitꝰ
et perdendā prorſus anhelant. Helena vero ſciens ꝙ pax erat
tractanda cum grecis. et ꝙ eneas cum anthenore erat iturus le
gatus ad grecos ſub noctis tenebris ad anthenorem ſe contulit
in ſecreto et rogauit attente. vt cū menelao dudū viro ſuo de ea
pacem et recōſiliacionē tractare deberet vt ex ſola ſue miſericor
dia pietatis ab eo pacis graciā valeat obtinere quod anthenor
gratāter pro ea ſe obtulit tractaturū. Et ſic helena receſſit ab
eo et in regiū palaciū ſe recepit. Interim autem glaucus anthe
noris filius honorifice ſepelitur. Et de corpore panthaſilee fuit
tunc per regem philimenū troianis acceptantibus ordinatum
ꝙ īhumatū interim remaneret donec pace tractata rex philime
nis deferret in regnum amazonū corpus ipſum vbi deberet in
regno ſuo tāꝗ corpus regine more regio ſepeliri. Anthenor aūt
et eneas ſe conferunt ad caſtra grecoꝝ vbi cū illis tribus quos
greci elegerāt de prodenda ciuitate firmius tractauerunt et de
recōſiliacione helene cum menelao ſunt ab ipſo firmā graciam
aſſecuti propter quod greci ſtatuerunt vlixem et diomedem cum
anthenore et enea apud troiam ire legatos. Quibꝰ intrātibus
ciuitatem gaudet vulgus nam cū ambo ſint reges et valde diſ
creti per eos putant pacem facilius percompleri. Sequenti
vero die in mane omnes troiani in regis palacio conuenerunt
rege mandante pro colloquio celebrādo vbi tūc ſurrexit vlixes.
et in ſuoꝝ ſermone verboꝝ dixit illis grecos duo petere videlicꝫ
reſtauracionē dampnoꝝ in auri et argēti maxima quantitate
et ꝙ amphimacus perpetuo relegetur ab vrbe ſine ſpe aliqua
redeundi quod totum anthenor doloſe procurauit amphimaco.
pro eo ꝙ reſtitit verbis eius quando primū ipſe cum enea dixit
priamo pacem cum grecis eſſe querendū. O quantum expedit
ſapienti illam de ſe habere cautelam ne turbacionis et ſedicio
nis tempore ſit ante alios prolocutor et ꝙ ipſemet ponat cuſto
diam ori ſuo. Prolocucio enim amphimaco dampnum fuit.

Numq̄ enim anthenoris alias relegacionis exiliū procuraſſet. Sed deus qui ſepe iniuſtas vlaſcatur iras punit hominē pena quā alijs procurat. Nam et ipſe anthenor enea tractante fuit a troia perpetuo relegatus prout ſequencia preſentis hyſtorie declarabūt. Exiſtentibꝰ igitur vlixe et diomede inter troianos in regis pallacio pro colloquio ſimul iunctis repente factus eſt mirabilis ſonitus inter eos et vociferacioēs multe quaſi clamaciū audite ſunt in ingreſſu loci vbi predictū colloquiū tractabatur. propter qđ vlixes et diomedes valde perterriti timuerunt ne tumultus populi irrueret in eos ad mortē ipſoꝝ ſcꝫ aut offenſam Alij putauerūt filios regis priami eſſe qui ad capcionē ipſorū duoꝝ regū legatoꝝ diomedis ſcꝫ et vlixes propter relegacionē amphimaci anhelarent. Sed diligenter exquiſita cauſa ipſius ſonitus et clamoris nullomodo ꝑpi potuit quidnā eēt. Quare colloquio diſſoluto omnes qui venerant in regium pallaciū receſſerunt ab eo. Anthenor vero vlixem et diomedē ſecretū traxit in locū vbi ſatis ſecure loqui poterant de doloſis archanis eoꝝ. Et ſolis tantum cōſedentibꝰ illis tribus vlixes dixit anthenori. Ad quid trahis tantis expeticionibꝰ vota noſtra vt res nobis a te promiſſa ſuum conſequat̄ effectū. Dixit anthenor. Sciunt dij voluntatem meā quia ad nichil aliud inuigilo cum enea niſi qđ promiſſa vobis per nos celeriter cōpleātur. Sed īpedimēto votoꝝ noſtroꝝ eſt quedā mirabilis ſtructura deoꝝ quā meo vobis ſi placet explicabo ſermone. Cui dixit diomedes. Placet et gratū eſt nobis. Quibus anthenor ſic ait. Certū et indubitatū eſt in hac vrbe ꝙ rex ylius qui primo ylion fundauit in troiam vnde ylion ex ſuo nomine dictū eſt ſtatuit ī honorē dee pallidis magnū templū in hac vrbe conſtructū qđ cum totū eſſet ꝑfectū in muris et nō ſupereſſet niſi conſtrui ſolū tectū ex celo quoddā mirabile ſignū et quedā res nimiū virtuoſa deſcendit et iuxta magnū altare diuino miniſterio ſeipſum affixit in muro vbi ex tunc vſqꝫ nūc ſemper ſtetit ibidem et a nemine ſe baiulare permittit a loco ſcꝫ vbi eſt niſi a cuſtodibꝰ ſuis tantū et nūc a ſolo ſuo cuſtode videlicet ſacerdote thohante qui illud in diligencia

104

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

magna cuſtodit eius tamē materia vt ab ipſis cuſtodibus enar
ratur pro maiori parte conſiſtit ex ligno cuius autem generis
lignū ſit a nemine noſci poteſt. nec etiam ſciri qualiter in ſui for
ma in qua potuit eſſe fictum. Dea vero pallas cuius beneficio
troianis dicitur attributū edixit qualis virtus conſiſtit in ipſo
ſigno. que talis eſt vt donec ipſum ſignū ſit intus in templo vel
infra menia ciuitatis troiani nūq̄ ciuitatē ipſam amittant nec
troiani reges et heredes eoꝝ. Hec eſt enim ſpes certiſſima troia
norū ꝓpter quā ſecuri viuūt Troiani nō timentes ipſius vrbis
excidiū aut ruinā. Huiꝰ autē ſigni nomen ꝑ ea q̄ a dea pallide
creditur eſſe datū palladiū cōmuniter appellatur. Ad hec dio-
medes anthenori amice ſi ita eſt de palladio vt tu dicis ſuperſti
ciosus eſt penitus labor noſter cum ciuitas propter palladium
capi non valeat nec haberi. Anthenor vero reſpōdit. ſi de mora
noſtra miramini. quare promiſſa nobis non ſunt complemento
mandata. Hec eſt ſola cauſa quare dilata ſunt vſq̄ modo. Sed
cum ego hucvſq̄ tractauerim cū ſacerdote cuſtode de palladio no
bis dando furtiue. de quo certā iam habemꝰ fiduciā pro quadā
auri maxima quantitate a me ipſi ſacerdoti promiſſa. vnde infal
libiliter certi ſumus quanto primo erit palladiū extra menia ci
uitatis ad vos illud deſtinare curabo. et tūc pro certo perficiet
in omnibꝰ votum veſtrū et ſic inter eos fuit predictū conſilium
diſſolutū. Quibus ante receſſum eoꝝ iterū dixit anthenor. Ca
riſſimi ne preſens noſtrū conſiliū ſit ſuſpectū in eius mora opor
tet me ad priamū regē accedere et fictitie ſibi dicere vt negociū
noſtrum vere in ſuo eſſe ſit latens quod vobiſcū tractauerim de
habenda a vobis certitudine quātitatis quā ab ipſo rege et eiꝰ
ciuibꝰ intenditis vos habere. Et ſic mutuo inter ſe data licēcia
ad regē priamū anthenor acceſſit.

De capcione et deſtructione troie et morte regis priami et eius vxoris et eius filie polixene. liij.

v Lixe igitur et diomede ad grecoꝝ caſtra reuerſis āthenor
dixit regi priamo vt mandaret oēs ciues ad colloquium

cōuenire. Quibus cōuenientibꝰ anthenoꝛ in ſerie ſue ſermonis ſignificauit eis tractatū eſſe cū grecis ꝙ pro pace firma tenēda dentur eis viginti milia marchaꝝ auri et totidem de argento et oneꝝ centū milia de frumento propt̄ quod oꝛdinatū fuit inter eos ꝙ īfra certoꝝ dieꝝ ſpaciū predicte quātitates colligi debeāt et haberi. Quibus habitis in aſſignacione eaꝝ de firmitate pacis a grecis inuiolabiliter obſeruāda ſecuritatis cautele firmit̄ exponent̄. Donec autē dabatur opera per troianos ad quātitates ipſas ſtudioſe colligendas anthenor ad ſacerdotē thohantē pallidij cuſtodē ſub noctis taciturnitate ſe cōtulit maximā quātitatē auri ī magno pōdere ſecū ferēs quā obtulit ſacerdoti thoāte et ambobꝰ exiſtētibꝰ in ſecreto ei dixit anthenoꝛ. Ecce auri quātitas tam maxima qua dum vixeris tu et heredes tui poteritis ſemper diuicijs habundare. Accipe tibi eā et da michi palladiū quod cuſtodis vt illud michi liceat aſpoꝛtare. A nemine enim ſcire poterit ꝙ a nobis duobꝰ ſolūmodo cōmittet̄. Sane ſicut tu intēdis vitare troianoꝝ infamiā ſic et ego. Prius enim mallē moꝛi ꝙ̄ a troianis cōtra me poſſit impingi me fuiſſe ſcꝫ huius cōmiſſi participē vel actoꝛē. Propono itaqꝫ ſi feceris illud ſtatim vlixi tranſmittere valde ſecreto penes quē dum poſtea eſſe ſciet̄ ſoli vlixi poterit culpa eius aſcribi. Dicetur eum vlixem a tēplo palladiū ſubtraxiſſe. et nos duo erimus ab oī innocēcie crimine penitꝰ excuſati. Thohans vero ſacerdos quaſi pro maiori parte noctis illiꝰ violēter reſtitit verbis anthenoꝛis. Sed demū anꝑ anthenoꝛi ſubtraheretur de nocte libera recedendi facultas thohans illaqueatus auri cupidine palladij ſubtractionem anthenoꝛi ſponte conceſſit qđ anthenoꝛ ſtatim aſpoꝛtauit a templo et ſtatim eadem nocte per nunciū ſuū illud trāſmiſit ad grecos quod vlixi pꝛotinus fuit aſſignatū. Poſtea vero fama dictante publice dictū eſt ꝙ vlixes ſua ſagacitate intercepat illud a troianis. Sed odij exquo thohans ſacerdos elegit ciuitatē ſuā pꝛoditorie malle perire ꝙ̄ aurū perdere ſibi datū quis locꝰ tutus eſſe poterit aut ſecurus ſi ſanctitas incoꝛrūpenda coꝛrūpitur. Sane non eſt in ſacerdotibꝰ nouū iſtud in quibꝰ ex antiquo auaricia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

omniū viciorꝝ mater ſuas radices affixit et ingluuioſa cupidi
tas ſuas medullas. Nullum enim ſcelus poteſt eſſe tam graue
qđ ad cōmittendū illud ſacerdotes in fulgore auri ſubitam nō
recipiant cecitatem. Sunt enim auaricie templū et cupiditatis
auxiliū. Dum troiani vero promiſſam quantitatem auri et
argenti et frumenti colligerent et eam in templo minerue po
nerent conſeruandā donec integralit̄ poſſit haberi. Placuit eis
deo apollini in templo ipſo ſolempne ſacrificiū celebrare in mul
titudine animaliū occiſorꝝ que dū animalia ipſa ſuper altare
fuiſſent apposita et īmitteretur ignis ad cōburendū ea ad ſacri
ficiū deputata duo inter eos ſubito miracula cōtigerūt. Primū
itaqꝫ fuit illud ꝙ ad ſacrificiū nullomodo potuit ignis accendi.
et cū fuiſſet fere decies attemptatū ignis ſtatim extinctus reſol
uebatur in fumū. ſic ꝙ nullomodo ad ſacrificandū potuerāt tro
iani ignem accenſum habere. Secundū vero miraculum fuit
illud. ꝙ dum interiora animaliū ipſorꝝ ad ſacrificandū parata
eſſent ſuper altare quedam aquila volans in aere in ſue vocis
clamore deſcendit. et irruens ſuper altare rapacibus vnguibus
ſuis omnia interiora predicta ſuſtulit ab altari et ea in naues
grecorꝝ adduxit. Troiani autē ſtupefacti ſunt valde ad ea que
ſic eis videntibꝫ acciderūt et quaſi omnes vere percipiūt p ſignū
primi miraculi deos eſſe contra eos ad iracundiā prouocatos.
Sed pro vtroqꝫ miraculo ad ſignificacionē eorꝝ habendo caſſan
dre conſiliū diligenter expoſcunt. Que pro primo ſigno dixit eis
apollinē indignatū ex eo ꝙ templū eius per eos in effuſionem
ſanguinis humani extitit violatum cum in eo fuerit interfectus
achilles. Sꝫ expedit ꝓpter hoc vobis ire ad ſepulchrū achillis
et ibi lumē accendere de quo lumine accēdetur in eorꝝ ſacrificio
tale lumē ꝙ nullatenꝫ extinguetur. qđ et factū eſt. De ſecundo
vero miraculo caſſandra troianis aſſeruit prodicionē ciuitatis
apud grecos ſine dubio eē tractatā. Sacerdos aūt calcas de hijs
miraculis īterrogatꝫ a grecis ſecūdū ſignū dixit ſignificare cap
cionē ciuitatis ab eis tꝑe valde bu̇i. Int̄ hec autē calcas cū criſis
ſacerdote ꝑſuaſerūt grecis ꝙ deo apollini ſacrificia eorꝝ offerrent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

quod ſtatim factum eſt. Poſt ſacrificiū vero factū ſacerdos criſis maiores eoꝝ exercitus cōſuluit in ſecreto vt fieri faciant in ſimi litudinē equi quēdā magnū equū ereū. vt in eo ſaltem poſſent mille milites conſtipari . qui equus fiet ſecūdū ꝙ ego decreuero nam hec eſt omniū deoꝝ vere volūtas. Hic autē equus fiet ma giſterio et arte apiꝭ ſapientis artificis in quo coſtruent̄ quedam clauſure ſic artificioſe cōpoſite ꝙ ab exteriori parte aſpectibꝰ ho minū nō patebunt per quas cum locus erit et tempus ab eo exire valeant predicti milites conſtipati. Quo facto et equo ipſo perfecto occulte mille militibꝰ ītroductis petitis a rege priamo vt equū ipſum in honorem palladis dee in ciuitatem et in tem plum ſuū permittat intrare vobis eam occaſionē. pretēdentibꝰ ꝙ cauſa cuiuſdam voti veſtri ſoluendi voueritis ipſi dee propter ſubtractionē palladij quā feciſtis a templo eiꝰ. Ad criſis autem conſiliū ſacerdotis et prouiſionē ipſius cū maximo labore arti ficiū ſine intermiſſione alią factꝰ extitit equꝰ ipſe. Perfectus tn̄ et cōpletus vltimo anno capcionis ciuitatis ipſius. Reges autē qui venerant apud troiam in auxiliū regis troie de quibꝰ ſupe rius dictū eſt ꝑcipientes tā vile pactū qđ rex priamus cū grecis inierat omnes cū ſuis receſſerūt a troia ad eoꝝ regna priamo dimiſſo tendentes. propter qđ rex philimenus qui cum duobus milibꝰ militū troiam aduenerat cum ducentis quinquaginta tm̄ ſibi ſuperſtitis receſſit a troia in comitiua videlicet puellaꝝ et corpore panthaſilee de quibꝰ mille puellis non ſuperant niſi tantū quadringente eaꝝ excepta regina et tādiu feſtinauerūt per dietas eoꝝ ꝙ ad eorum optatas ꝑuenerunt prouincias.

Sequēti vero mane vt ficticie conditū extiterat de pace iurāda in medio campoꝝ extra muros ciuitatis ſanctuarijs ordinatis a grecis Rex priamꝰ extra ciuitatē egreſſus ī ſuoꝝ maxīa comi tiua tā ipſe ꝙ̄ greci iuxta formā ſacramēti tenere pacem firmit̄ iurauerūt. Quare diomedes primo iurauit pacem ipſam īuio labiliter obſeruare ſcđm qđ Anthenor diſpoſuit inter eos. et cū greci poſtmodū fregerūt pacem ipſam dicūt ſe nō fuiſſe ꝑiuros pro eo ꝙ cum anthenore prodicionē ciuitatis et pacem ficticie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

tractauerūt qđ verū est. licet in pverbio dcm̄ sit. Qui artificiose
iurat artificiose periurat. Sic enī vt iurauit diomedes maiores
grecoꝝ ceteri iurauerunt. Rex itaqꝫ priamus cum omnibus tro
ianis suis deceptus et ignarus pacem ipsam non fictice sed ab
solute iurauit quib9 prestitis iuramentis dum rex priamus p
certo putaret iuramēta a grecis facta dolo carere helenā grecoꝝ
regibus restituit et eis eam in humilib9 precibus cōmendauit.
rogando ne aliqua iniuria sibi inferretur qđ greci fictice letis
vultibus ānuerunt. Greci vero cupientes exequi dolose fraudis
eoꝝ insidias rogāt priamū vt equū ereū quē in honorem palla
dis se fecisse dixerūt. vt sit eis propicia in recessu ī ciuitatē troie
iubeat intromitti et coram tēplo minerue locari vt dea pallas
in talis encenij oblacione sedata pro furto palladij ī eoꝝ reuer
sione cum nauib9 eoꝝ ad propria absqꝫ maris periculis eos salue
nauigare pmittat. Licet enī rex priamus ad petita nullatenus
respondisset. Eneas tamē et anthenor faciendū esse dixerūt asse
rentes ꝙ tale encenium ad ciuitatis decus perpetuo sit mansurū
Inuitus itaqꝫ rex priamus ānuit ꝙ eneas et anthenor dolosis
fraudib9 concesserūt et interim greci promissum aurū et argētū
a priamo rege percipiūt et onera frumētaria eis parata eorum
deducūt ad naues et onerant in eisdem. Uniuersi vero greci cō
uenientes in vnū cum maximo deuocionis affectu cum eoꝝ pro
cessionib9 sacerdotū cū funib9 et alijs necessarijs trahunt equū
et vsqꝫ ad portam ciuitatis deducunt. Non enim porta fuit tāte
latitudinis et altitudinis spaciosa. ꝙ per eam potuisset equus
ipse cōmode introduci propter qđ necessariū extitit ꝙ ex muro et
porta in tantum demoliri deberet qđ fieret ad introductionem
ipsius equi altitudinis et latitudinis spaciose. Quo facto equū
ipsum in ciuitatē troiani ciues cum multo gaudio introducunt
Sed nō est nouū vt extrema gaudij luctus occupet. cū troiani
ciues et maiores eoꝝ ex cecis insidijs facti ceci non equum licet
equū fata statuerunt sed mortem pocius eoꝝ visceribus impres
sissent. Immiserunt enim greci in predictum equū quendā noīe
symonē cui greci claues assignauerāt vt oportuno captato tpe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

aperiat clauſuras conſtructas in equo et cꝑ primum perciperet
troianos per eoꝝ hoſpicia dormiendo quieſcere ipſis foris exiſtē
tibus ſignū daret in flāma ignis accenſi vt greci cōmodius ciui
tatē poſſent intrare et habilius poſſent morti tradere dormiētes
Eodē autē die greci inſidioſo queſito colore miſerūt ad priamū
ſe a troia velle recedere et apud thenedon ſe primo conferre vbi
helenā occulte recipere ſtatuerunt timentes ſi ipſam in troiam
reciperēt ne forte tumultus in exercitu grecoꝝ inſurgeret cōtra
eam vt ipſam exinde morti traderent. Nec eſſet tunc qui poſſet
eam ſua defenſione tueri. Placuerūt igitˀ priamo velud ignaro
fictiõe verba grecoꝝ ea reputans eſſe vera. Unde grecis ipſis
aſcendentibꝰ naues eoꝝ et velificantibꝰ a litoribꝰ troianorum
Troianis eis videntibꝰ exinde factis letis greci apud thenedon
applicant parū ante ſolis occaſum ibiqꝫ eis in multa iocūditate
cenantibꝰ ſupueniente noctis vmbraculo omnes ſe armis belli
cis munierunt et ad ciuitatem troie ſe in magno ſilencio contu
lerunt. Symon vero poſtꝗ percepit troianos iuiſſe dormitum
egreſſus ab equo reſeratis clauſuris iam ignem accenderat et
grecis aduenientibꝰ ſignū dedit quibus incontinenti per murū
porte diſſiſſum ingredientibꝰ ciuitatē et egredientibꝰ militibus
qui in equo extiterant cōſtipati in troianos viriliter irruūt qui
ſecure in eoꝝ domibꝰ dormientes nulla formidinis titillacione
compūcti ſine ſpe aliqua hoſtilis inſultus ſecure in eoꝝ hoſpi
cijs morabantur et per grecos eoꝝ fractis ianuis et vndiqꝫ con
quaſſatis greci aſcendunt hoſtiliter domos ipſas quoſcumqꝫ de
eis inueniunt diſcrecione ſexus non habita vel etatis violenter
occidūt exponētes preciosas eoꝝ diuicias prede rapaci cū omne
precioſū eoꝝ ab eis rapiant et expilent: ſic cꝑ anteꝗ illuceſſeret
dies illa pluſꝗ viginti miliū hominū gladio peremerunt Ciuita
tis templa ipſius crudeliter ſpoliantes. Clamor igitur maximꝰ
exuberat vndecūqꝫ in funeſtis vocibꝰ occiſoꝝ. Et rex priamus tā
turbido audito clamore ſtatim agnouit ſe proditū ab anthenore
et enea et in multa lacrimaꝝ copia anxioſus ſurgit a ſtratu et
indutus veſtibꝰ quibus potuit ſubito quaſi preceps ſua deſcēdit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ab aula et in templum apollinis ſe recepit quod in palacio ſuo
erat putans ſtatim ſe ab hoſtibꝰ morti tradendū et nullā poſſe
ſe ſpem habere viuendi. Quare coram magno altari pronus oc
cubuit indubitanter mortem expectans. Caſſandra vero quaſi
demens effecta ſola fugit et minerue templū intrauit vbi ſuoꝝ
omniū excidiū grauiter lamentatur. Cetere vero regine et muli
eres in regis palacio in multis lacrimis et doloribꝰ remanſerūt
Mane autem facto in ipſo lucis diluculo greci ſub ductu anthe
noris et enee publicoꝝ ſue patrie proditoꝝ ī magnū ylion irru
erunt nulla ibi defenſione per troianos inuenta: propter quod
vniuerſos quos ibi repeciunt morti tradunt. Pirrus vero in pre
dictū apollinis templū ingreſſus vbi rex priamus mortē ꝓpriā
expectabat in eum irruit enſe nudo et in conſpectu impioꝝ an
thenoris et enee ductoꝝ ipſiꝰ regem priamū corā altari nequit
interfecit ſic ꝙ in multa ſui effuſione cruoris maior pars alta
ris extitit inde madefacta. Hecuba vero et eius filia polixena ſe
fuge dederunt et quo fugiant prorſus ignorant. Eis tamē fugi
entibus obuiauit eneas. cui hecuba ſic dixit in multo ſui furo
ris ardore ha neq̄ proditor vnde a te procedere potuit tante cru
delitatis impietas vt regem priamum a quo tanta magnalia
ſuſcepiſti tanto ab eo magnificatus honore paſſus fueris inter-
fectores eius ad eū ducere quē debuiſti tua protectione ſaluare
Prodidiſti patriā tuam et vrbem in qua natus fuiſti et in qua
fuiſti tanto tempore glorioſus vt eius ruinā aſpicias et eius in
cendia videre non horreas quibus fumat. Saltim iſtius miſere
polixene tuus impius animus miſereri dignetur et nequā tuus
oculus ei parcat vt inter tot mala que feceris tibi ſaltim poſſit
attribui hoc modicū bonum egiſſe vt eam ſaluare ſi potes oīno
procures anteq̄ in manus grecoꝝ incidat qui eam interficiant
vel turpiter dehoneſtent. Ad hecube igitur verba motus eneas
polixenā ſuſcipit et eā īcognite ſecū ducit quā ī ſecreto loco cōſig
nat. Thelamoniꝰ vero aiax de tēplo minerue andrometā quōdā
hectoris vxorē abſtraxit et caſſandram et ſecū ducit vtrāq; et me
nelaus helenā abſtractā ab aula regia ī qua erat letꝰ abduxit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Sed et greci in eoꝝ ſeuicia perſiſtētes totū ylion funditus euer
tere ſtuduerūt et in ciuitatē troie ſūmiſſis crebris incendijs ea
flāmis rapacibus expoſuerūt omnino cremandā. propter quod
tota neptunia troie fumat ex quibꝰ magna palacia corruūt et
exuſta ſubitis pereunt in fauillis exceptis domibus proditorū
que ſigno dato illeſe ab incendijs ſunt ſeruate. Euerſa igitᷣ tota
quaſi funditꝰ ciuitate rex agamenon in magno templo minerue
omnes maiores exercitus ſtatuit conuenire quibus cōuenientibꝰ
ſtatim ibidē agamenon de duobus eos ſolliate requiſiuit. Vno
ſcilicet ſi ſeruanda ſit fides illis quoꝝ ope greci facti ſunt victo
res et domini ciuitatis videlicet anthenori et enee. Aliud quis
modus ſit et forma ſeruanda indiuidendis ſpolijs diuicijs et the
ſauris ex ciuitate queſitis. Sed grecoꝝ reſponſio fuit illa vt tro
ianis videlicet anthenori et enee principibus factionū ſeruāda
ſit fides per quos greci domini facti ſunt vrbis et omnes opes a
ciuitate queſite in publicū veniāt diſtribuende per omnes ſcdm
vniꝰcuiuſqꝫ ſtatus merita et labores. Sed thelamonius aiax
adiecit helenā nichilominus morti tradendā per quā tot mala
greci tantis temporibꝰ ſubierūt. Cuius conſilio multi ex ipſis
regibus adheſerūt et vix agamenon et menelaus tunc helenā
defendere potuerūt cum maior pars regum in extremū helene
vnanimiter conueniſſet. Verū rex vlixes in contrariā declinādo
ſentenciā in tantū ſuis ſermonibus et ordinato modo loquendi
predictos reges induxit ꝙ eoꝝ mutata ſentencia in liberacionē
helenee omnes concorditer conſenſerunt. Et agamenon penes
reges ipſos tunc in tantū inſtitit et curauit ꝙ ſibi caſſandram
regis priami filiam regis ipſi in ſui laboris premiū conceſſerūt
Nondū tamē ipſoꝝ regū colloquio diſſoluto anthenor et eneas
acceſſerūt ad eos exponentes eiſdem qualiter andrometa et he
lenus filius regis priami ſemper diſſuaſerūt troianis grecorum
ſcandala et eorū inimicicias. quoꝝ tractatu fuit liberū corpus
achillis et funerarie traditū ſepulture. Quare pecierunt eos vt
pote dignos a cuſtodia liberari. Qđ a regibꝰ liberaliter fuit con
ceſſum. Helenꝰ aūt pro duobꝰ filijs hectoris et andrometa ſilitᷣ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

pro eiſdem vtpote patruus pro nepotibꝰ et mater ꝑ filijs reges
ipſos humiliter deprecātur de liberacione ipſoꝝ. Quod et reges
ſimiliter annuerūt necnon et pirrus qui detinebat eoſdem qui
ſatis primo inſtitit eos morti tradendos. Statuerūt eciā et tūc
ꝙ omnes nobiles mulieres que a mortis laqueis euaſerunt li
bere ꝑmittanť abire et ſtandi vel eundi liberam pro velle eoꝝ
habeant facultatē. Diſpoſuerūt preterea et ipſi a troia recedere
ſed tanta maris tempeſtas inualuit ꝙ nō valuerunt ꝑ menſem
integrum nauigare et cū nondū tempeſtas marina quieſceret
Greci ſuper hec ab antiſtite calcas diligenter explorant impedi
menti cauſam eoꝝ vnde tam grauis culpe cauſa proceſſit ſic per
durans quibꝰ calcas ſic dixit hoc eis accidere propter furias in
fernales pro eo ꝙ nondū eſt achillis anime ſatiſfactū in tēplo
apollinis interfecti. Immolandū eſt ergo dijs ipſis de ea ꝑ quā
mortem ſubijt que vſqꝫ nūc remanſit inulta. Pirrus igitur dili
genter exquirit quidnā de polixena ſit factū que de achillis nece
fuit cauſa penitus impulſiua cum conſtet eam non eſſe mortuā
neqꝫ captā et hanc omnes viuere cōmuniter aſſerunt. Et ꝑinde
agamenon ſcrutatur anthenorē ꝙ cum ipſe negauerit cōtra eū
de vita polixene et vbi ſit vehementť impingit. Anthenor autē
videns ſe exinde in tantū ab agamenone et alijs grecoꝝ regibꝰ
pregrauari tamqꝫ iniquitatis filius volēs oēs iniquitates ſuas
finaliter ꝯcomplere in tantū ꝑ dies plures cure adhibuit et la
boris ꝙ demū agnouit polixenā in ꝓfundo camere cuiuſdam
veteris turris occulte latere. ad quā accedens anthenor a p̄dicta
turri ꝑ brachia eam violēter abſtraxit. quā incontinenti captam
agamenoni p̄ſentauit. Sed agamenō eā ſtatim pirro trāſmiſit
qui pirrus ſtatim in ſepulchro ſui patris eam mandauit occidi
Dum igitur polixena duceretť ad victimā concurrunt reges cō
currit et vulgus. et in tāta ꝑdenda ſue pulchritudīs forma abſqꝫ
ab ea cōmiſſi cauſa crimīs omnes cōmuniter dolent et pie cōpa
ciūtur eidē. A manibꝰ ergo pirri ipſam valde velociter liberaſſet
niſi iuxta dictū calcātis oīm intereſſꝫ ad ꝓpria redire poſſe q̄ viuē
te redeūdi facultas libera nō poterat eis patere. Polixena autē

ante achillis tumulū conſtituta de morte achillis ſe verbis hu
milibus plurimū excuſauit ymmo de morte achillis dixit nimiū
doluiſſe et ꝙ reges et principes grecoꝝ virginē innocentē cōtra
iuſticiā paciuntur ſine culpa perire nō ꝙ mortē abhorreat cum
vita eiꝰ eſſet ſatis durior morte ſua vt tante nobilitatis virgo
ſue virginitatis et nobilitatis clauſtra illicite diſrumpi pmitte
ret et ſui pudoris integrā puritatē pateretᷣ per manus minus
ſe nobiliū deturpari et ſpecialiter ab eis qui hoſtili animo regē
patrem ſuū et inclitos fratres ſuos crudeliter peremerūt. Quare
dixit melius ſibi ſuccedere in patria ſua mori ꝗ̄ per exilium in
paupertatis anguſtijs vitam ducere anxioſam ābire prouincias
alienas. Veniat igitur mors quam dixit ſe gratāter admittere
dū eſt virgo et virginitatē ſuam dijs omnibꝰ et ipſi morti grata
voluntate libare. Ad hec dum tacuit polixena ſtatim pirrus in
gladio coram ſui patris ſepulchro vidente heccuba matre ſua
impie polixenā occidit. et eius corpore per fruſta truncato ꝑ eū
patris monumentū in multa circūquaqꝫ copia virginei ſangui
nis irrigauit. Hecuba vero cum vidit coram ſe īterfcā polixenā
dolore p̄ nimio ſui ſexus protinus exuta memoria facta ē furioſa
quare in furore ſuo penitus diſſoluta vaga diſcurrit. quoſcumqꝫ
poteſt mordet more canino. et proiectis ab ea lapidibus nunc
iſtum obruit nūc illū grecos multitudine lapidum offendendo.
propter quod facta eſt nimium infeſta grecis. et ideo greci eam
capi faciūt et eam mandant in aulidem inſulam troie vicinam
ab hominibꝰ lapidari que ibidem lapidibus obruta diem clau
ſit extremum. Greci vero hecube corpori monumentū arduū et
inſigne fieri mandarunt vbi corpus hecube fuit ſepultū. cuius
monumenti fabrica vſqꝫ in hodiernū diem loco apparet in ipſo
et nomen quod tunc fuit impoſitū ipſi loco propter memoriam
hecube vocatus eſt locus infeſtus . quod nomen vſqꝫ nūc viget
cōmuniter ipſi loco.

De exilio enee et religacione anthenoris a troia et morte thelamonij aiacis. xiiij.

P Oſt igitur troiane vrbis in tanto ſuoꝝ ciuium et eoꝝ
facultatū diſcrimine capcionē nundū grecis valentib⁹
a troia recedere propter nimiā maris et temporis tem
peſtatem thelamonius aiax coram agamenone et alijs grecoꝝ
principibus cōtra vlixem querelam expoſuit dicens quod cum
in diſtribuendis et facultatib⁹ in troiane ciuitatis capcione que
ſitis debuerit ea forma ſeruari. vt ſcd̄m dignitatē meritum et la
borem deberet vniſcuiuſq̈ ꝓrogatiua ſeruari. In palladio tamē
concedēdo non fuit tamē equa forma ſeruata cum palladiū con
ceſſum fuerit vlixi qui tanto premio non fuit dignus et ego eo
caream qui multo magis eo dignus exiſto cum propter mee ſtrē
nuitatis labores in modicos multociens grecoꝝ exercitū fame
nimia laborantē multa ſaturitate repleuerim ĩ multaꝝ victua
lium vbertate quā multociens a troianis quaſi deuictū in mee
fortitudinis robore illeſum perdurare. et cōſeruari penit⁹ fecerū
contra hoſtes. Cum et ego regem polimeſtrem interfecerim in
cuius cuſtodiam rex priam⁹ cōmiſerat eius filiū polidorū cum
infinita quantitate theſauri quo polidoro a me eciam interfecto
theſaurū ſuum totū ad exercitū grecoꝝ adduxerim ex quo fuit
exercitus in ſuis expenſis ſemper habundans. Interfecerim eciā
regem fricie omnibus bonis eius grecis adductis et eo amplius
ꝙ domino grecoꝝ adiecerim meo ſtudio et in meis virib⁹ multa
regna gargaros ſcilicet crepeſim criſdam et lariſſam necnon et
circū adiacencia regna troie et loca ſibi finitima vſq̈ ad muros
ciuitatis ipſius cum nullus eſſet qui tunc troianis ſuccurreret.
et in forti copia ſubueniret cum et ego cū achille multa victori
oſa ꝑfecerim. Que licet ipſe in ſuo ſermone vniuerſa diſtinxerit
Hic tamē tāq̈ ſuperflua ſunt omiſſa at ipſe vlixes carens oīm
ſtrēnuitate milicie ſola ſui ſermonis facundia vigere et ſuꝑeſſe
videtur qui nō preualet niſi in blandicijs tantū et fallacia arte
verboꝝ/qui ſi dixerit nos dn̄os per eū troiane ciuitatis effectos
hoc nō a ſue ſtrēnuitatis virtute ꝓceſſit ſed a ꝓditorijs et falla
cib⁹ verbis ſuis propter qd̓ perpetue labis laboram⁹ infamia
iter gētes et troianos quos debuim⁹ in potēcia noſtra deuincere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

vincerimus per machinacionis fallaciam et per dolum. Poſtq̄
vero ſuis verbis thelamonius finē fecit vlixes contra eiꝰ verba
animoſe reſpōdens dixit ipſe troianū exercitū ex ſua ſtrēnuitate
viciſſe et ſapienti conſilio ſenſus qui ſi nō fuiſſet in grecoꝝ exer
citu in multa induſtria ſenſus ſui adhuc troia in ſui gloria et
firmitate maneret et eius ciues eſſent adhuc ī fortitudine ſtatꝰ
eoꝝ. Sane inter cetera non in virtute tua domine thelamoni
grecis palladiū fuit quiſitū ſed pocius ſtudij mei cura. Troianis
enim numq̄ quid eſſet palladiū notum fuit. nec eis nota eius
virtutis potencia qualis eſſet . ſed ego per ſolius mei ſcrutiniū
adinueni ꝙ per ſolum palladium retardabatur nobis capcio
ciuitatis cū in palladij virtute conſiſteret troiam capi nō poſſe
donec palladiū eſſet inter menia ciuitatis ipſiꝰ. Quare troiam
acceſſi furtiue et in tantū ſtudioſe tractaui ꝙ palladio ipſo ha
bito vobis fuit ciuitatis ipſiꝰ dominū acquiſitū. Et ad hec int
cetera vlixes ſuo tunc colloquio finem fecit. Sed thelamonius
aiax multis opprobrioſis verbis inſultauit acriter in vlixem. et
vlixes nichilominꝰ contra eum. propter quod capitales facti ſūt
inuicem inimici Thelamonio publice aſſerēte neceſſe eſt ꝙ ſuis
manibꝰ moriatur vlixes. Et dū placuiſſet regibꝰ agamenonis
et menelai ſtandū eſſe iudicio quis eoꝝ alter palladiū habere
deberet thelamoniꝰ vel vlixes ipſi eoꝝ arbitrio decreuerunt pal
ladiū penes vlixem reſidere debere tamq̄ dn̄io eius adductum.
Moti forte ex eo ꝙ vlixes eoꝝ cōtemplacione helenā a mortis
periculo de manibus ipſius thelamonij et alioꝝ regū grecorum
ſuis ſermonibꝰ liberauit. Dolet igitur thelamonius ex tali pro
uiſione facta per agamenonē et menelaum de palladio irracio
nabiliter contra eum cum omnes quaſi maiores exercitus con
ſtanter aſſererēt in obtinendo palladio thelamoniū digniorem
vlixe. Propter quod thelamonius contra agamenonē et mene
laum egrum gerens animū multa verboꝝ diffundit opprobria
contta eos aſſerens ſe eoꝝ capitalem de cetero inimicū cuius rei
cauſa predicti duo reges fratres et vlixes cum eis in maxima
militū comitiua procurabant ſe cum cautela maxima cuſtodire

110

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Poſtq̄ꝫ vero dies illa tranſiuit veniēte eius nocte ſequēti et diei
ꝓrimi aurora ſurgente per quā dies ſequens effudit orbi ſūmo
diluculo lucem ſuā īuētum eſt ꝙ ea nocte fuerat in lecto ſuo the
lamonius interfectus multis cōfoſſus vulneribus et eius corꝑe
multimode detruncato. Clamor igitur per totum exercitū mag
nus exuberat et de morte thelamonij cōmuniter omnes dolent et
quaſi credulitate vera in agamenonē et menelaum culpā inpi
gūt ſed pocius vlixem. Pirrus vero qui thelamoniū affectione
ſincera dilexerat contra vlixē et alios thelamonij necis ꝑticipes
multa cōminatoria verba diffudit. Quare vlixes de vita ſua
dubitans quadā nocte ſub ipſius noctis cecitate nimis obſcure
cum ſuis nauibus receſſit a troia furtiue et alto pelago ſe cōmi
ſit diomedi amico ſuo palladio ipſo dimiſſo. Sed pirrus thela
monij corpus cremari mandauit et ex eo facto cinere inquodā
vaſe aureo deponi et cōſignari depoſuit cinerē ipm multi ſaga
cis artificij munimine ſigillatū ad ipſius thelamonij regis reg
nū ꝓpriū deferēdū. Agamenō vero et menelaus cū quibuſdā re
gibꝯ ſibi fauentibꝯ cōtra pirrū et quoſdā reges q̇ pirro fauebāt
faciebant ſe cautius coſtodiri cū pirrus inſidiaretᷣ eiſdem et ipſi
ſimilitᷣ ipſi pirro. Sed antenor ſuo tractatu īter eos pacē ſtabilē
reformauit et vniuerſos maiores grecorū ad cōuiuiū ī magna
ſolempnitate ſtuduit īuitare quos in magna diuerſitate ciborū
pauit et reſecit eoſ dē et ꝑterea eos ī multoꝝ exhibicione donoꝝ
honorare curauit. Greci vero cōtra eneā eoꝝ aſſercionibꝯ impin
gebant ipſum contra eos ſilicet fregiſſe fidem rupto ſui vinculo
iuramenti ex eo ꝙ polixenā celauerat reā mortis cuiꝯ occaſione
magnus achilles extiterat īterfectus. Et ideo cōmunicato cōſillo
enee exilium indixerunt vt ꝑpetuo relegaretur a troia. Qui cū
non valeret eoꝝ iuſſionibꝯ cōtraire grecis humilitᷣ ſupplicauit
vt ſaltim viginti duas naues cum quibꝯ patris apud greciam ſe
cōtulit ſibi cōcedere dignaretᷣ. Et cū refectione nimia indigeret
reficiēdi eas ſibi deberēt ſpaciū īdulgere. Quod greci ſibi libera
liter cōceſſerūt q̄tuor mēſiū ſpacio ſibi dato ad refectionē ipſaꝝ.
Interea antenor nolens in troia manere quibuſdā nauibus ſibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

queſitis voluntarius receſſit a troia cū quantitate plurima tro
ianoꝝ. ſ; quo iuit et quo diuerterit preſens hyſtoria nō declarat
Eneas vero contra anthenorem gerens animū odioſum pro eo
ꝙ facto ſuo cōuiuio factum eſt ꝙ ipſe relegaretur a troia et an
thenori patebat plena libertas eundi et redeundi a troia pro
ſue arbitrio volūtatis latentes anthenori parauit inſidias qua
liter a troia poſſet perpetuo relegari et ꝙ ei facultas eūdi et re
deūdi ad greciā penitus tolleretur. Quaꝓpter eneas troianis
omnibus qui ſuperſtites erant ī troia ad conſiliū cōuocatis ſic
eos allocutus eſt dicēs. Amici fratres ex quo ſiniſtrāte fortuna
ad preſentem ſtatū in quo eſtis nupius deueniſtis apte videtis
quia non ſine alicuius conſilio protectoris ſalubriter poteritis
ducere dies veſtros. Eſt ergo vobis ſalubre vt me recedente de
aliquo veſtro rectore ſalubriter cogitetis. Si enim vicini veſtri
habitantes per villas et caſtra et eciam alibi ſencient vos ſine
protectore manere paſſim in vos irruent et cōtinuis prede lace
racionibus vos exponent. Expedit ergo vobis vt michi videtur
mittere pro anthenore vt eum vobis cōſtituatis in regem vt cū
eius conſilio cōtra emulos veſtros poſſitis ſalubriter vos tueri
Placuit itaq; enee conſiliū vniuerſis. ꝓpterea per eoꝝ nuncios
anthenore perquiſito inuentus ad troiam feſtinus acceſſit. In
cuius offenſionem ſtatim eneas armata manu voluit proſilire
cū adhuc eneas in troia potēcior eo eſſet. Quare reliqui troiani
apud troiam exiſtentes eneam humiliter deprecantur vt a ſuis
deſiſtat inceptis ne mala eoꝝ omnia que iam finem ī bellis ali
quem ſunt ſortita perciuilia et inteſtina bella inter eos debeant
innouari. Ad eoꝝ igitur verba eneas ſic dixit. Quis hominū
poteſt tanta pietatis dulcedine demulceri vt tanto viro nequiſſi
mo et continuo prodicionis actori parcere pie poſſet cuius pro
ditorijs artibꝰ factū ē ꝙ polixena inclita regis filia virgo inno
cens mactari corā ſepulchro achillis ſic crudeliter meruiſſet. Et
ego ſū a veſtro cōſorcio ꝑpetuo relegatꝰ qui vobiſcū affectaueram
in cōmunibꝰ lacrimis tamꝙ̃ eoꝝ ꝑticeps cōdolore et cōmuniū
anxietatū viam conſolacionis exquirere per quam poſſemus in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

tantis noſtris dolorib9 reſpirare. Ad verba igit̃ enee troiani tūc
cōmuni deliberato cōſilio ātenorē decreuerūt a troia ꝑpetuo rele
gandū ita ꝙ numquā redire troiā ſibi liceret data ſibi licencia
a troia cōtinuo recedendi ꝙ ſtatim factū ē. Antenor autē ſtatim
cū ſuis nauib9 et multis de reliquis troianoꝝ ſe īmiſit in mare
et tamdiu ꝑ ꝑegrina equora nauigauit donec ī quorūdā man9
incidit piratarꝝ qui irruentes in eū et ſuos quoſdā interfecerūt
ex eis et alios vulnerib9 afferaxerūt et demū predati ſūt omēs
tandē ab eoꝝ manibus liberti tādiu per maris equora deuehūt
donec aura proſpa inſpirāte iuxta litora cuiuſdā ꝓuincie appli
cant que gerbendia vocabat̃. In qua tūc regnabat rex quidam
valde iuſtus et pius oetides noīe qui prouinciā ipſam in multa
tranquillitate regebat. Interram igitur huius regis deſcendit
antenor in comitiua paucoꝝ iuxta litus cuiuſdam rupis excelſe
que ipſi litori īminebat. Quare ipſi9 loci ſcrutata planicie que
a radice rupis ipſius lōge late ꝙ per arua diſcendebatur et ne
mora et in multis aquarum fontibus circūquaqꝫ antenor ipſi9
loci amenitate captata in ſupercilio rupis ipſius quādam ciui
tatem fundare diſpoſuit et fundauit cum reliquijs troianorum
qui nauigauerant cum eodem et eam corchire menalon ſtatuit
applicari quam in breui tempore forcium murorum ambitu cir
cumcinxit inſtitutis in eis multis per girum turribus bellicoſis.
Quod poſtꝙ troianis innotuit qui remanſerant apud troiam
de ciuitate ipſa ī loco tuto firmata fertili et ameno maxima ps
eorum ſponte peruenit ad eam ex quibus ciuitas ipā necnon et
multis alijs facta eſt nimium populoſa predicto autem regi oe
tide cui9 erat domino prouincia ipſa ſubiecta ſponte peruenit ad
eam. Ex quibus nouit antenor ꝙ rex ipſum magnam recepit
ī graciam et ciuitatem ipſam et omnes troianos eoſdē. Quare
magnificatus eſt valde ex dilectione regis antenor propter ſue
probitatis induſtriam et ī regno ipſo per regem factus eſt ſecun
dus ab eo. Caſſandra vero que remanſerat apud troiam mul
tis exacerbata doloribus ex lapidacione matris et polixene ſue
ſororis multos dies duxit ī lacrimaꝝ anxietatibus et lamentis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Sed demū lacrimaꝝ ymbribꝰ exſiccatis et ea parumper a ſuis
doloribus reſpirante Greci qui intendebant a troia recedere ab
ea multū exquirūt de futuris eoꝝ. Quibꝰ caſſandra dixit multa
mala eis debere ſuccedere anteq̃ in patriam recipiant̃ eoꝝ. Aga
menoni vero dixit ipſum interficiendū ab illis qui ſunt de domo
ſua et vnicuiq; eoꝝ accidit ſicut caſſandra vaticinata ē illis ꝑut
preſens hyſtoria per ſequencia declarabit. De thelamonio vero
clamdeſtine interfecto ſuperat duo filij quos ipſe de duabꝰ regi
nis vxoribus ſibi ſuſceperat. quoꝝ antegenitꝰ vocabatur Eam
cides de matre eanca et alius de regina ethimiſſa qui antiſſacus
vocabatur. Hij duo dum etatem agerēt puerilem dati ſunt ſub
tutela et cura regis teucri vt eos donec pubeſcerent educaret et
donec apti fierent ad miliciā aſſumendā. Agamenon vero et me
nelaus a grecis licenciā poſtulauerūt recedendi quā ipſi maio
res grecoꝝ adhuc exiſtenciū apud troiam concedere voluerunt
habentes eos de clamdeſtine. Thelamonij nece ſuſpectos dum de
vlixis fuga furtiua per quā accuſatorem ſeipſum eſſe conſtituit
Agamenonē et menelaum ~~ipſi greci vt~~ in aliquo releuarēt ſibi
recedendi licenciā tamen inuitis animis attribuerūt. Ipſi autē
recedentes a troia alto pelago ſe cōmittunt. Tempus erat quo
calcatis vuis autumpnus in vrbe iam ſuos meſſes exſoluerat
inequales . et vicina hyemps in ſuo pigro rigore iam veniens
proprijs frondibus ſpoliauerat arbores et dulcibus auiū iam
indixerat ſilenciū cantilenis. Tunc cum robuſta ventoꝝ auſte
ritas in multo flatus ſpiramine ſuis proſilit a cauernis tunc cū
ab aere liquido ſerenitate depulſa nubiū obſcura cōgeries veſcit
illum que in pluuiaꝝ copijs diſſoluto noua dant incrementa
fluminibꝰ et ab eſtiuis fruſtis ramoꝝ et truncis decidentibus
inter valles in ſuis decurſibꝰ valles ipſas vndecumq; mundifi
cant et extergunt grecoꝝ inconſulta facilitas ceco auiditatis ar
dore corda cōmouit que ad propria repatriari volentes peregri
nanciū animos feruēti calore febricitare cōpellit vt nō aduertē
tes viaꝝ diſcrimina nec tempoꝝ qualitates deſideratū attingāt
ad iter. Propter quod pleriſq; contingit qui dum ad propria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

inconſulte feſtinant redire viaꝝ īpedimētis emergentibꝰ in opi
natis agreſſibꝰ in medio viaꝝ deficiunt et nūq̄ ad ꝓpria ſuper
eſt illis ꝑueniēdi facultas. Hoc enim deſiderio dū grecoꝝ capta
ſunt vota ad ꝓpria redeundi recedentes a troia cū eoꝝ nauibus
diuicijs multis onuſtis quas ab opulenta troianoꝝ preda ſibi
multiplicat̄ queſierūt ī profundo yemis quodā die ſereno captato
ſe poſuerūt in mari et eleuatis velis et ī flatibꝰ vētoꝝ expanſis
per quatuor dies et totidē noctes quaſi feliciter nauigauerunt.
Quinto vero die circa nonā dū per mediū mare maris equora
plena ſecuritate ſulcarēt ſerenus aer ſubito factus ē aer alter dū
obductꝰ nubibꝰ ymbres euomeret in multa copia pluuiarum.
Mugit ether in tonitruoꝝ aggregacionibꝰ ſonos emittentibꝰ
terribūdos et coruſcaciones repētinis et falſis ignibꝰ tranſlucē
tes inter tenebras tēpeſtatis inſtabilē lucem preſtant eurꝰ vero
nothus et affricus ab antris eolijs relaxati maris yma. ſubuer
tunt et nūc in tumētes mōtes nūc in profundis hyatibꝰ maris
vndas eleuāt et diſtindūt vehemētes ſpūs procellaꝝ. Sic ergo
grecoꝝ naues maris nimia tempeſtate quaſſate nūc huc nunc
illuc incerto remige trāſferunt. ſcindunt vela multas dilacera
ta per pecias. magne frangunt arbores et ſtridore et ātemne a
ſuis malis violēto diuorcio ſeꝑate varias collidunt in ꝑtes. Te
monū vero ſuoꝝ ab ipſis nauibꝰ auulſoꝝ excuſſo regimine na
ues ipſe dū vage ꝑiclitant varios in fluctꝰ ſuperuenītis noctis
tenebris duplicatis inuicē ſegregantur et a fulminibꝰ a ſūmo
celo ī triplici flāma ruentibꝰ in medio fluctuū exurunt et exuſte
fumoſas depereūt int vndas dū eas celeſtis ignis exurit et ma
ris aqua ſubmergit. Pereunt ergo greci nauigantes in ipſis et
īnumerabiles diuicias troianoꝝ que vehebantur in eis vorax
pontus abſorbet oyleus vero aiax qui cum triginta nauibꝰ ſuis
in predictā incidit tempeſtatē omnibus nauibus ſuis exuſtis et
ſubmerſis in mari in ſuis viribus brachioꝝ natādo ſemiuiuus
peruenit ad terram et īflatus pre nimio potu aque vix ſe nudū
recepit in litore vbi vſq ad ſuperuenientis diei lucē quaſi mor
tuus iacuit in arena de morte ſua ſꝑans pocius quam de vita.

Sed cum quadā ex ſuis natando ſimiliter a maris ingluuie iā erepti nudi ꝑueniſſent ad litus dn̄m eoꝝ querūt in litore ſi forſitan euaſiſſet quē in arena iacentem inueniūt et dulcibus verboꝝ fouent affectibꝰ cum nec in veſtibꝰ ipſum nec alio poſſint ſubſidio refouere. Sic ergo vt dictum eſt grecis piclitantibꝰ cōtigit et aiaci. virtute dee minerue que cōceptā iram acrotiſſimā ī aiacem et alios voluit vindicare ex eo ꝙ caſſandram a tēplo ſuo violenter abſtraxit. Quāuis ergo dictum ſit ꝙ pena ſuos tenere debet actores non eſt nouū vt ab vnius culpā dumtaxat mille non culpantes ſepius arceantur. De alijs vero grecis et grecoꝝ ducibus a troia tunc recedentibꝰ et ad propria feſtinātibus qui preſentis cladis periculū minime ſubierūt qualit̄ eis ſucceſſerit ſequenti libro apercius enarratur.

De naufragio nauiū grecoꝝ et nece agamenonis lv.

Eo autē tempore quidam rex erat in grecia noīe naulus qui regnū in grecia magne latitudinis et lōgitudinis poſſidebat cuiꝰ regni ſitus ex latere ſeptētrionalis plage longe maris pelago iūgebatur dum ex eodem latere haberet rupas excelſas quaꝝ radices ambiebat pelagus imporrectū et multo ex eodem latere iuxta ſe haberet ſcopulos mōtuoſos. Hic rex naulus tempore troiani belli habebat duos filios quoꝝ angenitus palamides in ſuo nomine vocabatur. alius minor eo vocabatur oetus. Hic palamides multa ſui ſtrēnuitate vigebat dum eſſet vir fortiſſimus et animoſus in bello et equeſtris milicie multa fama preclarus. Hic ad grecoꝝ exercitū in multarū nauiū copia et ſuoꝝ multoꝝ militū comitiua apparatu maxio potenter acceſſit cum nullus rex in grecia maiꝰ regnū haberet nec tantis diuicijs opulentū. Huc palamidem greci in imꝑatorē totius exercitus ſtatuerūt Agamenone ab eo cura principatus amoto. Qui palamides demū in cōflictu belli mortuꝰ expirauit vt de hijs omnibus et de eo ſatis eſt ſupra ſuo loco relatū. Sed quidam quibus alioꝝ placet interitus et qui ſemper in eorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

malicijs gloriantur regi naulo et eius ſilio Oeto de morte pala
midis falſis adinuencionibꝰ et ſubornatis in multa fictione cō
mēti aliter ſūt teſtati. Dixerūt enī palamidē nō in bello ꝑemptū
ſed clamdeſtine et furtiue per vlixē et eiꝰ ſociū diomedē de cōſilio
grecoꝝ fuiſſe nequiť interfectū et vt ex eoꝝ cōmentis reſultaret
firma credulitas de eius interfectione comentati ſunt ficticiā for
mā et modū aſtruentes indictis eoꝝ vlixē diomedē agamenonē
et menelaū duas falſas lrās cōfinxiſſe in quibus continebatur
palamidē cum troianis prodicionē grecoꝝ exercitus tractauiſſe
pacta ſibi a grecis quadam auri maxima quātitate. et has lrās
fecerūt ad latꝰ cuiuſdā interfecti hominis collocari cum autem
finxiſſent eos ſcire ꝓmiſſam pecunie quantitatē ꝓcurauit vlixes
cū quodā ſecretario palamidis pecunia ſibi data vt illam pecu
niā quā troiani ꝓmiſerant palamides pro ꝓdicione exercitus ſe
daturos ſub capicio lecti palamidis ſe latenť abſcondere. quam
cū vlixes aſſignaſſet eidē idem ſecretariꝰ palamidis ſub capicio
lecti ipſiꝰ latenter abſcondit. Qui cū idem ſecretariꝰ ſe ad vlixem
poſtmodū cōtuliſſet et relatū ſibi extitit in ſecreto qualiť ꝑfece
rat mandatū vlixes. Vlixes in eodē loco clādeſtine eū fecit occidi
Quibꝰ litteris poſtea per grecos inuentis et lectis grecos cōtra
palamidē ſuſpicionis animū cōcepiſſe dixerūt. Et cū greci ad ten
toriū palamidis ſe poſtmodū cōtuliſſent ꝑquiſituri ſi ſic de auro
rei veritas ſe hrēt perquiſito eius lecti capicio inuenerunt auꝝ
ipſum in ipſo et in eo pōdere quo p̄dicte lrē cōtinebāt. Quare cū
greci fidē adhibuiſſent hijs que cōtinebanť ī lrīs poſtea firmiorē
in palamidē irruere voluerunt tamq̄ prodicionis actorē. Sed
palamides cōtra predicta animoſe reſiſtēs obtulit ſe exinde defē
dere per duellū equeſtre qualiter ipſius ſceleris erat inſcius et ſe
paratū īnocenciā ſuam bello ipſo purgare. et cū nullus grecoꝝ
fuiſſet qui tunc contra eū pugnandi cauſa congredi voluiſſet vi
dentibus p̄dictis eiꝰ emulis q̄ per eā viā ipꝫ nullatenꝰ potuerūt
Vlixes in ſuis ſermonibꝰ ſedauit populū et iurauit ī tātum q̄
de hijs que contra palamidē ſuggeſta fuerūt falſa credulitate de
pulſa eiꝰ videreť adiutor palamidis fuit per eū adhuc ī imperio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

exercitus reformatꝰ. Addiderũt eciā p̄dā cōmētatores adinuen
cionibꝰ ſuis ꝙ non poſt multos dies vlixes et diomedes ſecreto
ſunt palamidem allocuti aſſerentes ſibi ꝙ ipſi certificati ſunt ꝙ
in quodam veteri puteo erat quidam maximus theſaurus ab
ſconſus qui indubitanter ab eis poterat obtineri. De quo eum
cum eum eis vellent eſſe participem ſequenti die diſpoſuerũt ad
predictũ puteum ſe conferre et ſi placeret ei tunc ire cum eis ad
predictum theſaurũ habendũ gratum et acceptum habebant.
Palamides vero eoꝝ fraudum ignarus ex ſola fide deceptus ve
niente nocte ad predictũ cum eis ſe cōtulit puteũ vbi collacione
facta inter eos quis eoꝝ primo deſcenderet Palamides in eum
ſe optulit deſcenſurum . qui diſcalciatis pedibus et ſuperfluis
veſtibus reiectis a ſe in puteũ ipſum animoſus deſcendit. Quē
vt preſenſerũt ad yma putei perueniſſe ſtatim eum lapidibꝰ ob
ruũt et interfecerũt eundē et ipſum mortuũ in puteo dimiſerũt
ad eoꝝ tentoria ſub eiuſdem noctis ſilencio properantes. Et ta
lis fuit falſi cōmenti globꝰ qui de morte palamidis nauli regis
animum patris ſui et oetis fratris ſui ad credendum inuoluit.
Propter quod rex naulus et eius filius oetus diligentiſſime ſũt
ſcrutati qualiter ad vindictam necis filij et fratris eoꝝ potenter
inſurgerent contra grecos qui in ipſo exercitu fuerunt. Audiue
runt enim pro certo ꝙ greci ipſi hiemali tempore ſe poſuerunt
in mari cauſa ad eoꝝ propria redeũdi qui neceſſe habebant per
confinia regni ſui tranſire. Mandauerũt ergo eoꝝ hominibus
vt qualibet nocte in cacumine moncium exiſtenciũ iuxta pelagus
ignē accenderēt vt decepti greci per noctis tenebras tranſeũtes
putantes ſe eſſe ſecus terrā in qua ſecure ſe recipere potuiſſent
ibi diuerterent incauti et velis expanſis in montes ipſos et ſco
pulos cum nauibꝰ eoꝝ irruerent vbi naues ipſe ſubirent diſſo
lute per naufragiũ et irrecupabiliter deꝑirēt. Quod et factũ eſt
Nam ī ipſis rupibus et ſcopulis pluſꝙ̄ ducente grecoꝝ naues
cum nauigātibus in eis naufragio ſunt ſubmerſe. Cetere vero
naues que has precedentes proxime ſequebant cum ad locum
ipſum ſub eiuſdem noctis tenebris ꝑuenerunt audito fragore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

nauium que inter ſcopulos frangebanť et ex eoꝝ letali clamore qui moriebanť in mari locū ipſū exicialē vitantes ab eo fugiūt et ſe īmittunt in pelagus ſpacioſum cū quibus agamenō menelaus et diomedes et quidā alij de quibꝰ infradicet predictū naufragiū vitauerūt. Predictꝰ autē oetus ſiue peleus cū eſſet binomiꝰ predicti regis nauli filius agamenonis et diomedis curioſe mortē affectās vel ipſoꝝ grauia detrimenta ſuo exquirit in aīo qualiť obeſſe ipſis valeat ſi cōtingat eos ſalue ad ꝓpria remeare propť quod ꝑ ſpeciales lrās ſuas et nunciū ſapientē clitemeſtre regine agamenonis vxori ꝓ vero et certo firmauit ꝙ agamenō maritus eiꝰ vnā de filiabꝰ regis priami duxerat in vxorē. Quā diligens vehementer ſuū ſecū deduat in regnum vt regni ſui eā ſibi conſtituat in reginā et clitemeſtrā eius vxorem verā regno priuet et infallibiliter morti tradat. Vnde cum ſibi expediat añ tēpus occurrere monet eam vt ſibi caute ꝓuideat ne ſuā incidat in ruinam. Credidit ergo clitemeſtra verbis oeti et ei humiles grates reddēs tacito ſuo cōſeruauit in animo qualiter ſe a ſibi dictis inſidijs iuri ſui ſalubriť tueretur. Factūqꝫ ē ꝙ agamenon a periculis maris ſaluus euaſit et perueniens in regnū ſuum Clitemeſtra eius vxor que iam ſibi ꝑuenerat ſue necis inſidias eum ficticie leto vultu recepit. Hec autem clitemeſtra in predicti ſui mariti abſencia matrimonij fedus irrūpens peccauit in legē Nam eius pudore poſtpoſito matrimonialem thorum cū quodā egiſto nomine violauit. in cuiꝰ amorem clitemeſtra in tantū exarſerat ꝙ ex eo quandā ſuſceperat filiam que egrigona vocabať cui dare pro certo promiſerat regnū ſuū. Licet egiſtus regie nō eēt originis nec ducis nec comitis nobilitate decorus. Sed hoc ē certū inter feminas voluptes ꝙ cū in ſui corporis deliramenta labunť numqꝫ appetūt cum aliquo conmiſſeri qui marito ſuo ſit melior nec equalis. Semper enī ad viliora declinat et cum ipſe honoris eaꝝ prodige facte ſint in perſonis ſuis non horrent cōmittere vilitates. Sed non niſi cū vilibus eas cōmittūt. quis et ſi cum melioribꝰ viris ſuis eciā et ſeipſis aut mūdi maioribꝰ cōmitterent ſcelus maximū eſſe putarēt. nobilitas enī et diuicie

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

cōmittentis eas nō excuſarēt a crimine ꝙ adulterij nō fedarent
infamia et ꝙ innocentē maritū turpiꝰ nō afficiat nota riualis
In tantum igitur clitemeſtra cum egiſto ſuo dilecto tractauit ꝙ
prima nocte qua venerat agamenon dum ſuo ſoporatus dormi
ret in lecto egiſtus in eū irruens ipſum iugulo interemit. Quo
mortuo et eiꝰ corpore tradito ſepulture. Non poſt multos dies
clitemeſtra egiſtum duxit in virū et illum ſui regni regem con
ſtituit metenarū. Agamenoni vero ſuꝑerat quidā filius ex eadē
clitemeſtra ſibi ſuſceptus horreſtes nomine qui nondum annos
adhuc attingerat pubertatis. Hunc rex taltilus cōſanguineus
eiꝰ timens ne egiſtus ipſum furtiue perimeret clam ipſum eri
puit et ad ydumeneū regem crete cōſanguineum eius ſimiliter
trāſmiſit eūdē licet horreſti remota ꝓximitate coniūctus. Hunc
tamen ydumeneus rex et eius vxor regina taraſis gratanti aīo
ſuſceperunt quē non minori affectione carius obſeruabant ꝙ̄
quandā eoꝝ filiam nomine climerā futuram heredem ipſoꝝ in
regno que nondū effecta thori matura annos pueriles agebat
Ille idem oetus nauli regis filius ad egeam diomedis vxorem
ſe contulit et eodem modo quo induxit animū clitemeſtre ad cre
dendū de viro ſuo ducente ſecū vnam ex filiabus priami eodē
mō induxit egeam. Hec egea fuit filia pollinitis regis argiuoꝝ
qui mortuo ſibi ſuꝑfuit egea predicta et quidam filius vocatus
aſſandrus quare poſt mortem patris pollinitis. egea et aſſan
drus diuiſerunt inter ſe inuicem regnum argiuoꝝ cuius regni
vna medietas ꝑuenit egee et alia medietas aſſandro fratri ſuo
Egea vero cum medietate ſui regni predicti duxit in virū dio-
medem eundem. Verū dum frater ſuus aſſandrus in grecorum
exercitū ſe conferret cōtra troianos cum predicto diomede ſoro
rio ſuo anteꝙ̄ applicarent ad grecoꝝ exercitū apud boeciā ꝑue
nerūt ibi recreandi cauſa ꝑ dies aliquos diſponentes. Sed rex
thelephus illiꝰ prouincie dn̄s egre ferens moram illoꝝ in mul
titudine ſuoꝝ militū armatoꝝ irruit in eoſdem. Cuiꝰ rei cauſa
cum haberēt ſe neceſſe defendere Aſſandrus multos ex militibus
regis thelephi interfecit. Quo rex thelephus tollerare nō valēs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

tot ſuoꝝ excidium accepta quadam lancea in qua erat ferrum
valde ſecabile aſſandrū letaliter vulnerauit et mortuū ab equo
deiecit. Diomedes vero agnita morte aſſandri cognati ſui furi
bundus ſe ingerit inter homines regis thelephi et multos inter
fecit ex eis et demū corpus aſſandri a pedibus equoꝝ violēter
abſtraxit et ī multis lacrimis int̄ ſuos illud adduxit et hec fuit
rei veritas de morte aſſandri fratris egee. Sed non ſic fuit egee
ſuaſum īmo pro certo ſibi aſſertū extitit ꝙ aſſandrus interfectꝰ
extiterat ſtudio diomedis vt eo mortuo medietas regni cederet
egee eius vxori ꝑ quā ipſe fieret inter dn̄s argiuoꝝ. Egea vero
cum nō minus ſe diligeret aſſandrū fratrem ſuū que maluiſſet
ſua regni medietate carere ꝙ̄ ſuo fratre priuare eguum cōcepit
animū contra diomedem maritum ſuum propter quod tam ob
predictam cauſam ꝙ̄ oetis verba filij regis nauli procurauit cū
argiuis hominibꝰ ſuis ꝙ nullomodo reciperent diomedem cui
egea extunc indixit exiliū recuſans ipſum āplius in ſuo regno
manere. Quare dictus diomedes coactus eſt exulare qui quo de
clinat ignorat. Demū fortuna dictante ſalamniam acceſſit vbi
tunc rex teucri frater quondā thelamonij illius prouincie dn̄s
reſidebat. Sed audito iam dudum ꝙ in thelamonij fratris ſui
diomedes conſpirauerat cū vlixe ipſum capi mandauit Sed dio
medes tunc furtiua fuga lapſus euaſit a manibus regis teucri.
Rex autem demofoōy et rex attamas peruenientes in eoꝝ regna
ſimili modo a regnis eorum ſunt exulare coacti. Qui carthaciū
veniunt vbi dux neſtor hylariter recepit eoſdem. Hij duo reges
propoſuerūt ibi in eoꝝ regna ſe armata manu conferre et eoꝝ
recognicolas in potenti brachio debellare et omnes interficere
fortuna fauente illos ſpecialiter crudeliſſime morti dare qui fac
tionis ipſius fuerunt actores. Uerum neſtor eorum conſilia nō
cōmendat īmo perſuadet illis vt nuncios eoꝝ ad eorum regna
tranſmittant in blandicijs et multaꝝ promiſſionibꝰ libertatū
Unde factū eſt ꝙ nō poſt multos dies eoꝝ regnicole reconſilia
cionis animū aſſumētes p̄dictos eoꝝ reges ī eoꝝ regna gratis
animis receperunt. Eneas vero qui remanſerat apud troiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

vt refici faceret naues ſuas dum fuit ibidem multos cõgreſſus paſſus eſt bellicoſos ab adiacenciũ locoꝝ incolis qui troianoꝝ reliquias prede exponere nitebant. Cõſuluit ergo eis eneas ꝙ cum ipſe ad eoꝝ defenſionem diucius cum eis eſſe non poſſit vt mittãt pro diomede viro tam ſtrẽnuo qui cum exiliũ pateretur adhuc ex eo ꝙ recipi nõ potuit int ſuos ad regimen et ſubſidiũ eoꝝ libenter accederet. Miſerunt itaqꝫ troiani pro diomede qui auxilio vndecũqꝫ quo potuit conquiſito cum multa celeritate ſe cõtulit apud troiam. Qui cũ inueniſſet troianos quaſi obſeſſos et adhuc eneam ibidem qui inter ſe gauiſi ſunt valde ambo ad bellũ ſe parant et ordinatis troianis aptis ad bellũ in armata manu ad preliũ egrediunt cum eiſdem. Diebus igitur ſeptẽ continuis eſt pugnatum inter quos diomedes multa cõmiſit de ſue ſtrẽnuitate perſone multos interfecit ex aduerſarijs troianoꝝ multos cepit ex eis et quoſcũqꝫ per eum capi cõtigerit faciebat ſtatim furca ſuſpẽdi tamꝙ̃ fures peſſimos et predones. Octauo vero die in multa bellandi aſtucia ſic viriliter irruit contra eos ꝙ ipſos vndiqꝫ circummaxit ſic ꝙ manus eius effugere non valerent quos omnes furca ſuſpendi mandauit et eos more furũ patibulis diuerſis affixit. Reliqui autem vicini de adiacencijs villis et caſtris audito de inſultantibus in troianos ſic amara morte conſumptis perterriti nimiũ ceſſauerũt omnino vexare troianos. Vnde quies eſt maxima parata troianis ſi quies in eoꝝ tribulacionibꝰ dici poteſt. Eneas vero interim ſuis refectis nauibus cũ multis de reliquijs troianoꝝ et patre eius anchiſe naues ipſas aſcendit profecturus in auxiliũ ſibi a grecis indictũ propter quod cũ nauibꝰ ipſis alto pelago ſe cõmittit et cũ penſus ignoraret quo ſibi ſedem fata ſtatuerint vbi ſuos poſſit locare penates multis maris exagitatis periculis multis locis adheſit Sed voluntate deoꝝ cum ſuis nauibꝰ pontũ intrat et tamdiu per pegrina maria nauigat ꝙ peruenit ytaliam et ĩ tuſciam ſe recepit. De proceſſionibꝰ aũt enee pticularibus qualiter ſibi ſuccesſerit poſt receſſum eius a troia et qualiter ſibi cõtigit poſtꝙ̃ peregrinari deſijt ex quo venit in tuſciam preſens hyſtoria non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

deſcribit ſed qui eoꝝ volũt habere noticiam legant virgiliũ in
eneidos. Egea vero vxoꝛ diomedis poſtq̄ ad eius peruenit noti
ciam diomedem receptum a troianis et hoſtes ſuos ſic violẽter
debellaſſe timuit ne diomedes forte viribus cõquiſitis in eã irru
eret et ſuos et eam offenderet tamq̄ leſus ab ea. Vnde habito
conſilio cũ argiuis ſtatuit pro diomede mittere vt ad regnũ ſuũ
ſecure debeat remeare. Qui habito nuncio ſue vxoris gauiſus ē
valde et feſtinus ad pꝛopꝛia remeauit vbi ab egea vxoꝛe ſua et
omnibus argiuis ſinceris animis et cum maximo gaudio fuit
receptus. Ceteri vero grecoꝝ qui reges eoꝝ redeuntes a troia re
cipere recuſauerant penitencia ducti humiliter querunt eos et
ipſos regnoꝝ ſuoꝝ reſtituunt dignitati. Qui poſtq̄ ad regna
ꝑuenerunt eoꝝ vꝛbes et loca collapſa in eoꝝ abſencia ſollicita
mente refoꝛmant et in melioꝛem ſtatum reſtaurare procurant.

De hoꝛreſte vindicante moꝛtem patris in moꝛte matris et recuperacione regni ſui. lvj.

Hoꝛreſtes igitur agamenonis filiꝰ quē rex ydumeneus
ſuſceꝑat nutriendũ ob timoꝛē egiſti iam adoleuerat et
viginti quatuoꝛ annoꝝ iam erat maioꝛ effectꝰ cum rex
ydumeneus ipſum honoꝛe milicie decoꝛauit ĩ multa iocũditate
feſtina. Quo facto milite ydumeneũ regem deuote rogauit hoꝛ-
reſtes vt cum etas eius et tempus appeterent circa regni ſui
recuꝑacionē et in vlcionē necis intẽderet patris ſui vt de militibꝰ
regni ſui ſibi deberet ſubſidiũ exhibere. Qui libenter annuens
mille milites valde ſtrẽnuos ſibi aſſignauit vbi multorũ ſuoꝝ
requiſiuit et expectauit auxiliũ ſic ꝙ bꝛeui tempoꝛe alios mille
milites ſibi queſiuit et cum pꝛedictis duobus milibus militum
ciuitatē thoeſem animoſus ĩtrauit. Erat autē huiꝰmõi ciuitatis
dñs rex foꝛenſis ſic ſuo noĩe nuncupatus qui dũ fuerat intimus
agamenonis et multum odioſus egiſto. Cauſa vero ipſius odij
pꝛopter quã rex foꝛenſis cõtra egiſtũ capitales inimicicias cõfo
uebat ꝑcipue fuit illa. Nã cũ idē rex foꝛenſis de quadã filia ſua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

cum eodem egiſto matrimoniū cōtraxiſſet dcūs egiſtꝰ ob amorē
clitemeſtre a filia regis forenſis diuerterat libello repudij ſibi
miſſo. Propter qđ gratāti animo ſe obtulit et rogauit horreſtē
ꝙ in ſua comitiua contra egiſtum ipſum admitteret qui in ſer
uicijs horreſtis et deſtructionē egiſti venire cū trecentis militibꝰ
intendebat de quo horreſtes ſatis regraciatus eſt illi. Tempus
erat ꝙ iam ſol tauri ſignū intrauerat tunc cum prata virerent
et vernarent flores in arboribus redolentes ruberent roſe in vi
ridibus rubtis eaꝝ et in dulcibus cantibꝰ philomene dulci mo
dulamine citatiſant. Tunc cum eſſet menſis ille maius qui hoꝝ
ductor eſt omniū et blandus alumpnus ipſoꝝ tūc horreſtes cū
rege forēſe et eoꝝ exercitu a ciuitate troiezem ambo felicit diſce
dentes metenas accelerant et cū eos nollent recipere metenēſes
horreſtis exercitus ciuitatē ipſam dura obſidione cōcluſit. Rece
perat enim horreſtes reſponſum a dijs vt contra egiſtum ſecure
procederet nam ſibi contra eum eſt conceſſa victoria et acceptū
eſt dijs ꝙ de matre ſua ipſe idem aſſumat ſuis manibus vicionē
Quāuis enim clitemeſtra in ciuitate ipſa eſſet incluſa egiſtus
tamē nō erat in ea. Fuerat enim egiſtus pro ciuitatis ſuccurſu
milites coadunare pugnātes cum quibus ciuitatē ipſam ſe ſpe
rabat pro certo tueri. Sed horreſtes agnita veritate per quā viā
redire poſſet egiſtus in comitiua ſua ordinatis ſuis exploratori
bus circūquaq; per paſſus viaꝝ per quos egiſtus redire poterat
multos milites cōſtipari decreuit qui egiſtum poſſent intercipe
redeūtē. Ipſe vero qualibet die ciuitatē ipſam cōtinuis vexabat
inſultibus que a ſuis ciuibus poterat male defendi cum nō fu
iſſet ciuitas ipſa cōtra inſilientes in eam ante tempus pro ſua
defenſione munita. Quare factū eſt ꝙ ciues eius ſuſtinere non
valentes nocturnos ſtimulos et diurnos quintodecimo die obſi
dionis ipſoꝝ ceſſauerūt omnino bellare et ciuitas ab horreſtis
exercitu capta eſt. Intrauit igitur horreſtes ciuitatem in multa
militū comitiua et ordinatis militibꝰ in portaꝝ cuſtodia ne q̄s
īgredi vel egredi forte poſſent ab eis ad regnū quondā ſui pr̄is
palaciū properat vbi clitemeſtram ſuam matrem inuenit quā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ſtatim capi mādauit et fida cuſtodia detineri. Sic et omnes qui patris ſui regis agamenonis cōſpirauerunt in mortem et qui contra rebellionē eius fuerunt principes factionū. Eodem eciā die dum egiſtus celeraret ad ciuitatis ſuccurſum cum quibuſdā ſuis miltibus incidit in manus militū horreſtis egiſtum expectancium redeuntem. Qui irruentes in eum et eius ſocios bello cōmiſſo ceperunt egiſtum omnibꝰ ſuis militibus interfectis et egiſtum ad horreſtem adducunt manibus eius poſt terga ligatis. Sequenti vero die horreſtes mādauit clitemeſtrā matrem ſuam ligatis manibus nudam adduci contra quā horreſtes nudato enſe illico irruit et vbera eius ab eiꝰ pectore proprijs manibus extirpauit et in multis ictibus enſium interficit eandem Quā interfectā et nudam extra ciuitatem per terram trahi mādauit et canibus et volucribus eam ſtatuit deuorandam. Propter quod tam diu inſepulta remanſit donec canes et volucres totum corpus eius exceptis oſſibus conſumpſerunt. Egiſtum vero nudum per totam ciuitatem tractum furca ſuſpendi mandauit. Sic et omnes alios quos ceperat tractos per ciuitatem et furca ſuſpenſos necari decreuit. Quod vltra ex omnibus impijs infidelibus et peruerſis per horreſtem metenarum ciuitate purgata vere dici potuit agamenonis mortē ꝑ tantoꝝ mortis vltam plene fuiſſe necnō et de clitemeſtra propt̄ obprobriū a ſe turpit̄ viro factū necnō et illatā iniuriā ꝑ eā nato ſuo ī multis in quibꝰ clitemeſtra peccauit. Fuit enim homicidij rea que talē et tantū regem qualis fuit inclitus agamenō ſub eiꝰ ſecuritate cubantē fecit ocidi virū et filiū turpis adulterij afficit iniuria et ſeipſam naturam et morem mulieꝝ nobiliū non obſeruans Quare iuſtum fuit vt de tot malis incurreret multa mala per eum precipue quem in nota dedecoris tot malis afficit. Interea menelaus quia in multis ꝑiculis maris euaſit cū helena vxore ſua cretam applicuit ibi de morte agamenonis fratris ſui et vindicta ꝑ horreſtē aſſumpta rumorē audiuit. Contra horreſtē igit̄ menelaus grauem cōcepit animū de tam dira vindicta quam exercuit cōtra matrē et ibi tam maiores ꝙ̄ vulgus ꝑ maiori ꝑte

ciuitatis ipſius venerūt vt viderent helenam pro qua greci tot mala ſūt paſſi. Demū vero ventis ſecūdis afflantib9 menelaus cum helena receſſit a creta et felici nauigacione potit9 in portū applicat methenaꝝ vbi odioſum animū demonſtrauit horreſti dicens eum in regno patris non debere ſuccedere ex eo quia in matrem tam diram exercuit vlcionē que magis impietas dici potuit ꝙ̄ vindicta. Quare factū eſt. ꝙ congregatis omnib9 grecoꝝ regibus in athenis maiori parti eoꝝ cōmuniter videbatur horreſtem agamenonis filiū regno patris indignū qui contra matrē tanta fuit impietate crudelis et ideo exilio magis dignū in defenſionē ſuam allegante tūc horreſte ꝙ quitquid de matre fecerat exercuerat de voluntate et iuſſu deoꝝ. Dux autē athenaꝝ pro horreſte ſe obtulit cōtra quemlibet probaturū qđ horreſtes regni methenaꝝ dominio dignus erat et quitquid de matre fecerat deoꝝ pegerat voluntate contra quē dū nullus fuiſſet qui predicto bello ſe vellet offerre p̄dicti reges ſolempni cōmunicato conſilio abſoluerūt predictū horreſtem ab omni querela ipſum de regno patris ſolempniter coronantes. Qui licenciat9 ab eis cum anthenaꝝ duce qui affectione puriſſima aſſociauit eundem methenas applicuit vbi cum maximo gaudio fuit recept9. Horreſtes igitur in patris ſolio ſedit diademate coronatus egrū gerens animū contra ſuū patruū menelaum. Sed recedente duce athenaꝝ ab horreſte rex ydumeneus et rex crete apud metenas ſe cōferētes inter menelaum et horreſtem cōcordiā tractauerūt et pacem ſic ꝙ horreſtes hermoniam regis filiam menelai et helene duxit in vxorem videlicȝ conſobrinā feſtiuitate nupciaꝝ inter eos ſolempniter celebrata. Erigona vero filia clitemeſtre et egiſti turpi coitu ſuſcepta ex quo nouit horreſtem vterinum fratrem ſuū in regni ſolio confirmatū nimio dolore cōmota laqueo ſe ſuſpendit. Non poſt multos vero dies vlixes cum duab9 nauibus negociatoꝝ quas p̄cio cōduxerat cretam venit. Suas enim naues amiſerat et quitquid habuerat ablatū ſibi extitit ab incurſibus pirritharum et eo pocius quia in manus gentis thelamonij aiacis īcidit que cepit eum et quecūqȝ penes ipſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

inuenit abſtulit et ipſū furca ſuſpēdere intendebat. Sed vlixes
induſtria ſenſus ſui euaſit a laqueo gentis ipſius pauꝑ tamen
et egenus et penes ſe nichil habens. Licet enim ſic euaſiſſet a
manibus gentis aiacis dum ſecutus eripi ab infortunijs credi
diſſet incidit ſubſequēter in manibus regis nauli qui propter
palamidis filij ſui mortem capitali odio perſequebatur vlixem
Vlixis igitur ſagacitas magna fuit per quā a manibus regis
nauli de perſona ſaluus euaſit. Quo vero ingenio vel quo ſaga
citatis tenui argumento a captura gentis aiacis et manibꝰ re
gis nauli vlixes euaſerit pn̄s hyſtoria nō declarat niſi ꝙ vlixes
ex p̄dictis cauſis ad ydumeneū regem pauꝑ et inops acceſſit.
Rex autē ydumeneus de tāta vlixis pauꝑtate miratꝰ nichilominꝰ
hylariter eū ſuſcepit et caſus ſuos et ſue infelicitatis accidencias
explorat ab ipſo et petit ea ſibi ſeriatim et ꝑticulariter enarrari.
Quod vlixes gratanter admittens vt regis peticionē impleret
ſuoꝝ caſuū facta reuoluens in ſui narracione ſermonis ea per
ordinē explicauit de quibus ſic dixit. Verum eſt dn̄e rex ꝙ poſt
capcionē troie cuius capcionis ego pars infallibilit̄ magna fui
cū nauibꝰ meis multis onuſtis diuicijs de opibus troianoꝝ in
multa auri et argēti copia et multoꝝ meoꝝ michi famulanciū
comitiua pelago me cōmiſi et me ꝑ plures dies ꝓſpere nauigāte
in quendā portū qui mirna cōmuniter nūcupatur primo ſaluꝰ
applicui ubi cū meis pro recreacione deſcēdi et ibi tutꝰ per dies
aliquos morā traxi cum ibi nullus michi et meis moleſtiam in
tuliſſet. Deinde a predicto portu diſceſſi et aura michi blandiēte
ſecunda in portum qui dicitur caloſtofages ſaluꝰ perueni vbi ſi
militer cum meis ꝑ dies aliquos ſum moratꝰ. Cumqꝫ fallaces
venti michi tēpus proſperū ſuaderēt a predicto portu diſceſſi et
fere per tres dies proxime ſubſequētes feliciter nauigaui. Tūc
ſubito tempeſtas ventoꝝ inualuit et aer de ſereno repente factꝰ
obſcurꝰ incerta nauigacione nunc huc nunc illuc ſub nimia tē
peſtatis clade vexauit. Demū tempeſtas ipſa me compulit in
ſiciliam diuertere nimis inuitum vbi vexaciones paſſus ſum
plurimas et labores. Erant enim in ſicilia duo reges fratres

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

quoꝝ vnus vocabatur ſtrigones et alius ciclopas. Hij duo reges irruerunt in me et meos videntes naues meas diuicijs tantis plenas expoſuerunt per violencias eas prede et quitquid inue nerunt in eis aſportauerunt ab eis in eoꝝ multitudine militū armatoꝝ et eo deterius ꝙ ſuꝑuenerūt duo eoꝝ filij milites val de ſtrēnui et nimiū bellicoſi quoꝝ vnus vocabat᷑ aliſam et ali9 poliphenius. Hij irruerūt in milites meos qui centū interfecerūt ex eis ceperūt me et alphenorem vnū ex socijs meis et me et eū in quodam caſtro in carſerem truſerūt. Hic poliphenius habe bat quandam ſororem virginē ſpecioſam quā poſtq̄ȝ vidit alphe nor in concupiſcenciam eius exarſit. et eius illaqueatus amore factus eſt valde amens. Per ſex igitur menſes me captiuū in ſicilia detinuit poliphenius ſed demū miſertus eſt mei et me cū alphenore liberauit. Qui poliphenius poſtea michi multum cō modi contulit et honoris. Sed alphenor circa ſui amoris vehe menciā in tantū operam ſuam dedit ꝙ ſororem poliphenij quā diligebat noctis tēpore a ſecretario patris eripuit et ipſam ſecū adduxit. Qd vt ꝑuenit ad ſuoꝝ noticiā ſui cōtriſtati ſunt valde propter quod idem poliphenius iteꝝ in me et meos eadē nocte ad arma prorupit cū maxima militū comitiua et facto impetu contra meos ſui recuꝑauerūt poliphenij ſororē. Qui polipheni9 in me demū irruit et dum ab eo inſiſterem me tueri vnū ſibi ex oculis ei9 euulſi et cum ſocijs meis qui viui ſuꝑerant ī naues ꝓprias me recipi et cum eis a ſicilia eadem nocte diſceſſi. Deinde recta nauigacione potit9 in eolidem inſulā me ventus applicuit ꝯ̄uis inuitū. In hac igit᷑ inſula erāt due puelle ſorores nimiū ſpecioſe ipſius inſule domine que in arte nigromancie et exorzi ſacionib9 docte nimiū habebantur. Quoſcūqȝ igitur nauigātes in hanc inſulam fortune trahebant predicte due ſorores nō tm̄ eaꝝ pulchritudine ꝗ̄ꝫtum eaꝝ magicis incantacionib9 ſic tena citer capiebant ꝙ nulla ſpes erat intrantib9 ab inſula poſſe re cedere omniū aliaꝝ curaꝝ oblitis adeoꝙ ſiquē eoꝝ īueniebāt ad eaꝝ mādata rebelles ſtatim eos in beſtias trāſſormabāt. Haꝝ igit᷑ vna illa videlicet que magis in hac ſciēcia docta erat circes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ſuo noīe vocabatᷣ et alia noīe ſuo calipha. In ꝑtātem igitᷣ haꝝ duaꝝ me fortuna deduxit quaꝝ vna videlicꝫ circes meo quaſi amore bachata ſuas īmiſcuit pociones et ſuaꝝ incātacionū iſi diȷs ſic fatue me allexit ꝙ ꝑ annū integrū nō fuit michi ab ea recedendi facultas īfra quē annū circes grauida fcā ē et cōcepit ex me filiū et pꝰea natꝰ ex ea creuit et fcūs ē vir nimiū bellicoſꝰ Ego autē circa ꝓpoſitū mei receſſus curā adhibui. Sed circes irata ꝑſiſtēs ſuis magicis artibꝰ me credidit detinere. Sed ego qui in arte illa valde ſimilitᷣ erā inſtructꝰ cōtrarȷs operacionibꝰ oīa ſua figmēta deſtruxi et penitus ānullaui. Et qꝛ ſi ars deluditur arte cōtrarȷs cōmentis et artibꝰ in tm̄ ꝑualuerūt efficaciꝰ artes mee ꝙ cū omnibꝰ ſocȷs meis qui tunc mecū erant a circe nimiū anxioſa receſſi. Sed quid michi profuit illeᷣ receſſus. Iſtā cōmittēte me mari ventus me appulit ī terrā regine caliphe que ſuis artibꝰ ſic me illaqueauit et meos ꝙ maiori tꝑe ꝙ̄ voluerā me detinuit penes ſe. mora tn̄ ipſa michi nō fuit nimiū tedioſa proptᷣ ipſiꝰ regine pulchritudinē in qua miro modo vigebat et ꝓpter affectꝰ placides q̊s penes ipſam īueni que placere michi et meis nimiū ē conata. Tandē ꝑ mei ſenſus induſtriā factū eſt ꝙ ab ipſa ſaluus receſſi in maxia tn̄ mei pena laboris cū artes ſuas artes mee vix repellere potuiſſent. Deīn nauigādo cū meis perueni ad quandā aliam inſulā in qua quoddā ſacrū oraculū habebatᷣ qđ diuine conceſſione potencie certa et vera reſponſa petentibꝰ exhibebat. Ab oraculo multa pecȷ curioſus inter que affectuoſe ab eo queſiui quidnā de noſtris aīabꝰ poſtꝙ̄ a noſtris corporibꝰ ſūt egreſſe cōtingeret. De oībus igitᷣ tūc ꝑ me queſitis ab eo certū reſponſū obtinui ꝑ̄ter ꝙ̄ de animaꝝ articulo de quo ab ea nullū rn̄ſum certū potui obtinere. Cū igitᷣ ab īpo oraculo diſceſſiſſem aura vt credidi perflante ſecūda ventus me cōpulit ꝑtranſire per quendā locū periculis multis plenū. Perueni enī illud in mare in quo ſyrene que ſūt maxia monſtra marina pelago ſpaciātᷣ. Sūt eī ab vmbilico ſuperius forme feminee virgineū vultū hn̄tes ab vmbilico vero citra oēm formā piſcis obſeruāt. Hee autē mirabiles voces mirabili ſonitu reſoluūt in cātu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

in tam dulci modulamine cātilene ꝙ celeſtem putares excedere
in ſonis muſicis armoniā adeo ꝙ miſeri nauigantes cū ad eas
ꝑueniūt tāta eoꝝ cant⁹ dulcedine capiunt̄ ꝙ eoꝝ nauiū vela
deponūt remos reponūt in altū nauigacione penit⁹ abſtinētes
Sic enim animos miſeroꝝ ille cantus inebriat ꝙ miſeri audi
entes omniū aliaꝝ curaꝝ grauaminib⁹ exuunt̄ et in tantum
ipſaꝝ dulcedo demulcet auditus ꝙ quaſi ſui ipſoꝝ prorſus ob
liti nec eſum appetūt neq̃ cibum dum eoꝝ animis quidā ſopor
illabitur per quē efficiunt̄ penitus dormientes. Quos dū ſirene
dormire perſenciūt naues gubernatoꝝ regimine deſtitutas ſtatī
euertūt naufragio ſubruūt ſic ꝙ nauigantes in eis dormiendo
infelici naufragio ſubmergūtur. In has igitur ſirenes incidi et
ne ſocij mei mecū inuoluerent̄ ſimili ſoporis errore meis artib⁹
et mei et eoꝝ auditū ſic tenaciter obturaui ꝙ de eaꝝ cantu ego
et ſocij mei nichil penit⁹ audientes ipſas penitus debellauim⁹
et pluſ ꝙ̄ mille ex eis interfecim⁹ ſic ꝙ ſalui eaꝝ loca trāſiuim⁹
ab eaꝝ periculis liberati. Deinde nauigando infelix caſus inter
ſillam nos appulit et caribdim et cum ad .xv. ſtadia eoꝝ inglu
uioſa pericula protendantur ibi ab ipſa maris ingluuie pluſ ꝙ̄
medietas meaꝝ nauiū fuit abſorta. ꝓpt̄ qđ ſocij mei nauigātes
in eis pre ingluuie ipſi⁹ maris naufragio perierūt. Ego autem
cū alia medietate nauiū meaꝝ ab ipſi⁹ īgluuie maris auulſus
pheniciam nauigando perueni vbi inueni mirabilis gentis ty
rannidem que in me et meos irruens maiorem partem gladio
interemit paucis relictis ex eis et bona omnia que tunc mecum
habebam in nauibus abſtulerunt a me hoīes gentis ipſius et
ceperunt me et qui ſupfuerunt ex meis mecum duris carceribus
incluſerūt. Tādem volentib⁹ dijs liberauerūt me et illos quos
mecum incluſerant nichil michi de rebus meis reſtitutis ab eis
quare in ſūma paupꝑtate deduct⁹ circuiui meridiem et demū in
terrā iſtam applicui factus pauper et egenus vt vides. Ecce nar
raui tibi oēs caſus meos poſtꝙ̄ a troia receſſi et in paupertatē
qualit̄ ſum deductus. Et ſic vlixes ſuis narracionib⁹ finē fecit.
Rex vero ydumeneus auditis verbis vlixis rōne ſue nobilitatis

et eius induſtrie valde compaſſus eſt ſibi et ideo quantū placuit vlixi in creta morari in multaꝝ reꝝ habundācia rex honorauit eundē. Demū cū vlixi placuit a creta recedere rex donauit vlixi duas naues neceſſarijs oībus bene munitas cū quib9 poſſet in regnū ſuū cōmode nauigare. Donauit etiā ei dona plurima argenti et auri que ſibi poſſent habūde ſufficere dum ad propria perueniret. In receſſu tn̄ ſuo rogauit eūdem vt ad regē anthenorē ſe cōferret qui eū videre plurimū affectabat. Vlixes igit̄ a rege ydumeneo obtenta recedēdi licencia naues aſcendit et ad regem anthenorē ſe cōtulit qui eū in vultu hylari cū multa iocūditate recepit cui multū grata fuit vlixis multa facundia et nimia induſtria ſenſus ei9. Ibi aūt vlixes certos rumores didicit de vxore ſua penolope tot infeſtata procerib3 et ei9 pudicicia ab ea illeſa ſeruata necnō et de quibuſdā alijs qui inuaſerāt terram ſuam et eam temere detinebant cōtra volūtatē vxoris. Ibi thelamocus filius ei9 cognito patris aduētu acceſſit ad eū qui oēs rumores quos pater didicerat certa ſibi aſſerciōe firmauit. Quare vlixes regē rogauit anthenorē vt eum in regnū ſuū aſſociare deberet in ſuoꝝ militū comitiua qđ anthenor libent̄ annuēs cū ſuis militib9 aſſociauit eundē et eis felici nauigacione potitis in tantū parauit vlixes ꝙ de nocte in ſuā applicuit ciuitatē et repente depoſitis in terrā militib9 de nocte ſuoꝝ ꝓditoꝝ domos inuadit vbi ipſos inueniēs dormiētes oēs interficit ita ꝙ nullus euaſit ex eis. Adueniēte vero die in ſui fulgoris lucida claritate in ſuū palaciū cū rege anthenore ſe recepit et ibi cū rege ipſo ī multa iocūditate receptus ē O quantū fcā hylaris penolopes in aſpcu ſui dn̄i quē tāto videre tp̄e anxia ꝑoptauit. Cōcurrūt igit̄ ciues regē eoꝝ tantis tp̄ib3 expectatū cū multo gaudio videre feſtinātes. multa dona ſibi offerunt et encenia magna nimis. Et exaltat9 ē vlixes multū ī regno ſuo et in tm̄ cū rege tractauit anthenore ꝙ thelamoc9 nauſicā filiā regis anthenoris duxit ī vxorē Celebrant̄ igit̄ nupcie thelamoci in multoꝝ ſolēpnitatib9 gaudioꝝ et rex anthenor ſuū felicit̄ remeauit in regnū et vlixes in īclito ſtatu regni ſui demū ſub nimia pacis trāquillitate q̄euit.

De mirabili euentu pirri et de morte eius. lvij.

QVia vero vſqꝫ nunc de pirro achillis filio poſtq̃ a troia receſſit nichil dixit preſens hyſtoria. nūc ad narrandū eius aduentus dirigitur ſtilus iſte. Pirrus enim ex ꝑte patris ſui habuit regem peleum auū ſuū cum ex predicto peleo et thetide eiꝰ vxore fuiſſet ſuſceptꝰ et natus achilles pater ipſiꝰ pirri quē achilles ſuſcepit ex diadamia regis filia lycomedis et ſic habuerat pirrus duos auos regem peleū ex parte patris et regē lycomedem ex parte nobilis matris ſue qui rex lycomedes filius regis acaſti fuit proauus dicti pirri adhuc viuentis licet eſſet in ſenio cōſtitutꝰ. Hic acaſtus habebat odio pirrū et om̄es de genere patris eius. Cauſam autē eius odij preſens hyſtoria nō deſcribit. Rex igitur acaſtus pirri proauus expulit regē peleū auū pirri de regno theſalie ſic q̄d ipſum acaſtis exulare coegit et ꝑ inficiēdo pirro ſuas poſuerat inſidias ne euaderet manꝰ eiꝰ. Pirrus vero poſtq̃ a troia receſſit et maris ſe ſubiecit inſidijs multa maris pericula paſſus ē maiorem partem reꝝ quas ſecū detulerat proiecit in mari et quaſi eius nauibus conquaſſatis moloſam applicuit vbi naues ſuas tēporis tēpeſtacione quaſſatas neceſſaria fecit refectione fulciri. Ibi eciam didicit qualiter rex acaſtus ꝓauus eius regem peleū auū ſuū a theſalie regno deiecerat et qualiter contra pirrū fuerat inſidias machinatus. Doluit igitur pirrus de tam enormi diſpendio aui ſui ſed pociꝰ de ſe ipſo cū predictus rex lycomedes auus maternus ipſiꝰ pirri regis acaſti filiꝰ ipſum a ſuis annis teneris educaſſet. Interea rex peleus per regem acaſtum a regno deiectꝰ qui timore regis acaſti et filioꝝ ſuoꝝ cum rex acaſtus haberet duos filios alios et vnam filiam nomine thetidem quoꝝ filioꝝ vnus vocabatur piliſtines et alius menalipes ſecurus in publicum non poterat apparere prouidit vbi poſſet meliꝰ delitere donec pirrus nepos eius rediret a troia qui opē ſuo diſcrimini ferre poſſet. Sciebat enim eum per mare a troia cum ſuis nauibus redituru͞. Erat enim nō longe a ciuitate theſalie per octo fere ſtadia quoddam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

antiquū edificiū iuxta mare inter ciuitatē ipſam et edificiū ipſū
quibuſdā nemoribꝰ interiectis ad que ſepius venandi cauſa re
ges theſalie venire ſolebant cum in eis venatorie fere plurimū
habūdarent. Hoc autē antiquū edificiū pro temporis vetuſtate
erat penitus derelictū cum ſitus eius eſſet in ſolitudine cōſtitutꝰ
et nullo ex eo appareret fabrica ſupra terram. Erant enim in eo
multe lacunie ſub terra recondite in quibꝰ poterat quis ſecure
latere cum foramē diſcenſus eiꝰ eſſet incognitū multis ſpinetis
ſilueſtribꝰ et rubꝛis agreſtibus circūcluſū. ſed ab ipſo foramine
facilis erat ad inferiora deſcenſus per gradus ſcilicet cōſtructos
in ipſo. Quis in ſūmitate foraminis eſſet quedā latens fouea ꝑ
ſpinetū in medio cuiꝰ os foraminis habebat. In hoc igitur edifi
cio peleus latere diſpoſuit. Qui dum lateret in ipſo ſepiꝰ egre
diebatur ab eo et ꝑueniēs ad litus maris equora ſuo meciebat
intuitu ſi forte pirrū videre poſſet cum ſuis nauibꝰ redeuntem.
Pirrus vero ſuis refectis nauibus in moloſa nauigare verſus
theſaliam prorſus intendit vindicaturus ſi poterat contra regē
acaſtū maternū proauū ſuū deiectionē pelei aui ſui paterni et
vt valeat ſeipſum ab ipſo tueri ſi poſſet eum in offenſionis ob
ſtaculo ꝑuenire. Vt igitur cautius faciat que intendit duos ſe
cretarios ſuos criſippū videlicz et ardaſtrū ſagaces exploratores
apud theſaliā mittere procurauit ad anſſandrū ciuem theſalie
dudum pelei et ipſiꝰ pirri fidelem, vt per eum poſſet de omnibꝰ
informari. Quibus venientibꝰ apud theſaliam per aſſandrum
omnibꝰ diligent edoctis ad pirrū celeriter redeūtes ſibi fideliter
referūt ſingula que viderūt et que didicerūt ab aſſandro penitꝰ
referēte. Pirrus igiť ſtatī ſuas naues aſcēdit ī theſaliā ꝓfecturꝰ
ſed dū putaret fideliť nauigare marina tēpeſtas in naues ſuas
irruit que fere triduo ꝑdurauit. Demū dijs fauentibus factū ē
ꝙ cum nauibus ipſis adhuc ventoꝝ rabie nō ſedata in quendā
portū applicuit vocatū ſepiliaſdim. Hic autē portus diſtabat a
ciuitate theſalie fere per octo ſtadia et erat vicinus illi antiquo
edificio ī quo rex peleus delitebat. Pirrus itaqꝫ maris fatigacōe
laſſatus deſcendit in terrā et dum ire pedes ad vicina nemora

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

properaret mirabilis fortune caſus ad p̄dictā foraminis foueā
edificij ſupradicti ipſum adduxit quā preuidere nō valēs ꝓpter
herbaꝝ adiacenciū velamenta in eam irruit et ad ſuperiorem
et primū gradū de gradib⁹ ipſis per quos deſcendebat᷑ inferius
fixit pedes et dū inſpiceret gradus ipſos videre quid ſit īferius
diligenter effectat. Dum igitur ad loci ipſius yma peruenit ecce
a ſuis lacumeis rex peleus proſilijt nepotem agnouit in cuius
viſione videre putat achillē. tanta patri ſuo pirrus ſimilitudīe
reſpōdebat. Affectuoſe ergo ipſum amplectit᷑ et in lacrimis ipſū
flebiliter oſculatur ſua ſibi diſcrimina tandem exponit de rege
acaſto ſuas ſibi referendo querelas. Dolet pirrus tacitus tamen
omnia in mente conſeruat. Aſcenūdt ergo ſuperius auus et ne
pos et ad pirrū accedit comitiua ſuoꝝ. Pirro vero ſtatim inno
tuit ꝙ philiſtenes et menalipp⁹ filij regis acaſti ad nemora ipſa
ꝑueniunt cauſa venādi. Quo audito ſtatim pirrus exuit veſtes
ſuas et quadā vili et veteri veſte ſibi queſita lacerata multas
in partes ſe induit et accinctus quodam enſe ſocijs ſuis data li
cencia ſolus properauit ad nemus. Nondū igitur pirrus multū
per nem⁹ vagauerat cū regis acaſti filijs obuiauit qui a pirro
querūt quis ſit vnde ſit vnde venerit et quo vadat. Pirrus aūt
reſpondit eis ſe eſſe de grecia et a troia cum ſuis ſocijs cum qua
dam naui ad patriā ſuam ſe voluiſſe redire Sed tanta maris
tempeſtas contra ipſos inualuit ꝙ poſt multa diſcrimina et la
bores nō multū longe a litoribus naufragiū ſunt perpeſſi ſic ꝙ
quingente perſone nauigantes in eis ſubito naufragio perierūt
ego tamen ſolus euaſi quē excellentes fluctus quaſi mortuū ad
litora proiecerūt in quoꝝ ſpuma dum frangitur in terra et in
facie terre deſcenditur circa litus ꝑueni a tumefactione fluctuū
ſe frangenciū circa terram quaſi mortuus deueni ad litus vbi
poſt multū vomitū aque ſalſe quā ex mari ſorbueram in aliquo
reſpiraui et demū poſt multas anguſtias vix bene reſtitut⁹ ſum
mee priſtine ſanitati et cum in naufragio ipſo amiſerim omīa
que ferebā pauper effectus mendico pauper hoſtiatim vſqꝫ dū
veniam ad proprios lares meos. Vos aūt ſi nondū comediſtis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

et detuliſtis in hoc nemus aliquid ad veſcendum eſtote michi
de eo in aliquo graciosi. Qui ſibi dixerūt. Morare nobiſcum. In
terim quidam ceruus lentis paſſibus dum vagaret corā ipſis
apparuit quem ſtatim menalippus a fratre ſuo ſegregatus inſe
quitur eo ſolo cum pirro dimiſſo. Qui dū multū eſſet elōgatus
ab eis dum multū inſiſteret ceruū ꝑſequi fugientem poliſtenes
frater eius cauſa quietis deſcendit ab equo et ſtatim pirrus in
eum irruens ipſum protinus interfecit. Deinde cum frater eius
menalippns a cerui perſecucione rediret pirrus euaginato enſe
in eum irruens protinus interemit et ſic pirrus duos ſuos auū
culos fratres tetidis auie ſue crudeliter interfecit. Qui dum ab
eorum rediret cede obuiauit ei cynaras de familia regis acaſti
quē pirrusinterrogauit vbi eſſet rex acaſtus qui dixit ei acaſtū
prope eē. Et statī pirrus cynarā euaginato enſe crudelit̄ morti
dedit et confeſtim properauit ad naues vbi pulchris veſtibꝰ de
ſerico ſe īduit et ab eis recedēs acaſto regi obuiauit. Qui dixit
pirro quis es tu? Pirrus autē regi acaſto ſic rn̄dit. Vnus ſum
ex filijs regis priami qui ductꝰ in captiuitatē ſub dn̄io pirri ſū.
Rex vero acaſtus ignorans eum eſſe pirrū dixit ei. Vbi ē pirrꝰ
Qui dixit. Valde a maris vexacionibus fatigatus deſcendit in
terrā et cauſa quietis acceſſit ad illā foueam quā extēſa dextera
ei monſtrauit et statī euaginato enſe ipſum voluit interficere.
Tūc eī statī apparuit ibi thetis vxor regis pelei que et ipſa erat
regis acaſti filia mater achillis et auia pirri que dixit ei. Care
nepos quidnā intendis facere? Nonne auia tua ſum? Orbaſti
me duobus fratribus meis auūculis tuis et nunc intendis me
orbare rege acaſto patre meo ꝓauo tuo? Et ſtatim thetis pirrū
firmiter amplectendo cepit brachiū eius quo enſem tenebat in
manu ne ipſum contra regem acaſtum eleuaret ictū. Cui dixit
pirrus. Rex acaſtus pater tuus regem peleum virū tuū a ſuo
regno deiecit. Nōne ī hoc teipſam offendit? Sed veniat peleus
que ſi ſibi velit parcere parcā et ego. Veniens igitur peleus rex
rogauit pirrū ne regē acaſtū morti traderet cum de morte duoꝝ
filiorum ſuoꝝ ſit rex acaſtus ſatis afflictus et deterior morte ſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

pocius ſibi vita. Quare reformata eſt pax et bona volūtas īter
acaſtum et peleum dudū inuicem diſcordantes. Et cōſidentibus
omnibꝰ eis thetide videlicet regi acaſto peleo et pirro inceperunt
hij tractare de regno. Rex autem acaſtus qui tunc regni ipſius
moderamīa gerebat vt rex dixit illis. Ego autē ſum nimia ſenec
tute cōfractus et de regni laboribus cura āmodo michi modica ē
Filios meos āmiſi qui de regno ipſo poſſent habuiſſe dominium
Nullus ergo alius eſt ad quē regnū ipm̄ debeat de iure reuolui
ꝙ̄ ad pirrum cariſſimū meū nepotem et ideo ex nunc me ſpolio
regno ipſo et ipſi pirro ſponte concedo. Quē ex eo ſtatim per ſue
veſtis fimbriam inueſtiuit. Cui peleus et ego omne ius qđ in eo
habeo cedo et trāſfero in eundē qꝛ ſemꝑ hec fuit ſūma cupiditas
voti mei vt pirrus ſceptro regni theſalie potiret̄. Inſurgūt ergo
omnes ipſi a loco ipſo et aſcendētes equos eoꝝ theſaliā peruene
runt. Quare pirrus mādauit vt omnes naues ſue in theſaliam
nauigarēt. Venientibꝰ ergo eis apud theſaliā rex acaſtus man
dauit omnibus de theſalia vt ſacramentū fidelitatis et homagij
pirro preſtare deberēt. Qui de pirri dn̄io facti ſunt leti propt̄ qđ
ſacramentū ipm̄ pirro cū gaudio maxīo preſtiterūt et ſequēti die
rex acaſtus et peleus pirrū de regno theſalie coronauerūt ī regē
in cuius regni ſolio ſedit pirrus diademate coronatus. Et factū
eſt poſtea ꝙ regis pirri fauore exaltatū eſt regnū theſalie ſuper
omnia regna grecie et pirrus rex ipm̄ in magna pace ſeruauit
vſq; ad extremū exitū vite ſue. Ydumeneꝰ vero rex crete mortuꝰ
eſt ſupſtitibus ſibi duobꝰ filijs merione videlicet et laorta ſed me
rion poſt mortē patris ſui parum vixit et mortuꝰ eſt et regnum
laorte frū ſuo dimiſit qui ſatis honorifice in creta feliciter ē ſepul
tus. Thelamocus autem vlixis filius ex nauſica vxore ſua regis
antenoris filia ſuſcepit filiū deiphebū nominatū. Sed ad pirrū
iterū redit hyſtoria ad narrādū ſuos deinde proceſſus et qualiter
et quādo pirrus dies ſuos clauſit extremos. Rex igit̄ acaſtus de
morte filioꝝ ſuoꝝ exacerbatus ſuoꝝ filioꝝ corpa mortuoꝝ theſa
liam deferri mādauit ibiq; ſepulti ſūt mādante rege pirro in mo
numētis eorū nimiū precioſis. Fata vero que in ſūma felicitate

hominib⁹ cõſtitutis cecas parant inſidias per quas a felicitatis
faſtigio decidere eos ſubitã faciũt in ruinã oſtendũt eis ea valde
placere que ruinoſa poſtea pariũt detrimẽta. Pirrus itaqꝫ in ſui
regni faſtigio cõſtitutus hermonie helene et menelai filie vxoris
horeſtis feruẽtis amoris cupidine captus fuit ꝓpter qđ data opa
vt ſue ſatiſfaciat volũtati hermoniã furtiue rapuit ab horeſte et
a regno dudũ agamenonis metẽnaꝝ ĩ quo regnabat horeſtes ĩ
regno theſalie furtim adduxit eamqꝫ ſibi matrimonio copulauit.
Dolet ergo horeſtes de tãta verecũdia ſibi facta ſed in regnũ ſuũ
pirrũ ĩuadere ſibi nõ eſt tanta poteſtas tacitus tamẽ in mẽte cõ
ſeruat futuros euentus ꝑ quos ſibi poſſet plene parari vindicte
facultas. Factũqꝫ eſt ꝙ pirrus propoſuit in delphon inſulã ſe cõ
ferre ad regraciãdũ appollini deo et alijs dijs de multa victoria
quã in troia ẽ feliciť cõſecut⁹ et de mortis vĩdicta achillis patris
eius ſumpta de paride crudeliter infecto. Propter qđ pirrus in
apparatu ſuo ſe accinxit ad iter et ĩ delphon inſulã ſe cõtulit relic
tis in palacio ſuo andrometa hectoris dudũ vxore cũ ꝑuulo filio
ſuo et eiuſdẽ hectoris noĩe laumedonta cũ et ipã pregnãs eſſet ex
pirro necnõ et hermonia ei⁹ vxore que poſt receſſũ pirri miſit me
nelao pr̃i ſuo ſibi valde grauiť ſucceſſiſſe de pirro marito ſuo qui
ſoli⁹ andromete amore bachat⁹ de ea parum curabat aut nichil
vt accelleraret venire theſaliã et ꝙ ãdrometã morti tradat cũ ei⁹
filio laumedõta. Menela⁹ itaqꝫ ad verba hermonie filie ſue the
ſaliã ꝓperat vbi ſue nobilitatis obmiſſo pudorẽ ĩ ãdrometã irruit
Sꝫ andrometa ſubito puerũ ſuũ laumedõtã ſuas recepit in vl
nas et ꝑ̃capiti fuga lapſa ſe dirigit in plateas ibiqꝫ fortiter excla
mãs auxiliũ populi cotr̃ menelaũ ĩplorat cũ lacrimis ne popul⁹
paciať ipãꝫ interfici cũ ꝑuulo nato ſuo. Popul⁹ autẽ ĩcõtinẽti ad
arma decurrit et armata manu ĩſequiť menelaũ ſic ꝙ menela⁹
timori populi ſtupefact⁹ ad ꝓpria remeauit. Horeſtes vero au
diẽs pirrũ ĩ delphon inſulã ꝑueniſſe ibi ĩ multa militũ comitiua
ſe cõtulit et ĩ potẽti manu aggreſſus ẽ pirrũ et manu ꝓpria ibi
interficit eũdẽ et pirrus mortu⁹ ẽ q̃ ſtati in eadẽ ĩſula fuit ſepult⁹
Vxorẽ aũt ſuã recuꝑauit horeſtes et ĩ regnũ ſuũ ipſãꝫ adduxit

peleus vero et thetis andrometā ex pirro impregnatā et laume
dontā eius filiū a theſalia recedentes in meloſſam deferunt ciui
tatē ibiqʒ ādrometa peperit filiū quē ex pirro ſuſtulerat et nomē
eius achilleides eſt vocatū. Hic achilleides creuit et laumedontā
frēm ſuū theſalie coronauit in regē ſeipſo poſtpoſito ad quē reg
nū ipſum racionabilius ꝑtinebat et nichilominꝰ ipſiꝰ ſui fratris
amore voluit et mādauit ꝙ omnes troiani qui captiui erant in
grecia libertate plenaria potirentur. Preterea hic ſubiūgit hyſto
ria ſic enarrans vt dcm̄ ē ſupra capittulo. xiiij. et. xv. qualit̄ achil
les mortuo troilo corpus troili ad caudā ſui equi ligauit et per
totū exercitū vituperabiliter traxit illud ad cuiꝰ corpis recupacionē
rex menon viriliter inſtitit ipſum proſtrauit ab equo letalit̄ vul
nerauit ſic ꝙ quaſi mortuꝰ fuit delatꝰ ad caſtra et qualiter achil
les ipſum a ſuis mirmidonibꝰ interceptū nō ſua virtute bellica
ſed proditorie īterfecit. Et qualiter poſtea rex priamꝰ ipm̄ iuxta
troilum fecit honorifice ſepeliri. Nūc preſens narrat hyſtoria ꝙ
predictus rex menon quādā mire pulcritudinis ſuā ſororē habe
bat que manifeſte venit corā omnibus ad menonis monumētū
illud aperiri mādauit oſſa menonis extraxit ab ipſo et ea in quo
dam aureo vaſe repoſuit cōſeruanda que ſtatim cū predicto vaſe
de medio aſtanciū ab oculis ſic prorſus euanuit velud vmbra ꝙ
nūꝙ̄ in loco ipſo poſtea viſa fuit. Hanc nōnulli dixerunt fuiſſe
deam vel dee filiam vel vnam ex illis quā gentes fatā appellant

De ſompnio vlixis et morte per filium interempti. lviij.

De narrando igit̄ morte vlixis obmiſſis ad p̄ſens aliȷ̄s
p̄ntis hyſtorie ſtilus acuitur. Quare narrat et dicit ꝙ
vlixes quadā nocte dormiebat in lecto ſuo et ſoporatꝰ
de ſe talē vidit in ſuo ſompnio viſionē. Videbatur enī ſibi videre
quandā ymaginē iuuenilis forme tāte mirabilis ſpēi ꝙ ymago
nō putaret̄ humana ſʒ poci9 forma diuina p̄ nimia pulcritudīe
forme ſue. Videbat̄ eciā ſibi vltra modū appetere ymaginē ipāʒ
poſſe tāgere et ea ſuo cogi tenaciꝰ ī āplexu ſed illa ſuos vitabat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

amplexus et eũ videbatur a longe tueri. Deinde vero ad eũ ſibi
ꝓpinquius videbat̃ accedere et ĩterrogabat ab eo quid nã vellet
ſed ille dicebat. Volo vt inſimul cõiũgamur vt te forte cognoſcã
Ac illa dicebat vlixi. O q̃ntum in hoc ẽ tua grauis et amara peti
cio. Tu enĩ petis a me vt tibi cõiungar ſed o quãtũ illa cõiũctio
erit infelix. Nã ex tali cõiunctione neceſſe eſt ꝙ vnus nr̃m exinde
moriat̃. Deinde videbat̃ ſibi ꝙ illa eadẽ ymago ferebat ĩ manu
quandã lanceã in cuius lancee ſũmitate videbat̃ haberi quedã
curricula tota ex piſcibus artificioſe cõpoſita. Deinde videbat̃ ſibi
ꝙ ymago illa recedẽ vellet ab eo que et dicebat ſibi. Hoc ẽ ſignũ
impie diſiũctionis que ĩter nos duos ẽ poſtremo futura. Vlixes
autem tunc ſompno ſolutus valde miratus eſt de ipſius ſompnij
viſione et multũ ſuo perquirit ĩ animo ad quid ſompniũ ipſum
tendat. Demũ illuceſcente die perquirit augures et diuinos et
eos ad ſe venire mãdauit. Quibus venientibus et recitata eis
ſompnij ipſius qualitate ipſi dixerunt ꝙ per ſignificacionẽ ipſi9
ſompnij apte coniicitur vlixẽ per filiũ exilio vel morti tradendum.
Cuius rei cauſa vlixes valde ꝑterritus thelamocũ filiũ ſuũ capi
fecit et eũ mãdauit firma cuſtodia detineri. Ipſe vero elegit ſibi
locum in quo poſſet ſecure manere in quorũdã ſecretarioꝝ ſuoꝝ
fideliſſima comitiua. Vallauit enĩ locũ ip̃m muris altis et forti
bus ad quem nõ niſi per põtem quendã volticiũ haberi poterat haberi
ad ipſum acceſſus. Statuit eciã ꝙ ad eum null9 accederet niſi
eſſet aliquis de ſuis ſecretarijs ſupradictis. Factumq3 eſt ꝙ cum
vlixes dudũ ex arte quedã filiũ ſuſcepiſſet thelagonũ nominatũ
qui cuius eſſet filius a nemine ſciebatur preter̃ꝙ a arte ſua tantũ
modo genitrice. Factus eſt igitur thelagon9 annoꝝ quidecim qui
ſtudioſe querit a matre cui9 fuerit filius et ſi viuit et in quo loco
moret̃. Diu negauit mater eũ certificare de patre. Demũ cũ the
lagonus matrẽ ſup inquiſicione p̃us diucius ſtimulaſſet affecta
tedio ſtimuli filialis filio pandit et reſerat regẽ vlixẽ eẽ prẽz ipſi9
et eũ de loco regni ſui vbi morat̃ vlixes diligẽt̃ ĩſtruxit. Thelago
n9 aũt ĩ relaciõe mãs ẽ nimiũ fact9 let9. Deſiderio tñ nimio fluc
tuat prẽz ſuũ velle vidẽ et ad eũ accedẽ deſiderãti aĩo exardeſſet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

a matre ſua igitur obteta licencia que de celeri reditu rogat illū thelagonus ſe accinxit ad iter et tantū per dietas ſuas laborioſe proceſſit ꝙ ꝑuenit achaiam vbi factus certus de loco vbi morabať vlixes ad locū predictū accedit. Cumqꝫ quodā die lune in mane applicuiſſet ibidē in introitu pontis inuenit cuſtodes vlixis quos affectuoſe rogat vt eum ad vlixem ſponte accedere permittant. Negant illi mandatum domini ſui ſeruare volentes. Inſtat thelagonus humilibus precibus at illi viribus vtentes repellunt eum et iniurioſe et violenter impellunt. Quare thelagonus dū illitas ſibi pati nollet iniurias in vnum ex predictis cuſtodibus irruit et pugno clauſo ipſo ſic potenter in cathena colli percuſſit ꝙ eius fracta colli cathena protinꝰ expirauit. Alios vero cuſtodes eius ſocios impellendo viriliter a ponte deiecit et precipitauit in vallo. Fit ergo clamor maximꝰ quare multi irruentes ad arma in thelagonū irruunt ipſum interficere ſatagētes ſed thelagonꝰ facto impetu in vnū eoꝝ qui aggreſſi ſunt eum enſem quē habebat in manu ab eo violēter extirpat et in alios irruēs enſe nudo xv. interfecit ex eis et ipſe ab illis eſt grauiť vulneratus. Deinde cum clamor forcius īualeſceret ad voces clamoris inſurgit vlixes putans ne aliquis de familia thelamoci detenti per eū domeſticos ſuos īuaſerit vt pro ſui liberacōe eos vulneret aut occidat Quare iratus cum quodam iaculo quem ferebat in manu ad locum clamoris accelerat vbi ſuos vidit ab illo adoleſcente ſibi incognoto interfectos cernit eum et in vīdictam necis occiſorum iaculum ſuum vibrauit in ipſum ſic ꝙ ipſum percuſſit ex eo nō tamen multum leſit eundem. Sed thelagonus contra vlixem iaculum impetuoſe vibrātem cum nō cognoſceret ſi eſſet vlixes arrepto illo eodē iaculo quē ipſe vibrauerat et ī terram ceciderat Thelagonus ī vlixem impetu duriori retorſit ſic ꝙ ipſum ex eo letaliter vulnerauit coſtas eiꝰ ex ipſo vulnere ꝑforauit. Quare vlixes ex ipſo ictu vulneris in terrā decidit ſeipſum ſuſtinere nō valēs vtpote qui morti ſe ſentit eſſe vicinū. Corporis itaqꝫ vires in ipſo deficiunt et cum ipſe quaſi defecerit in ſermone balbucientibus verbis querit a thelagono quis nam eſſet. Dū vlixes ad

125

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

memoriā tue reducit letalē ſui ſompnij viſionē. Thelagonꝰ vero ad introgacionē vlixis a circūſtantibꝰ querit quis et ille ſit q̄ ip̄z interrogat. Dicūt ei vlixē eſſe. Quo audito thelagonꝰ anxius exclamauit dicēs. Ve michi. Veni videre patrē meū vt eo viuēte letarer cum eo et nunc factus ſum occaſio mortis eiꝰ. Et ſtatim pre nimio dolore in terram cecidit veluti ſemiviuus. Demum a terra conſurgens laniatis veſtibꝰ cum eſſet inermis faciem ſuā pugnis contundit in lacrimis et a ſuo vertice flauos capillos euellit. Proſtratus itaqꝫ ad pedes vlixis ſe dirigit in ſingultibus lacrimarum dicit ſe eſſe thelagonū infelicem circis filiū quem tu vlixes pater mi ex ea infeliciter ſuſcepiſti. Si morieris care pat̄ dij faueant vt tecum moriar et poſt te me viuere nō ꝑmittant. Vlixes vero vt agnouit ſuū eſſe filiū ex circe blanditus eſt ei in ſui corporis debilitate maxima in qua erat et mandat fractis eloquijs vt a lacrimis abſtineat et dolore. Pro thelamoco filio ſuo mittit qui veniens ad thelagonū querit irruere quaſi necē patris auidus vindicare. Sed vlixes verbis et nutu vt potuit thelamoco prohibet ne inſurgat ī ipſum īmo vt eum carum habeat vtpote fratrem ſuum. Ducitur ergo vlixes fere mortuus in achaiam vbi tantum triduo vixit et poſt triduū expirauit qui in achaiam honore regio ſepelitur. Poſt cuiꝰ mortē ſtatī thelamocꝰ paterni regni fuit aſſumptus in regem et thelagonū fratrē ſuū multo fouet honore per annū vnum et dimidium eum ſecum detinuit et ī honore maximo militem eum fecit. Retinere voluit eū magis ſed thelagonꝰ matris ſollicitatus ad licteras vt matri ſatiſfaciat inuitus recedit a fratre in cuius receſſu thelamocus multum eū donis et muneribꝰ honorauit et omī eo ꝙ faceret ad apꝑatum receſſus ipſius. Receſſit ergo thelagonus a fratre ſuo thelamoco ī multis lacrimis defluētibꝰ ab vtroqꝫ qui poſt receſſū eius in aulidem inſulam ad matrem ſanus applicuit. De cuius reditu et aduentu vltra modū facta mater eſt hylaris que multū fuerat de filio curioſa propter tanta fatorū diſcrimina que ſic in felicit̄ emerſerūt ꝓut ipſa ꝓuiderat arte ſua. Nō poſt multos aūt dies circes letalit̄ egrotauit de qua egritudīe violēter opp̄ſſa diē

clauſit extremū. Thelagonus igitur in regem aſſumitur et vixit in regno ſuo ānis feliciter ſexaginta et mortus eſt. Thelamocus vero regnauit in achaia annis ſeptuaginta et multiplicatū eſt ſub eius gubernacione regnum achaie valde nimis. Vlixes aūt vixit annis nonaginta tribus et feliciter mortuꝰ eſt in regno ſuo Et in hoc loco dares preſenti operi finem fecit ſicut et cornelius reliqua ergo ſunt de libro ditis licet dares in capcione troie opi ſuo finē fecerit qui poſtea in libro ſuo vlterius non proceſſit reliq̄ vero ſunt de libro ditis ipſius vſq; ad finem qui integre facere voluit opus ſuum. Et ideo ſi quid operi huic operi ſupadditū īue niatur credendum eſt nō eſſe de veritate operis ipſius ſed de opis fictione. Verum tamen dares et ditis qui tempe ipſius troiani belli in ipſo bello fuere preſentes in composicione operum eorū inuenti ſunt pro maiori pte concordes et in paucis inuenti ſunt diſcordantes. Qd autem antenor et eneas fuerint actores prodi cionis ipſius bene cōueniunt. Dixit tamen dares ꝙ polidamas antenoris filius de nocte acceſſit ad grecos qui de modo capcionis ciuitatis cum grecis ea nocte tractauit et vt ſigno dato per eum ylion aggredi procurarent. Dixit eciam ꝙ greci de nocte troiam intrarunt et non per murum ruptum occaſione equi erei facti per grecos cum de equo ipſo nullam fecerit mencionem ſed fuiſſe dixit ingreſſus per portam eream vnam de portis ciuitatis troie in cuius porte ſūmitate erat fabricatum et infixum de marmore quoddam magnum capuđ equi licet virgilius de equo ereo cum dite concordet et in hanc portam eream dixit dares antenorem et eneam cum polidame recepiſſe grecos et eis exinde additū pſti tiſſe et per eos ea nocte fuiſſe magnum ylion interceptum et in illud primo neptolonum filium neſtoris introductum. Dixit eciā idem dares eneam non ſolum polixenam occultaſſe verum et eiꝰ matrem hecubam cum eadem et hac de cauſa exilio fuiſſe damp natum. De morte vero ipſius hecube nichil dixit in fine tamen opis ſui hoc addidit. Pugnatum eſt annis decem menſibus ſex diebꝰ duodecim et de grecis fuerunt apud troiam octingenta ſex milia pugnatorꝝ Troiani vero pugnantes qui pro ciuitate ipſa

128

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

defendenda pugnauerūt fuerunt ſexcenta milia ſeptuaginta ſex Dixit eciā naues cum quibus exulauit eneas fuiſſe ducentas et cū quibus eciā paris in greciā fuit prouectus. Troiani vero qui ſecuti ſunt antenorem fuerunt duo milia quingenti ceteri ſecuti ſunt eneam. Troiani autem et greci vtriuſqꝫ partis maiores qui et a quibus interfecti fuerunt ſunt hij vt ſcripſit idem dares.

Hector enī interfecit regem protheſelaum. regem patroclum regem metionem. regem arthilogū. regem prothenorem. regem epiſtropū. regem cediū. regem alphenorem. regē clrodiū. regem phillis. regem xantipū. regē octomeranū. regem polixenū. regē humerū. regem pollitenas. regem philetheā. regem yſidium. et regem leontū. Paris autē interfecit palamidem regem anthilogum achillem et ayacem. Ayax vero ipſum paridem cum ambo ſe mutuo vulneribꝰ occidiſſent.. Eneas vero interfecit regem amphimacū et regem nereum. Achilles autē int̄fecit regem euſeniū. regem yponeū. regem phebum. regem auſterū regem ligoniū. regem euforbiū. hectorem et troylum. regem mē nonem. et regem neptolomū. Sed pyrrus interfecit panthaſileam reginā. regem priamū et eius filiā polixenā. Dyomedes vero interfecit regem antipum. regem eſtorion. regem ꝓthenorē et regē optomenū.

Epitaphiū hectoris.

Troye protector danaum metus hic iacet hector
Defenſor patrie iuuenum fortiſſimus iſte
Qui murus miſeris ciuibus altus erat
Occubuit telo violenti victus achillis
Occubuere ſimul ſpeſqꝫ ſaluſqꝫ phrigum
Hunc ferus eacides circum ſua menia traxit
Quē iuuenis manibus texerat arte ſuis
O quantos priamo lux attulit iſta dolores
Quot fletus hecube quot dedit andromete
Sed raptum pater infelix auroqꝫ repenſum
Condidit et merens accumulauit humo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Ephitaphiũ achillis.

Peleides ego ſum tetidis nouiſſima proles
Cui virtus clarum nomen habere dedit
Qui ſtraui tociens armis victricibus hoſtes
Inqꝫ fugam ſolus milia multa dedi
Hectore ſed magno ſũme michi gloria celſa
Qui ſepe argolicas debilitauit opes
Ille interemptus ſubijt me vindice penas
Pergama tunc ferro ſuccubuere meo
Laudibus ĩmenſis victor ſuper aſtra ferebar
Cum preſſi hoſtilem fraude ꝑemptus humũ.

Ve tibi troya peris iam nõ michi troya videris
Iam iã bobus eris paſcua luſtra feris
Cauſa rei talis meretrix fuit exicialis
Femina fatalis femina feta malis.

Hyſtoria deſtructionis troye compoſita ꝑ iudicem
guidonem de columpna meſſanẽ explicit feliciter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

ET ego guido de columpnis iudex de meſſana predictū dite
grecū in omnib9 ſum ſecutus pro eo ꝙ ipſe ditis perfectū
et cōpletum fecit in omnibus opus ſuū ad litteratoꝝ vi
delicet ſolaciū vt verā noticiā habeant pn̄tis hiſtorie et vt magis
delectentur in ipſa et ego hiſtoriā ipſam ornaſſem dictamine pul
criori per āpliores methaphoras et colores et per trāſgreſſiones
occurrentes que ipſius dictaminis ſunt picture. Sed territus ex
magnitudine oꝑis nedū occaſione magis ornati dictamīs opus
ipm̄ longa narracione ꝓtraherē tꝑe lōgiori infra cui9 tꝑis longi
tudine aliqua michi ſuꝑueniſſent incōmoda ꝓut eſt fragilitatis
humane propter qđ ceſſaſſem ab oꝑe et opus ipſum ſuū nō ꝑue
niſſet ad finem vtpote ſui carens beneficio cōplementi. In tantī
inſtiti ſpūs ſcī gracia miniſtrāte ꝙ infra tres mēſes a quītadecī
ma videlicet mēſis ſeptēbris prime īdictis vſ ad viceſimāquītā
menſes nouembris proximi ſubſequētis opus ipſum per me per
fcm̄ extitit et cōpletum. Licet lōge ante ad inſtanciā dn̄i mathei
de porta venerabilis ſaletinacen̄ archiep̄i magne ſciencie viri de
pn̄ti oꝑe cōpoſuerim primū librū tantū et non plus. Nam ipſo
poſtmodū ſublato de medio qui cōdedi a me preſens opus michi
erat ſtimulus et inſtinct9 ab ipſius oꝑis proſecucione ceſſaui cū
non eſſet cui de hoc placere merito potuiſſem. Conſideraui tamen
defcm̄ magnoꝝ auctoꝝ videlicet virgilij ouidij et homeri qui ī ex
primenda veritate troiani caſus nimiū defecerūt ꝗuis eoꝝ oꝑa
cōtexuerint ſiue tractauerint ſcđm fabulas antiquoꝝ ſiue ſecūdū
apologos in ſtilo nimio glorioſo et ſpecialiter ille ſūmus poetaꝝ
virgilius quē nichil latuit ne eius veritas incognita remaneret
ad pn̄tis oꝑis perfectionē efficaciter et fidelit̄ laboraui.
Factū eſt pn̄s opus āno dn̄ice incarnaciōis mileſimoducēteſimo
octuageſimoſeptimo eiuſdē prime indictionis felicis.
Troya magna edificata eſt tempore ayoth qui tunc iudicauit
populū iſrahel et fuit in tercia etate mūdi. et fluxerūt ab inicio
mūdi duo. m. ānoꝝ. ccc. lxxxiij. āni. et ſtetit centū et. lxxxv. ānis
Nam capta fuit tꝑe abdon qui tunc populū iſrahel iudicauit. duo milia
Fluxerūt ergo in toto. m. d. lxviij. āni

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

Incipit tabula preſentis hyſtorie.

De peleo rege theſalie inducente iaſonem vt ſe conferat ad aureum vellus habendum Capitulū primū.
De grecis applicantibus in ꝑtinencijs troie et de laumedonta rege licenciante iaſonem et herculem de locis illis Caplꝫ ſcdm.
De medea qualiter amore iaſonis capta fuit iijm
De medea inſtruente iaſonem de aurei velleris certamine et de medelis ad pugnā faciendā cū bobus et dracone operandis iiij.
Hec ſunt illa que medea dedit iaſoni Caplm q̇ntū.
Qualiter iaſon acceſſit ad aureum vellus vj.
De deſtructionis prime troie per iaſonem et herculem vij
De fundacione magne troie per regē priamū iterꝫ reſtaurate viij.
De priamo degente in obſidione cuiꝰdam caſtri et nominibus filiorum ſuorum ixm
Deſcripcio fundacionis ciuitatis troie Caplm decimū.
Deſcripcio nobilis ylion xjm
De propoſito regis priami volentis ſuam iniuriā vindicare xij.
De conſilio deliberato vt paris in greciam deſtinetur xiij.
Reſponſio hectoris primogeniti priami xiiij.
Conſilium paridis ſecundi filij xv.
Reſponſio deyphebi tercij filij xvj.
Reſponſio heleni quarti filij xvij.
Reſponſio troyli quinti filij xviij.
De numero nauium quas troiani duxerunt in grecorum depopulacionem xix
De grecis inchoantibꝰ inire conſilia ad quos de raptu helene fama ꝑuenit quid ſint inde facturi. xx
De forma et ſtatura grecoꝝ xxj.
De forma et ſtatura troianoꝝ xxij.
De numero nauiū quas greci duxerunt in troiane vrbis depopulacionem xxiij.
De grecis mittentibꝰ apud delphon pro obtinendo reſponſo de eo qđ facturi erant xxiiij.

128

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]

De ymagine aurea appollinis xxv.
De inicio ydolatrie xxvj.
De motu grecoꝝ verſus troiam et ſacrificio oblato dijs xxvij.
De grecis mittentibus ad priamū pro reſtitucione helene et
dampnoꝝ factoꝝ per paridem in inſula citharee xxviij.
Quō rex priamus reſpondit nuncijs grecoꝝ ad ſe miſſis xxix.
De grecis mittentibus achillem et thelaphū ꝓ obtinēda maxia
victualiū copia cōtinue in exercitu grecoꝝ xxx.
De thelapho duci nouiter in regem electo xxxj.
De grecis recedentib9 ab inſula thenedon et tranſferentib9 ſe in
obſidione vrbis troie xxxij.
De diſpoſicione nauiū grecoꝝ precedenciū et ſubſequenciū
in obſidione troie xxxiij.
De ſecundo bello iam obſidione firmata xxxiiij.
De primo congreſſu troianoꝝ cum grecis xxxv.
Quō polidamas irruit in mereum nepotem helene et
interficit eum xxxvj.
De tercio bello grecoꝝ et troianoꝝ iam obſidione firmata xxxvij.
De quarto bello xxxviij.
De quinto bello xxxix.
De ſexto bello Capłm q̄dragesimū.
De ſeptimo bello xlj.
De octauo bello xlij.
De ſepulchro hectoris et de palamidis inſuꝑ accore exercitus
grecorum aſſumpto xliij
De nono bello xliiij
Qualiter achilles intrando ciuitatē troiā captus eſt amore
nimio polixene ipſam inſpiciendo xlv.
De achille intercepto adhuc amore polixene et bellare nolente xlvj
De decimo bello et de morte dephebi regis ſcarpedonū
et morte palamidis xlvij
De mirabili potencia troili xlviij.
De vndecimo bello xlix.
De morte achillis paridis et ayacis Ca. q̄nq̄geſim.

De morte panthaſilee amazonum regine lj.
De tractatu ſeu prodicione troye lij.
De capcione et deſtructionis troye et morte regis priami
et eius vxoris et eius filie polixene liij.
De exilio enee et relegacione anthenoris a troya et morte
thelamonij ayacis liiij.
De naufragio nauium grecorum et nece agamenonis lv.
De horreſte vindicante mortem patris in morte matris lvj.
et recupacione regni ſui
De mirabili euentu pyrri et de morte eius lvij.
De ſompnio vlixis et morte per filium interempti lviij.

Explicit tabula preſentis hyſtorie.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 D 32 [1]